

ПОЛИТИКИН ЗАСТАВНИК

1.50
ДИНАР

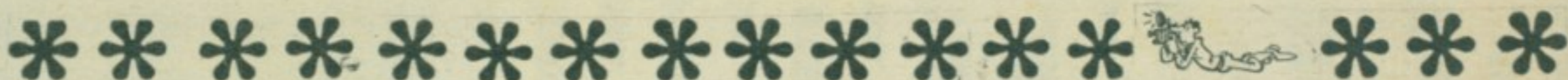

ГОДИНА
XXX
БРОЈ
911
13. VI 1969.

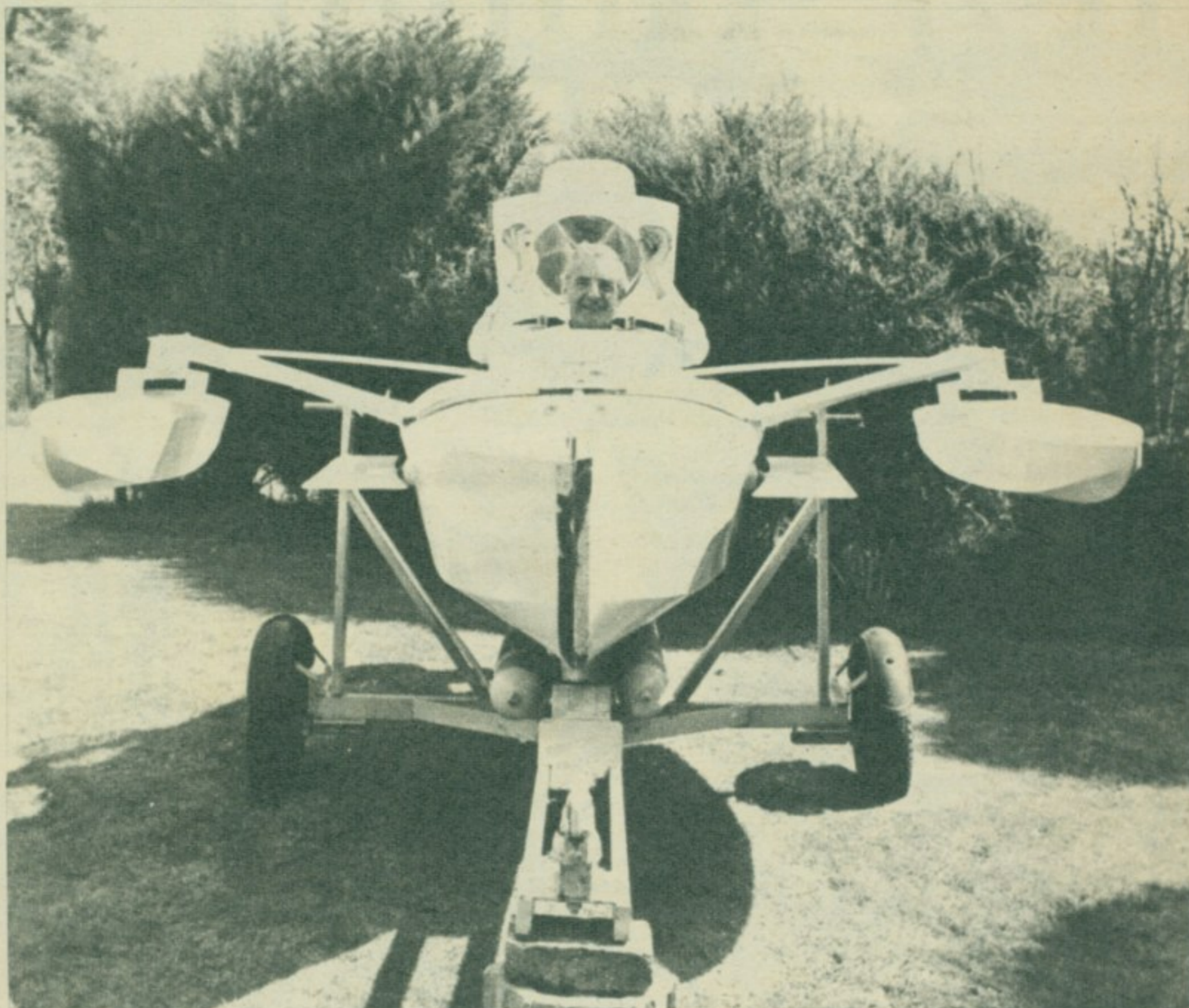
ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ

200
KM

ИМА ДАНА. — Најмлађи докеј на свету зове се Адријен Кресвик и има свега три године. Малишан се озбиљно припремао за трку деце-јахача која је недавно одржана у Виндзору али није успео да се пласира мада је добио највећи аплауз. „Није важно — каже Адријен. — И ја и мој пони „Сребрни Тупавко“ смо млади. Има дана...”

ПОДМОРНИЦА НА ПЕДАЛЕ. — „Бели делфин“ је прва подморница на свету за једну особу која се покреће помоћу педала. Њен проналазач, педесет седмогодишњи Енглец Вернон Хобс, испробао ју је недавно и задовољан је резултатом. Подморница може да зарони 8,5 метара а ако јој се са стране додају два пловка, претвара се у обичан чамац за пловидбу по површини мора који уз помоћ једара развија брзину од 6 чворова.

Вероватли или не!

3 ВЛАДАРА ПО ИМЕНУ ЛУЏ

ЛУЏ II (822-875) ИТАЛИЈАНСКИ

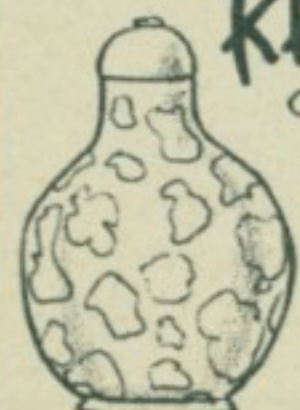
ЛУЏ III НЕМАЧКИ, УМРО 882.

ЛУЏ V (966-987) ФРАНЦУСКИ

БИЛИ СУ ПОСЛЕДЊИ ИЗ ДИНАСТИЈЕ КАРОЛИНГА КОЈУ ЈЕ ОСНОВАО КАРЛО ВЕЛИКИ И КОЈА СЕ ОДРЖАЛА 219 ГОДИНА.

ОВА СТАРА КИНЕСКА БУРМУТИЦА

ОД ПРОВИДНОГ СТАКЛА УКРАШЕНА ИЗНУТРА ЦРВЕНИМ НЕПРОВИДНИМ СТАКЛОМ ИЗРАЂЕНА. ЈЕ ДОСАД НЕОБЈАШЊЕНИМ НАЧИНОМ ДУВАЊА СТАКЛА.

СКАЛП

ЦРВЕНОГ ДЕТЛИГА УПОТРЕЂАВАЛИ СУ ХУГА ИНДИЈАНЦИ ИЗ СЕВЕРОЗАПАДНЕ КАРОЛИНЕ КАО НОВАЦ.

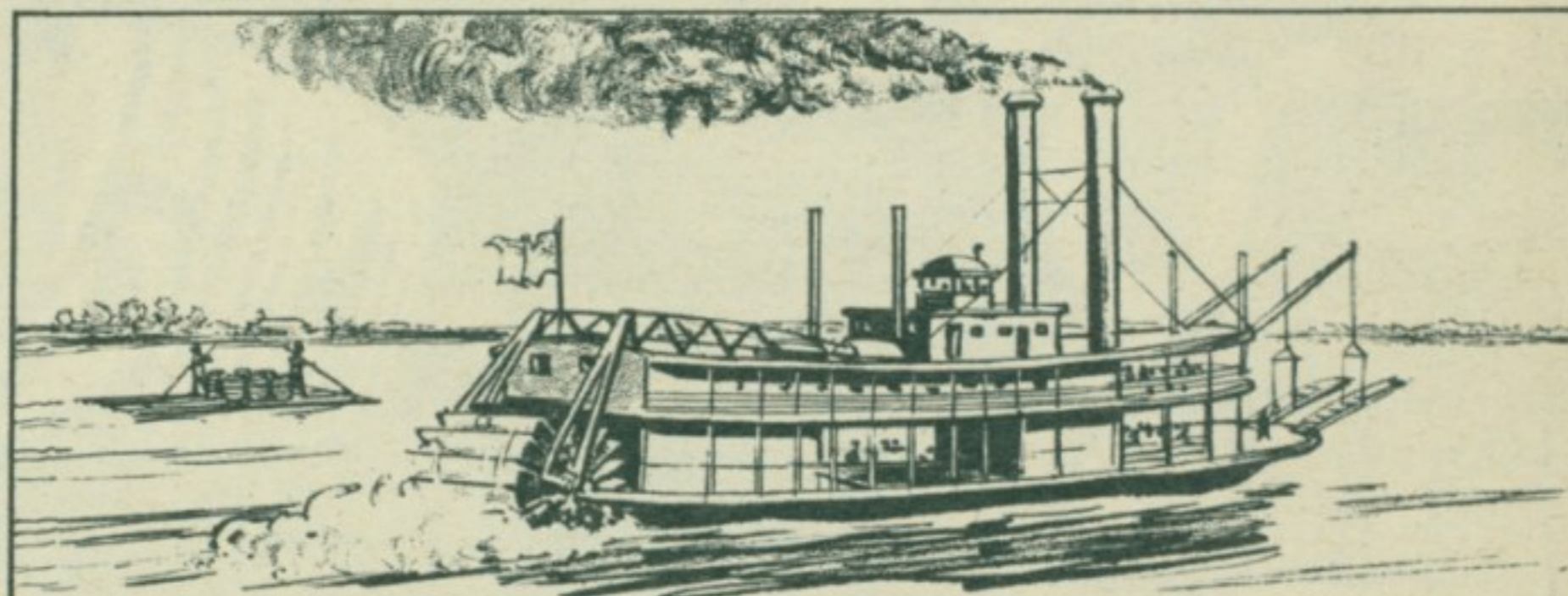

СУЦОКРЕТ ИЗРАСТАО ИЗ СТАБЛА ДУДА ПРОЦВЕТАО ЈЕ НА ИМАЊУ БЕРТЕ РАЈМОНА ИЗ МОНТРО-МЕРИЗА (САА).

ЛАВОРИ ОД ПЕЧЕНЕ ГЛИНЕ

ДУБОКИ СВЕГА 34 И СА ПРЕЧНИКОМ ОД 80 САНТИМЕТАРА СЛУЖЕ ПУТНИЦИМА У БЕНГАЛУ (ИНДИЈА) КАО ЧАМЦИ ЗА ПРЕЛАЖЕЊЕ ПРЕКО МИРНИХ РЕКА.

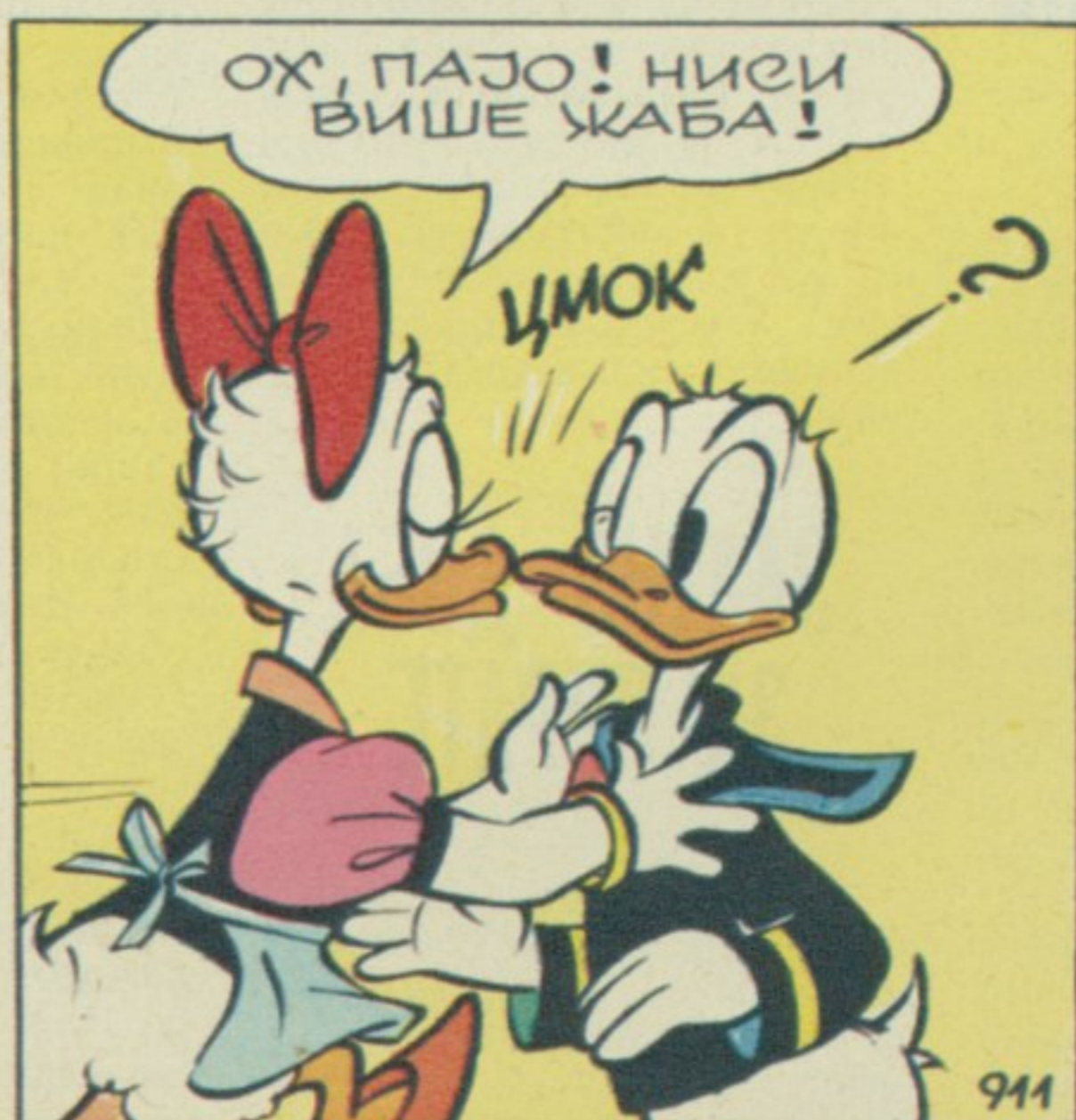
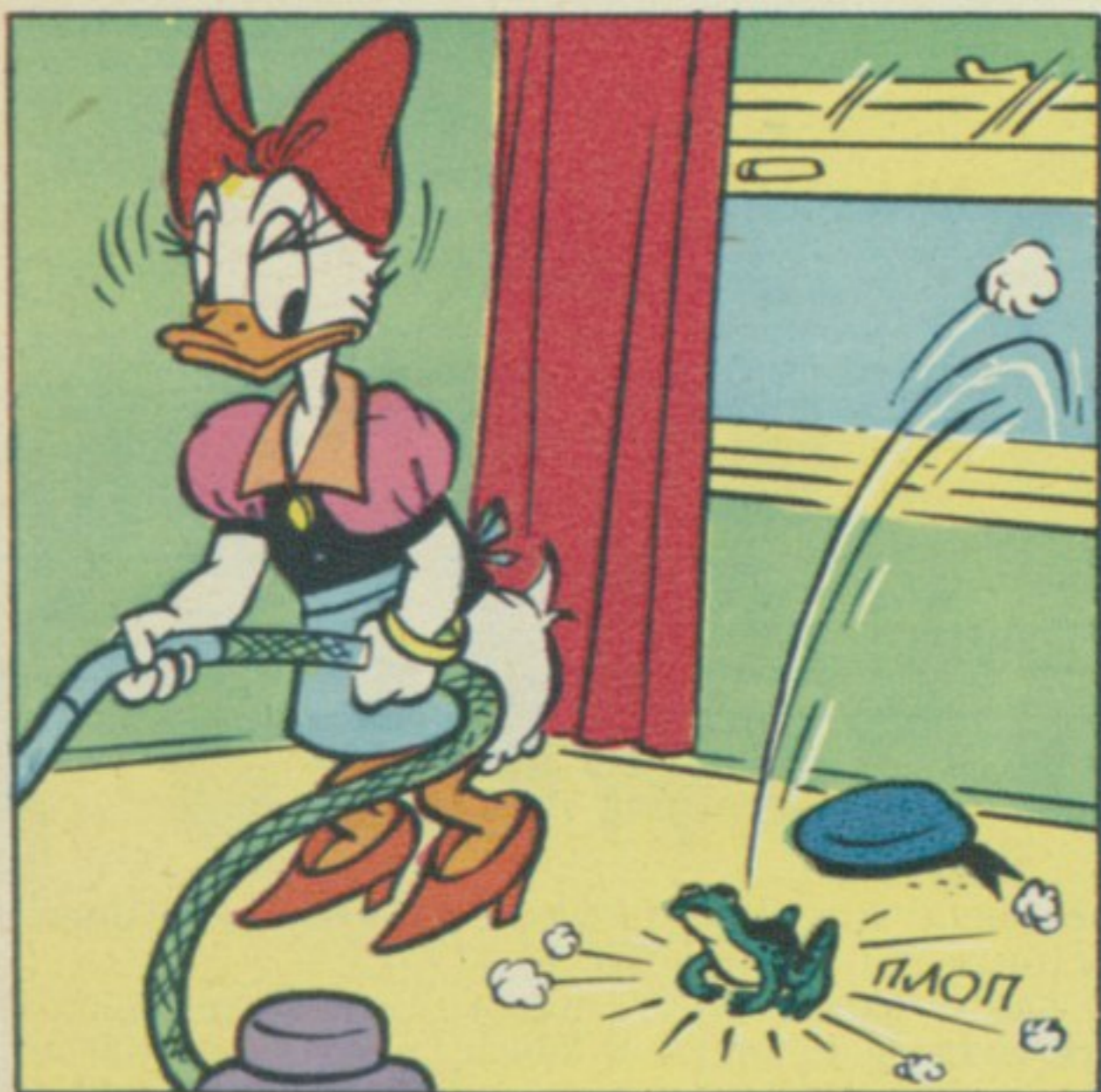
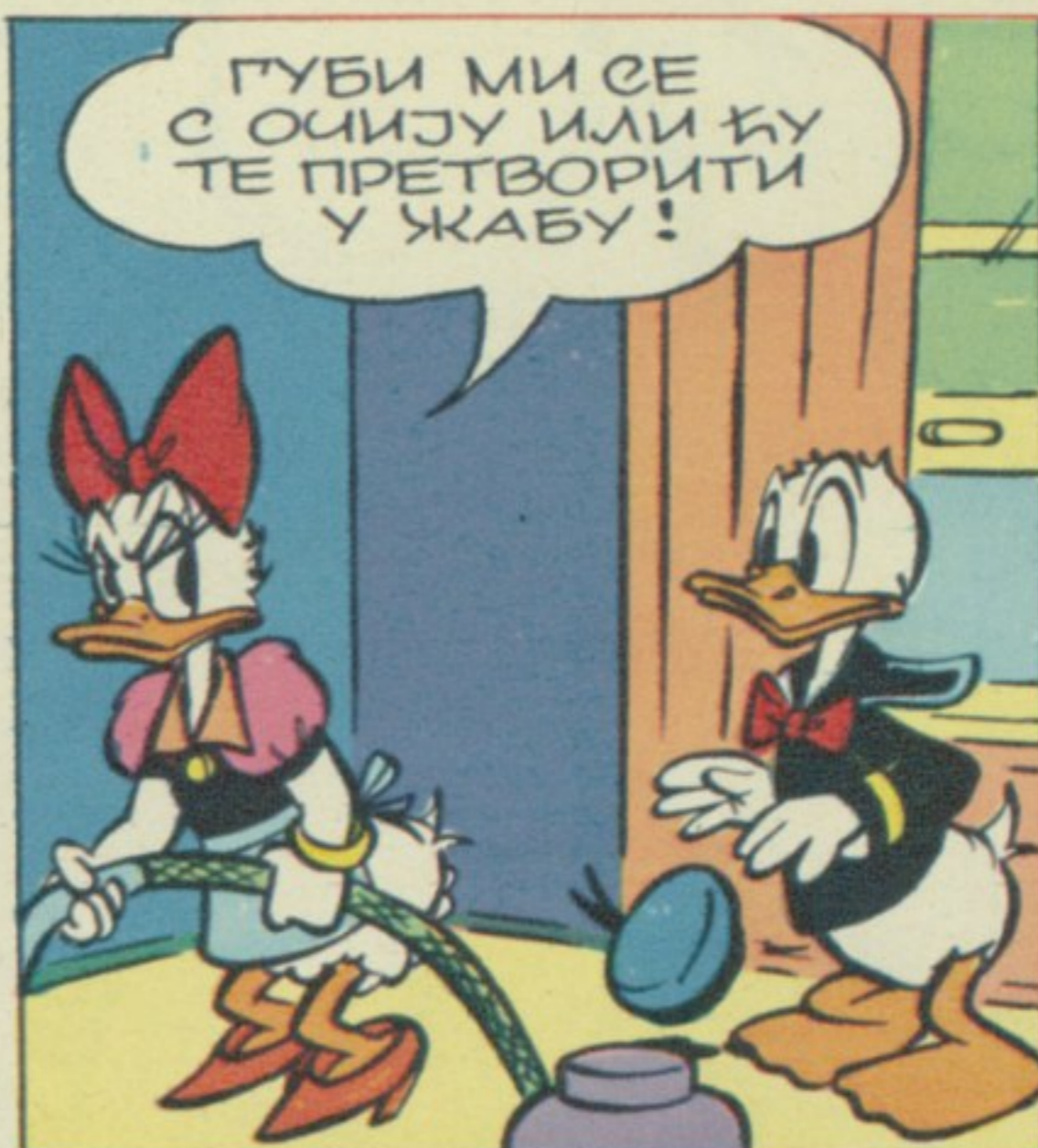

„ЦО ДЕЈВИС“

РЕЧНИ ПАРОВРОД С МИСИСИПИЈА ПОТОНУО ЈЕ ПОСЛЕ САМО 3 ПЛОВИАБЕ. НЕГОВЕ МАШИНЕ УГРАЂЕНЕ СУ У ПАРОВРОД „ДЕЛЕН“ КОЈИ ЈЕ ПОТОНУО ПОСЛЕ 4 ПЛОВИАБЕ, ЗАТИМ НА БРОД „ДЕЛЕН II“ КОЈИ ЈЕ ПОТОНУО ПОСЛЕ 2 ПЛОВИАБЕ, НА „ПУКОВНИК КЛЕД“ КОЈИ ЈЕ УНИШТИЛА ВАТРА, ПА У „МОНРО“ КОЈИ ЈЕ ПОТОНУО ПОСЛЕ 2 ПЛОВИАБЕ. МАШИНЕ СУ НАЈЗДА ИНСТАЛИРАНЕ У ДЕЛЕН МИН У ЕЛИЗАБЕТТАУНУ КОЈИ ЈЕ ИЗГОРЕО ДО ТЕМЕЉА.

WALT
DISNEY

ПАЈА
ПАТАК

БРАТА РИЂОБРА

Године 1504. папа Јулије II послао је две велике и снажне галије своје ратне флоте да превезу драгоцену трговачку робу из Бенове у Чивитавекију. Челни брод, удаљен неколико миља од другог, прилазио је острву Елби када је угледао мању галију. Ипак, наставио је да плови не сумњајући ни у шта. Капетан је знао да се северноафрички пирати већ годинама не појављују у тим водама и да су, сем тога, и раније обично нападали само мање бродове.

Али, галија је изненада пристала уз брод. На њеној палуби врвело је од турбана. Није се чуло никакво наређење, никакав глас, а већ се киша ђулади и стрела оручила на брод. За трен ока величанствени папски брод био је заробљен а шре

живели морнари сатерани под палубу.

ЛУКАВА ЗАМКА

Заповедник маварског брода Оруц, снажан човек с дугачком риђом брадом, наредио је својим људима да се преруше у одела заробљених и да заузму места на палуби заробљеног брода. Пиратску галију вукао је за собом као да је плен. Замка је успела: и други папски брод био је за тили час заробљен.

Оруц, пореклом Грк, био је најпре гусар турске државе. У то доба постојали су пирати који су за свој рачун пљачкали кога су стигли, али да тако кажемо, и државни гусари, разбојници који су нападали само бродове непријатељских земаља. Када је Оруц постао ка

петан једног турског брода успео је да наговори посаду да прекине везу са султаном и ода се много уносијем слободном пиратству. У време када је заробио две папске галије, његова слава већ се била пронела светом и сада је његов смели подухват подстакao и остале пирате и авантуристе. Многи су пошли његовим стопама и Средоземно море се испунило његовским дружинама.

ЗЛАТНО ДОБА ЗА ПИРАТЕ

Оруц Риђобради и његов брат Кејр-ед-Дин означили су почетак новог златног доба за пирате који су у раном средњем веку, после пада Западног римског цар-

ства и престанка трговине са Истоком, били готово нестали. Али, као и после Тројанског рата када су се многи грчки војници, навикнути на ратовање и одвикнути од другог посла, одали пусарењу, и коначна победа Шпанаца над Маварима створила је велик број беспослених маварских ратника који, присиљени да напусте Шпанију, нису имали ни најмање воље да поново обрађују земљу. Сем тога, крсташки ратови, поновни процват трговине са Истоком и стварања великих средоземних лука Бенове и Венеције обећавали су добар плен.

Оруц Риђобради успео је да освоји читаву територију данашњег Алжира и кренуо је на Тунис. Али какав је он био господар за Алжирце може се најбоље закључити из податка да су се 1518. становници побунили и позвали у помоћ неког другог до свог дојучераш-

њег непријатеља — Шпанију.

Карло V је радо пристао и после дугог гоњења морем његова војска масакрирала је Оруцове војнике и убила самог Оруца Риђобрадог.

Оруцев наследник и брат Кејр-ед-Дин био је исто толико смео и лукав као и његов брат али је имао једну особину која је Оруцу нелагајала: осећање за политику. Чим је наследио братове земље и богатство, послао је изасланике у Истанбул да понуде султану Алжир као његову провинцију. Тако је постао вазал Османског царства и од султана, срећног што може свом царству да припоји још једну тако велику провинцију, добио је титулу берберга — гувернера Алжира. Тако је овај пират обезбедио себи подршку једног од најмоћнијих владара. Све стан је, међутим, да ће, то-

КЕЈР-ЕД-ДИН БИО ЈЕ СТРАХ И ТРЕПЕТ СРЕДОЗЕМНОГ МОРА. ОСВОЈИО ЈЕ 1539. ГОДИНЕ И ХЕРЦЕГ-НОВИ

бесан, за казну опустошио читав град.

Сви ови подухвати служили су само да би се прикрио прави циљ ове велике експедиције. Јер, Риђобради је изненада скренуо према југу, напао Тунис, бомбардовао га и заузео за свега један дан. Султан Хасан, шпански штићеник, морао је да побегне: било је изгубљено још једно шпанско упориште у Африци. Опасност је запретила и самој Сицилији.

Шпански краљ Карло V кренуо је с великом војском и повратио Тунис, чврсто решен да потпуно искорени пирате. Великом адмиралу Андреји Дорији наредио је да ухвати Кејр-ед-Дина, живог или мртвог, а сам се вратио у своју земљу као јунак читаве Европе, крстац и бранитељ хришћанства.

ПОКЛОН ОД 6.000 РОБОВА

Али, песници су још оневали Карла V, сликари нису стигли да доврше његове нове портрете, а Риђобради је опет ступио у акцију: истакнувши шпанску заставу, да би људи помислили да су на бродовима победници из Туниса и припремили му тријумфалан дочек, испалио је кишу стрела и ђулади на острво Минорку да би затим потпуно и опустошио град. Читав плен и 6.000 заробљеника поклоњено је султани као накнаду за изгубљени Тунис. То извињење било је у Истанбулу тако добро примљено да је Риђобради постављен за великог адмирала читаве отоманске флоте.

Следеће две године, Риђобради и Дорија нису се срели. Дорија је 1537. заробио дванаест турских галија а Риђобради се осветио пустошењем јадранске обале. Пошто је знао да се и Венеција прикључила Хришћанској лиги искрцао се на Крф, који је тада припадао Венецији, са двадесет пет хиљада људи и 30 топова од којих се један сматрао највећим на свету, јер је могао да пуца „мушевитом“ брзином од деветнаест ђулади у три дана. Ипак, за месец дана опсаде успео је да само пет пута погоди тврђаву. Султан је наредио Риђобрадом да се повуче уз ласкаве речи да хиљаду тврђава није вредно животога једног јединог његовог храброг човека. Иако нерало, Кејр-ед-Дин Риђобради се покорио и почео да убија и пали по северној јадранској обали.

У лето 1538. год. две највеће флоте и два највећа морепловца најзад су се срели. Дорија је имао око 200 бродова, 60.000 људи и 2.500 топова. Кејр-ед-Дин је имао 150 бродова, али чим је сазнао да непријатељ крстари Јадраном решио је да ризикује и кренуо му је у сусрет. Битка се одиграла на албанској обали. Доријина флота је потучена и натерана у бекство. Харајући по јадранској обали Риђобради је 1539. године заузео Херцег-Нови.

дови су потонули док су њихове посаде заробљене. Читаве три седмице ветар је беснео и само остаци величанствене армије успели су да доплове до шпанских обала.

Овај пораз је скупо стајао хришћанске савезнике: на алжирској пијаци хришћански роб није вредео више од једне главице лука.

Убрзо затим француски краљ Франсоа II ступа у савез са султаном Сулејманом што је значило још једну препреку у борби против пирата. Кејр-ед-Дин Риђобради чак долази у Марсељ где је дочекан са свим почастима. Али, деведесетогодишњи султанов адмирал није могао да се помири с мирним животом. И даље је задавао муке Шпанцима, којима је непрестано слао „бродове за узнемиравање“, а и Французима чија је села пљачкао, мада су били савезници. Тако је долазило до нових робова да би њима замењивао оне који су умрели од куге. Французи су се на крају „уморили“ и платили Риђобрадом пут до Истанбула.

Остатак живота Риђобради је провео градећи за себе саму и велики гроб у који је, најзад, положен 1546. Исламски свет славио га је као хероја. С.

ДАМ

лико удаљен од Истанбула, моћи да ради мање-више шта хоће.

ЈОШ ЈЕДАН РИЂОБРАДИ

Пошто је и он носио дугу црвену браду, звали су га, као и Оруца, Риђобради. Један по један град на северноафричкој обали, које су Шпанци с тешком муком били освојили, потчињено је себи.

Пошто је тако обезбедио велики феуд, Кејр-ед-Дин је пошао Оруцовим стопама и почео да напада бродове хришћанских држава. Али то сада више није био обичан гусарски капетан с бродом; била је то читава флота чијим су бродовима управљали најозлоглашени-

ји пирати света: Драгут, Сина, Ајдин.

Сваког пролећа, када би се време пролепшало, пирати би испловили из Алжира и харали Средоземљем, највише шпанску обалу. Понекад су чак излазили кроз Гибралтар да би пресрели бродове пуне драгоценог тогара допремљеног из Америке.

Моћан и сигуран у свој успех, Риђобради је 1534. са флотом од 61 галије (изграђене по његовом нацрту) прошао поред Сицилије кроз Месински мореуз, ушао у град Ређо у јужној Италији и заробио све бродове који су се нашли у луци. Сутрадан је напао утврђење Санта Лучија. И тако је, пљачкајући, наставио према северу, домилајући благо и робове.

Међу славним италијанским лепотицама истицала се у то време војвоткиња Булија Гонзага. Око две стотине песника посвећивало јој је своје стихове и велики пират имао је намеру да је уграби и пошаље на поклон новом султани Сулејману Величанственом. Али, пре но што је Риђобради стигао у Фонди, војвоткиња је успела да побегне на коњу па је Кејр-ед-Дин,

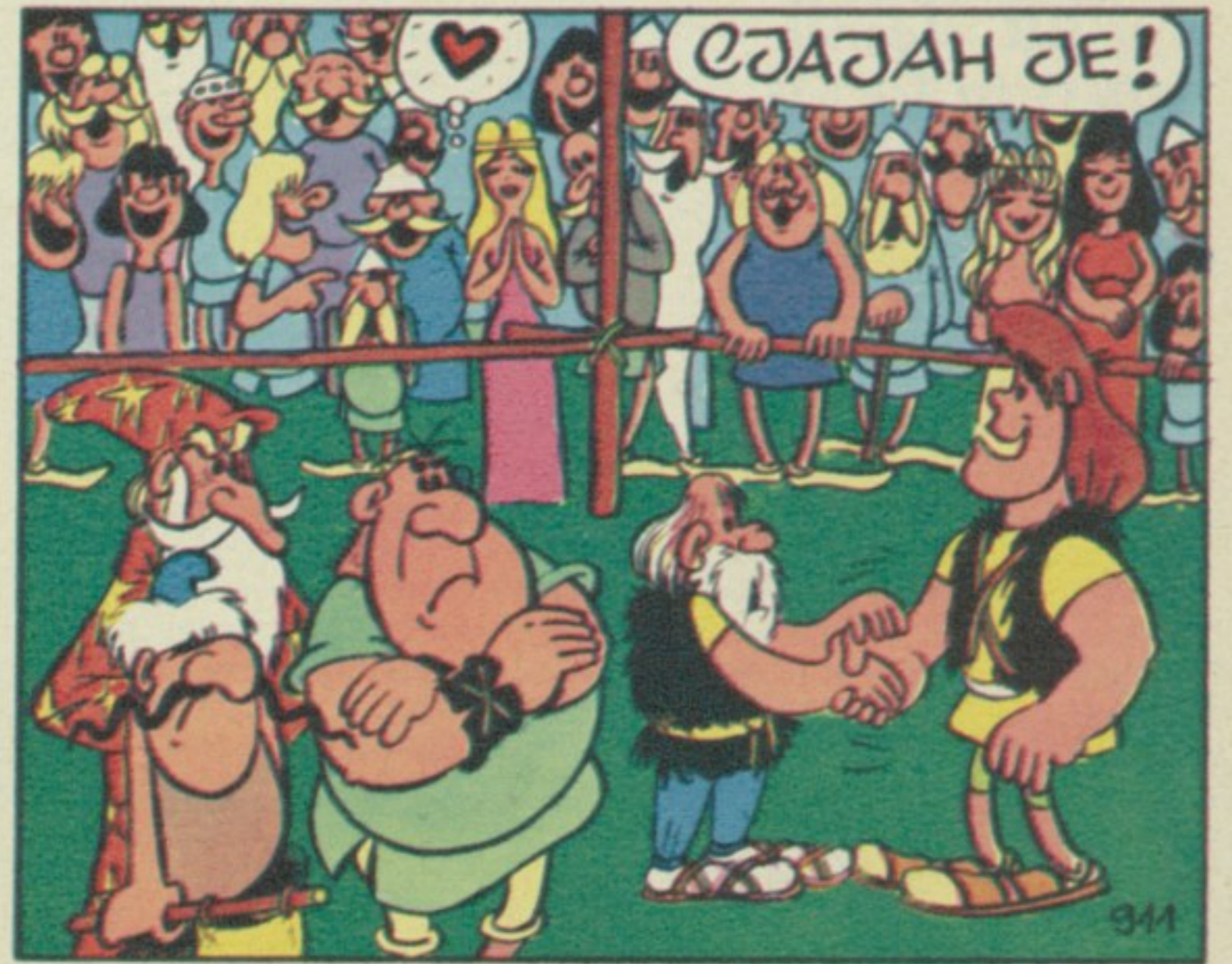
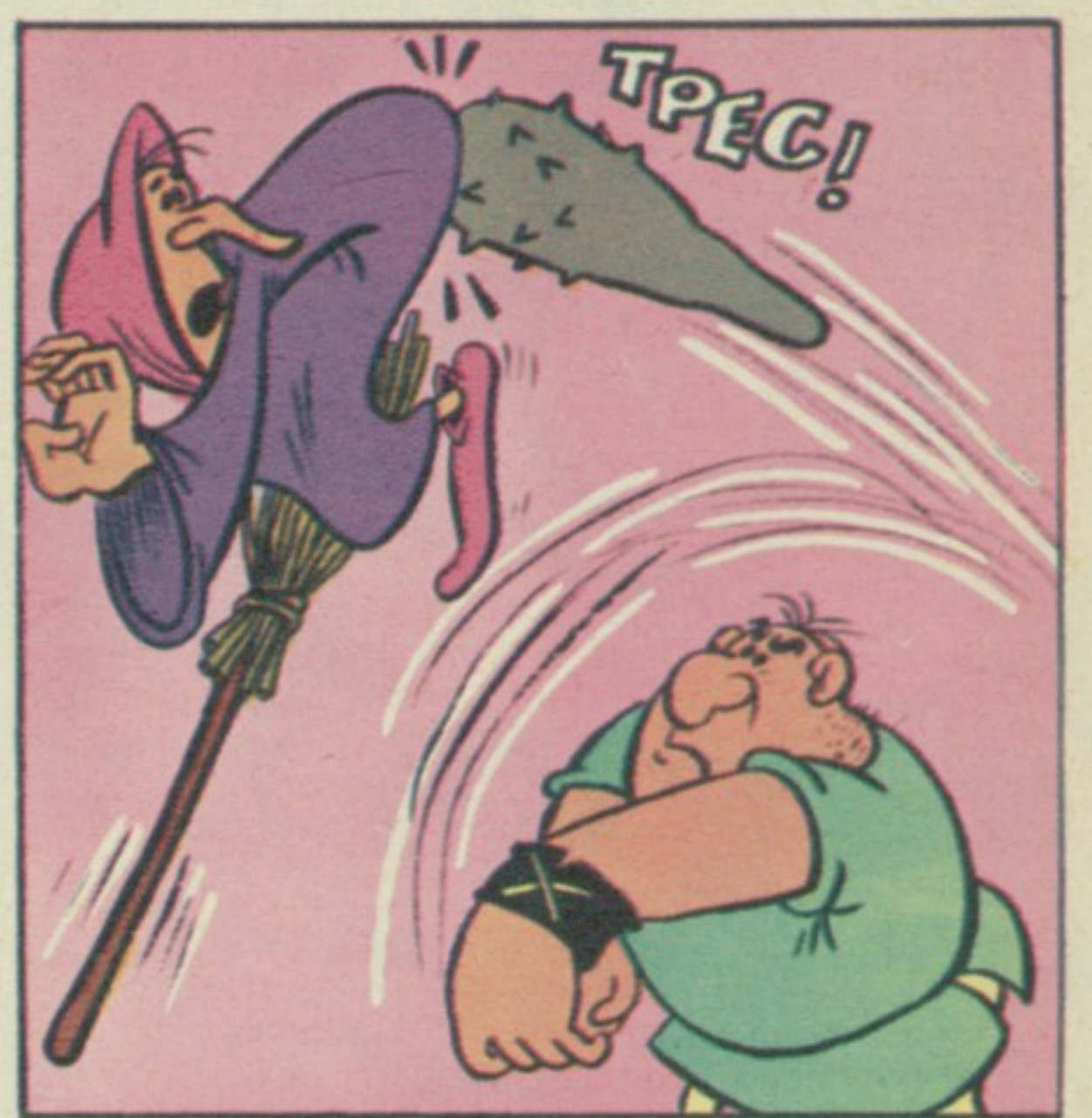
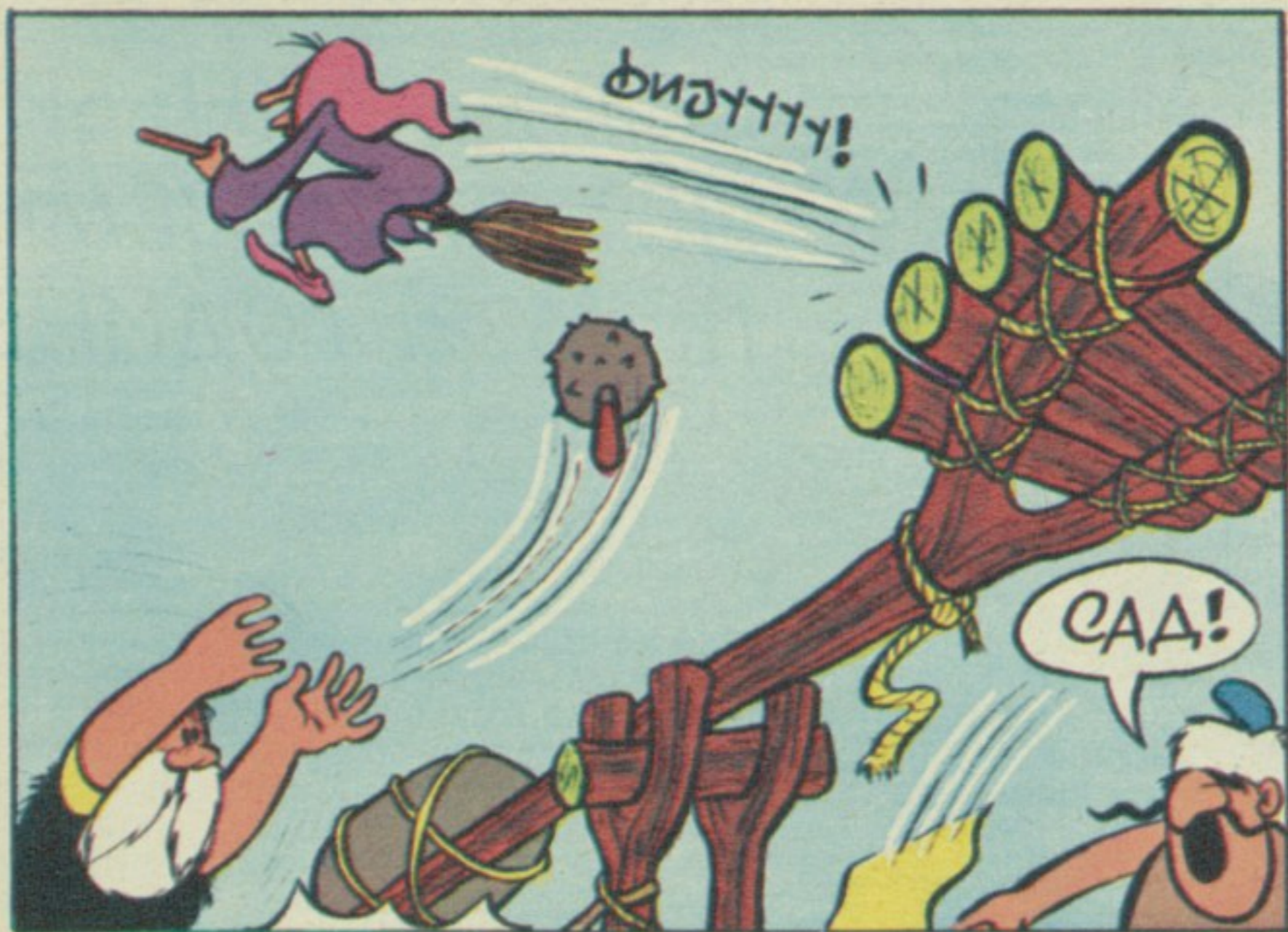
КЕЈР-ЕД-ДИН РИЂОБРАДИ

ДИКАНОВЕ АВАНТУРЕ

ЕПИЗОДА: БУЗДОВАНСКЕ ИГРЕ

КАКО СЕ ДРЕСИРА ЗМИЈА

СВАКО МОЖЕ ДА УКРОТИ ЗМИЈУ
АКО ЈЕ СТРПЉИВ И — ХРАБАР

На свету ваљда, нема необичнијег занимања од укротитеља змија. Како ти људи постижу моћ да владају покретима и понашањем ових страшних гми заваца?

На ово питање покушао је да одговори млади белгијски зоолог Гиј Рајзер који је читаво једно своје истраживачко путовање по Северној Африци посветио изу

чавању ове необичне појаве.

— Не треба их сматрати никаквим чаробњацима, прича он — јер они не кроте своје „питомце“ ни по каквом магичном рецепту. Они их једноставно дресирају. То је само дресура, баш као и код других дивљих животиња, само интересантнија и — опаснија.

да змије у Индији „играју“ зато што њихов господар свира у свиралу. Гмизавци су глуви. Бубњевци и свирале су ту само зато да привуку публику, а стварна дресура обављена је раније и то на сасвим другачији начин. Дресери се у свом послу користе вековним искуством.

Најпре треба ухватити змију и то је у ствари и најопаснији део посла. У својој природној средини животиња може најбоље да се брани јер има највише могућности да се креће, бежи, да по светлости и мирису осети опасност која наилази. Змије се обично хватају по хладом времену када су готово обамрле и теже се бране. За хватање служи најчешће рачvasti штап којим се змија притисне за врат тако да не може главом да миче. Сад је безопасна! Кад је баце у цак, посао око хватања је завршен.

У Индији, Пакистану, или на Цејлону поступају слично. Змија се најпре стави у ниску пљоснату корпу, која на горњем делу има мали отвор. Укротитељ ставља корпу преда се, а у руци држи свиралу. После неког времена, змија покушава да из корпе помоли главу кроз отвор. Она је преплашена и обазрива јер се не налази у својој природној средини, нити зна одакле све може да наиђе на опасност.

Али, чим помоли главу из корпе, дочекаће је ударац свиралом. Она се брзо враћа у корпу. Ускоро ће поново покушати и доживеће исто. То се понавља много пута и змија ће временом повезати бол са сликом свирале. Овај инструмент о чијој музици она појма нема за њу постаје извор страха, а корпа јој се чини као склониште у коме се осећа безбедно.

Змија је, на тај начин, после дужег понављања операције савладана и сад је само ствар дресера колико ће вешто њоме управљати пред гледаоцима и туристима.

ПОЧИЊЕ ПРЕДСТАВА

Кад човек с корпом стигне на место где изводи пред

ставу, најпре се одмакне од ње и почне да свира. То је позив за публику. За то време змија осети да се корпа не миче, да је све мирно и одлучује да провири напоље. Усправља се, осматра око себе, а пошто је положај њеног тела у усправљеном стању доста нестабилан, она се љуља. Дресер за то време свира, па гледаоцима изгледа да она то „игра“ по такту музике. У ствари она фиксира очима све око себе, спремна да се на најмањи знак опасности завуче у корпу. Кад дресер то зажели, само се приближи са свиралом у руци и змија бежи назад у корпу.

Све то ствара утисак да змија слуша свог дресера.

У Северној Африци не користе се увек свирала. Постоји и другачији начин дресуре, а посебно су драматичне представе са наочаркама. Дресери користе то што су њени очњаци којима може да уједе и излучи отров, окренути према унутра. Укротитељ наочарке увек је одевен у белу одећу, оставља непокривене само руке и лице. Али, кад руку приближи змији увек је стеже у пеницу тако да змија не може да га уједе јер јој је чељуст мала. Било би погубно за њега кад би наочар

ка угледала одвојен само један прст, или ако би јој се на домаку нашао укротитељев нос. Он о томе мора да води рачуна. Змија је навикла на свог господара који у њеном присуству увек носи исту одећу, увек је бије и кажњава на исти начин.

ПРИЗНАЊЕ ЈЕДНОГ ЗООЛОГА

Дресери знају склоности и особине појединих врста змија и зато за сваку од њих постоје и посебни начини дресуре. Основу њиховог заната чини нагомилано вековно искуство у току којег су хиљадама и хиљадама пута понављани опити који су се вероватно покаткад завршавали и трагично. Али, преношењем стечених знања и вештина, ови људи су успели да до најмањих ситуација и савршенства упознају особине, понашање, рефлексе и нагоне ових животиња и да се њима користе.

— Они у ствари знају оно о чему зоолози и не сањају — признао је на крају Гиј Рајзер, који је и сам по занимању — зоолог. С. М.

ГЛИСТА СКРЕЋЕ ЛЕВО

Дресури може да се подвргне било која животиња. Чак и она најпростије грађе као што је, на пример, глиста. Важно је само да на чин дресирана буде прилагођен њеној природи, ступњу развијености живчаног система.

Узмимо једну глисту. Свако од вас може да је дресира ако за то има довољно стрпљења. Она се, на пример, може научити да изабере правац кретања и то тако да увек крене десно, а не лево, али обрнуто. Ево како се то постиже: глиста се увуче у једну цев која се на другом крају рачва. На почетку левог крака наместе се електрични контакт који лако потресе глисту кад га додирне. Наравно, она ће реаговати и поћи десним краком. А ако се ове вежбе

повнављају, она ће „запамтити“ да је увек у левом краку била „кажњена“ и зато ће сама бирати десни правац.

Овај облик дресуре заснива се на теорији условних рефлекса чувеног руског наставника Ивана Павлова. Познати су његови експерименти са псима и другим животињама. Пси су научили да увек повезују добијање хране са звуком звона. Код животиња чији је желудац лучио сок кад им се покаже храна, лучење се почело јављати и на сам звук звона.

ЗМИЈЕ НЕ ИГРАЈУ

Међутим, код дресуре змија звук не игра никакву улогу. Погрешно је схватање

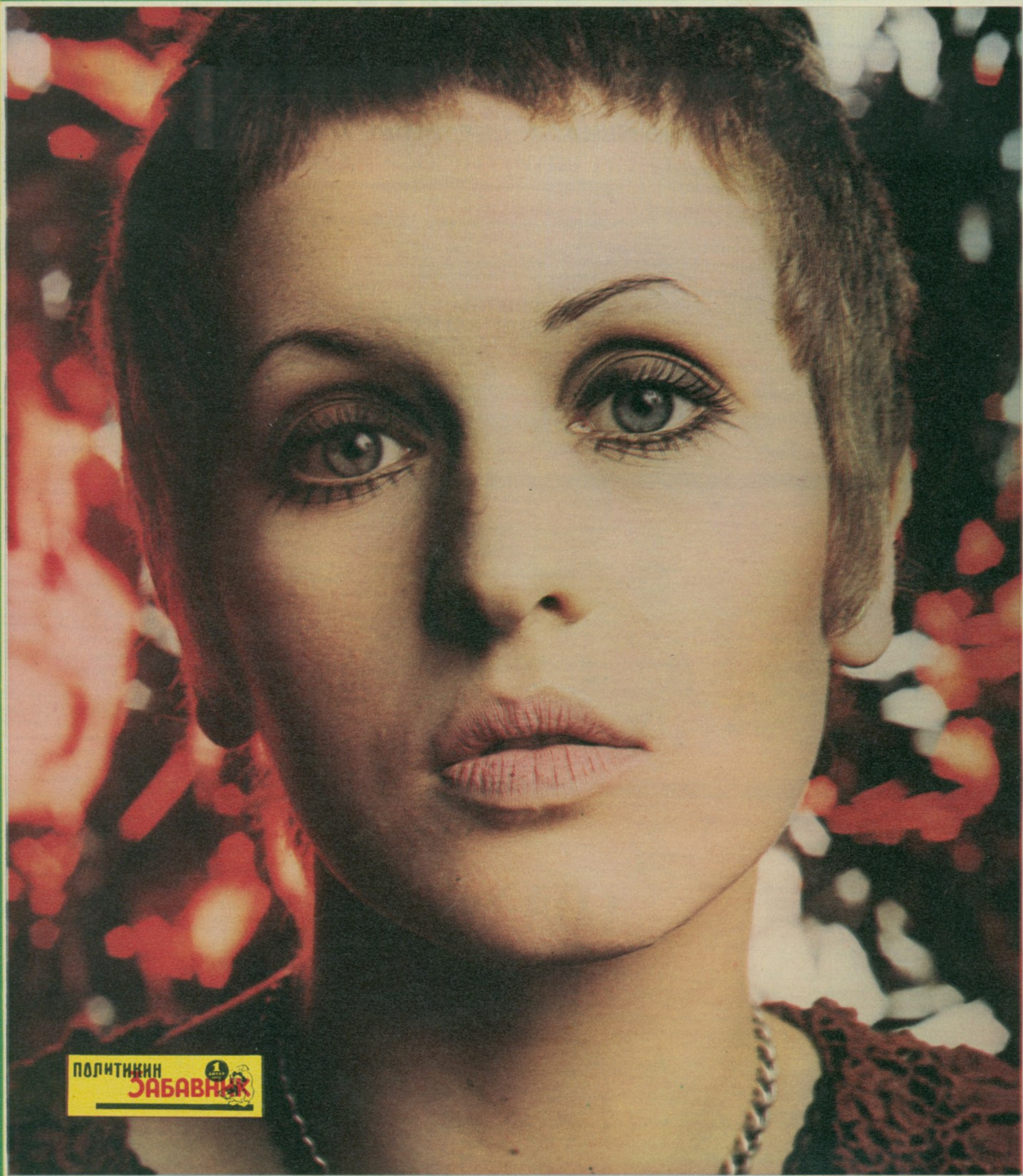
ДРЕСЕР МИРНО СТАВЉА ЗМИЈУ ОТРОВНИЦУ ОКО ВРАТА ПРЕД ЗАДИВЉЕНОМ ПУБЛИКОМ

Дан
BARRY

ФЛАШ ГОРДОН

У ИДУЋЕМ БРОЈУ: У ИТАЛИЈИ У ВРЕМЕ РЕНЕСАНСЕ!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

ЏУЛИ ДРИСКОЛ

Певачки почетак 21-годишње енглеске певачице није био лак. Као сиромашна петнаестогодишња девојчица певала је шлагере у кафаницама и зарађивала за живот. Тек јој је сусрет с познатим певачем и органистом Брајаном Одером и позив да се прикључи већ познатом оркестру „Тринити“ помогао да се пробије. Због изванредне интерпретације духовних песама називају је „белом Аретом Френклин“. Вероватно је због тога и изабрала за прву самосталну плочу Аретину песму „Чувај ме“. Њена прва лог-плеј плоча носи назив „Џулс“ а плоча која јој је 1968. донела назив најбоље поп-певачице — „Ватрени точак“.

Американец Винцент Гилен — висок снажан педесет седмогодишњак коврцаве косе — прати људе и тражи о њима податке. Он је приватни детектив. Тврди о себи да је можда и најбољи у Америци.

Занат приватних детектива цвета у последње време у Америци — прича Гилен. — Лично сам радио за три четвртине најпознатијих компанија. Пратио сам понашање привредних руководилаца, истраживао крађе пословних тајни, тражио уређаје за прислушкивање, укратко чинио сам све што су захтевали клијенти. Проверавао сам супруге и будуће зетове разних шефова, тражио сведоке за судске процесе.

Само у Њујорку постоје 703 детективске канцеларије са дозволом и безброј њушкала која раде без дозволе, као што су, на пример, 2.300

ПРИВАТНИ ЧОВЕК БЕЗ МОРАЛА ДЕТЕКТИВ

АМЕРИЧКА ЊУШКАЛА СВЕ ВИШЕ УЧЕСТВУЈУ У ПРИВАТНИМ ШПИЈУНСКИМ РАТОВИМА

бивших агената ФБИ (Федералног истражног бироа). Због тога данас у САД детективско занимање бије лош глас: каже се да врви од пропалих полицајаца, неспособних пискарала и бивших изгредника.

И Гилен је био агент ФБИ, затим службеник осигуравајућег завода, директор персоналног одељења, адвокат, неко време чак је предавао и радно право на једном уни-

верзитету. Постао је приватни детектив кад је неколико бивших службеника ФБИ организовало мрежу канцеларија за проверавање људи који траже запослење.

ПРИСЛУШКИВАЧ У ДЕДИНОМ САТУ

Поред провере података о људима који траже запослење Гилен има и око 6.200 других случајева годишње.

Решава их уз помоћ 33 службеника, супруге Ирене и сина Џона. Његова агенција је једно од највећих предузећа које се бави искључиво трагањем.

Јер, Гилена не изнајмљују само предузећа која се плаше да им конкуренција или власти прислушкују разговоре већ и супрузи који сумњају да их жене шпијунирају. А директор једног предузећа обратио се Гилену кад је сазнао да му његов други заменик прислушкује телефонске разговоре.

Гилен проналази уређаје за прислушкивање само у 11 одсто случајева. Али то је доста добар проценат кад се зна да у Њујорку ради илегално око 10.000 ових уређаја. Карактеристичан је случај руководиоца једног великог предузећа. Он је све важне конференције сазивао у свом стану у Парк Авенији, уместо у канцеларији. Међутим, Гилен је открио да конкурентско предузеће и овде прислушкује разговоре. Иза једне слике у стану нашао је шпијунски радио-отпремник мали као новчић, који је висео на конци.

Директор једне друге фирме, на Медисон Авенији, нашао је у писаћем столу апарат за прислушкивање и тако се уплашио да је од тада о пословним стварима разговарао — само у аутомобилу! — А онда смо му — прича Гилен — испод простирке у колима пронашли магнетофонски уређај величине кутије шибица. Уређај је преносио разговоре на удаљеност од 500 метара.

Уређај за прислушкивање нађен је чак и у клатну старог часовника који је овај директор наследио од деде!

И ДИРЕКТОРИ ЛАЖУ

— Толико је тешко наћи за детективски посао праве људе и стручњаке да сам зато послао сина у електротехничку индустријску школу. Нек научи занат прислушкивања — каже Гилен. — Наравно, за откривање микрофона користимо и детекторе, али ништа боље од тога кад човек сам погледа сумњиво место, сантиметар по сантиметар.

За прислушкивање канцеларије која има 10 телефонских линија потребно је 20 гремника и магнетфона од по 200.000 старих динара. Даље 600.000 до 1.200.000 старих динара за инсталације, па хонорар за „часну“ особу која ће једном недељно мењати траке и батерије. Па и поред тога, догађа се да се говор који је снимео најсавршенијим магнетофоном не може да чује.

Половину времена Гилен троши на „њушкање људи“, од будућих чиновника па до директора концерна. У петини случајева испоставља се да су дали нетачне податке, углавном о школској спреми и раду на претходном радном месту.

— Сваког часа пронађемо понеку велику зверку која тврди да је завршила школовање на Јелском универзитету, а покаже се да у најбољем случају има највише један семестар. Или узмемо случај трговачког референта који тврди да је у претходној фирми повећао посао за 28%, а у ствари ту фирму ни издалека није видео.

ШПИЈУНИ У ПОЛИЦИЈИ

За цену од 2 до 25 хиљада старих динара Гилен добија податке из поверљивих материјала њујоршке полиције где за њега тајно ради 25 лица. Мора их бити толико да не би било сумњиво зашто једно лице сваки час претвара службене списе. По некад, ако је то потребно, Гилен се обраћа једном полицајцу у држави Мејн, а овај — за новац — добија списе њујоршке полиције по средством свог колеге.

Телефон је понекад прави издајник. Једна трговачка фирма припремала се да прогута мању и запосли њеног власника. Најмила је Гилена да утврди „с ким у ствари треба да се уједини“. Гиленов сарадник је утврдио да је човек истог имена у своје време провео годину дана у Синг-Сингу због проневере. Да би проверио ову сличност, Гилен је позвао трговца телефоном:

— Ради се о момку који се зове као и ви и који је претридесет година провео „одмор“ на горњем току реке Хадзон...

— Разбићу ти њушку, би-танго! — одговорио је трговац.

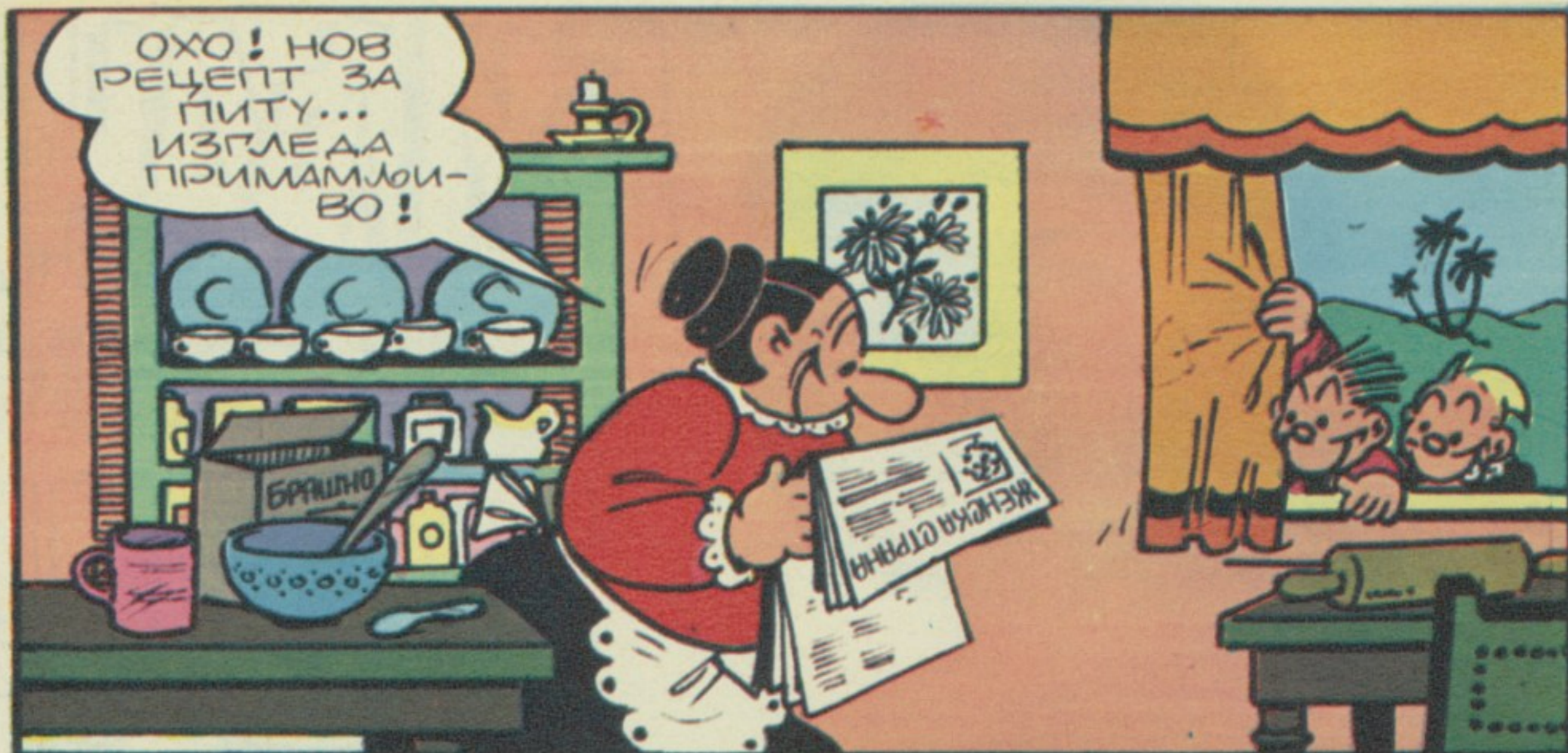
— Веома сам захвалан, одговорио је Гилен. — Било је јасно да је погоднио мету.

Да ли Гилена у раду муче проблеми морала?

— Не радим ништа незаконито — каже Гилен намештајући дебео чвор на кравати. — То јест, ништа што би се могло доказати. Кад сам радио у трговини, лагао сам у интересу своје фирме и изводио разне трикове за њено добро. Као приватни детектив радим то исто. Осим тога ни браниоци закона не носе баш заставу морала исувише високо. Пратио сам једном тројицу мушараца недељама. О истом случају почео је да се интересује неко из канцеларије државног тужиоца државе Њујорк и једне вечери провалио ми је у канцеларију, стручно обио непробојну касу и однео сав материјал и два фото-апарата!

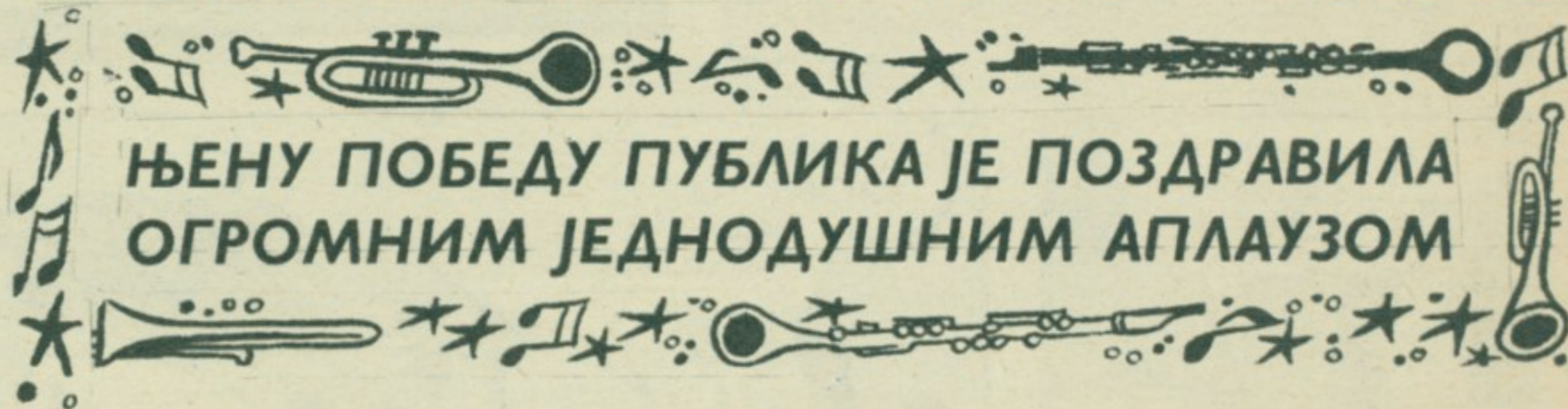
Д. В.

БИЉАНА ЋИРИЋ ОСВОЈИЛА ЗЛАТНУ СИРЕНУ

ЊЕНУ ПОБЕДУ ПУБЛИКА ЈЕ ПОЗДРАВИЛА
ОГРОМНИМ ЈЕДНОДУШНИМ АПЛАУЗОМ

БИЉАНА ЋИРИЋ, УЧЕНИЦА III-1 ОШ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“; ПЕСМА: „ПРОЛЕЋНА БАЛАДА“. КОМПОЗИТОР: МИЛИВОЈЕ ДРАГУТИНОВИЋ.

ЈАСНА ТОПЛИЧИЋ, ученица, VI-1 — ОШ „Синиша Николајевић“. Песма: „Нестала је секица“. Композитор: Јозеф Хајдн.

ПЕТАР ЖЕБЕЉАН, ученик, V-2 ОШ „22. децембар“. Песма: „Чужња за пролећем“. Композитор: Волфганг Амадеус Моцарт.

ДРАГАНА ДРЂАЧА, ученица V-2 ОШ „Иван Гундулић“. Песма: „Секин плач“. Композитор: Јозеф Хајдн.

ВЕСНА ЈОКИЋ, ученица, IV-1 ОШ Вељко Дугошевић“. Песма: „Поточара“. Композитор Јосип Це.

МИЛОМИР СТАМЕНКОВИЋ, ученик V-2 ОШ „Сава Ковачевић“. Песма: „Где је онај цветак жути“. Композитор: Ван Ватиста Перголези.

МИЛАНКА САЗДИЋ, ученица V-2 ОШ „Отон Жупанич““. Песма: „Успаванка“. Композитор: Јоханес Брамс.

БИЉАНА ЂОРЂЕВИЋ, ученица VI-2 ОШ „Слободан Принцип — Село““. Песма: „Жеља“. Композитор: Фредерик Шопен.

СНЕЖАНА РИБАРОВИЋ, ученица III-3 ОШ „Старина Новак““. Песма: „Весело небо““. Композитор: Никица Калођера.

ОЛГИЦА ЗДРАВКОВИЋ, ученица I разреда ОШ „Јован Јовановић — Змај““. Песма: „Весело небо““. Композитор: Никица Калођера.

ДРАГАНА ТРЕНЕВСКА, ученица III-1 ОШ „Бранко Параћ““. Песма: „Воз““. Народна песма из Пољске.

У недељу 1. јуна одржана је завршна приредба за најбољег певача-пионира из Београда. Победила је Биљана Ћирић, ученица III разреда основне школе „Гоце Делчев“ из Земунa. Њој је „Политикин забавник“ предао „ЗЛАТНУ СИРЕНУ“ (то је мала значка од злата).

Велика дворана Дома пионира у Београду била је испуњена до последњег места. Испунили су је београдски пионери, ученици основних школа, њихови наставници, родитељи и другови учесника-такмичара на завршној приредби.

Другарско надметање

Дејан Ђурковић, конференције, отворио је такмичење:

— Овај наш данашњи су-

срет, овај концерт, представља резултат и плод овогodiшњег великог другарског надметања деце певача. Данас ћемо чути двадесет и троје извођача, најбоље међу онима који су се досада такмичили а, наравно, и најбољег међу њима.

Популарни лутак „Четвртко“ замолио је Дејана да објасни како је организовано такмичење за „ЗЛАТНУ СИРЕНУ“.

— „Политикин забавник“ — рекао је Дејан — позвао је децу да се купоном пријаве за такмичење. Право учешћа имали су сви ученици основних школа у Београду и околини, који немају више од тринаест година. Пријавило се укупно 700 такмичара, а онда смо сводили број учесника на све мање и мање групе и тако смо дошли до

23 најбоља. Деца су сама бирала мелодије, песме које ће певати, то су мелодије домаће и стране, старе и нове, али само дечије песме.

Легенда о сирени

Дејан и „Четвртко“ објаснили су зашто се награда најбољем певачу зове „ЗЛАТНА СИРЕНА“.

Постоји легенда о храбрим морепловцима, који су у давна, давна времена, на отвореном мору, пролазећи крај некаквих острва, слушали најлепше, најдирљивије, најдивније певање које се може замислити. То су певала бића звана сирене. И, ето зато ће сирена, симбол лепог певања, бити додељена најбољем пиониру певачу.

Кад су такмичари почели да се ређају пред микрофо-

ном и да пљуште аплаузи, неко је у дворани рекао:

— Па ово је као на правом фестивалу.

— Само још лепше! — додао је други слушацац.

Лутак „Четвртко“ је на крају објавио да ће се жири повићи да би донео одлуку о најбољем и позвао Вању Стојковић и Драгана Лаковића да отпевају неколико дечијих песама. Пратио их је хор Дома пионира, славан по свом громком певању.

Жири, који су сачињавали: Божидар Станчић, композитор, Милица Манојловић, диригент дечјег хора Радио телевизије Београд и Младен Нешовић, диригент хора Дома пионира (без кога се ово такмичење не би ни могло замислити) саопштио је своју одлуку и прогласио по-

бедника: Биљану Ћирић.

Збуњена деветогодишња девојчица стајала је пред микрофоном не знајући како да свима одговори на честитања. Кринка Виторовић, уредник „Политикиног забавника“, предала је Биљани „ЗЛАТНУ СИРЕНУ“ и пожелела јој да пева целог живота.

Победница на шамлици

Сада је требало да Биљана још једном, као победник, отпева своју песму „Пролећна балада“. Сала се утишала, оркестар је засвирао и — стао. Биљана је била исувише узбуњена, понестало јој је даха и гласа. Из почетка! Сада Биљана доказује да је заиста с правом победила.

Мајка Србислава и старија сестра Весна чекају је у

НА ЗАВРШНОЈ ПРИРЕДБИ ЗА „ЗЛАТНУ СИРЕНУ“ СВИ УЧЕСНИЦИ СУ СЕДЕЛИ НА ПОЗОРНИЦИ И ИГРАЛИ СЕ: НЕКО СЕ КЛАЦКАО, НЕКО СПУШТАО НИЗ ТОБОГАН, А БИЛО ЈЕ И ТРЧАЊА ЗА ЛОПТОМ. ЈЕДИНО СУ ЧЛАНОВИ ОРКЕСТРА МИРКА ШОУЦА БИЛИ МИРНИ.

ЈОВИЦА ПЕСАРЕЦ, ученик V-2 ОШ „Гоце Делчев“. Песма: „Шушти, шушти, бамбусов лист“. Народна песма из Јапана.

МИРЈАНА САЗДИЋ, ученица I-2 ОШ „Отон Жупанчић“. Песма „Вртирепић“. Народна песма из Белгије.

ЗДЕНКА ГРАЧАН, ученица IV-2 ОШ „Отон Жупанчић“. Песма: „Мојцина песма“. Композитор Маријан Водопивец.

МИРОСЛАВА БЕШЕВИЋ, ученица III-2 ОШ „Моша Пијаде“. Песма „Маестрал“. Композитор: Ивица Стамах

Дует **СЛАВИЦА ИЛИЋ**, ученица IV-2 ОШ „Синиша Николајевић“ и **МИЛОШ ПАВЛОВИЋ**, IV-1 ОШ „Слободан Принцип — Село“. Песма: „Бакине приче“. Композитор Михајло Живановић.

ЗОРАН ПЕШОВИЋ, ученик VI разреда ОШ „Синиша Николајевић“. Песма: „Каубој и Индијанац“. Композитор: Бранко Михаљевић.

АНА АДАМОВИЋ, ученица III-2 ОШ „Старина Новак“. Песма: „Мајски валцер“. Композитор: Миловоје Драгутиновић.

ВЕРА ЂУРИЋ, ученица VI-4 ОШ „Раде Кончар“. Песма: „Црни кос“. Композитор: Миливој Керблер.

МАРИЈАНА ВИТОРОВИЋ — ученица IV-1 ОШ „Светозар Милетић“. Песма: „Секин рођендан“. Композитор: Хеда Пилиш.

ВИОЛЕТА СЛАВКОВСКА, ученица IV-2 ОШ „Бура Даничић“. Песма „Сека и куца“. Композитор: Миливоје Драгутиновић.

ЈАСМИНА БУЈАС, ученица IV-3 ОШ „Жарко Зрењанин“. Песма: „Ракета за Месец“. Композитор: Миливоје Драгутиновић.

БИЈАНА ЂИРИЋ, ПОБЕДНИК, С МАЈКОМ СРБИСЛАВОМ И СТАРИЈОМ СЕСТРОМ ВЕНОМ.

холу Дома пионира. Биљана им прилази препуних руку цвећа, с великом бомбоњером и другим поклонима.

Не зна се ко је срећнији, мама, сестра или Биљана. Биљана нам прича да је добар ђак, али да би могла да буде и бољи, да је почела да пева чим је пошла у школу, да је члан школског хора, да није имала трему и да је прижељкивала „ЗЛАТНУ СИ-

РЕНУ“. На крају, поздравила је све читаоце „Забавника“ и предложила да сва деца из наше земље учествују у овом такмичењу.

Драган Лаковић, најпопуларнији певач дечјих песама срдечно је честитао Биљани на победи:

— Наћи ћемо се још много пута да заједно певамо. На расанку, сви такмичари су добили по једну ве-

лику бомбоњеру, а сваком гледаоцу поклоњена је једна плоча Драгана Лаковића.

Победник Биљана Ђирић добила је и једногодишњу претплату на „Политикин забавник“.

Постоје велики изгледи да већ идуће године ова приредба обухвати децу из целе Југославије. О томе ћемо вас обавестити другом приликом.
Д. Т.

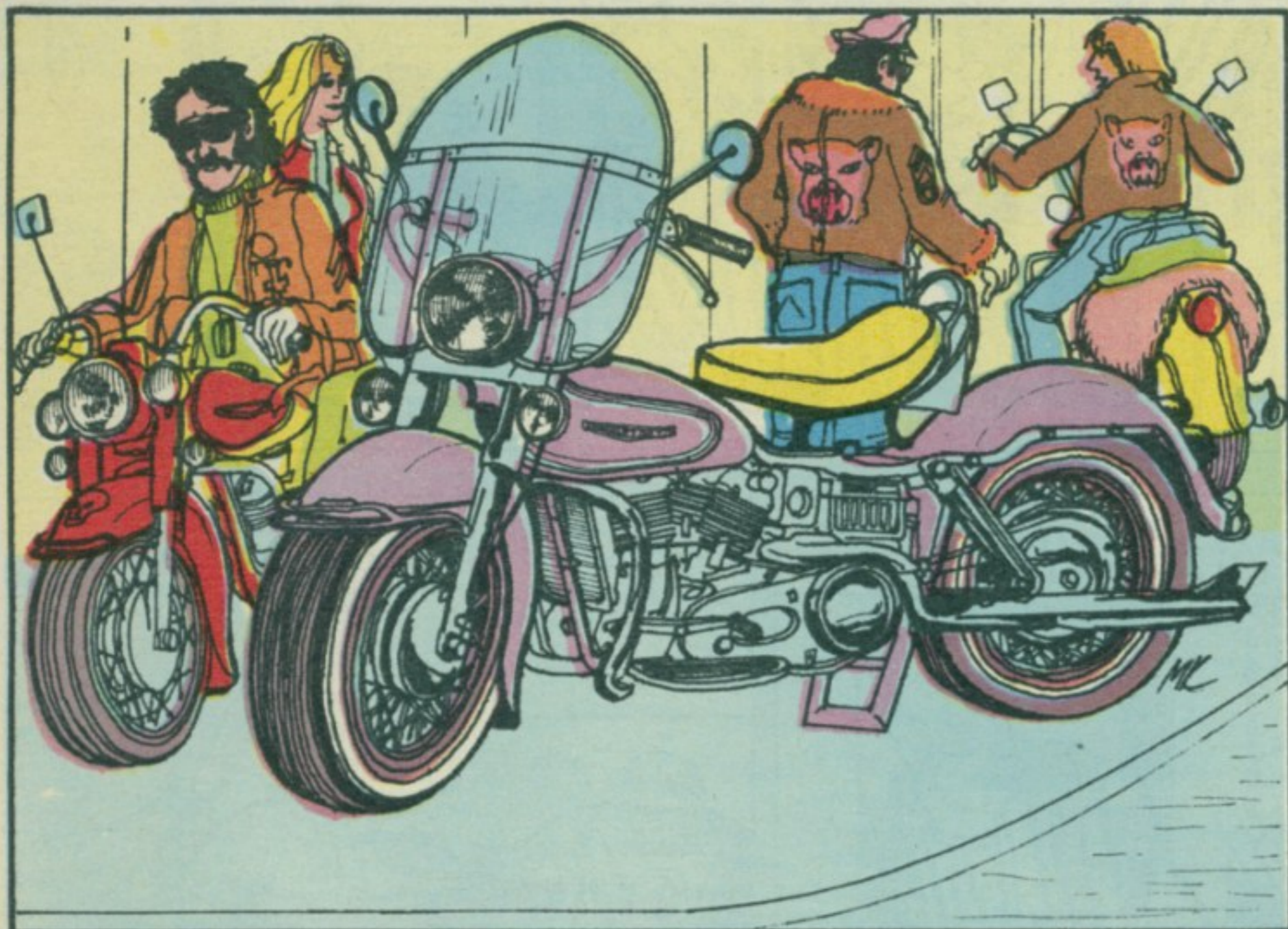
КОЊ У СВОЈОМ ФЛАНЕЛСКОМ ОДЕЛУ

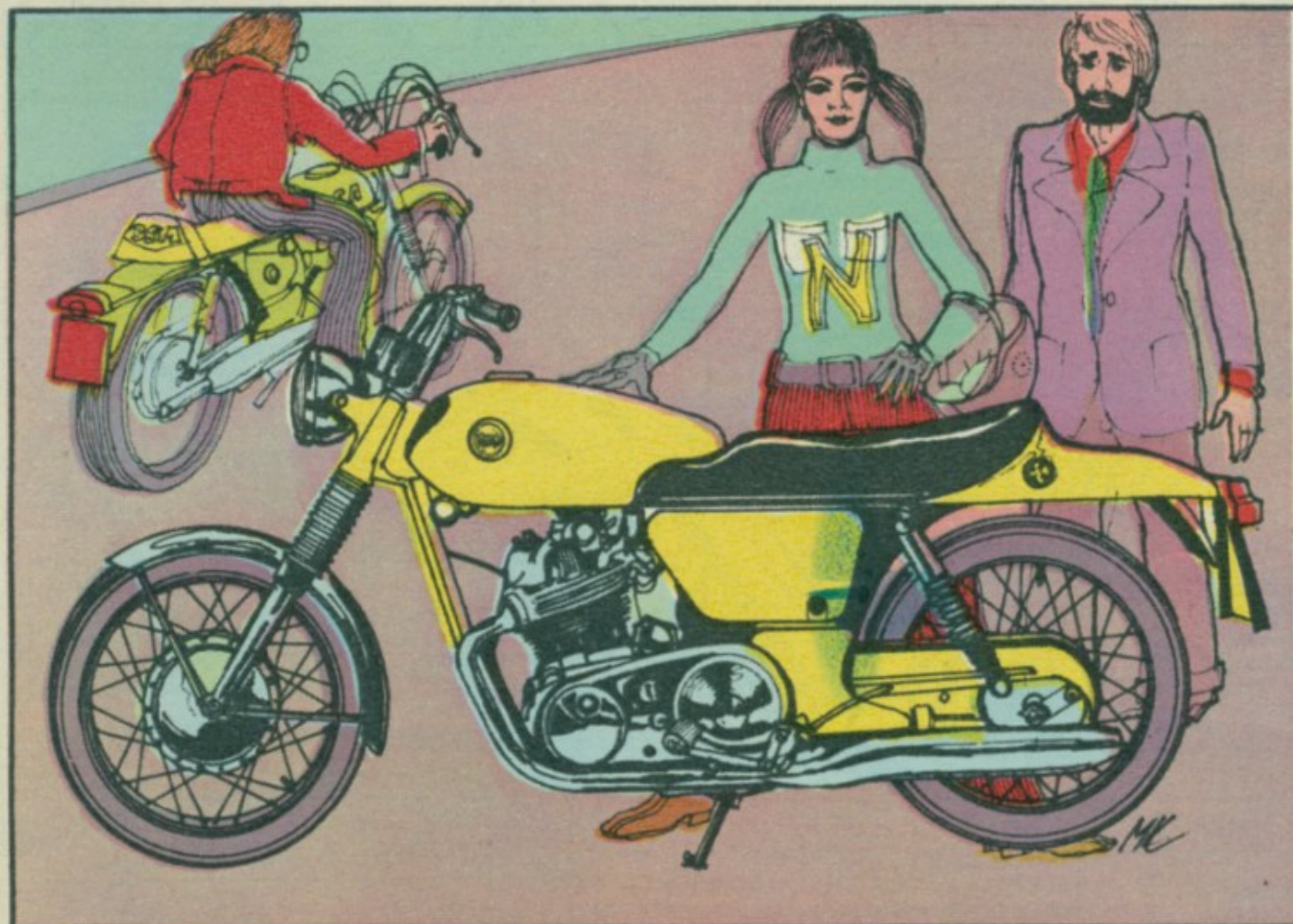
СПАРТАК

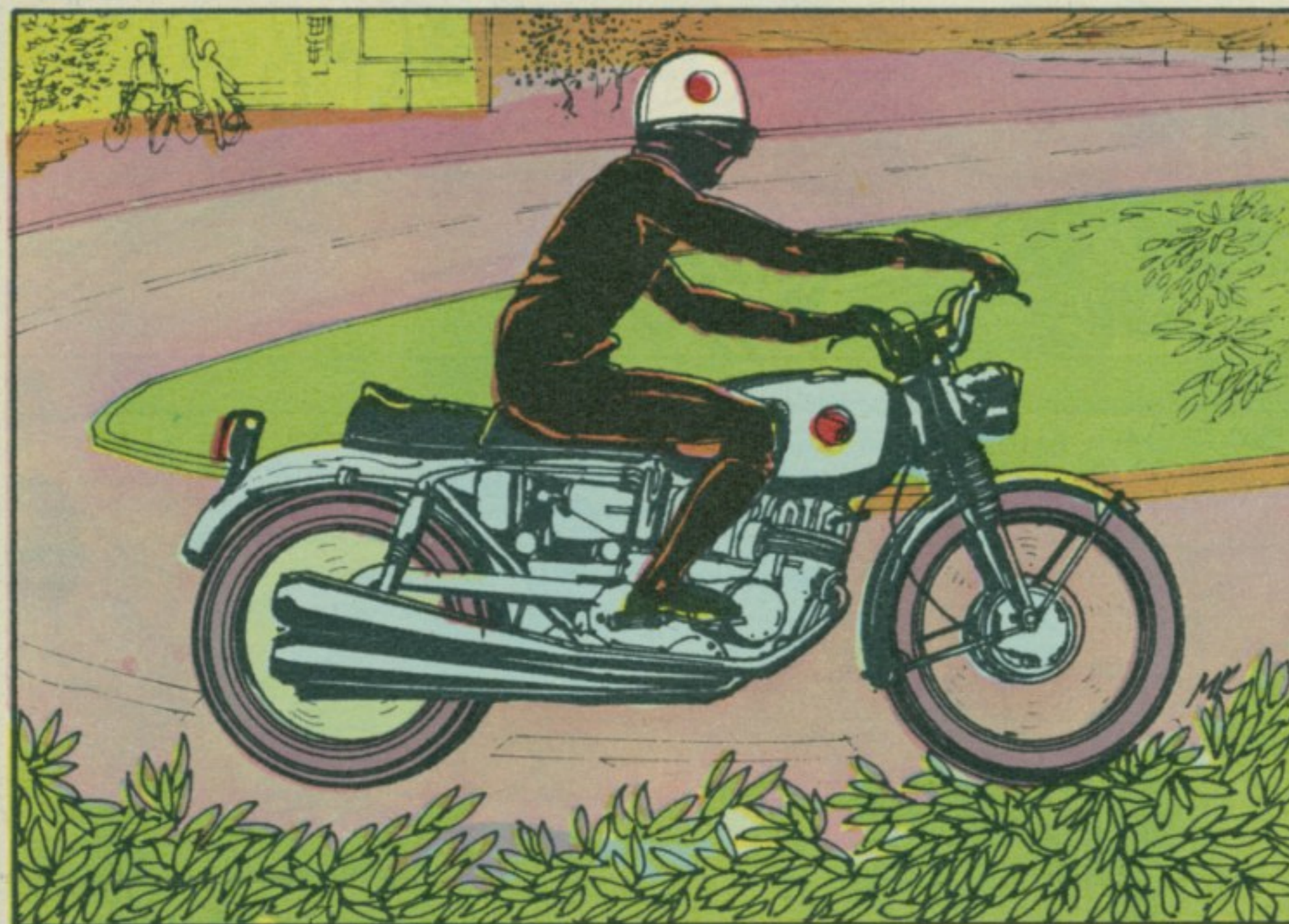
МОТОЦИКЛИ

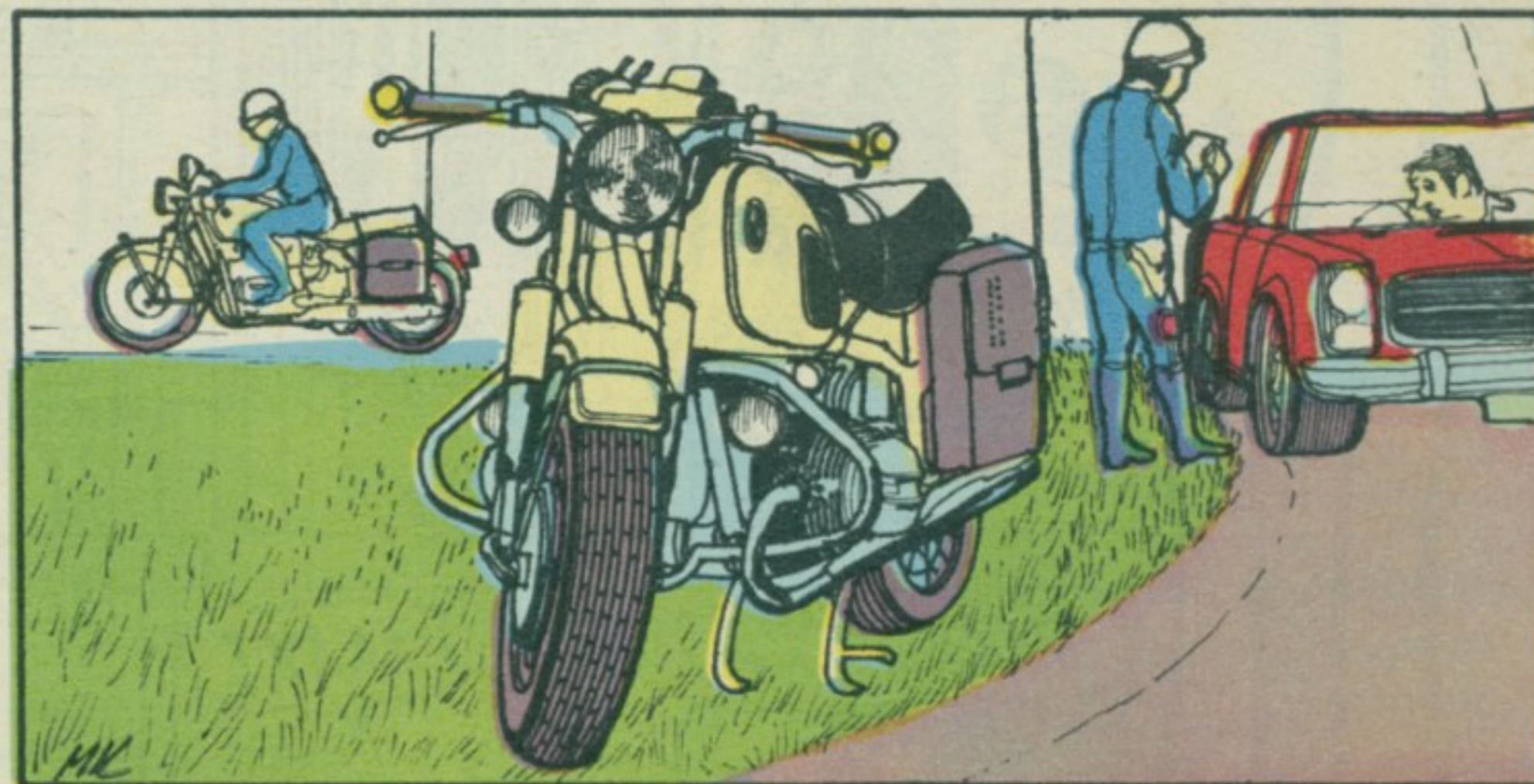
1 ХАРЛЕЈ ДЕВИДСОН „ЕЛЕКТРА ГЛАЈД ФЛХ 1200“ — САД
 мотор: четворотактни, двоцилиндрични, V донгитудинално, запр. 1207 цм
 компресија 8:1; снага 65 КС при 5400 о/мин, мењач 4 брзине, електрични
 стартер, задња кочница хидраулична, макс. брз. 178 кмч

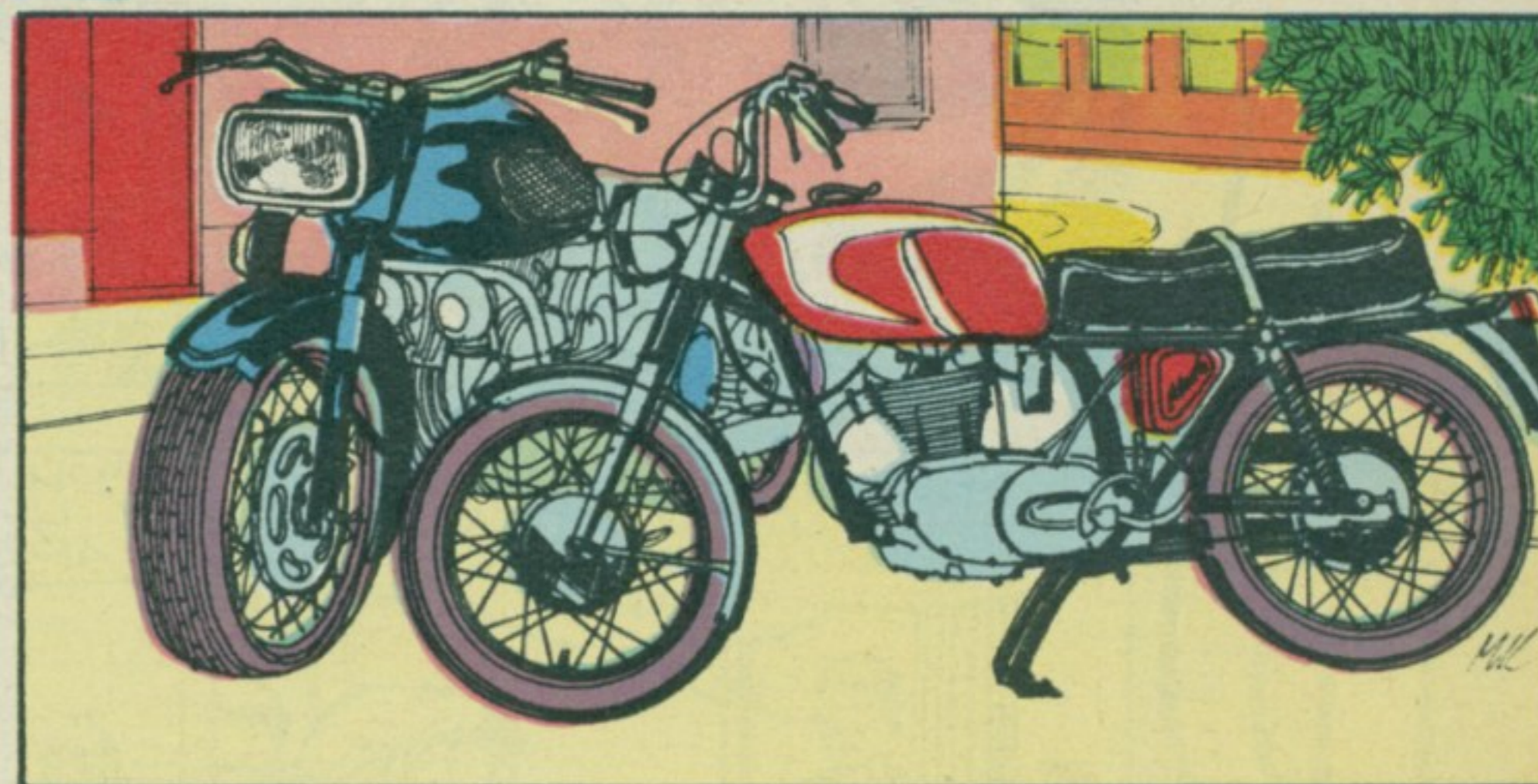
2 НОРТОН КОМАНДО — ВЕЛ. БРИТАНИЈА
 мотор: четворотактни, двоцилиндрични, запр. 750 цм, компр. 8,9:1, снага
 60 КС при 7000 о/мин, 4 брзине, макс. брз. 200 кмч иза БСА СПИТФАЈЕР
 МАРК II СПЕЦИЈАЛ/650 цм, 51 КС 196 кмч

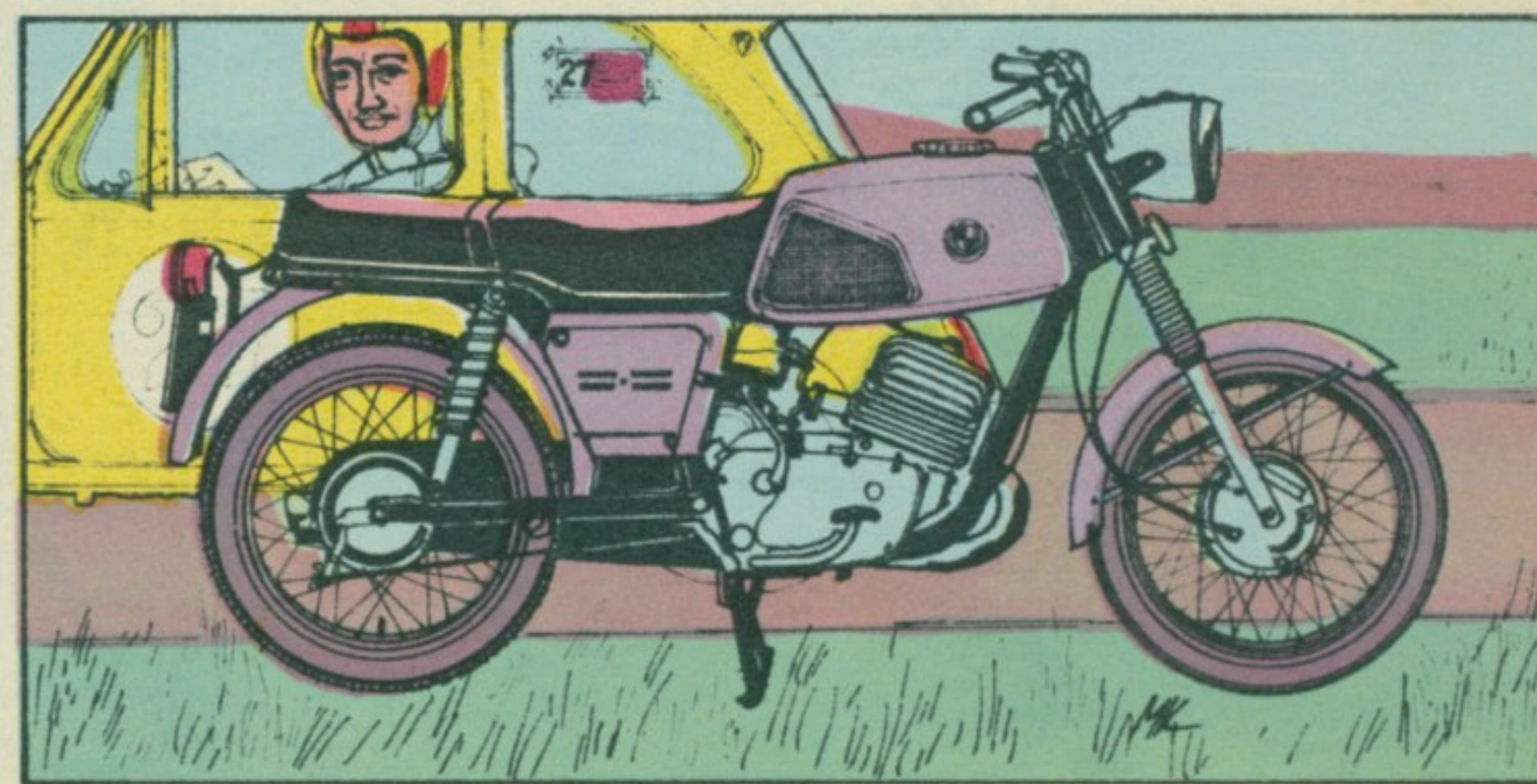
3 ХОНДА 750 — ЈАПАН
 мотор: четворотактни, четвороцилиндрични, запр. 750 цм, снага 80 КС при
 10.000 о/мин, 4 брзине, макс. брз. 190 кмч

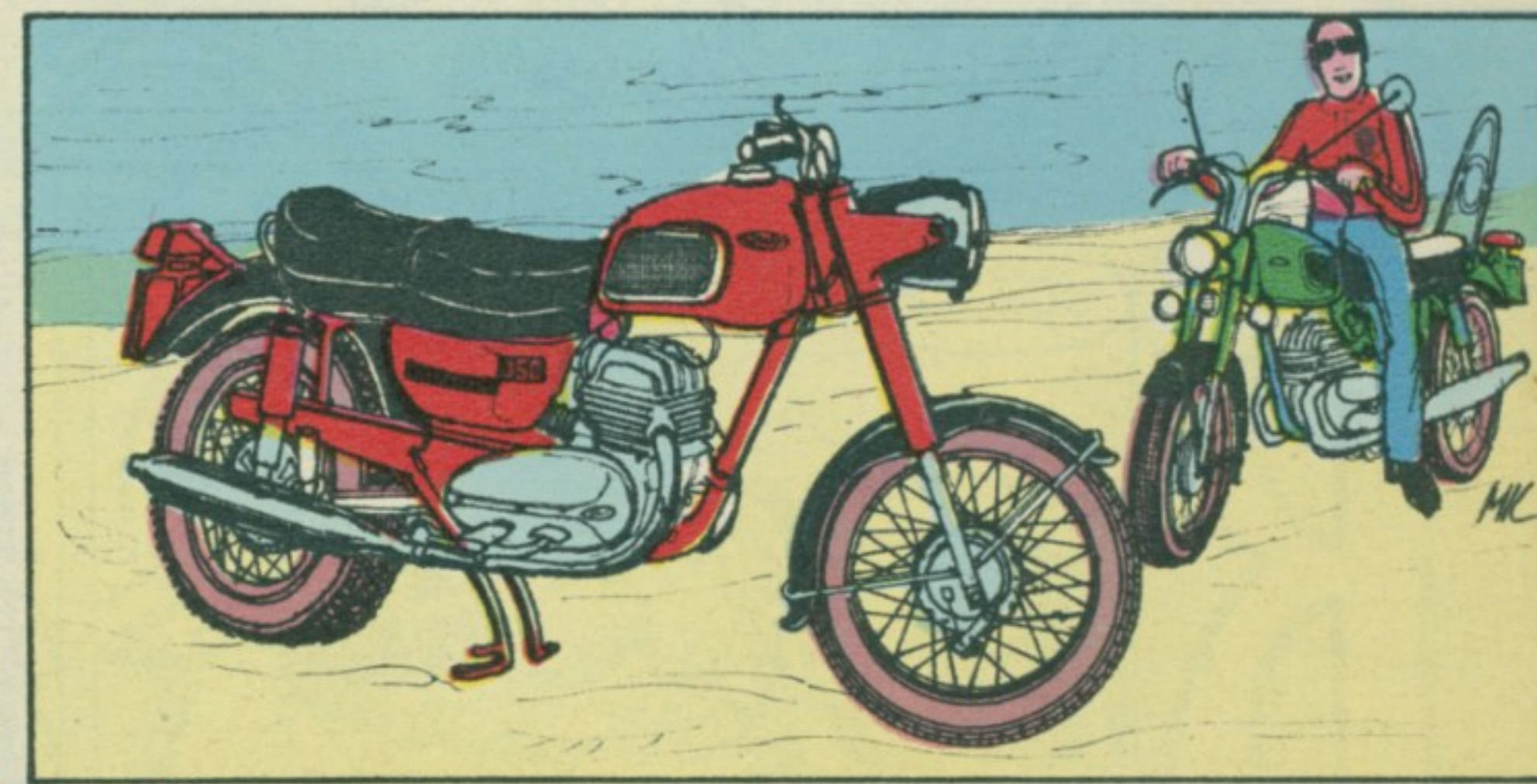
4 БМВ Р69—С — ЗАП. НЕМАЧКА
 мотор: четворотактни, двоцил. боксер (положени цилиндри), запр. 594 цм
 компр. 9,5:1, снага 42 КС при 5500 о/мин, 4 брзине макс, брз. седећи 160, по-
 легнут возач 175 кмч, потрошња 5,3 л 100 км

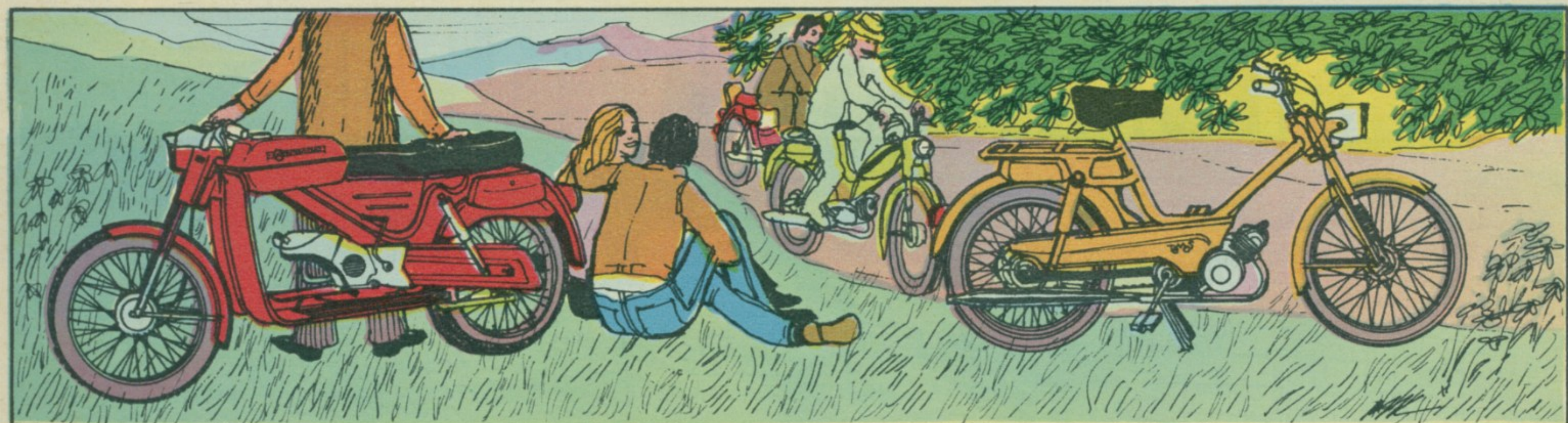
5 ДУКАТИ 250 МАРК/3 и МВ АГУСТА 600 — ИТАЛИЈА
 Д. мотор: четворотактни, 248 цм, 25 КС, макс. брз. седећи 157, лежећи 177
 кмч А. мотор: четворотактни, 4 цил, 598 цм, 45 КС 6000 о/мин, макс. брз.
 177 кмч, пренос кардански, спреда двоструке диск кочнице

6 ПУХ М 125 — АУСТРИЈА
 мотор: двотактни, једноцилиндричан, запр. 123,5 цм, снага 11,8 КС при 7000
 о/мин, 4 брзине, компр. 11,5:1, макс. брзина 110 — 120 кмч (ускоро ће бити у
 продаји ЈАВА 175 сличних изгледа)

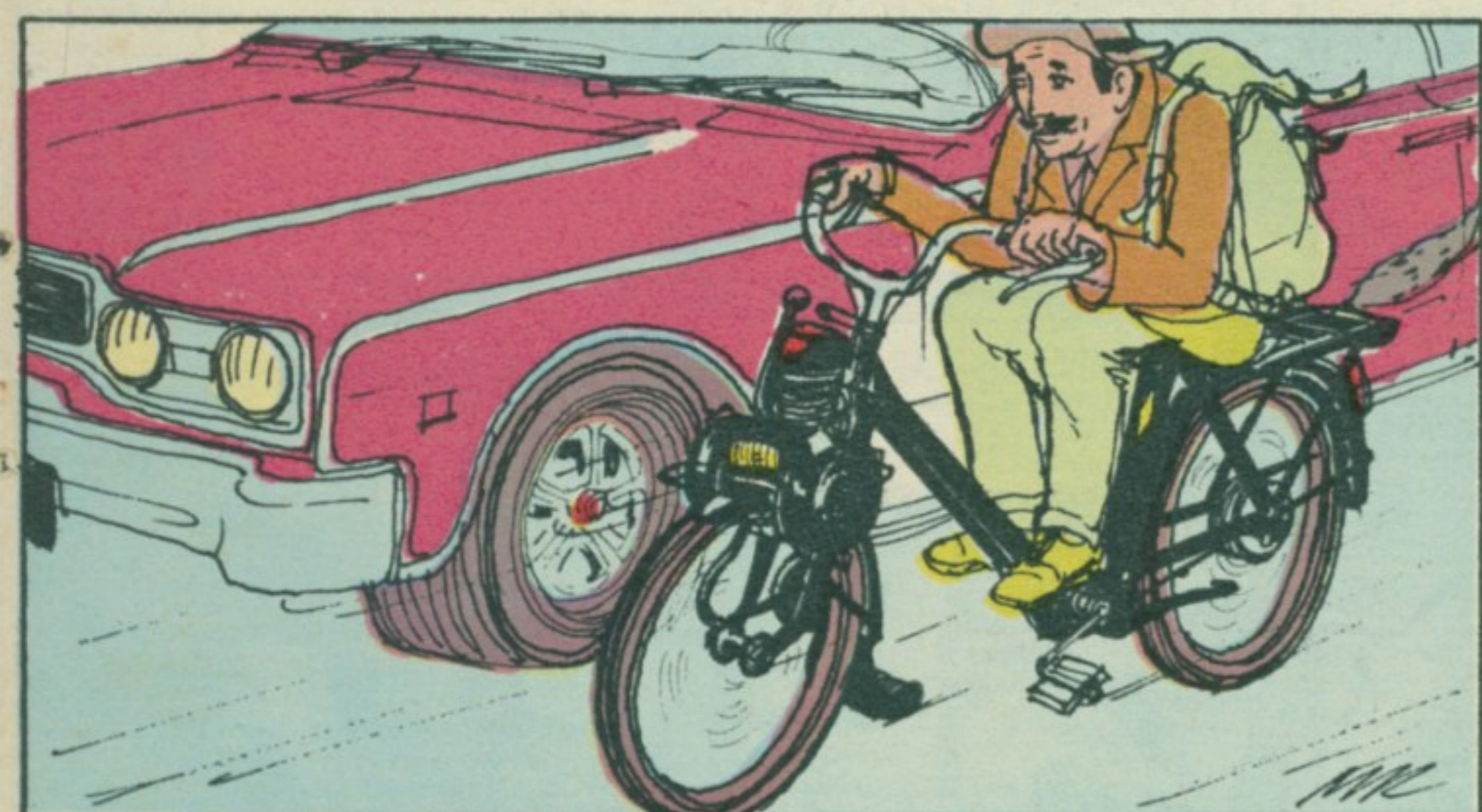
7 ЈАВА 250/350 КАЛИФОРНИАН — ЧССР
 мотор 250: двотактни, 1 цил, 218 цм, 16,5 КС при 5000 о/мин, 4 брз. макс. брз.
 115 кмч, мотор 350: двотактни, 2 цил. 344 цм, 21 КС при 5250 о/мин, 4 брзине, макс
 брз. 125 кмч, биће их можда у продаји.

8

ТОМОС 14V И ТОМОС АУТОМАТИК — ЈУГОСЛАВИЈА

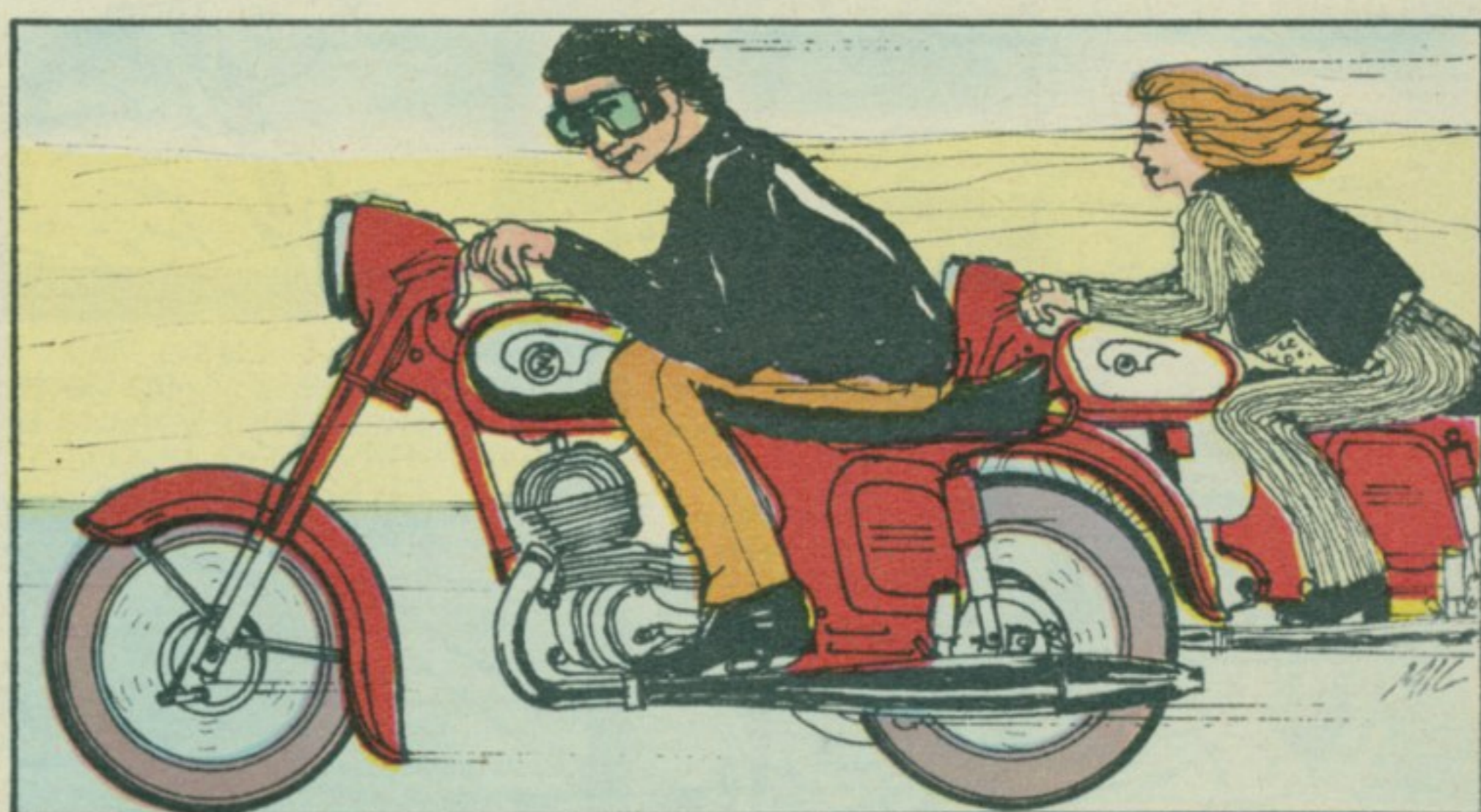
14V. мотор: двотактни, 1 цили, запр. 49 цм, снага 2,7 КС, 4 брз. макс. брз. 65 кмч, потрошња 2,21/100 км, цена: 3.036 НД
 АУ мотор: двотактни 1. цили. 49 цм, снага 1,8 КС, аутоматско квачило, макс. брз. 40 кмч, потрош. 2.21/100 км цена: 1.886 НД, иза Т-03 2.136 НД

9

ВЕЛОСОЛЕКС ФБИ — ЈУГОСЛАВИЈА

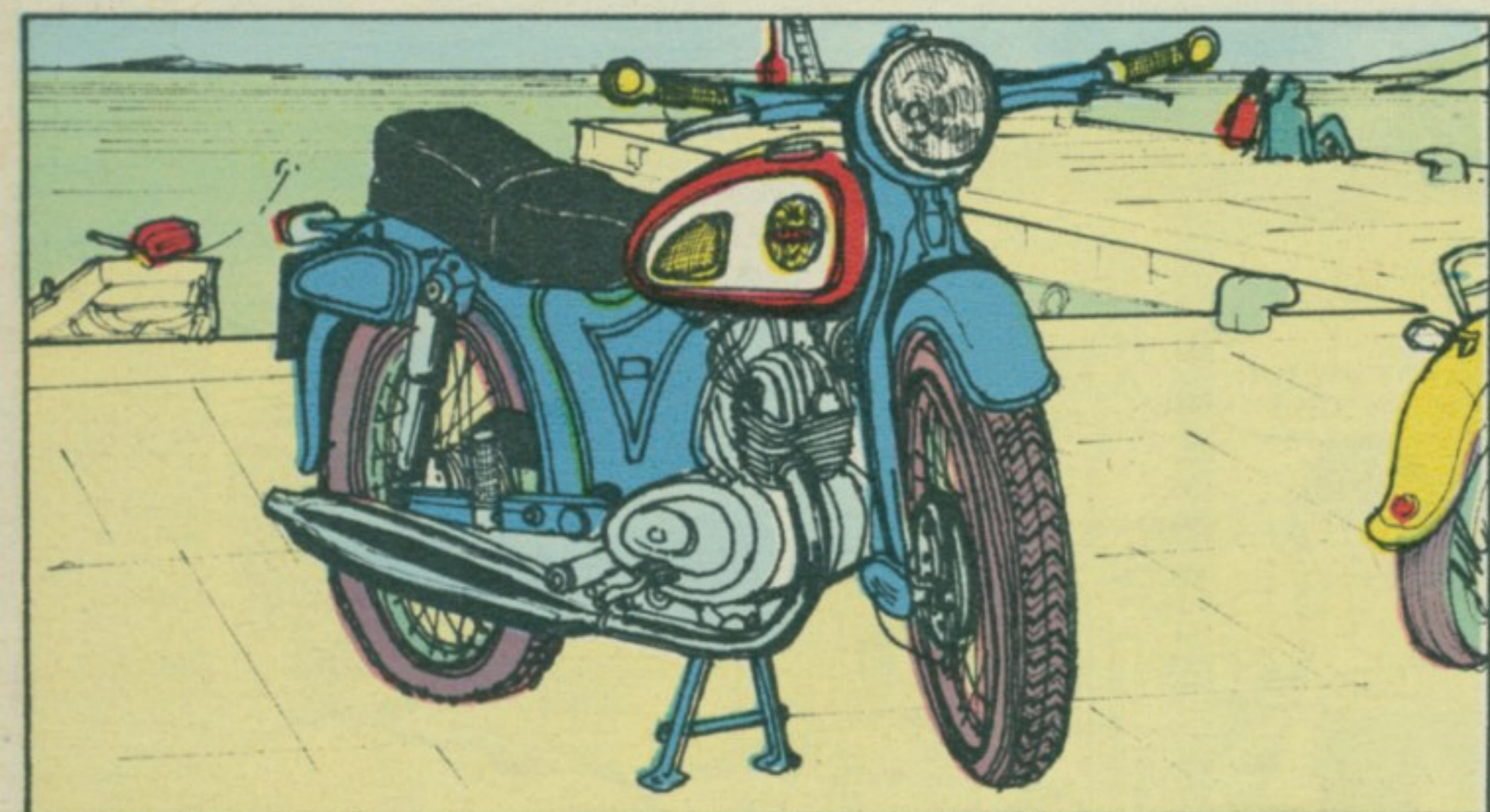
мотор: двотактни, 1 цили. 49 цм, снага 0,7 КС, аутоматско квачило, погон трењем на предњи точак, макс. брз. око 30 кмч, потрошња 1,41 л, цена: око 1.500 НД, не треба дозвола за вожњу

10

ЧЗ 175 — ЧССР

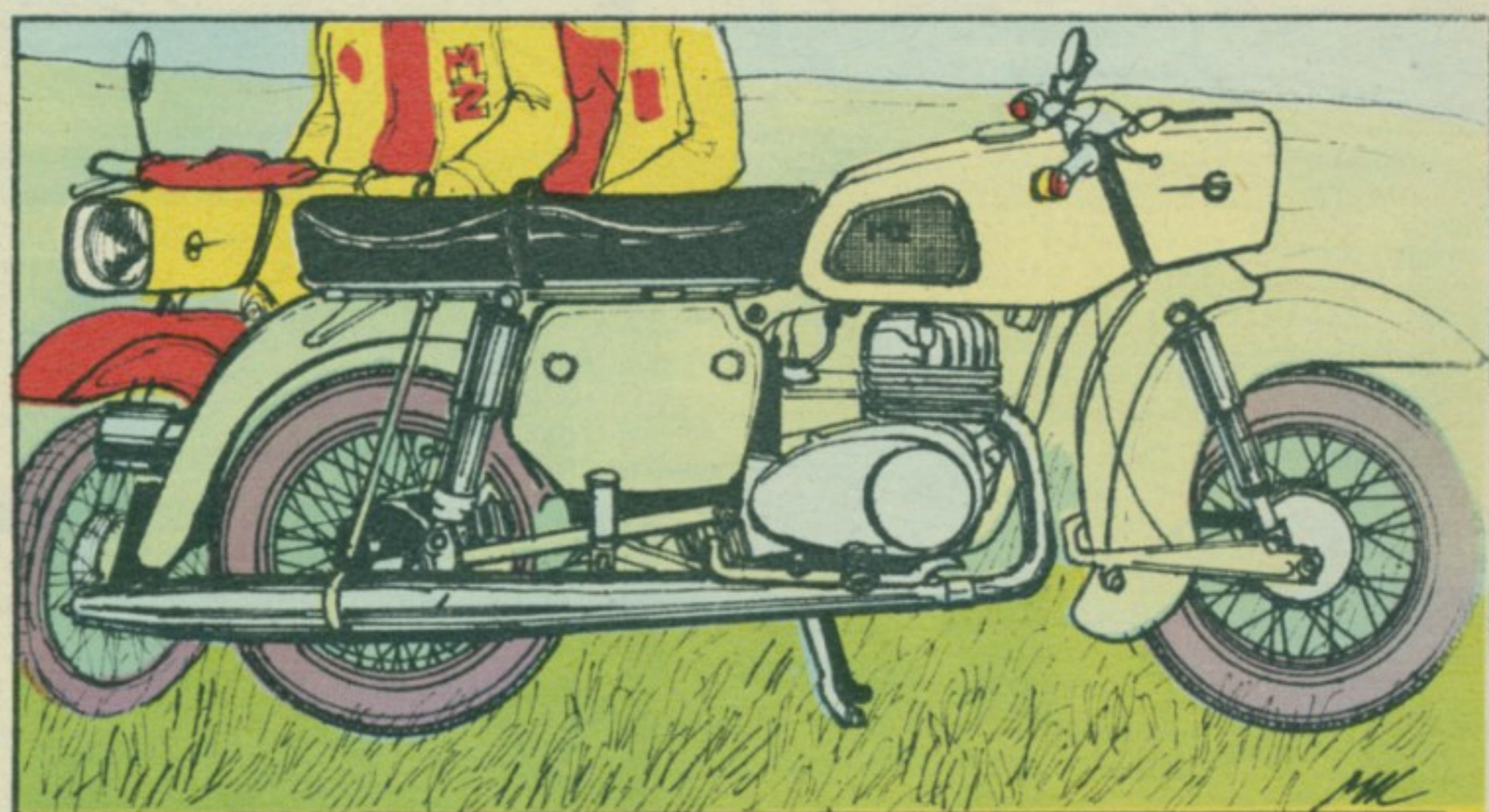
мотор: двотактни, 1 цили. запр. 171,1 цм, 13 КС при 5500 о/мин, 4 брзине макс. брз. 110 кмч, цена: 4.160 НД

11

НСУ—ПРЕТИС МАКСИ — ЈУГОСЛАВИЈА

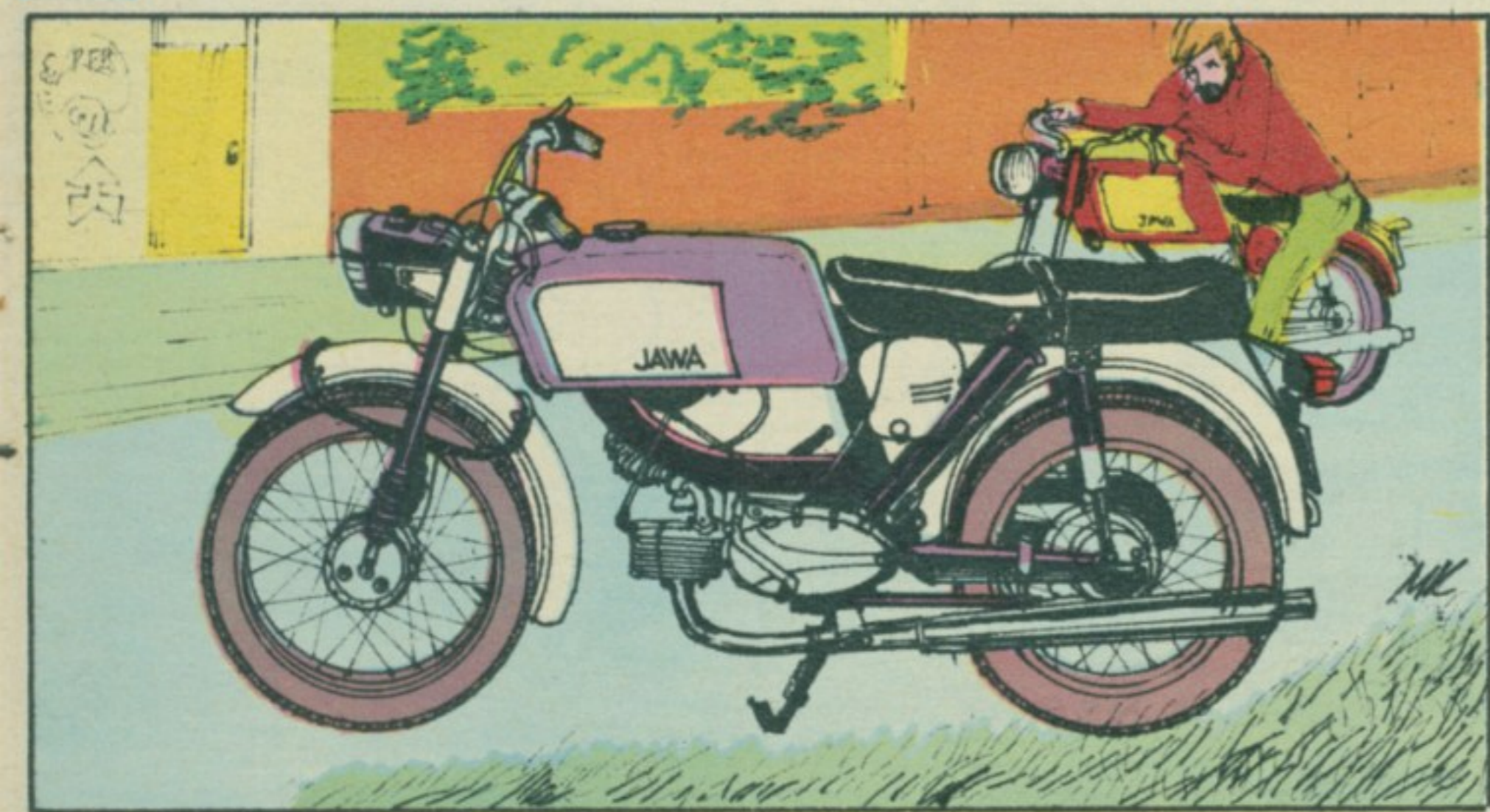
мотор: двотактни, 1 цили. запр. 171,1 цм, 13 КС при 5500 о/мин, 4 брзине макс. са 2 особе 110 кмч, цена 4.960 НД (ако га има)

12

МЗ ЕС 175/2 И МЗ ЕС 250/2 ТРОФИ — ИСТОЧНА НЕМАЧКА

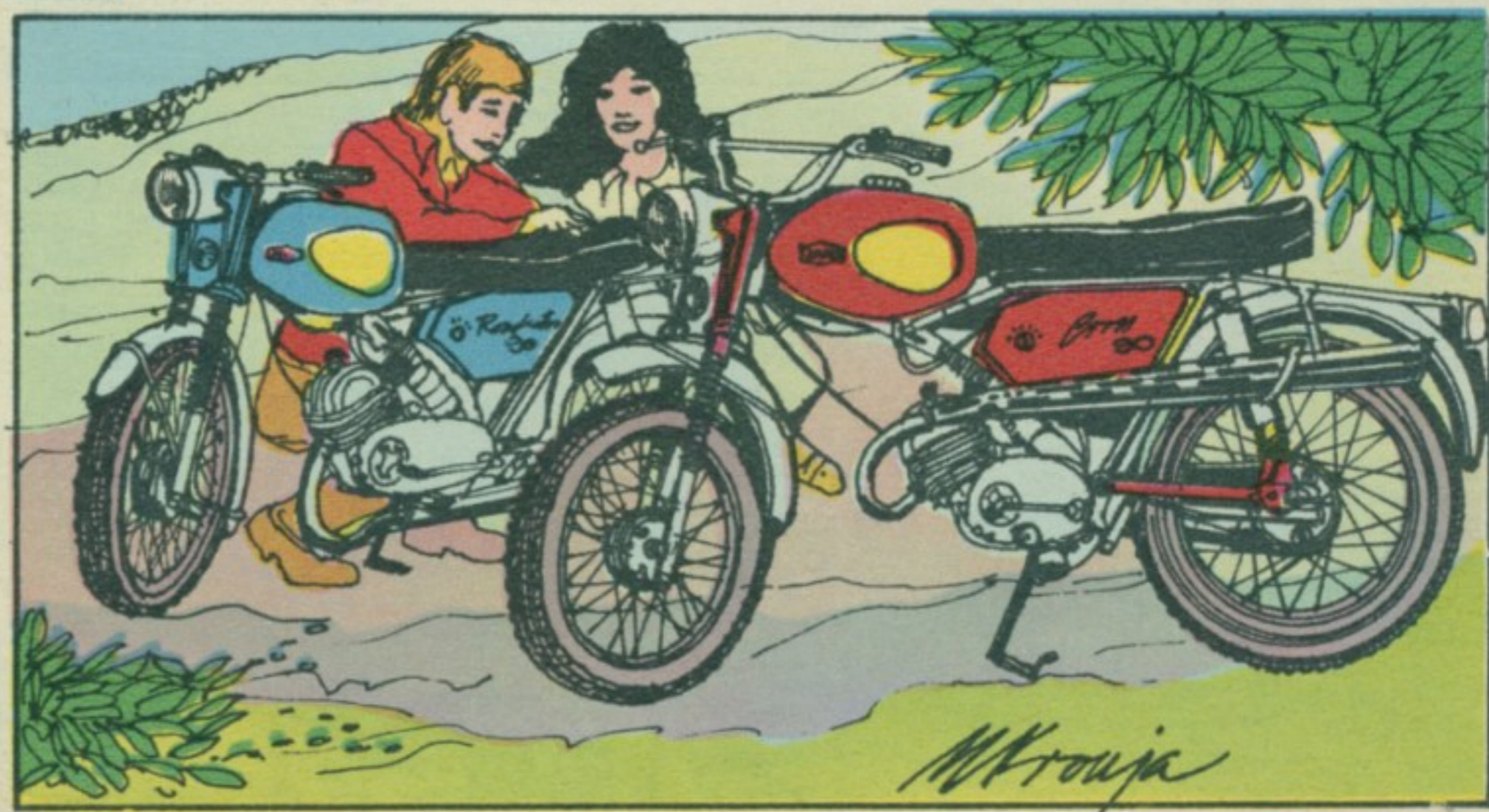
175. мотор: двотакт. 1 цили. 13,5 КС при 5200 о/мин, 4 брзине, макс. брз. 105 кмч, потрош. 2,8 — 4,8 л/100 км. цена: 513 НД.
 250. мотор: двотакт. 1 цили, запр. 250 цм, 17,5 КС при 5000 о/мин, 4 брзине, макс. брз. 120 кмч, потрош. 3,4—5,2 л, цена: 5880 НД

13

ЈАВА 50 МУСТАНГ — ЧССР

мотор: двотакт. 1 цили, 49 цм, 4 КС при 6500 о/мин, 3 брзине, макс. брз. 65 кмч, биће ускоро у продаји цена не већа од 2600 НД

14

ЈАВА 90 РОУНДСТЕР И ЈАВА 90 КРОС

подаци исти: двотактни, једноцилиндрични, запр. 88,7 цм, 9,5 КС при 6500 о/мин, мењач 5 брзина, алтернатор уместо динама, макс брз. 100 кмч, цена: око 3.300 НД

ЦЕК ЛОНДОН

**ЦО
МЕБЪ
ГУСАРИМА**

НЕУСТРАШИВИ ЦЕК

Поред љубави према књизи највећа љубав његова живота било је море. Проводио је сваки слободан тренутак око Јахт клуба на Ушћу, у нади да ће наћи посла на неком броду и зарадити узгред нешто новца за кућу. Власници јахти су га заволели зато што је био одважан, што је пузао по мотки на доњем делу једра по најгорем времену и што није марио колико се уквасио. Плаћали су му понеки грош за рибање палубе и учили га онолико колико су знали о малим бродовима. Ускоро је могао да подвезе једро по јаком ветру.

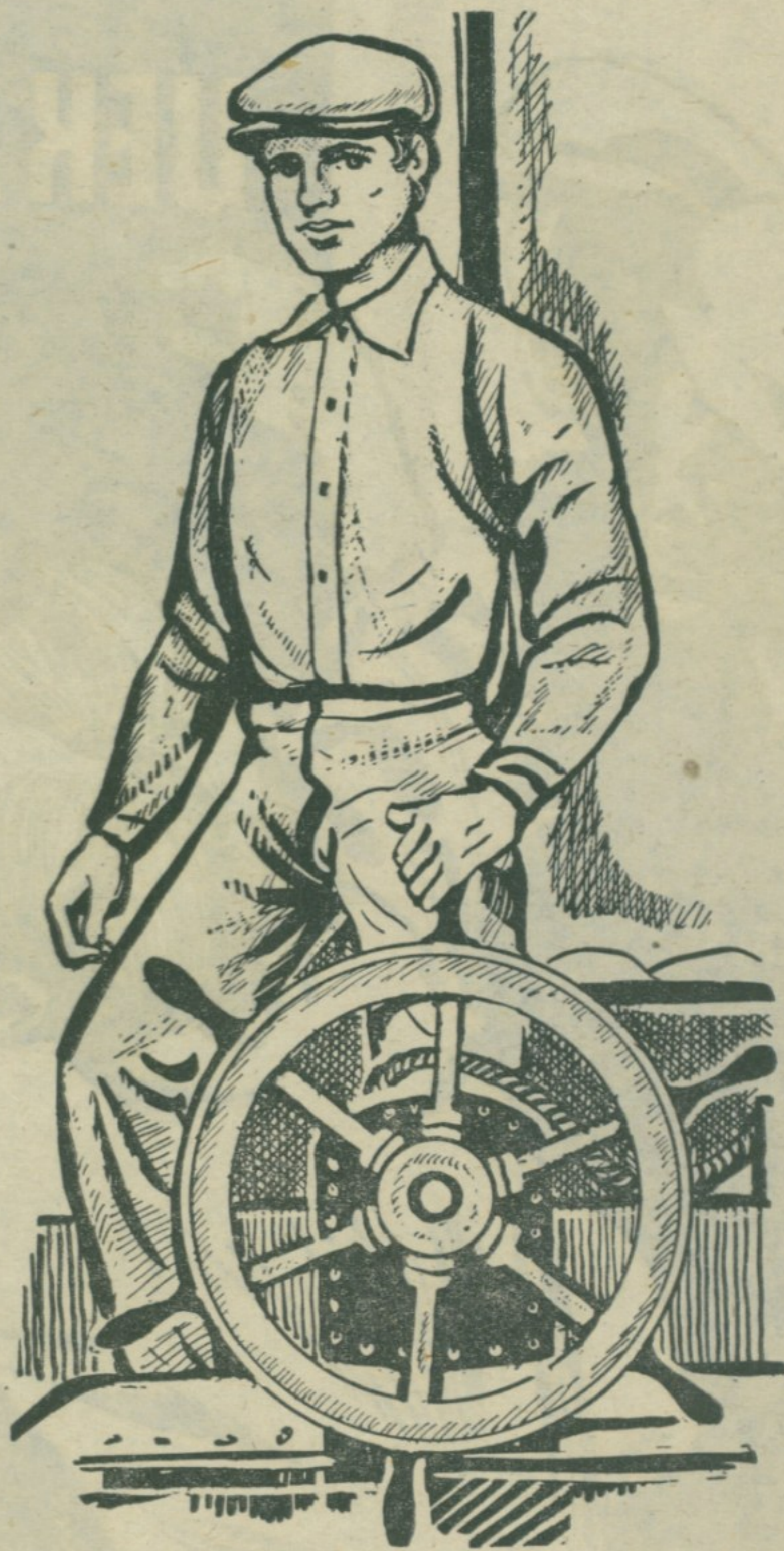
Кад му је било тринаест година, успео је да сакупи два долара у ситници, за које му је његова савест допустила да их не преда Флори. Тим новцем је купио један стари чамац, возио се горе-доле по ушћу и покушавао да иде на краћа једрења по Заливу. То су морала да буду кратка једрења, јер чамац није имао хрбат и никад није престајао да пропушта воду. Цек је стално био скроз мокар, ударао је о друге чамце по Ушћу, извртао се, али тим покушајима и грешкама он се вежбао. Био је најсрећнији кад је могао да осети морску со на својим уснама, и кад је могао да виче: „Држ' се добро под ветром! — мада је био сам у чамцу — кад је желео да вежба маневрисање.

Током године од узгредних послова, о којима мајци ништа није говорио, уштедео је шест долара који су му били потребни за куповину слободе у виду једног половног скифа. Кад је зарадио долар и седамдесет пет центи, обојио је скиф јарком бојом; другог месеца узгредни послови су му донели два долара за једро, а кад је коначно сакупио долар и четрдесет центи за пар весала, свет је био широм отворен његовим истраживањима. Сад је ишао на још дужа једрења по Заливу Сан Франциска: по осеци је одлазио до Острва Гот на бакалар, а враћао се увече по плими; ронио чамцем у таласе по трагу брода, пева морнарске песме „Обори га на земљу“, „Вискија, Цони, вискија“, док су ветрови пенили снажне таласе по врху и засипали га воденом прашином; пролазио је Заливом у својој овтореној једрици уз рику југозападнoг ветра. Морнари са дереглија говорили су му да лаже јер то није могуће.

Он је био не само неустрашив већ и безуман: што је време било лошије, бивао је све одважнији јер се није бојао мора. Пошто се увек упињао да сазна своје порекло, волео је да сам себи говори да је викинг, потомак оних снажних морнара који су прешли Атлантик у отвореном чамцу. И зато што се ничег није плашио, због тога што је изгледало да га море просто привлачи, постао је један од највећих стручњака за једрење малим чамцима у подмуклом Заливу.

Недељом после подне, кад је узимао своју једрилицу и једрио тамо-амо дуж обале, упознао се с крадљивцима острига, пустоловима, испичурама, који су пљачкали приватна узгајалишта острига у Доњем Заливу и продавали свој плен по добрим ценама на оуклендским доковима. Цек је знао да скоро никад нису зарађивали мање од двадесет пет долара за ноћ и да је човек који је имао свој чамац могао да заради две стотине долара једним јединим ловом. Кад је чуо да Френч Френк, један од старијих пљачкаша жели да прода своју шалупу Бекрија, Цек се одлучио. Купиће је.

Али где да нађе триста долара, он који никад није познавао ништа друго осим сиромаштва? Одмах

је отрчао до Мамаи Цени, која је радила као дадиља. Да ли ће свом белом детету позајмити новац? Хоће ли!? Оно што је имала Мамаи Цени било је његово.

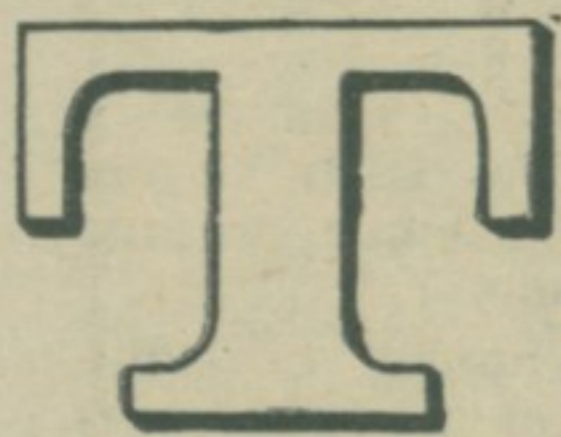
Следеће недеље Цек је испловио до Бекрије, затекао седељку у пуном јeku и поднео понуду. У понедељак ујутру састао се с Френч Френком у крчми Последња шанса и исплатио га у сјајним Мамаи Цениним златницима у комадима од по двадесет долара. Тек што је посао наквасио својом првом чашом вискија, отрчао је до дока, одвезао сидро и полетео уз ветар ка Заливу. Поветарац му је доносио свој мирис у плућа и правио таласе средином реке. Испред његовог чамца долазиле су дереглије и трубиле да се дигну покретни мостови. Реморкери са црвеним димњацима хитали су мимо њега, њишући Бекрију на својим таласима. Из пристаништа према пучини извлачили су један једрењак са шећером. Сунце се пресијавало на мору, а живот постаде диван. Ту је било све, укус и замах духа побуне, пустоловине и романтике.

Сутра ће и он постати крадљивац острига, онолико слободан гусар колико ће му то допустити његово столеће и воде залива Сан Франциска. Ујутру ће спремити храну и воду, подићи ће велико главно једро и отпловиће из Ушћа последњом осеком. Онда ће олабавити једра. Кад почне плима, одвешће се Заливом према острву Аспарагус и бацити сидро даље од обале. И најзад ће му се испунити сан: спаваће на мору.

Одломак из књиге „Морнар на коњу“ Ирвина Стона у којој је описан живот Цека Лондона.

ЦЕК ЛОНДОН

ЦО МЕЂУ ГУСАРИМА

Трчали су по блиставом песку, а за њима је тутњао узбуркани Тихи океан. Кад стигоше на друм, поскакаше на бицикле и у трку заронише у зелене алеје парка.

То су била три дечака, и сви су имали пуловере светле боје. Јурили су, као што то већ чине дечаци у светлим пуловерима, стазом за бициклисте брзином која је достигала допуштену границу, а можда и брже. Тако се бар учинило чувару парка, мада није био сасвим сигуран, и он их је, кад су пролетели поред њега, опоменуо. Дечаци су послушали његову опомену, али су је већ на првом завијутку заборавили, што је, изгледа, такође обичај дечака у светлим пуловерима.

Кад су излетели из парка, упутили су се низ падину према Сан Франциску, дугим завојитим путем. Возили су тако брзо да су се пешаци окретали и уплашено их посматрали. Светли пуловери летели су градским улицама. Да би избегли јаке успоне, скретали су и заобилазили, а често су се утркивали ко ће први стићи на врх. Дечака који је био на челу и који је чешће него други повећавао брзину и измишљао враголије, другови су звали Цо. Требало је ићи за „вођом“, и он их је водио, највеселији и најсмелији међу њима. Али, кад зађоше у Западну улицу, међу велике и лепе виле, њихов смех није више био онако гласан и чист. На једном углу Цоови другови скренуше удесно.

— До виђења, Фред, — довикну он кад бициклом скрену налево. — До виђења, Чарли.

— Видећемо се вечерас — одговорише они.

— Нећемо! Ја не могу да дођем.

— Чуј, дођи — стадоше га молити.

— Нећу, морам да бубам. До виђења!

Кад остаде сам, лице му се уозбиљи, а у његовим очима јави се израз забринутости. Он стаде да звижди, али звиждање му је постајало све тише и пригушеније. Кад уђе у велику двоспратну кућу, сасвим престаде.

— О, Цо!

Пред вратима библиотеке дуго је оклевао. Знао је да је Беси унутра и да марљиво ради своје школске задатке. Вероватно је већ била готова јер их је увек завршавала пре ручка. А обед ће бити за неколико минута. Он своје задатке није ни пипнуо. Та мисао га озловољи. Прилично је неугодно имати сестру — и то још две године млађу — у истом разреду. Најнеподношљивије је то што је она много бољи ђак од њега. Он није глуп. Знао је и сам да није глуп. Али, глава му је увек — није знао како и због чега — закупљена нечим другим, тако да је обично одлазио у школу неспреман.

— Цо, ходи! Молим те. — У њеном гласу осећала се молба и туга.

— Шта је, — одговори он и грубим покретом одмаче застор.

Рекао је то осорно, али се намах ражалости кад је угледао мршаву, малу девојчицу, која га је озбиљно гледала преко великог стола претрпаног књигама. Згрчена у огромној наслоњачи, с пером и хартијом за упијање у руци, изгледала је нежнија и слабија него што је у ствари била.

— Шта је, сестрице? — запита је мекше и пође к њој.

Она обема рукама ухвати његову руку, притисну је себи на образ и умиљато се приби уз њега.

— Шта је с тобом, Цо? — упита га благо. — Зар ми нећеш рећи?

Ћутао је. Чинило му се смешно да своје бриге поверава сестрици и поред тога што су њене оцене боље од његових. А и сестрица, која га је питала за те бриге, учини му се смешна.

— Како јој је нежан образ, — помисли кад му она умиљато притисну руку уз своје лице. Ех, кад би могао да побегне! Све је то тако глупо! Али, тиме би повредио њена осећања, а он је већ знао да девојачка осећања није тешко повредити.

Она му рашири прсте и пољуби га у длан. Њему се учини да му је на длан пала ружина латица. То је био начин на који је она понављала своје питање.

— Није ништа, — рече он одлучно. А онда додаде: — Тата!

Она схвати шта га мучи.

— Па тата је тако добар и благ — поче она. — Зашто се не потрудиш да му угодиш? Он од тебе не тражи много, а и оно што тражи — тражи само ради твог добра. Ти ниси глуп као неки дечаци. Само да хоћеш мало да учиш...

— То је оно! Придика! — плану он и истрже руку. — И ти почињеш да ми држиш придику. Ускоро ће, зацело, почети да ми попују и кочијаш и кувар.

Он увуче руке у џепове и загледа се у своју туробну, јадну будућност пуну бескрајних придика и небројених саветника.

— Јеси ли ме за то звала? — упита и окрену се да пође.

Она га опет ухвати за руку.

— Не, није због тога. Само, изгледао си ми тако тужан да сам мислила... ја... — Глас је издаде и она једва настави. — Хтела сам ти рећи да смо се договорили да у суботу пођемо на излет преко Окландског залива, а онда у брда.

— Ко иде?

— Мерта Хејс...

— Шта, та ђуркица! — упаде јој он у реч.

— Не бих рекла да је она ђурка, — одврати Беси живо. — Она је једна од најљупкијих девојчица које познајем.

— Их, знам ја те девојчице које ти познајеш! Ипак, продужи. Ко иде још?

— Перл Сејтер, њена сестра Алиса, Џеси Килборн. Седи Френч и Една Кратерс. Од девојчица само оне. Цо презриво уздахну.

— А од дечака?

— Морис и Феликс Клемент, Дик Шафилд, Берт Лајтон и...

— То ми је довољно. Све саме мамине мазе.

— Ја... ја сам хтела да позовем тебе, Фреда и Чарлија — рече она дрхтавим гласом. — Зато сам те и задржала... да бих те позвала.

— А шта ћете радити? — упита он.

— Шетаћемо се, браћемо пољско цвеће — булке су већ цветале... ручаћемо на неком лепом месту и...

— Вратићемо се кући — заврши он уместо ње.

Беси, постићена, климну главом. Цо увуче руке у џепове и стаде да шета горе-доле.

— То је прави девојачки институт — рече презриво — и програм достојан девојчица. Молим, то се мени не свиђа. — Она стеже усне које су јој подрхтавале, али настави да се храбро бори.

— А шта би ти желео? — запита.

— Волео бих да поведем Фреда и Чарлија! Да одем где било и да радим шта ми буде драго... макар шта.

Он застаде и погледа је. Она је стрпљиво чекала да продужи. Он је осећао своју неспособност да искаже оно што жели и то га наљути и озловољи.

— Ах, ти то не можеш да разумеш — повика нестрпљиво. — Не можеш да разумеш јер си девојчица. Ти волиш да изгледаш лепо, да будеш умиљата и послушна и да савесно учиш. Ти не волиш опасности и пустиловине и не трпиш одважне дечаке који улећу у њих. Ти волиш добре дечаке чије је одело увек чисто, чији су оковратници бели и коса увек уредно очешљана. Оне који за време одмора остају у учионици да би их учитељ мазео и који воле да се о њима говори као о добрим ђацима; fine дечаке који не праве мангуплуке, јер им време пролази у шетњи и брању пољског цвећа и у излетима на којима ручавају с девојчицама. О, знам ја њих добро. Они се боје и своје сенке. А храбри су као овце. А то баш и јесу — праве будаласте овце. Али, ја нисам луд и немој ме више звати. Не желим да идем на твој излет и нећу ни ићи.

Бесине кестењасте очи биле су пуне суза, а усне су јој дрхтале. То га наљути. — Ето какве су девојчице! Увек плачу и сметају људима. Немају ни труни памети.

— Не може ти се ништа рећи, а да одмах не заплачеш — поче он у намери да је утеша. — Сестрице, нисам мислио баш тако. Нисам, заиста Ја...

Он заћута збуњено је гледајући. Она је јецала, мада се трудила да угуши плач, а крупне сузе сливале су јој се низ образе.

— Ох, ви... девојчице! — узвикну он љутито и истрча из собе.

II

УОЧИ ИСПИТА

После неколико тренутака, још љут, Џо уђе у трпезарију. Јео је ћутећи, иако су отац, мати и Беси живо разговарали.

— Ето каква је она — разговарао је љутито са својим тањиром — малочас је плакала а сада се смеје. То није био његов обичај. Ако би се већ догодило нешто због чега би плакао, он то не би могао да преболи данима. Девојчице су лицемерне. Тако је то. Оне не осећају ни стоти део онога што тврде да осећају кад плачу. Сигурно да не осећају. А плачу и даље јер им плач годи. Годи им кад су други несрећни, нарочито дечаки. Зато се и мешају у све на свету.

Тако је он мудро умовао и гледао у тањир. Јео је својски, јер не може се јурити од Клиф Хауза, кроз парк и Западну улицу, а да се добро не огладни.

Отац би га овда-онда погледао благо и забринуту. Он није опажао његове погледе, али их је Беси видела. Бронсон, Џоов отац, био је средњих година, висок и темељит, мада не угојен. Лице му је било озбиљно, са снажним вилицама. Али, очи су му биле благе, а црте око уста одавале су пре веселост него строгост. Није га требало дуго посматрати па да се уочи да Џо личи на њега. Имали су иста уста, широко чело, јаке виличне кости, а и очи су им биле исте.

— Шта је с тобом, Џо? — запита најпосле отац. Обед је био завршен и они су се спремали да устану од стола.

— Ах, не знам — одговори Џо немарно. — Сутра нам је испит. Сутра ћу знати.

— Куда ћеш? — запита га мати кад он пође из собе. Она је била танка и ломна и имала је као и Беси, смеђе очи. И покрети су јој били исто тако нежни.

— У своју собу — одврати Џо. — Да учим. — Мати га нежно чупну за косу и саже се да га пољуби. Као да одобрава синовљеву намеру, отац му се пријатељски насмеши. Џо потрча уз степенице, решен да својски учи и да положи испит. Кад уђе у своју собу, он закључа врата и седе на сто. Затим прелете очима преко школских књига. Сутра ће прво бити испит из историје. Учиће прво то. Он отвори књигу на месту где је била пресавијена страница и поче да чита:

„Ускоро после Драконових реформи, између Атине и Мегаре букнуо је рат и то због острва Саламине, о које су се отимала оба града.“

То је лако. Али, шта су то Драконове реформе. Пажљиво је читао последње странице све док није дигао поглед и на једној столици угледао маску за безбол и рукавице. — Није требало да у суботу изгубимо утакмицу — размишљао је — и не бисмо је ни изгу-

били да није било Фреда. Фред је шепртља. Умео је да одбрани толике тешке лопте, али кад игра постане одлучујућа, он пропусти најлакше. Мораће ставити Џонса на Фредово место. Само, Џонс се лако узбуђује и збуњује. Он уме да ухвати сваку, и најоштрију, лопту, али нико није могао предвидети шта ће бити с њом кад је већ ухвати.

Џо се трже и сети се да треба да учи. А ово је баш згодан начин да се научи историја. Он загњури главу у књигу и поче: „Ускоро после Драконових реформи...“

Прочитавши трипут исту страницу, он се сети да није погледао шта су Драконове реформе.

Неко закуца на врата. Џо је прелиставао књигу тако да су листови шуштали, али не одговори. Куцање се понови и до њега допре Бесин глас:

— Џо, драги.

— Шта желиш? — запита. Али, пре но што она стиже да му одговори, викну: — Улаз је забрањен. У послу сам.

— Дошла сам да видим да ли бих ти могла помоћи — правдала се Беси. — Ја сам све свршила, па сам мислила...

— Разуме се да си свршила! — викну он. — Ти увек све урадиш на време.

Он подними главу обема рукама и загледа се у књигу. Али, бунила га је маска за безбол. Што се више трудио да мисли на историју, то је више мислио на маску и на утакмице у којима је учествовао.

Он опрезно положи књигу на сто и приђе столици. Љутито зграби маску и рукавице и баци их под кревет. Баци их тако снажно да чу како се маска одби од зида.

„Ускоро после Драконових реформи, између Атине и Мегаре букнуо је рат...“

Маска се била одбила од зида и докотрљала на траг. Копкало га је да утврди да ли се одбила толико да је може видети. Али, не! Неће погледати.

Па шта ако се и докотрљала! То није историја. Али, био је радознао...

Он погледа преко књиге. Ено, маска вири испод ивице кревета. То се не може поднети. Шта му вреди да покушава да учи док је она тако близу. Он устаде, дохвати маску, приђе орману, баци је унутра и окрете кључ. Сад може да учи. Он опет седе.

„Ускоро после Драконових реформи, између Атине и Мегаре букнуо је рат и то због острва Саламине о које су се отимала оба града.“

Све је то лепо. Само, кад би могао да дозна какве су биле те Драконове реформе. Изненада опази да је собу озарила нека блага светлост. Откуд то? Он погледа кроз прозор. Дуги коси зраци сунца на заласку осветљавали су ниске летње облаке и претварали их у врело, пурпурно црвенило. Та црвена светлост одбијала се од њих и благо падала на земљу. Са облака поглед му се спусти на залив. Морски поветарац ишчежавао је с даном, а од Форт Поинта у луку је, с последњим његовим дашком, улазила рибарска барка. Мало даље је дан реморкер вукао је брод са три јарбола. Из реморкера је сукљао вијугав стуб дима. Поглед му прелете на другу обалу. Црта која дели море од копна била је већ у тами, а дуге сенке пеле су се уз брежуљке према планини Таманпансу, чији су се обриси оштро оцртавали на западном делу неба.

Ех, да је он, Џо Бронсон, на тој рибарској барци и да се с богатим ловом враћа с пучине! Или да је на томе једрењаку који плови према сунчаном западу, у свет. То је живот, прави живот, кад нешто радиш и кад си на овоме свету неке личност. Уместо тога, он је затворен у соби и мучи свој мозак историјом народа који је давно престао да живи и који је нестао много хиљада година пре него што се он родио.

Он се отрже од прозора као да га је за њега била приковала нека физичка сила, однесе своју столицу и историју у најдаљи угао собе и седе окренувши леђа прозору.

Не прође ни један тренутак, а он се опет нађе крај прозора и настави да сањари. Како се ту нашао, није знао. Последње чега се сећао било је да је на десној страни књиге из које је учио прочитао поднаслов: „Драконов устав и закони“. А онда је, вероватно, устао и корачајући као у сну пришао прозору. Колико је времена стојао? Рибарска барка коју је видео да долази од Форт Поинта већ је била стигла у пристаниште. То значи да је, отприлике, протекао читав час.

Сунце је већ давно било зашло. Сумрак је лебдео над водом, а прве бледе звезде трепериле су над Таманпансом.

Он се окрену и уздахнувши пође у свој кутак. Уто зачу дуг звиждук, оштар и продоран. То је Фред. Џо опет уздахну. Звиждук се понови. Чарлијев. Чекају га на углу.

Али, вечерас га неће видети. Фред и Чарли звиждали су сад истовремено.

— Не, неће ме они видети вечерас — понови Џо у себи и устаде. — Не може с њима кад још није научио Драконове реформе.

Она иста сила која га је малочас држала крај прозора сад га, чинило му се, повуче до стола и примора да остави историју на гомилу књига. Већ је био откључао врата и прешао половину предсобља и тек тада схвати шта чини. Помисли да се врати, али му паде на ум да би могао да оде до њих само за тренутак, а затим да се врати и да се лати учења.

— Само за часак — уверавао је себе док је силазио низ степенице. Силазио је све брже, а на крају је прескакао по три степеника. Набивши капу на главу, он излете на споредни излаз. Пре него што стиже до угла, Драконове реформе побегоше далеко у прошлост у којој је живео Дракон, а сутрашњи испит као да одлете у далеку будућност.

III

»БРЂАНИ« У ПОНОРУ

— Шта је? — запита Џо, кад се састаде са Фредом и Чарлијем.

— Хајдемо по змајеве — одговори Чарли. — Дуго смо те чекали.

Појурише низ улицу до краја падине, зауставише се и погледаше доле на улицу, која је, далеко у долини, лежала под њиховим ногама; називали су је понором, и, заиста, дали су јој право име. Себе су звали брђанима, а силазак брђана у понор сматрали су за пустиловину.

Пуштање змајева било је једна од најлепших разонода и уживање ове тројице брђана. У томе су били прави уметници тако да су лако могли, све до облака, да вину шест или осам змајева, везаних конопцем дугачким читав километар. Често су морали да допуњавају своју збирку змајева јер кад би се догодила несрећа и конопац се прекинуо, или кад би неки змај пао па за собом повукао и остале, или кад би се ветар одједном утишао, змајеви су падали у понор, а одатле их нису могли узети. То је било зато што су дечаци из понора били убојнице и отимачи и што су имали нарочита схватања о праву својине.

После сваке незгоде брђанских змајева, сутрадањ су се могли видети ти исти змајеви како лете по ваздуху привезани за узицу која је водила доле у јазбине понора. Тако су они из понора, који су били сиромашни

и нису имали средства да купују змајеве, долазили до њих захваљујући невољи брђана. Ускоро су дечаци из понора научили да исто тако вешто пуштају змајеве као и брђани. У понору је боравио и један стари морнар који је умео да искористи ову забаву брђана јер је добро познавао једра и ваздушне струје. Био је паметан, веште руке и умео је да прави најбоље змајеве. Старац је становао крај самога мора, у старој расклиматаној дрвеној кућици из које је замагљеним очима посматрао плиму и осеку и бродове који су улазили у луку и излазили из ње. Тако је оживљавао старе успомене на дане кад је и сам пловио морима.

Да би се с брда стигло до старчеве брвнаре, морало се проћи кроз понор. Три дечака упутише се тамо. Дању су често одлазили да би купили змајеве, али ово им је била првина да тамо одлазе по мраку. Осећали су да је то опасна авантура. И нису се варали.

Понор је у ствари био збијено и тесно сиротињско насеље у коме су, у блату и прљавштини живели, како су знали и умели, људи разних народности. Док су дечаци, идући к морнаревој брвнари пролазили кроз понор, било је још рано вече. Никаква незгода им се не догоди, мада су их понорски дечаци подозриво загледали, и понекад им добацивали псовке.

Морнар је правио лепе змајеве који не само да су добро летели, већ су се могли савити у трубу и лако понети. Купише неколико змајева, савише их, ставише под пазуху и кренуше натраг.

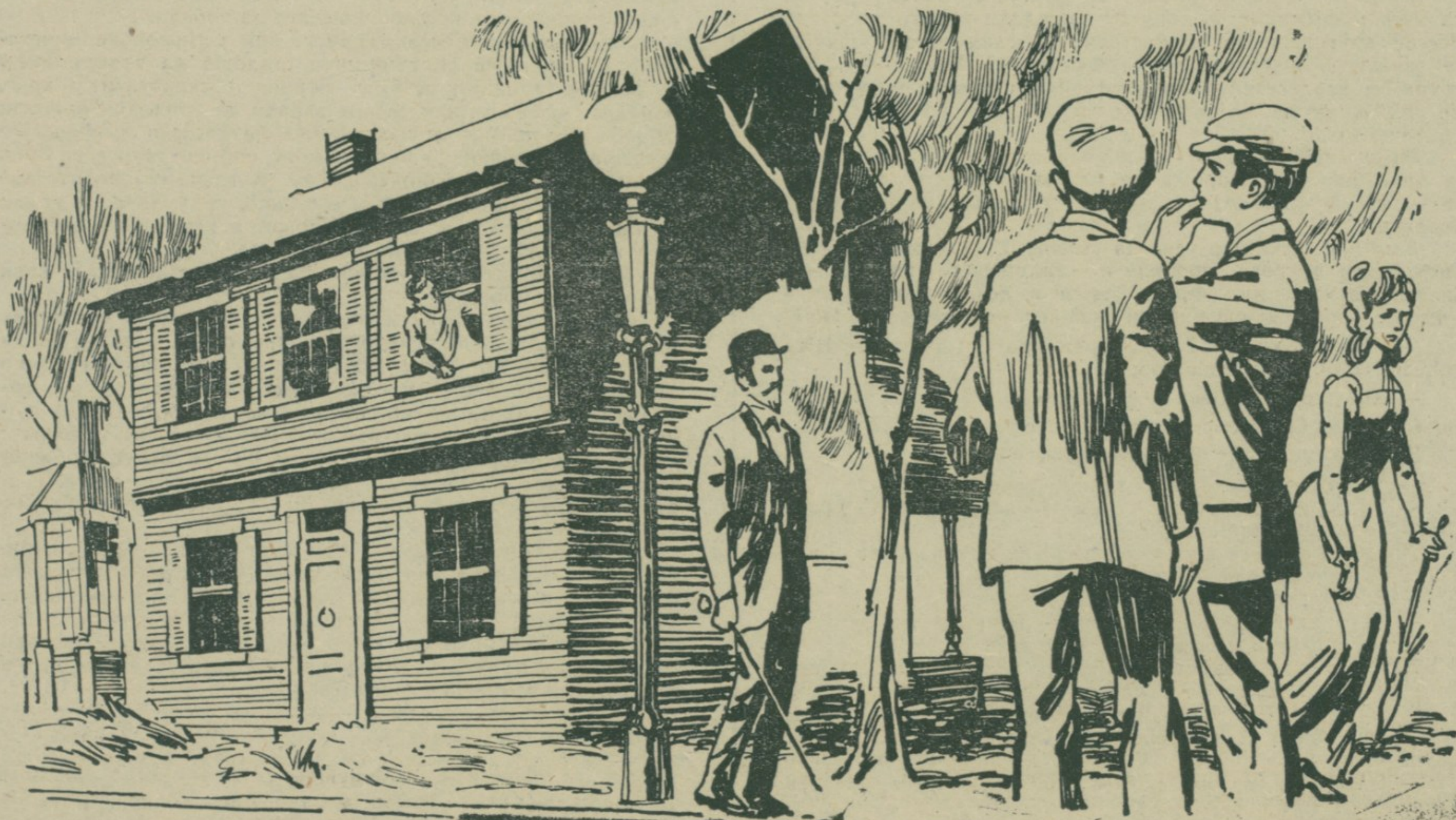
— Добро се чувајте понорских дечака! — опомену их мајстор за змајеве. — Кад се смрачи, они се скитају по читавом крају.

— Не бојимо се ми — уверавао га је Чарли — умемо да се чувамо.

Тројицу дечака навикнутих на широке и мирне улице на брду, изненади и збуни живот који је кључао у томе теснацу. Чинило им се да је пред њима израсла густа и непроходна џунгла и да се они кроз њу пробијају. Осећали су да им је то далеко и туђе и зато се, док су пролазили кроз испреплетане, уске улице, збише као да се спремају за одбрану.

Мања и већа деца ваљала су се по тротоарима. Гологлаве и неочешљане жене разговарале су на капијама. Одасвуд је допирао смрад трулог воћа и рибе, задах устајалости и старежи. Крупни, незграпни људи лено су се вукли улицама, а девојчице у дрoњцима опрезно су се пробијале кроз ту вреву носећи у рукама бокале с пенушавим пивом. Разговор и повици на непознатим језицима и наречјима, цика и узвици, свађе и препирке — као било понора чуло се непрекидно мрмљање и зујање у тој људској кошници.

— Одахнућу кад изађемо из овога — рече Фред шапато, а Џо и Чарли забринуто климнуше главом у знак

одобравања. Нису били расположени за разговор. Хитали су што су више могли јер су се осећали као путници у страшној и непријатељској цунгли.

Опасност и непријатељство шуњали су се понором. Присуство туђинаца с брда није се свиђало становницима понора. Док су пролазили, мусави мангупчићи довикивали су им погрде и изазивали из правећи се храбри, мада су били спремни да се на прву опасност даду у бекство. Група одраслијих дерана ишла је за њима у стопу. Што се група повећавала, то је постајала насртљивија.

— Не гледајте их — опимињао је Џо другове — не обраћајући на њих пажњу, већ право напред. Брзо ћемо се извући.

— Изгледа да смо упали у клопку — рече Фред тихо. — Погледај!

На углу коме су се ближили стајала су четворица-петорица дечака њихових година. Светлост уличне светиљке падала је на њих, тако да се у групи јасно видео један дечак чија је коса била пламеноцрвена. То је могао бити само Риђа Симпсон, страшни вођа једне опасне дружине. Риђа је дапут — и три дечака сећала су се тога — довео своју дружину горе на брдо и задао страх и трепет брђанској омладини. Престрашена деца с брда бежала су кућама, а њихови родитељи журно су телефонирали полицији.

Кад спази ону дружину на углу, руља која се налазила брђанима за петама, уплашено се разбежа. То појача страх тројице дечака, али они ипак храбро наставише даље.

Црвеноси дечак одвоји се од своје групе, стаде пред њих и препречи им пут. Они покушаше да га обиђу, али он рашири руке.

— Куда идете? — прогунђа. — Зашто лутате тако далеко од својих кућа?

— Ми баш идемо кући — благо одговори Фред.

Риђа погледа Џоа.

— Шта ти је то под мишком? — упита га.

Џо је ћутао као да је глув.

— Хајдемо — рече он Фреду и Чарлију и хтеде да пројурим поред вође.

Али, Риђа Симпсон замахну и снажним, брзим ударцем погоди га посред лица и исто тако брзо оте му свежањ који је носио под пазухом.

Џо крикну. Његове опрезности нестале и он насрте на нападача.

То, очигледно, изненади вођу који није очекивао да ће бити нападнут на своме тлу. Он устукну, али змајеве није пуштао. Колебао се између две жеље: да се бори или да задржи плен?

Друга жеља била је јеча и он се окрете, шмугну у један попречни сокак и изгуби се у лавиринту улица и улицица.

Џоово осећање поноса и својине били су повређени. Иако је знао да ће упасти у дивљину непријатељске земље, он потрча за Риђом.

Фред и Чарли потрчаше за њим, а за њима тројица из Риђине дружине. У трку су звиждали и тако дозивали остале другове. Лов се настави. Са свих страна зачуше се звиждуци и ускоро је за Фредом и Чарлијем јурила група од двадесетак мрачних личности. Упињали су се из петних жила да не изгубе из вида Џоа који је трчао брзо као муња.

Риђа Симпсон јурну на неко празно градилиште, које је било као створено да се на њему заметне траг јер се ту налазило неколико зграда, мрачних јама и безброј пролаза.

Али, пре него што успе да умакне, Џо га ухвати. Зграбише један другог, падоше и стадоше се ваљати по влажној земљи. Кад Фред, Чарли и дечаки из дружине стигоше, они су опет били на ногама, лицем у лице.

— Шта би хтео, а? — запита претећи вођа. — Шта хоћеш? То бих желео да знам.

— Хоћу своје змајеве — одговори Џо.

Очи Риђе Симпсона севнуше на ове речи.

Змајеви су и њему били потребни.

— Онда се мораш за њих тући — рече он.

— Зашто да се за њих тучем? — запрепашћено упита Џо. — То су моји змајеви.

Дружина која се као чопор дивљих вукова била збила иза свога вође заурла подругљиво.

— Зашто да се тучем за њих? — понови Џо.

— Зато што ја то наређујем — одврати му Симпсон — а моје заповести су закон. Разумеш ли?

Али, Џо није разумео. Није могао да разуме да реч Риђе Симпсона може да буде закон у Сан Франциску или у неком крају Сан Франциска. Његово осећање правде и поштења било је повређено, а његова борбена крв је кључала.

— Одмах да си ми дао те змајеве — рече претећи и маши се да их узме.

Али, Риђа их трже.

— Знаш ли ти ко сам ја? — запита он Џоа. — Ја сам Риђа Симпсон и не допуштам да са мном тако говориш.

— Боље би било да га пустиш — шапну Чарли Џоу на ухо. Шта ти је стало до тих неколико змајева? Окани да се. Хајдемо одавде.

— То су моји змајеви — одговори Џо полако, али оштро. — То су моји змајеви и ја хоћу да их узмем.

— Па, не можеш се тући с читавом бандом — умеша се Фред — јер и ако га победиш, они ће сви навалити на тебе.

Дружина је посматрала то тихо договарање, па како јој се учини да се Џо колеба, заурла као чопор вукова!

— Уплашио се! Уплашио се! — зачикивали су га подругљивим узвицима. — То је фини господичић! Могао би да испрља своју лепу, чисту кошуљу! Шта би му на то рекла мамица.

— Језик за зубе! — викну на њих њихов арамбаши и бука се стиша.

— Хоћеш ли ми дати те змајеве? — запита Џо и одлучно му приступи.

— Пристајеш ли да се тучеш за њих? — одговори Симпсон питањем.

— Пристајем.

— Тучњава! Макљажа! — поново заурла дружина.

— А ја ћу припазити да борба буде поштена — зачу се промукли глас некога човека.

Све се очи уперише у тога човека који им се, неопажен, био приближио. Према електричној светлости која је допирала од светиљке на углу, видели су да је то висок, снажан човек у радничком оделу. На ногама је имао тешке цокуле, око струка узан, црн каиш, а на глави црну, прљаву капу. Лице му је било црно од угљене прашине, а проста плава раздрљена кошуља откривала је снажан врат и груди.

— Ко си ти? — прогунђа Симпсон, љут што се овај умешао.

— То се тебе не тиче — одврати пркосно придошлица. — Али, ако ти је баш стало до тога да знаш, ја сам лојач на једном кинеском броду и, као што рекох, пазићу да борба буде поштена. То је мој посао. Ваш је — да се поштено борите. Удрите сад, али пазите да тучњава не потраје целу ноћ.

Три дечака с брда обрадоваше се лојачевом доласку исто онолико колико то озловољи Риђу и његову дружину.

Дружина одржа кратко саветовање, а онда Симпсон предаде свежањ са змајевима једном из своје дружине и крочи напред.

— Хајде, дакле! — рече он скидајући капут. Џо предаде свој капут Фреду и скочи према Риђи. Подигоше песнице и погледаше један другог у лице. Готово и исти мах Симпсон га жестоко удари и хитро се саже избегавши ударац који му Џо узврати. Џо намах осети поштовање према спретности свог противника. Али, то само повећа његову упорност и крајњу решеност да победи.

Заплашене лојачевим присуством Симпсонове присталице задовољише се тиме што стадоше да храбре Риђу и да Џоу додају поруге. Борци су скакутали у круг, нападали озбиљно или се претварали да нападају, бранили се. Час један, час други примио би својски ударац. Џо је стајао усправно, раширних ногу и дигнуте главе. Риђа се, напротив, толико био повио да му глава готово нестале међу рамена. Без престанка је скакао, поцупкивао и врдао не би ли заузео повољнији положај и извео неку мајсторију која би Џоу била непозната и нова.

После четврт часа обојица су стадоше. Али, Џо је ипак био много одморнији.

Дуван, лоша храна и нездрав живот имали су својих последица. Риђа је дахтао и борио се за ваздух. Мада је у почетку, због свог већег искуства, задао Џоу неколико јаких удараца, био је млитав и његови ударци нису погађали. Све очајнији, прибегавао је начину борбе који, додуше, није био непоштен, али није био ни сасвим исправан: насртао је, ударао нагло, а затим би се сагнуо и бацио Џоу пред ноге. Тако га Џо није могао ударати јер је овај лежао и Џо је морао да чека да устане а онда би се сцена поновила.

Најзад, Џоу то досади, те се спреми да га преухитри. Он тачно израчуна кад ће Симпсон навалити и удари га баш у тренутку кад овај науми да му се баци пред ноге. Симпсон паде и превали се на бок. Затим покуша да устане, клече, али остаде тако јачући и дахући. Другови су га бодрили да устане. Он покуша једном, затим други пут, али био је одвећ уморан и збуњен.

— Предајем се — рече. — Побеђен сам.

Џо пође к дружини.

— А сад, дај ми моје змајеве — рече дечаку који их је држао.

— Не, нећу — рече један други из дружине и угура се између Џоа и његове својине. И он је имао пламено-

црвену косу. Мораш се прво и са мном тући. Тек онда ћеш их добити.

— А због чега? — нестрпљиво упита Џо? — Тукао сам се и победио. То је све.

— Е, није — рече црвенкоси дечак. — Ја сам Риђоглавац Симпсон, Риђин брат. Разумеш ли сад?

Тако Џо упознаде још један закон понора који му је дотле био непознат.

— Добро — рече он. Његов борбени дух пламтео је као никад дотле. — Хајде!

Риђоглавац Симпсон, годину дана млађи од свог брата, био је непоштен борац тако да је лојач морао неколико пута да се умеша пре него што се други члан Симпсоновог племена срушио на земљу и признао да је побеђен.

Џо се маши да узме своје змајеве и не сумњајући да ће их добити. Али још један дечак испречи се између њега и змајева. По црвеној коси Џо препознаде трећег члана Симпсоновог племена. Овај је био млађи од своје браће, није био онако снажан, а по лицу је имао безброј црвених пега.

— Нећеш их добити ако не победиш и мене — изазивао је пискавим гласом. — Ја сам Црвенко Симпсон. Не можеш сматрати да си победио фамилију док не потучеш и мене.

Дружина кликну у заносу. Црвенко скиде свој дронџави капут и припреми се за борбу.

— Spreми се — добаци Џоу.

Џо је био уморан и једва је дисао. Зглобови на шакама били су му изубијани, из носа му је текла крв, а његова кошуља била је поцепана од крагне до појаса.

— Колико још има вас Симпсонових? — запита он. — Ја ипак морам кући, а ако је породица многобројна, борба би могла потрајати и целу ноћ.

— Ја сам последњи и најбољи, — одговори Црвенко. — Ако ме победиш добићеш своје змајеве. Сигурно.

— Добро — уздахну Џо. — Хајде!

Најмлађи члан племена није био тако јак и окретан као његова браћа. То је надокнађивао тиме што се борио упорно и насртљиво као дивља мачка. Џоу се понекад чинило да ће га тај мали вихор савладати, али је прикупљао снагу и тврдоглаво насртао. Јер, осећао је да се бори за начело, као што су се и његови дедови борили за начела. Поред тога, чинило му се да је у питању част брђана и да он, представник брда, мора дати све од себе да би је одбранио. Зато је јуначки подносио противникове нападе све док млађи и неискуснији дечак није био исцрпен од својих сопствених напора и са земље му признао да је први пут у историји понора породица Симпсон потучена.

IV

КО САБЉОМ СЕЧЕ, ОД САБЉЕ ЋЕ ПОГИНУТИ

Живот у понору није био много безбедан. Било је суђено да се три брђанина брзо у то увере. Пре него што се Џо дочепа својих змајева, догоди се нешто необично. Сви његови непријатељи, па чак и лојач, подбрусише пете и нагнуше у бекство.

Као што мањи дечаци и девојчице побегоше од Симпсонове дружине, тако Симпсонова чета нестале чим се појави пљачкашка банда.

Џо чу како бегунци уплашено вичу:

— Рибља банда, Рибља банда!

И он је хтео да побегне од те нове опасности, али је, због туче, био без даха и осећао је да не може умаћи, па ма каква опасност претила. И Фред и Чарли желели су да побегну од ове страхотне опасности која је зацело била огромна кад је од ње бежала Симпсонова дружина и лојач. Међутим, нису могли да оставе друга.

Мрачне прилике провалише на градилиште и док једни опколише дечаке, други потрчаше за бегунцима. По болним крицима било је јасно да су их стигли. Потера се врати и доведе задиханог Риђу који је уза се притезао свежањ змајева.

Џо пажљиво разгледа ову нову пљачкашку банду. То су били већ младићи, од седамнаест до двадесет и четири године, прави правци лопови и отимачи. Међу њима је било зликовачких лица, тако сурових да Џо ости како га обузима језа. Двојица га зграбише за руке, Фред и Чарли бише такође заробљени.

— Слушајте ви — рече један који је говорио заповеднички као вођа. — Морамо испитати овај случај. Шта се догодило? Шта је с тобом Црвеноглави? Шта си то радио?

— Баш ништа — цвилио је Риђа.

— То се види — рече вођа и окрете Риђино лице према електричној светлости.

— Ко ти је тако ишарао лице — запита га. Риђа показа руком на Џоа, те овога извукоше у први ред.

— Због чега сте се тукли?

— Због змајева, мојих змајева — храбро одговори Џо. — Овај дечак хтео је да ми их отме. Ено, још их држи под пазухом.

— А, тако? Пази, Риђо, ми не трпимо пљачку у овом крају. Разумеш ли? Дај те змајеве! Дај, кажем ти то последњи пут.

Вођа га стеже још јаче, претећи, и Риђа, плачући од беса даде свој плен.

— А шта ти је то под мишком? — изненада запита вођа Чарлија и истрже му змајеве. — Јесу ли и то змајеви, а?

— Изгледа да је у наш крај залутала права фабрика змајева, — рече он подругљиво кад узме и Чарлијев свежањ. — Шта да радимо с вама, дерани? — настави тоном судије.

— Зашто? — љутито упита Џо. — Па нама су отели змајеве.

— Не због тога — одговори вођа уљудно — већ зато што носите змајеве по овом крају и тако правите неред. А то је срамота, права срамота.

Док је пажња Рибље банде била заузета брђанима, Риђа се изненадно истрже из руку оних који су га држали, претрча градилиште и нестале кроз један пролаз. Двојица или тројица из чете полетеше за њим. У суседним дворштима бесно залајаше узнемирени пси, ципеле затућаше

преко дрвених сандука и дасака, а затим се чу пљуштање, као да неко просу буре воде. После неколико тренутака потера се врати, мокра од главе до пете. Купање им је приредио лукави Риђа чији се победоносни и пркосни глас чуо с крова неке куће.

Овај догађај збуну вођу. У тренутку кад се окрену Џоу, Чарлију и Фреду, с улице се зачу дуг и продоран звиждук — очигледно, то их је опомињао стражар који је тамо био остављен да мотри. Одмах затим дотрча и сам стражар и прикључи се дружини која је већ почела да узмиче.

— Полиција! — викну он задихан.

Џо погледа пут улице и виде да долазе два стражара с шлемовима и са блиставим звездама на грудима.

— Бежимо! — шапну Фреду и Чарлију.

Дружина се већ била дала у бекство и препречила дечацима узмак, а стражари су долазили. Стога они полетеше према пролазу кроз који је малочас нестао Риђа. Стражари појурише за њима довикујући им да стану.

Младе ноге су брзе, а још су брже кад се уплаше. Дечаци се пребацише преко плота и јурнуше у сплет ограђених дворишта. Ускоро схватише да су стражари веома опрезни. Вероватно су имали искуства и знали шта их може снаћи код тих пролаза, па већ пред првим плотом одусташе од потере.

Светлост уличних светиљки није допирала тако далеко и дечаци су са страхом у души лутали кроз помрчину. У неком дворишту, пуном корпи и сандука за воће, тумарали су скоро четврт часа. Ма колико да су пипали и тражили, налазили су само огромне гомиле сандука. Најзад се обреше на крову неке шупе и са ње скочише у неко двориште претрпано празним кокошињцима. Ту набасаше на ону мајсторију која је полила водом Риђине гониоце. Била је то спретна направа. Тамо где се налазио пролаз у плоту, била је причвршћена једна дугачка летва тако да се свако ко за то није знао морао о њу очешати. Та летва одапињала је клопку. Био је довољан лак додир, па да један тешки камен падне с бурета које се налазило на врху плота. Кад би камен пао, буре би се изврнуло и вода би се сручила на онога ко би додирнуо летву.

— Хтео бих да знам да ли је ово Риђино двориште — прошапута Џо.

— Сигурно, — закључи Фред, — његово или некога из његове чете.

Чарли им опомињући стеже руке.

— Пст! Шта је то? — шапну он.

Сва тројица чучнуше. Недалеко од њих чули су се нечији кораци затим како се вода из славине слива у неки суд. Кораца су се приближавали. Дечаци се још више шћурише, не дишући од страха.

Једна тамна прилика прође поред њих готово надхват руке и попе се на сандук украј плота. Био је то Риђа који је удешавао своју клопку. Они чуше како намешта летву и камен, како усправља буре и сипа у њега воду! Кад сиђе са сандука да донесе још воде, Џо му прискочи, обори га и притисну на земљу.

— Пст! Да ниси писнуо! — рече му он. — Мораш ме нешто послушати.

— А, то си ти! — одговори му Риђа с очевидним олакшањем. — Шта тражиш овде?

— Хтели бисмо да идемо кући — рече Џо — а најкраћи пут је најбољи. Нас смо тројица, а ти си сам.

— Добро, добро — прекиде га вођа. — Показаћу вам пут... Не љутим се на вас. Хајдете за мном и пазите да ме не изгубите у овом мраку, па ћу вас зачас одавде извести.

После неколико тренутака прескочише један плот и нађоше се у мрачној улици.

— Идите овом улицом — посаветова их Риђа, — код другог угла скрените надесно, а затим код трећег опет надесно, па ћете стићи у улицу Унион. Па-па!

Они рекоше Риђи збогом и кад већ пођоше — он им добаци савет:

— Кад опет будете имали змајеве, боље ће бити да их оставите код куће.

V

НЕЖЕЉЕН СУСРЕТ

Држећи се Риђиних упутстава стигоше у улицу Унион, а затим се, без икаквих незгода, успеше на брдо. Кад се нађоше на врху, погледаше према понору из којег је допирало непрекидно брујање и зујање које се обично чује из збијених насеља.

— Док сам жив, нећу више сићи тамо — рече Фред некако сурово. — Да ми је знати како се провео дојач.

— Сва срећа је што смо се вратили живи и здрави — рече Џо филозофски.

— Ја мислим да смо својски извукли. Ти понајвише — насмеја се Чарли.

— Богме, јесмо — одговори Џо. — Ја ћу тек имати неприлика кад дођем кући. Лаку ноћ, другови.

Као што је и очекивао, врата су била закључана. Морао је да обиђе зграду и да се као лопов увуче кроз прозор трпезарије. Кад прође кроз велико предосбље и на прстима пође ка степеницама, из библиотеке изађе отац. Обојица стадоше изненађени и запрепашћени.

Џоа обузе махната жеља да се насмеје, јер је мислио да тачно зна како изгледа. У ствари, изгледао је много горе него што је замишљао. Његов отац је имао пред собом дечака чији су капут и капа били упрљани блатом, лице изубијано, нос страховито отечен, једна обрва израњављена, усне раскрвављене и натекле, образ изгребан, а кошуља потпуно исцепана.

— Шта то значи, господине? — једва успе да изусту Бронсон.

Џо је ћутао. А како би могао да у једној реченици исприча све оно што је доживео те ноћи? Морао би потанко да исприча све и да тиме објасни свој страшни изглед.

— Јеси ли онемео? — запита отац нестрпљиво.

— Ја сам... ја сам...

— Дакле — храбрио га је отац.

— Ја сам... био сам доле у понору — с муком промуца Џо.

— Морам признати да тако и изгледаш. Баш као да долазиш из понора, из пакла — рече строго Бронсон уздржавајући се да се не насмеје. Ипак, мислим да не говориш о правом паклу него о неком одређеном крају Сан Франциска. Јесам ли у праву?

Џо махну руком према улици Унион и рече:

— Тамо доле.

— А ко га је тако назвао?

— Ја — одговори Џо као да признаје неко своје рђаво дело.

— Име потпуно одговара томе крају. Признајем ти да имаш маште.

Док је Џо стајао као нема слика своје срамоте и несреће. Бронсон га је гледао и сећао се свог детињства. Џо, вероватно, не би могао да схвати осећања која су њега обузимала.

— Теби сад нису потребни разговори већ купање, мелем на ране и хладне облоге — рече отац. — Хајде иди у кревет. Треба добро да се испаваш јер ћеш сутра бити укочен и цело тело ће те болети. То ти јемчим.

Кад Џо леже у постељу, откуца један час. Чинило му се да чује неко тихо, непрекидно лупкање које ће, изгледало му је, трајати вековима. Није више могао да га поднесе, те отвори очи и седе не устајући из постеље.

Кроз прозор је већ улазио дан, сунчан и светао. Џо испружи руке да се протегне, али оштар бол му проструји кроз све мишиће и он спусти руке брже него што их је дигао. Гледао је по соби збуњено и наједном се сети ноћног доживљаја. Лупкање се и даље чуло. Џо довикну:

— Чујем. Колико је часова?

— Осам — чу се кроз врата Бесин глас. Мораш се пожурити ако не мислиш да закасниш у школу.

— До врага! — Он хитро скочи из кревета и истовремено јаукну од бола. Болели су га сви мишићи и он се пажљиво спусти на једну столицу. — Зашто ме ниси раније звала? — прогунђа он.

— Тата ми је казао да те пустим да спаваш.

Џо застења, али не од бола. Поглед му беше пао на историју.

— Добро — довикну сестри. — Иди ти. Ја ћу одмах сићи.

Сишао је прилично брзо. Да га је Беси видела како силази низ степенице, свакако би се зачудила толикој опрезности и болним трзајима на његову лицу. Кад га угледа у трпезарији, крикну запрепашћено и полете к њему.

— Шта је то с тобом Џо? — запита га дршћући. — Шта се догодило?

— Ништа — прошапта он стављајући шећер у млеко.

— Како ништа?

— Молим те да ме не узнемираваш — прекиде је он. — Касно је већ и хоћу на миру да доручкујем.

У том тренутку његова мајка ухвати Бесин поглед и девојчица ућута.

Био је захвалан мајци због тога, а још захвалнији што га ништа није питала. Отац јој је, без сумње, већ све испричао. Џо је био сигуран да га она неће мучити питањима; она то никад није чинила.

Он похита да заврши доручак осећајући се некако негодно због материне пажње. Увек је била нежна. Али, кад дође машући торбом за књиге, она га пољуби с неком изузетном нежношћу. Кад стиже до угла и окрену се, виде је где стоји на прозору и још гледа за њим.

Ишао је потпуно укочен. Сваки корак био је напоран и болан. Љуће него сунце чији су се зраци пресијавали на мокром плочнику и које му је пекло повређено око, страшније од сваке ране, болели су га зглобови и мишице. Никад није ни помишљао да тело може да буде тако укочено. Чинило му се да се сваки мишић буну и да одбија да се креће. Прсти су му били отечени, тако да је осећао самртне муке кад би покушао да их скупи или растави, а руке рањаве од доручја до лаката. То је, говорио је у себи, од удараца које сам добио док сам рукама бранио лице и тело. Желео је да зна да ли се тако сад осећа и Риђа Симпсон. При помисли на заједничку невољу, осети неку топлину према томе страшном младом разбојнику.

Кад уђе у школско двориште, одмах примети да су сви погледи управљени према њему. Дечаци се искупише око њега. Гледали су га с неким поштовањем какво никад раније није код њих опазио.

VI

НА МУКАМА

Није било сумње да су Фред и Чарли свима испричали о силаску у понор и о тучи са Симпсонима и Рибљом четом. Одлакну му кад изби девет часова и кад уђе у учионицу.

У њега су били уперени задивљени погледи свих девака. Девојчице су га гледале стидљиво и бојажљиво, али ипак са неким одушевљењем. То обожавање му је сметало и пекло га тако да је од свег срца зажелио да гледају на неку другу страну, а не у њега.

И доиста, убрзо сви погледаше на другу страну. Док су дељени велики табаци хартије, устаде учитељица Вилсон — млада жена строга лика која је пролазила кроз живот као да пролази кроз ледару јер се и за најтоплијих дана огртала шалом или пелерином — и написа високо на табли, да би сви могли да виде, римски број I. Све очи, а било их је педесет пари, упилише се с очекивањем у њену руку. У краткој паузи, која потраја тренутак, владала је гробна тишина.

Испод римског броја I учитељица написа: а) Какви

су били Драконови закони? б) Зашто је један атински беседник рекао да они нису били написани „мастилом већ крвљу“?

Четрдесет и девет глава се нагнуло и четрдесет и девет пера је зашкрипало преко четрдесет и девет табака хартије. Једино Џоова глава остаде усправљена. Пиљио је у таблу таквим погледом да учитељица пошто написа II, застаде и погледа га преко рамена. Затим продужи: а) Због чега је рат између Атине и Мегаре, који се водио за острво Саламину, изазвао Солонове реформе? б) Чиме се оне разликују од Драконових закона?

Она опет погледа Џоа. Он је и даље зуррио у таблу.

— Шта је с тобом? Џо? — запита га учитељица. — Зар немаш хартије?

— Имам, хвала — одговори он и стаде да зарезује оловку.

Лепо је зареза. Онда хтеде да је заштри не би ли била још оштрија. А затим, с бескрајном стрпљивошћу, покуша да је још више зашиљи. Неколико ђака дигосе главе да виде шта то шушка. Џо то не примети. Био је заузет оштрењем оловке, мада су му мисли биле далеко и од оловке и од грчке историје.

— Изгледа да нисте сви разумели да се испитни задаци морају писати мастилом.

Учитељица Вилсон говорила је целом разреду, али су њене очи биле управљене на Џоа.

Баш кад зашиљи оловку што се најбоље могло, врх се сломи и Џо поче изнова.

— Како би било, Џо, да не сметаш разреду — рече најзад суво учитељица Вилсон.

Он остави оловку и склопи нож тако да је шклоцнуо, па се поново загледа у таблу. Шта он зна о Дракону? Или о Солону? Или о другим Грцима? Пропао је, свршено. Не треба ни да гледа друга питања. Чак и кад би знао да одговори на два-три, ипак не вреди да пише. То му неће помоћи нити ће спречити да падне. Поред тога, боли га рука кад пише. Боле га очи кад гледа у таблу. Боле га, додуше, и кад их склопи, а чинило му се да га боле и кад мисли.

Четрдесет и девет пера шкрипало је пишући одговоре за учитељицу Вилсон која је прекривала таблу нижући питање за питањем. Џо је слушао то шкрипање и гледао како под кредом искрсавају питања. Био је заиста веома јадан. У глави му се вртело. Изнутра га је у њој нешто болело, а споља је била сва рањавица. Чинило му се да то и није његова глава.

Као страшна мора салетеле су га успомене из понора. Ма колико се трудио, није могао да их одагна. Хтео је да мисли усредреди на очи и лице учитељице Вилсон. Али, чак и кад је гледао у њу, пред њим се појављивало безобразно и свађалачко лице Риђе Симпсона. Ништа није помогло. Нема друге него да пропадне на испиту. И кад, после читавог века чекања, покупише задатке, његов табак био је неисписан, бео. На њему је, у врху, било написано само његово име, наслов и датум.

После кратког одмора опет поделише хартију и поче испит из аритметике. Он се није потрудио ни да погледа питања. У обичним приликама он би се провукао на томе испиту, али у оваквом душевном и физичком стању, знао је да у томе не би успео. Он загнури лице у шаке и поче да чека подне. Кад једном подиже главу да погледа колико је сати, ухвати Бесин поглед. Гледала га је брижно. Од тога му би још негодноје. Зашто му досађује? Не треба да се узнемирава због њега! Она ће положити. Зашто га не остави на миру? Он је мрко погледа и опет загнури лице у шаке. Није га дизао све док не завзони. Тада предаде и други неисписани табак и изађе с дечацима.

Фред, Чарли и он обично су ужинали у једном кутку дворишта. То право сами беху присвојили. Али, данас се догодило нешто необично: гомила дечака беше одабрала баш то исто место да ужина. Џо их је мрзовољно гледао. Осећао се тако да му се није свиђало да га обожавају као неког јунака. Глава га је јако болела и био је узнемирен због тога што је на испиту пропао. После подне ће бити још горе.

Љутио се на Фреда и Чарлија. Брбљали су као праве свраке о ноћној авантури — додуше признавали су да је он у њој одиграо главну улогу — и шепурили су се пред својим друговима, који су их гледали са страхопоштовањем и дивљењем. Али, сви покушаји да наведу Џоа да и он штогод каже, осталоше без успеха. На сва питања одговарао је мрмљањем или кратким „да“ и „не“.

Желео је да буде негде сам, да се баци на зелену траву и да заборави болове, муке и немир. Устаде и пође да нађе какво место. Али, за њим пође пола туцета дечака. Хтео је да се окрене и да викне да га оставе на миру, али га понос задржа. Беше га захватио талас очаја и гађења. Изненада, сену му кроз главу једна мисао. Кад је већ уверен да је пао на испиту, зашто да трпи поподневно мучење које ће вероватно бити још горе него оно јутрос?

И на ту помисао он се реши да оде.

На улазу у школско двориште стајали су његови обожаваоци, који су га запрепаћено погледали. Али, он их обиђе, замаче за први угао и ишчезе. Неко време ишао је без циља све док не стиге до трамвајске пруге. Кад трамвај стаде, он се попе унутра и шћућури се на седишту на задњој платформи. Ништа није ни видео ни запажао. Дође к себи тек онда кад трамвај заокрену на последњој станици; тада журно сиђе. Пред њим се налазила велика пристанишна зграда. Џо погледа на сат горе на њеном торњу. Био је један час и десет минута — таман да ухвати брод који је полазио у један и четврт. Он се брзо одлучи и не мислећи ни на шта, уђе и купи карту од десет центи. Ускоро је пловио преко залива према лепом граду Окленду. Ишао је без циља, не запажајући ништа око себе. Тек после више од једног часа постаде свестан да седи на некој грађи на пристаништу у Окленду и да му је болна глава наслоњена на једну греду. Са места на коме је седео могао је да види палубе неких малих једрењака. Група радозналих беспосличара која се беше искупила у пристаништу посматрала је бродиће. Једрењаци привукоше и Џоову пажњу. То су била четири мања брода. С места на коме је седео Џо је могао да прочита њихова имена. Један, који је лежао баш наспрам њега звао се „Сабласт“. Његово име било је исписано на крми крупним зеленим словима. Друга три брода, који су лежали нешто даље, звали су се „Ћуд“, „Краљица острига“ и „Уклети Холанђанин“.

Сва четири брода имала су на средини кабине, а ниски димњаци као да им беху искочили из крова. Из димњака „Сабласти“ вио се дим. Врата на кабини и дрвени капак на њеном крову били су отворени тако да је Џо могао да види унутрашњост кабине и човека који се налазио у њој. То је био младић од деветнаест или двадесет година који је нешто кувао. На себи је имао плаве панталоне и црну вунену кошуљу, а високе морнарске чизме досезале су до бедара. Рукави, засукани до лактова, откривали су снажне, сунцем опаљене руке. Кад диже главу видело се да му је и лице преплануло и опаљено сунцем.

Мирис кафе и пасуља који се кувао у малом тучаном лонцу допирао је до Џоа. Кувар стави на огњиште тигањ, и кад се овај угреја премаза га комадићем лоја и баци у њега велики комад говеђег меса. Док је обављао тај посао разговарао је с једним другом који је ведром захватао воду из мора и поливао гомиле острига на палуби. Кад заврши с поливањем, покри остриге мокрим џаковима и оде у кабину у којој је сто већ био постављен. Кувар принесе ручак и обојица седоше да једу.

Џоова романтична природа пробуди се на овај приказ. То је живот. Они живе, сами зарађују за тај живот који проводе на слободном ваздуху, на сунцу и под ведрим небом, на мору којем се њише под њима, на ветру који их милује или шиба, под кишом — како их већ послужи срећа. А он седи, дан за даном, збијен у једној учионици са још педесеторицом сличних њему, замара мозак и кључка себе неким јаловим знањем. Ови овде живе весело, безбрижно и срећно, веслају, возе се на једрењаку, кувају сами себи и доживљују авантуре о којима он у својој школи не може ни да снев.

Џо уздахну. Осећао је да је рођен за такав живот, а не да буде ђак. Као ђак зацело ће пропасти. Ето, пао је на испиту. У овом тренутку он то добро зна. Беси се победоносно враћа кући јер је положила, и то одлично, свој последњи испит. Ах, то се не може подносити. Отац греши што га шаље у школу. То је можда добро за дечака који воли да учи. Али, он за то нема воље. Има, поред школе, и других путева у животу. Било је људи који су отишли на море као обични морнари, ипак су се уздигли, стекли своје бродовље, учинили велика дела, тако да су њихова имена записана на страницама историје. Зашто тако нешто не би постигао и он, Џо Бронсон.

Он склопи очи и осети жаљење према самоме себи. Кад их опет отвори, виде да је спавао и да је сунце већ на заласку.

Кући стиге кад паде мрак, оде право у своју собу и леже. Никога не сретне. Он се увуче под јорган и припомисли да се више неће мучити с историјом, одахну с олакшањем. Међутим, одмах искрсну и друга, непријатна мисао да га кроз шест месеци очекује нов испит из те исте историје.

VII

ОТАЦ И СИН

Ујутру, одмах после доручка, отац позва Џоа у библиотеку. Он се упуту тамо, готово радостан што је прошло то напето ишчекивање. Отац је стајао крај прозора. Изгледало је као да му је сву пажњу привлачило врапчије цвркутање. Џо стаде поред оца и угледа у трави врапца-

-полетарца, који се некако смешно мучио не би ли стао на своје слабачке, младе ноге.

Био је испао из гнезда и пао у грм једне руже пузавице, која се свијала око прозора. Врапци-родитељи премирала су од страха због његове несреће.

— Ето, то се често дешава младим птићима — рече Бронсон обраћајући се Џоу с озбиљним осмејком на лицу — и мени се, сине, чини да си и ти на рубу сличне несреће. Бојим се да је већ дотле дошло. Џо, већ годину дана стрепим да не дође до тога. Рђаво си учио, био си немаран и непажљив, стално си гледао да што мање будеш код куће и одлазио си да тражиш којекакве авантуре.

Он застаде као да је очекивао одговор, али је Џо ћутао.

— Дао сам ти пуну слободу. Ја верујем у слободу. Најбоље душе расту на том тлу. Нисам те спутавао неким прописима и забранама. Од тебе сам тако мало тражио и ти си могао да долазиш и одлазиш по својој вољи. Хтео сам да те на тај начин обавежем само твојом чашћу и пустио те да будеш потпуно свој господар. Уздао сам се у твоје осећање за правду, веровао сам да ћеш се чувати од зла и да ћеш бар добро учити. А ти си ме разочарао. Шта би хтео да ја учиним? Да ти пропишем кад смеш да одлазиш од куће, да те држим стално на оку, да те приморавам да учиш?

— Ево, добио сам писмо — настави Бронсон, пошто узе са стола коверат и из њега извади исписани лист хартије.

Џо познаде крут и енергичан рукопис учитељице Вилсон и срце му готово престаде да куца.

Отац поче да чита:

„Главне крактеристике његовог рада у овом полугођу биле су непажња и немар, тако да је на испит изашао потпуно неспреман. Ни на једно питање из историје и аритметике није покушао да одговори, већ је предао потпуно празне табаке. Ови испити одржани су пре подне. На поподневним испитима није се ни појавио.“

Бронсон престаде да чита и диже главу.

— Где си био по подне? — упита.

— Провозао сам се бродом у Окленд — одговори Џо и не покушавајући да објасни да га је болела глава и читаво тело.

— То се зове излачење, је ли?

— Јесте — одговори Џо.

— Уочи испита, уместо да учиш, сматрао си да је боље да одеш од куће и да се упустиш у тучу с лупежима. Ништа ти онда нисам рекао. Мислио сам да бих ти то могао опростити да си био добар и вредан у школи.

Џо није имао шта да одговори. Знао је да се о томе може судити и с његове тачке гледишта, али осећао је да га отац не разуме и да не вреди да му о томе говори.

— Несрећа је у томе, Џо, што си немаран и што никад ниси сабран. Теби треба баш оно чему ја нисам прибегавао, а то је крута стега. Размишљао сам једно време не би ли било боље да те пошаљем у неку војну школу, у којој би имао одређене дужности и где би ти за сваки тренутак у двадесет и четири часа било тачно одређено шта мораш да радиш.

— Ах, тата, ти не разумеш, ти не можеш да разумеш! — повика Џо. — Ја се трудим да учим... заиста се трудим, али никако не знам како — не могу да учим. Можда сам ја промашио. Можда нисам створен за учење у школи. Желим да одем у свет. Желим да упознам живот, да живим. Не желим да идем у војну академију, волео бих да се отиснем на море, куд било, негде где бих могао нешто да радим и да нешто постигнем.

Отац га пријатељски погледа.

— Једино ако учиш можеш се надати да ћеш нешто радити и постати човек — рече му он.

Џо очајно одмахну руком.

— Ја знам како је теби — настави отац — али ти си још дечак, веома сличан оном младом врапцу којег смо гледали. Кад код куће немаш довољно власти над собом да себе нагнаш на учење онда ни изван куће, далеко у свету, нећеш имати довољно снаге да себе примораш да радиш неки посао. Али, ја сам спреман, Џо, спреман сам да те, кад завршиш средњу школу и пре него што ступиш на универзитет, на неко време пустим у свет.

— Хоћеш ли ме пустити сада? — запита Џо без даха.

— Нећу. Прерано је. Још немаш крила. Не знаш још ништа, не познајеш живот, а твоји идеали још су неодређени.

— Али ја нећу моћи да учим — рече Џо као претећи. — Знаш да нећу моћи да учим.

Бронсон погледа на часовник и устаде спреман да пође.

— Још се нисам одлучио — рече. — Не знам шта да чиним да ли да покушам да те дам у средњу школу или да те пошаљем у војну академију.

На вратима застаде, окрете се и рече:

— Али, упамти ово, Џо. Ја се на тебе не љутим. Само сам жалостан и разочаран. Размисли о свему, па ми вечерас реци шта мислиш да урадиш.

Отац изађе и Џо чу кад се спољна врата за њим за-
творише. Он седе у наслоњачу и склопи очи. Војна школа!
Не, неће он тамо. А што се тиче средње школе... Уздах-
нуо би тешко само кад би на њу и помислио. Отац му
рече да до вечери одлучи шта ће учинити. Али, он зна
шта ће, не мора чекати до вечери да би био с тим начисто.

Устаде одлучно, стави капу на главу и изађе. Показаће
он оцу да уме да се снађе, показаће му већ — мислио је
путем.

Кад стиже до школе, већ је имао готов план. Треба
само да га оствари. Било је подне тако да непажен уђе
у своју учионицу и спакова књиге.

Кад изиђе у двориште сrete Фреда и Чарлија.

— Шта је с тобом? — запита га Чарли.

— Ништа — прогунђа Џо.

— Шта радиш овде?

— Носим своје књиге кући, разуме се. А шта си ти
мислио?

— Де, де — умеша се Фред. — Немој бити тајан-
ствен. Не знам зашто нам не би могао рећи шта се дого-
дило.

— Дознаћете, и то брзо — одговори Џо значајно,
значајније него што је имао намеру.

Бојећи се да им не каже нешто више, он окрете леђа
друговима и одјури. Пође право кући, у своју собу и даде
се на посао. Хтео је све да уреди. Одело пажљиво обеси,
а оно које је имао на себи замени једним старијим. Из
ормана узео неколико пари рубља, памучних кошуља и
пола туцета чарапа. Томе додаде још и неколико мара-
мица, чешаљ и четкицу за зубе.

Са задовољством је посматрао пакет умотан у јаку,
дебелу хартију. Затим приђе столу и из једне фиоке узео
своју уштеђевину која је износила неколико долара. Нај-
после седе за сто, привуче хартију и написа:

„Немојте ме тражити. Ја сам пропао и одлазим на
море. Немојте за мном жалити. Мени је добро и могу
сам о себи да се бринем. Једног дана ћу се вратити и
тада ћете се сви са мном поносити. Тата, мама и Беси,
збогом.

Џо“

Писмо остави на сто тако да би се лако могло при-
метити. Он стави свој завежљај под мишку, последњи пут
на растанку погледа у сваки кут одаје и тихо се искраде
из куће.

VIII

СУСРЕТ СА ФРИСКОМ КИДОМ

Фриско Кид био је назадовољан; незадовољан и зло-
вољан. Децацима који су са кеја ловили рибу и завидели
му, то би изгледало немогућно. Истина, они имају чистија
и лепша одела, имају оца и мајку; али он живи као сло-
бодан морнар у томе заливу, попришту правих пустоло-
вина и дружи се са зрелим људима, док они живе у сте-
гама и досадној једноличности домаћег живота. Они нису
ни сневали да са палубе „Муње“ Фриско Кид баца погле-
де на њих и завиди им баш на ономе што је њима нај-
мрже и чега су пресити. Исто тако као што је њима
пустоловна романтика певала на уши заматну песму и
шапутала им необичне приче о необичним земљама и ју-
начким подвизима, тако су мале тајне породичног живота
опијале нашу Фриска Кида. Његови најлепши снови које
је будан сањао били су посвећени ономе што није позна-
вао: браћи, сестрама, очевим саветима и материном по-
љупцу.

Фриско се намршти, устаде с места на коме се суначо
на крову „Муње“ и збаци своје чизметине. Затим се испру-
жи на рубу палубе и запраќака ногама по хладној, сланој
води.

— Ето, то је слобода — мислили су дечаци који су
га посматрали. Високе морнарске чизме које допиру све
до бедара и које су причврћене о каиш на појасу, го-
лицале су њихову машту. Они нису знали да Фриско Кид
нема ципела, да су то старе чизме Пет Л'Мера и да су
му веће за читава три броја. Нису могли ни да замисле
колико су неудобне кад се носе у топле летње дане.

Незадовољство Фриска Кида изазивали су баш ти
дечаци који су седели на доку и њему се дивили. Али,
његова зловоља долазила је од нечег другог. На „Муњи“
је било премало посаде тако да је он морао да ради
много више него што је био дужан. Није се љутио што
мора да кува, да пере палубу и да црпе воду. Али, бунио
се кад је морао да струже боју и да пере судове. Осећао
је да је већ стекао право да буде ослобођен те судоперске

дужности. За то би били добри и ти жутокљуни дерани, а он може да разапиње и спушта једру, да диже сидро, да крмани и да пристаје уз обалу.

— Хеј, ти доле, пази! — Пет Л'Мер, који је више био познат као Француз Пет, капетан „Муње“, газда и господар Фриска Кида, баци на палубу неки свежањ и спусти се низ уже које се налазило на десној страни.

— Хајде брже! — довикну он дечаку чији је оно био свежањ и који је, још оклевајући, стајао на доку. Од дока до бродића било је растојање од добрих пет метара, а он није могао да дохвати челично уже низ које је вала спустити се.

— Де, де! Један, два, три — бројао је Француз доброћудно како то већ чине капетани који немају довољно момчади.

Дечак се вину у ваздух и ухвати се за уже. Већ у идућем тренутку тресну о палубу док су му руке бриделе од трења.

— Кид, ово је нови морнар. Упознајте се. — Француз Пет се насмеши, лако се поклати и измаче у страну. — Џо Бронсон — додаде као да се тога накнадно сети.

Дечаци се ћутке погледаше. Били су, очевидно, истих година, мада је новајлија изгледао здравији и јачи.

Фриско Кид пружи руку и они се руковаше.

— Ти то хоћеш на море? — упита Фриско.

Џо Бронсон климну потврдно главом, радознано погледа око себе и тек онда одговори.

— Да. Живот у заливу одговараће ми „мислим, неко време, а онда, кад се на њега приучим, отиснућу се на море. У каштелу на прови.

— На каштелу на прови!

— У каштелу на прови... тамо где живе морнари... — објасни Џо, црвенећи због сумње да можда није добро рекао.

— А каштел! Знаш ли ти штогод о пловидби по мору?

— Знам... не, не знам. То јест, знам онолико колико сам о томе читао.

Фриско Кид звизну, окрете се вешто на пети и оде у каину.

— Хоће на море — говорио је с подругливим осмехом док је ложио ватру и док се спремао да кува вечеру — и то још у каштелу. Мисли да ће му то бити пријатно

За то време Француз Пет показивао је новајлији бродић као да је овај био гост. Био је толико љубазан и многоречив да се Фриско Кид, кад промоли главу кроз прозор да их позове на вечеру, једва уздржа од смеха.

Џо је уживао у тој вечери. Јело је било једноставно али добро, а мирис сланог ваздуха и морнарска опрема око њих, још су појачали његов апетит. Кабина, иако мала, била је чиста и удобна, а њено уређење изненади дечака. Сваки делић простора био је искоришћен. Сто је био причвршћен шаркама за орман тако да се могао склопити кад није био потребан. Са сваке стране једним делом и под палубом, налазиле су се по две постеље; покривачи су били свијени. Док су вечерали, дечаци су седели на тек орибаним даскама постеље. Светлела им је висећа светиљка начињена од блештавог, углачаног месинга, док је по дану кабина добијала светлост кроз четири мала округла прозора. На једној страни кабине, украј врата, била је пећ и сандук с дрвима, а на другој орман са посућем. Предњи зид красило је неколико карабинки и једна пушка, а на свијеним покривачима на постељи Француза Пета лежале су фишеклице с мецима и два револвера. Џоу је све то личило на сан. Безброј пута замишљао је нешто слично томе. Али сад је он то доживљавао, па му се чинило да већ годинама познаје своја два друга. Француз Пет се пријатељски осмехивао на њега преко стола. Лице му је заиста прстачко, али се Џоу чинило да је оно само отврдло од ветра. Фриско Кид причао му је, између замашних залагаја, како је „Муња“ преживела последњи страшни југоисточни ветар и Џо је осећао све веће страхопоштовање према том дечаку, који већ одавно живи на мору и толико зна о њему.

Капетан испи чашу вина, зали је другом и трећом, а затим кад му на мрком лицу изби тамно руменило, испружи се на својој постељи и гласно захрка.

— Биће најбоље да се и ми завалимо на постељу и да одспавамо неколико часова — рече пријатељски Фриско Кид и показа Џоу његову постељу. — Вероватно ћемо остатак ноћи морати да пробдимо. — Џо послуша, али није могао да заспи онако брзо као њих двојица. Лежао је широм отворених очију, посматрао казаљке на будилнику који је висео у кабини и размишљао како су брзо текли догађаји за последњих дванаест часова. Колико јутрос био је ђак, а сада је морнар који плови на „Муњи“ и путује незнано куд. Кад помисли на то, његових петнаест година порасташе на двадесет и он се од главе до пете осећао као човек, као морнар. Пожелеле да га виде Чарли и Фред. Али, нека. Брзо ће они чути о њему. Чинило му се као да их гледа како разговарају о томе, док су се остали дечаци сјатили око њих. — Ко? А-а, Џо Бронсон! Он је то отишао на море! Дружио се некад с нама.

Џо је с поносом замишљао тај приказ. Али, кад се сети мајке која сигурно тугује за њим, он се разнежи. Међутим, чим помисли на оца, разнежености нестане. Није баш да његов отац није био добар и благ; али, он није разумевао дечаке, умовао је Џо. У томе је и био неспоразум.

Ето, јутрос му је казао да свет није игралиште и да су дечаци који тако мисле у грдној заблуди. Он зна да се у животу мора много радити и да је живот пун горких искустава; али он мисли да дечаци имају и неких права. Он ће им показати да може да се брине сам о себи. А, свакако, кад се уживи у свој нови живот, он може и да пише кући.

1) У каштелу на прови не значи ништа. Том бесмислицом писац хоће да укаже да Џо нема појма о морнарском животу.

IX

НА »МУЊИ«

Чамац се тихо очеша о брод и прекиде његово сањање. Џоу је било чудно што не чу шкрипу весала. Два човека прескочише ограду палубе и уђоше у каину.

— Не било ме, ако сви не спавају — рече прва придошлица и једном руком спретно извуче Фриска Кида испод покривача, а другом се маши за боцу с вином.

Француз Пет помоли главу иза ормана и поздрави их још сањив.

— Ко је овај? — запита Лондонац, коме је то био надимак, олиза усне влажне од попијеног вина и извуче Џоа из постеље. — Путник?

— Не, није — одговори брзо Француз Пет. — Нови морнар. Веома добар дечко.

— Био добар или не, мора држати језик за зубе — прогунђа други придошлица који досад не беше ни проговорио и бесно погледа Џоа.

— Питам те — рече онај други — колико ће он добити од плена? Надам се да ћемо Бил и ја добити пристојан део.

— „Муња“ ће добити свој део плена, и то трећину, како смо утаначили, а остатак ћемо поделити на пет једнаких делова. Пет момака — пет делова. То је праведно. Француз Пет уложи сву своју речитост да би доказао да „Муња“ вреди колико три морнара и да треба да добије трећину. При томе се позивао и на Фриска Кида, али га Кид остави да се сам извлачи и оде да скува кафу.

Џоу је све то било неразумљиво. Схватио је једино да је он узрок препирци. Најпосле Француз Пет победи и придошлице, после много гунђања, попустише. Кад попише кафу, изиђоше на палубу.

— Остани доле и клони се њих — шапну Фриско Кид, Џоу. — Ја ћу ти објаснити све о конопцима и једрима и то пре него што се будемо морали журити.

Џоу срце задрхта од захвалности јер одједном осети да се између свих тих људи на броду, у случају невоље, може надати помоћи само од Фриска Кида. У њему се већ било почело да буди неко нерасположење према Французу Пету. Зашто, није знао да каже, али је то осећао.

На крми зашкрипаше котураче и велико једру указа се пред Џоом. Бил баци конопац с прамца, Лондонац с крме, Фриско Кид окрете предње једру, и „Муња“, захваћена ветром, заплови средином канала. Џо чу како говоре да се не пале бочне светиљке и да треба бити веома опрезан. По томе схвати да они крше неки пропис о пловидби. Светиљке у окландској луци су се удаљавале. Далеке докове и бродове обавијене мраком ускоро смени мутна вода и Џо схвати да излазе из залива Сан Франциска.

Дувао је благ северни ветар и „Муња“ је тихо секла воду.

— Куда пловимо? — запита Џо Лондонца, трудећи се да буде љубазан и да истовремено задовољи своју радозналост.

— Идемо да натоваримо робу из магацина овог мог друга, Била — одговори без скањивања овај поштењаковић.

Џоу паде на ум да тај човек не личи на некога ко има магацин. Али, био је свестан да у свету у који је упао има необичних људи и зато не одговори ништа. Већ се осрамотио пред Фриском Кидом кад је говорио о каштелу на прови и није желео да још једном покаже своје незнање.

Мало касније послаше га да угаси лампу у кабини. „Муња“ је заокретала и почела да плови према северној обали. Сви су ћутали и само би се понекад Бил и капетан шапатом договарали. Најпосле, брод заплови насупрот ветру. Предње и велико једру опрезно бише спуштени.

— Попусти конопац! — шапну капетан Фриску Киду, а сам оде на кљун и допола спусти сидро.

Велики бродски чамац, а исто тако и мали чамац на

коме су се довели двојица страних, беху спуштени уз сам брод.

— Пази да тај деран не прави буку — заповеди Бил тихим гласом док је са својим другом седао у мали чамац.

— Знаш ли да веслаш? — запита Фриско Кид кад се спустише у други чамац.

Џо потврдно климну главом.

— Онда се прихвати тих весала и веслај тихо, без буке.

Фриско Кид прихвати други пар весала. Француз Пет је крманио. Џо опази да су весла омотана конопцима, а да су виљушке за весла обложене кожом. Није ни могао дизати буку, сем ако не би промашио веслом и одвећ плитко захватио воду. Али, Џо је на језеру Мерит научио добро да весла и знао је да то избегне. Завеслаше по трагу првог чамца. Кад Џо погледа према обали, виде да плове уз лучку брану. Ту је било укотвљено неколико бродова на чијим су крмама сијале блештаве светиљке.

Али, они су се држали ван домашаја те светлости. Џо престаде да весла кад му Фриско Кид то шапатам заповеди. Као неке утваре, чамци пристадоше уз обалу и они се искрцаше.

Џо опрезно пође за људима који се упутише уз једну падину. Кад се испе, нађе се на железничкој прузи која је била постављена између великих гомила старог зарђалог гвожђа. Те гомиле, раздвојене пругом, шириле су се на све стране. Он није могао да види докле су се простирале, али у даљини угледа нејасне обресе неке зграде сличне фабрици. Људи стадоше да товаре гвожђе и да носе према обали, а Француз Пет ухвати Џоа за руку и рече му да ради исто што и они. На обали су своје товари предавали Фриску Киду и он их је товарио прво у један, па у други чамац. Како су чамци тонули све дубље под његовом тежином, Фриско их, да се не би насукали, одмаче од обале.

Џо је истрајно радио мада није могао да се начуди том необичном послу. Чему толика тајанственост? Зашто толико воде рачуна о ћутању? Баш кад поче да поставља себи ова питања и кад се у њему јави страшна сумња, зачу са обале совин крик. Он престаде да скупља гвожђе и застаде чудећи се што на овако чудном месту има сова. Из мрака изненада скочи неки човек и мести на њега светлост скривене електричне лампе. Светлост га засени и он устукну. Човек опали из револвера који је држао у руци. Он једино схвати да човек пуца на њега и ноге му саме полетеше. Чак и да је хтео, није могао да остане и да се објашњава с човеком у чијој се руци димио револвер. Онај потрча к обали и судари се с другим човеком који беше дотрчао иза једне гомиле гвожђа. Човек паде, али се брзо диже и припуца за Џоом који је трчао према обали.

Да би се дохватио чамца Џо полете у воду. Француз Пет седео је на предњој клупи, а Фриско Кид на задњој. Кљун чамца већ је био окренут према мору и они су мирно чекали Џоов долазак. Весла су била спремна, али они не завеслаше, иако она двојица са обале припуцаше на њих. Други чамац био је ближи обали, једним делом на песку. Бил се трудио да га отисне, те дозвола у помоћ Лондонаца. Међутим, престрашени Лондонац јурну у воду и пође за Џоом. Тек што се Џо испео на крму, стиже и он за њим. Под тежином њих двојице чамац се наже и вода поче да улази у њега. Људи на обали поново напунише револвере и отворише ватру, нишанају пажљивије. На обали се диже узбуна. На бродовима и на пристаништу људи се узбунеше и стадоше да вичу. Из даљине се чу продорни звиждук полицијске пиштаљке.

— Силази — викну Фриско Кид. — Преврнућеш нас! Иди помози свом другу.

Лондонац је био тако уплашен да није могао ни да говори ни да се миче, од страха су му зуби цвекотали.

— Избаци тог лудака — заповеди с крме Француз Пет. У том тренутку један куршум му размрска весло и он се мирно прихвати другога.

— Помози ми, Џо — нареди Фриско Кид. Џо га сме-ста разумеде, те заједно зграбише престрављеног човека и збацише га с чамца. Кад он изрони из воде, два-три танета плуснуше крај њега. У том тренутку дохвати га Бил коме најзад беше пошло за руком да отисне свој чамац.

— Терај! — викну Француз Пет и у неколико завеслаја они измакоше изван ватреног подручја.

Лаки чамац био је готово пун воде. Претила је опасност да свакога часа потоне. Док су друга двојица веслала, Џо је по Петовом наређењу, избацавао гвожђе. То их за тренутак спасе. Али, баш у часу кад приђоше „Муњи“, чамац се наже, а затим изврну, и преостало гвожђе истресе се у море.

Џо и Фриско Кид изронише један крај другог и заједно се попеше на брод вукући за собом конопац чамца. Француз Пет био је већ на броду и поможе им да се попну и извуку чамац.

Кад стигоше Бил и његов друг, они већ успеше да

из чамца избаце воду. Сви прегоше на посао и пре него што је Џо могао да очекује дигше сидро и „Муња“ заплови. Кад се удаљише и стигше на једно пусто и усамљено место, Бил и Лондонац се опростише и одоше на свом чамцу. Доле, у кабини, Француз Пет је проклињао и псовао злу срећу. Он потражи утеху у боци с вином.

X

МЕЂУ ГУСАРИМА

Кад се отиснуше од копна ветар постаде јачи и под његовим ударима „Муња“ се нагињала тако да је вода бацала таласе на палубу. Извеснише бочне светиљке, и Фриско Кид поче да крмани, док је Џо седео крај њега и размишљао о ономе што се догодило те ноћи.

Више није могао да се заваљава. У глави му се све окретало од страха. Ако је штогод скривио, учинио је то из незнања. Није се толико стидео прошлости колико се бојао будућности. Његови другови су крадљивци и разбојници, заливски гусари, о чијим је неделима слушао приче. А он је, ето, баш ту, међу њима и већ је доживео толико да би га то могло отерати у тамницу. Већ сама та чињеница, знао је он, нагнаће их да будно пазе на њега и да му онемогуће бекство. Али, он ће већ побећи, првом приликом.

Мисли му прекиде оштар налет ветра који тако удари у „Муњу“ да вода пљусну преко њега. Фриско Кид усмери брод према ветру и истовремено попусти велико једро. Француз Пет био је још доле. Џо је гледао шта се догађа а Фриско Кид сам узе да подвезе једро.

Налет ветра од којег се „Муња“ готово изврте, трајао је кратко, али је то био знак да се ветар диже. Ускоро, звиждећи, са севера поче да стиже налет за налетом.

Велико једро се трзало, шуштало и ударало као да ће се покидати. Брод се гигао на узбурканом мору. Све се узбуни. Али, чак и неизвежбано Џоово око виде да је то обична узбуна. Он виде да Фриско Кид добро зна шта и како треба да ради. Посматрајући га. Џо научи оно што многи људи не знају и због тога немају успеха у животу; он дознаде шта то значи бити свестан својих способности. Фриско Кид је знао шта може да уради и зато се поуздао у себе. Био је миран и прибран, радио је брзо, али не површно. Није ту било никаквог забушавања. Сваки чвор био је ваљано везан. Чак и кад би се време погоршало, први удар ветра, па и целих четрдесет удара, не би нимало нашкодрили броду.

Фриско Кид зовну Џоа да му помогне да затегну велико једро. Попети се на чамац и везати једро било је ситница ако се упореди с оним што је већ било учињено откако је бура настала. Посао зачас свршише и сиђоше на палубу. По Фрисковом упутству, Џо попусти једно уже и оде у кабину да за једну стопу спусти средњи тег. Тај посао толико га заокупи и узбуди да све његове непријатне мисли ишчезоше. Извршавао је наређења Фриска Кида трудећи се да не буде неспретан и спор. Своје слабе снаге они упеше да би се супротставили разбеснелој природи и заједничким напором јој доскочише.

Џо се врати на задњи део брода где се, крај кормила, налазио његов друг. Поносио се и њим и собом. А кад у очима Фриска Кида прочита нему похвалу, покрвене од задовољства. Али, већ у идућем тренутку кроз главу му сину мисао да је тај дечак лопов, обичан лопов, и он се нехотично одмаче од њега.

У свом кратком животу Џо беше научио да се клопи непоштених дела. И његове књиге — а отац му је куповао само најбоље — славиле су правду и честитост и Џо је био научио да са згражањем и одвратношћу гледа на лопове и злочинце. Он се одмаче мало од Фриска Кида и ућута. Међутим, Фриско Кид није имао времена да запази ову наглу промену на свом другу, јер му је сва пажња била забављена управљањем брода.

Али, Џо осети ту промену у себи и она га изненади. Од Фриска Кида одбијала га је помисао да је лопов, али сам Фриско Кид није га одбијао.

Осећао је да га Фриско Кид привлачи. Волео га је, и против своје воље, иако није знао због чега. Да је био нешто старији, схватио би да га привлаче Фрискове добре особине: хладнокрвност и самопоуздање, храброст и срчаност а и нека његова урођена благод. Мада се стидео своје слабости, он није могао да угуши у себи неко топло осећање које га је све јаче привлачило томе необичном заливском пирату.

— Затegni мало конопац чамца — нареди му Фриско Кид, који је о свему водио рачуна.

Чамац је био везан одвећ дугим конопцем и није добро ишао за бродом. Заостајао је сваки час, све док се конопац не би затегао, а затим је скакао и нагло се примицао броду. Потом би се конопац поново опустео, тако да је кљун чамца ронио у запенушане таласе, који су рикали као прегладнеле звери. Џо се попе на клизаву палубу и приђе дебелом ниском стубу за који је био привезан конопац чамца.

— Пази — опомену га Фриско Кид кад ветар груну о брод и накриви га. — Ухвати један намотај са стуба и кад конопац омлитави брзо га натакни.

За сваког дечка то је био тежак посао. Џо диже све намотаје, сем последњег, који је држао у једној руци, док се трудио да другом руком затегне конопац. Страховити трзај затеже конопац, и чамац се, на врху једног таласа, одмаче далеко од брода. Конопац му исклизу из руке и паде на палубу. Џо га хитро зграби и конопац га поче вући по нагнутој палуби.

— Пусти га! Пусти! — викну Фриско Кид.

Џо га испусти баш кад стиже до самог руба палубе, тако да умало не паде с брода. Чамац нагло зарони. Постиђен, Џо погледа друга очекујући да га овај изгрди због његове неспретности. Али, Фриско Кид се смешкао добродушно.

— Добро је — рече он. — Кости ти нису поломљене и нико се није утопио. Боље је изгубити чамац него човека, тако бар ја мислим. Сем тога, није требало да те тамо шаљем. Али, није то никаква несрећа. Ми ћемо већ ухватити чамац. Иди и спусти тег још неколико стопа, а онда, кад се вратиш, урадићеш оно што ћу ти казати. Али, не хитај. Ради лагано и опрезно.

Џо спусти тег и врати се, а Фриско Кид му рече да стане крај пречке на једру.

— Насупрот ветру! — викну Фриско Кид и свом снагом належа на пречку. — Пуштај! Добро је. Држи сад велико једро!

Удруженим снагама они зграбише велико једро. Џо се поче одушевљавати. „Муња“ се као коњ тркач нагло окрете и заплови пуним једрима. Једра зашумеше, а ужад су пуцкетала као да их је тукао град.

— Сад предње једро!

Џо послуша, а кад се и предње једро наду, брод пође другим правцем. Тај заокрет изложи ветру постелу Француза Пета и овај паде на под, где и остаде омамљен пићем.

Фриско Кид стајао је леђима ослоњен на руду крме. Он погледа капетана и рече с гађењем:

— Пас! Могли смо се подавити, а он за то и не хаје!

Двапут су мењали правац настојећи да се врате. Тек тада Џо опази чамац који се љуљао на тамној пучини обасјаној само звездама.

— Има времена — опомену га Фриско Кид, управи брод према ветру и поступно успори вожњу. — Сада!

Џо се наже преко ивице, зграби конопац који се вукао за чамцем и привеза га за стуб. Џо се још стидео што је задао своје другу толико труда, али га Фриско Кид умири.

— Није то ништа — рече му он. — Сваки почетник тако ради. Само, неки људи заборављају своје почетничке грешке и бесне кад неко голобрадо момче погреша. Ја то не чиним. Сећам се како сам...

Он наброја Џоу много погрешака које је починио кад је као дечак први пут запловио на море и тешке казне које је због тога добио. Седели су у заветрини, један до другог, и разговарали.

— Шта је ово? — упита Џо кад прођоше поред светионика који је блештао на каменом рту.

— Козје острво. Тамо, на другој страни, налази се вежбалиште за дечаке и магацин за смештај торпеда. Ту се риба изврсно лови. Има и бакалара. Проћи ћемо поред њега јер је ту заветрина, па ћемо онда преко и усидрићемо се иза једног острва. Тамо је карантинска станица. Кад се Француз Пет истрезни, дознаћемо куда жели да путује. Сад можеш да одеш у кабину и да мало одспаваш. Ја могу сам.

Џо одмахну главом. Доживео је толико узбуђења да му се није спавало. Како би и могао да мисли на сан кад се „Муња“ тако пропиње и кљуном разбија таласе и облаке пене. Одео му је било већ упола суво и он је више волео да остане на палуби.

Светиљке Окленда полако су се губиле и од њих остаде само магличасти одсјај на небу. Али, доле према југу виделе су се, на дужини неколико километара, светиљке Сан Франциска и брежуљци, који као да су искакали и тонули у долине. Тамо негде, у том мору светлости и сенки, налази се и кућа његова оца. Можда

баш сад мисле на њега и тугују за њим. Тамо мирно спава његова сестра Беси. Кад се ујутро пробуди, зачу диће се што њен брат Џо не силази на доручак. Џо уздахну. Ускоро ће сванути. Глава му се полако спусти Фриску Киду на раме и он тврдо заспа.

XI

КАПЕТАН И ПОСАДА

— Хеј! Пробуди се! Бацићемо сидро.

Џо се трже иза сна. Необичан приказ га запањи. Сан је био растерао све његове бриге и он није знао где се налази. А затим се сети. Ветар се преконоћ био стишао. Далеко, на пучини, море је још узбуркано, али „Муња“ је пловила у заветрини поред каменитог острва. Небо је било ведро и у ваздуху се осећала свежина раног јутра на мору. Лако наборана вода осмехивала се под зрацима сунца које се дизало на истоку. На југу је лежало острво Алкатраз, а на његовим висовима, топовима украшеним, трубе су поздрављале рађање новог дана. На западу, између Тихог океана и Сан Франциска, налазила су се Златна Врата. Лепо опремљен брод, под пуним једрима, лагано је пловио према луци.

Призор је био диван. Џо протрља очи. Наслађивао се том лепотом све док му Фриско Кид не рече да оде на кљун и да припреми све за спуштање сидра.

— Повуци ланац за једно педесетхвати — нареди му он — и онда причекај. Не дирај то! То је уже за дизање! Узми оно за спуштање.

Џо је прошле ноћи имао прилике да види како се то ради и с успехом обави свој задатак.

— Сад спуштај сидро! Пази на одмотаје! Брзо, сад!

Ланац се одмота необично брзо и „Муња“ се умири. Фриско Кид дође да му помогне и њих двојица спустише велико једро и свише га на морнарски начин.

— Ево ти ведро — рече Фриско Кид. — Опери палубе и не бој се воде и прљавштине. Ево ти и метле. Запосли је, нека све блиста. Кад то урадиш, избаци воду из чамца. Ноћас су му попуцали шавови. А ја ћу сићи да скувам доручак.

Вода је пљускала по палуби, а дим који је сукљао из пећи у кабини обећавао је да ће за доручак бити нешто добро. На махове Џо је дизао главу и разгледао околинду. Та слика очарала би сваког дечака, па ни он није био изузетак. Његова срећа била би потпуна да је само могао да се ослободи питања ко су и шта су његови другови. Помисао на Француза Пета који је доле спавао тврдим сном, кварила му је лепоту дана. Он се није био научио на такве људе, вређала га је окрутност животне стварности. Али, то га није покварило, као што би се десило са неким слабијим дечаком, већ је уродило сасвим другим плодом. У њему је то само појачало жељу да буде чист, јак и поштен и да се никад не

застиди самог себе. Он погледа око себе и уздахну. Зашто људи не могу да буду честити и праведни? Није желео да оде са брода, али оно што се збило прошле ноћи тешко га је погодило и он је знао да мора отићи, ако хоће да остане сам себи веран.

Уто га позваше на доручак. Он се увери да је Фриско Кид исто тако добар кувар као што је добар морнар. За доручак добише качамак с густим млеком, говеђе месо с кромпирима, а уз то и бели хлеб, маслац и кафу. Француз Пет им се не придружи, мада је Фриско Кид неколико пута покушавао да га продрма. Мрмљао је и гуњао, упола је отворио очи, али је затим опет захркао.

— Никад не можеш знати кад ће га снаћи тај наступ — објашњавао је Фриско Кид, пошто је Џо опрао судове и попео се на палубу. — Некад га то не сналази читав месец дана, док понекад не може да остане трезан ни секунде. — Понекад је доброћудан, а некад опасан. Зато је најбоље оставити га на миру и склањати се од њега. Гледај да се не срећеш с њим јер ако се сретнеш може бити невоље.

— Него, хајде да запливамо — пређе нагло на пријатнији разговор. — Умеш ли да пливаш?

Џо климну главом.

— Шта је оно? — запита он кад се наже да скочи у море, показујући на ограђени простор на обали шатора.

— Карантинска станица. Кинеским бродовима стижу многи путници који су оболели од богиња. Због тога морају да остану у карантину док им лекари не кажу да смеју на копно. У томе су веома строги јер...

Пљус! Да Фриско Кид није баш у том тренутку скочио с брода, већ да је уместо тога завршио своју реченицу, Џо би био поштеђен многих неугодности. Али, он не заврши и Џо зарони с њим.

— Рећи ћу ти нешто — рече му Фриско Кид кад су се убацили у чамац да би се са њега узверали на брод. — Сад ћемо да уловимо нешто рибе за ручак, а онда ћемо отићи и надокнадити спавање које смо ноћас изгубили. Шта ти велиш?

Стадоше се утркивати ко ће се први попети на брод и при том Џо паде у воду. Кад се најпосле попе, други дечак већ беше донео два пеџачка штапа с тешким оловом и великим удицама и једно буренце са усоленим сарделама.

— Мамац — објасни он. — Натакни целу. Рибе нису пробирачи. Прогутају мамац, удицу и све и опет умакну. Такве су. Ко од нас двојице не улови први, мораће да очисти све рибе које будемо уловили.

Оба олова потонуше истовремено. Чим олово додирну воду, Џо осети да риба трза удицу. Кад повуче, погледа Фриско Кид и виде да је он већ уловио рибу. Утакмица је била узбудљива. Мокри струкови синусе једновремено. Али је Фриско Кид био искуснији и његова риба прва тресну о палубу. После неколико секунди ударила је и Џоова: бакалар од килограм и по. Био је изван себе од радости. То је била дивота. Уловљена риба била је већа од иједне коју је икад уловио или

видео да је неке пала на удицу. Опет бацише удице и опет извукоше две рибе велике као оне већ уловљене. То је било право уживање.

Џо би зацело наставио све док не би упецао све рибе у заливу, али га Фриско Кид наговори да престане.

— Наловили смо за три оброка — рече он Џоу. — Не треба их таманити. Поред тога, уколико више упецаш утолико ћеш више морати да чистиш. Најбоље да одмах почнеш. Ја ћу у кревет.

XII

ПОКУШАЈ БЕКСТВА

Џоу није било криво што је морао да очисти рибу. Чак се и радовао што није упецао први јер му је то омогућавало да изведе мали план који је смислио за време пливања. Очистивши последњу рибу он је баци у ведро и погледа унаоколо. До карантинске станице није било више од пола миље, те је могао да види како војник на стражи корача дуж обале. Он сиђе у кабину и послуша како спавачи дишу. Да би дохватио свој завежљај морао је проћи поред самог Фриска Кида и он се одлучи да га не понесе. Зато се врати на палубу, опрезно привуче чамац уз брод, сиђе у њега поневши два весла и отисну се.

Спрва је веслао лагано према станици јер је страховао да плускање весла не изазове буку. Али, мало помало стаде веслати брже, све док није постигао обичну брзину. Кад превали пола пута, он се обазре. Био је уверен да ће умаћи, јер је знао да чак и ако га буду опазили, „Муња“ неће моћи тако брзо да крене и да га стигне пре него што буде доспео на другу обалу под заштиту оних људи који су носили униформу америчких војника.

Са обале се зачу пуцањ, али како јој је био окренут леђима он се не обазре да погледа на кога пуцају. Онда зачу и други пуцањ и тана паде у воду недалеко од његова весла. Тада се окрете. Војник на обали нишанио је у њега трећи пут.

Џо се нађе у неприлици, и то великој. Још неколико минута веслања и он би стигао на обалу и био би спасен. Али, због неког непојмљивог разлога, на тој обали стоји војник Сједињених Држава и пуца у њега. Кад Џо угледа пушку уперену у себе, брзо завесла натраг. Чамац због тога застаете, а војник спусти пушку и пажљиво га погледа.

— Хтео бих на обалу! — Важно је — довикну му Џо.

Човек у униформи одмахну главом.

— Кажем вам, веома је важно! Зар ме нећете пустити на обалу?

Он баци брз поглед пут „Муње“. Пуцњи су, очигледно, пробудили Француза Пета јер је велико једро било дигнуто. У тренутку кад је тамо упро поглед дизали су сидро, а предње једро лепршало се на ветру.

— Не можете се овде искрцати — довикну му стражар. — Богње!

— Али, ја се морам искрцати — викну Џо готово гутајући јецаје и лати се весала.

— Онда ћу пуцати у вас — гласно је одговор и војник опет нишани.

Џо је брзо размишљао. Острво је велико. Можда тамо даље нема војника. Само да стигне на обалу. Није га се тицало да ли ће га одмах ухватити. Можда ће добити богиње. Али, боље је и то него да се врати гусарима. Он окрену чамац мало удесно и завесла из све снаге. Увала је била веома широка тако да је и најближи рт који је морао заобићи био прилично удаљен. Да је био вештији морепловац пошао би на супротну страну, према другом рту, и непријатељ би имао да се бори против ветра.

Овако, „Муња“ је имала повољан ветар и лако је

могла да га престигне. Једно време су се утркивали. Ветрић је био лак, несталан, тако да је час био бржи он, а час они. У једном тренутку ветар постаде јачи и брод му се приближи на десет корака, а затим се нагло утишао, тако да велико једро „Муње“ спласну и стаде се њихати тамо-амо.

— А ти крадеш чамац, а? — рикну за њим Француз Пет и отрча у кабину по пушку. — Ухватићу ја тебе! Враћај се одмах или ћу пуцати.

Па ипак, он се не усуди да пуца, чак ни изнад Џоове главе јер је знао да га стражар са обале посматра.

Џо се није обазирао на ову претњу. Он, на кога никад у живоју нису пуцали био је за последњи двадесет четири часа двапут изложен ватри. Једанпут више или једанпут мање — не значи ништа. Он настави да весла, док је Француз Пет беснео као дивљак претећи му најстрашнијим казнама само кад га се брод буде почепало. Стање постаде још напетије кад се умеша Фриско Кид.

— Убијте га само, а ја ћу вас онда отерати на вешала. Хоћу, то да знате — претио је он. — Боље је да га се оканете. То је добар и ваљан дечак. Није он створен за овако прљав живот којим живимо ви и ја.

— Шта, зар и ти? — продера се Пет, потпуно изван себе. — Убићу онда и тебе, гаде!

Француз Пет јурну за дечаком који потрча дуж палубе и скочи у чамац. Али, како баш у том тренутку дуну ветар. Пет одустаде од тог лова и даде се у други. Он прискочи и пусти велико једро, те усправи брод за Џоом. Џо прилеже на весла, али виде да је то узалудно и, очајан, одустаде и привуче весла. Француз Пет пусти велико једро, остави и крму и, кад брод додирну непомични чамац, шчепа Џоа.

— Не говори ништа — шапну Фриско Кид Џоу док је расрђени Француз везивао конопац.

— Не одговарај му. Нека он прича што год хоће, ти ћути. То ће бити најбоље.

Али, Џоу беше узаврела крв и он није много размишљао.

— Чујте, господине Француз-Пете, или како се већ зовете — рече претећи Џо — кажем вам да желим да вас оставим и да ћу вас оставити. Боље вам је да ме одмах искрцате. Ако не учините то, стрпаћу вас у затвор, не звао се ја Џо Бронсон.

Фриско Кид је чекао са страхом шта ће се догодити. Француз Пет је био запрепашћен. Врећају га на његовом сопственом броду, и то га врећа један дечак. Тако нешто није се никад догодило. Знао је да поступа против закона што га силом задржава, али се бојао да га пусти, јер је дечак био довољно упознао и брод и његова пословања. Дечак је казао страшну истину кад је изјавио да ће га стрпати у затвор. Једино му још остаде да га застраши.

— Хоћеш, а? — разлеже се његов крештави и љутит глас. — Онда ћеш и ти бити стрпан. Ти си ноћас веслао! Ти си крао гвожђе! Ти си побегао! Шта на то кажеш! И још причаш да ћеш ти мене стрпати у апс! Којешта!

— Па ја то нисам знао — збуни се Џо.

— Ха, ха! То је тек смешно. Покушај да то кажеш судији, па ће ти се слатко насмејати!

— Ја вам кажем да нисам знао — понови Џо храбро. — Нисам знао да пловим с лоповском бандом.

Фриско Кид се трже кад чу две последње речи. Да га је Џо погледао, видео би да му је румен облила цело лице.

— А сад кад знам — настави Џо, — желим да се искрцам. Ја не знам ништа о закону, али знам шта је право а шта криво. Спреман сам да за своју кривицу изађем пред било којег судију. Макар и пред све америчке судије. А то ви не можете за себе рећи, господине Пете.

— Тако, је ли! Врло добро! Али, и ти си лопов...

— Ја нисам, и да се нисте усудили да ме називате тим именом. — Џоово лице било је сасвим бело и он је дрхтао. Али, није дрхтао од страха.

— И ти си лопов!

— Ви лажете!

Није Џо узалуд био дечак над дечацима. Знао је каква га казна очекује због тих речи, али је мирно чекао. Зато се и не изненади много кад се нађе оборен на палубу. Кад устаде у глави му је зујало од ударца који га беше погодио посред чела.

— Кажи то још једном — претио му је Француз с подигнутом песницом. Џоу грунуше сузе на очи. Али био је миран и озбиљан.

— Ако ви кажете да сам ја лопов, онда лажете, Пе-

те. Можете ме и убити, али ја ћу вам стално понављати да лажете.

— Не нећете! — Фриско Кид прискочи лако као мачка, одгурну Француза и спречи га да други пут удари Џоа.

— Оканите се дечака — настави он дохвативши тешку гвоздену полуку и, наоружан њоме, стаде између њих. — Свему има краја. Лудаче матори, зар не видиш с каквим дечаком имаш посла? Он говори истину. Он је у праву и зна да је у праву. Чак и да га убијеш, он неће попустити.

— Ево ти руке, Џо. — Фриско Кид се окрете и пружи Џоу руку коју овај крепко стеже. — Ти си жива ватра. Не бој се и остани такав.

Усне Француза Пета развукоше се у млитав осмејак, али подмукли сјај у његовим очима говорио је да је тај осмеј лажан. Он слеже раменима и рече:

— А? Тако? Он воли да му се тепа? Ха, ха! Па то је била само морнарска шала! Хајде, шта велиш, да опростимо један другоме и да заборавимо.

Он пружи руку, али је Џо не прихвати. Фриско Кид климну му одобравајући главом, а Француз Пет оде у кабину слежући раменима и смешкајући се.

— Попусти велико једро — довикну одлазећи. — Данаас ћу ја да кувам ручак. Видећете како ће бити добар. Француз Пет је одличан кувар!

— Тако он увек ради. Кад хоће да се мири, он постане добар и кува ручак — објашњавао је Фриско Кид попуштајући једру. — Али, не смеш му ни тада веровати.

Џо климну главом, али ништа не одговори. Није био расположен за разговор. Још је дрхтао од узбуђења које беше преживео, а у себи се питао како се држао за то време. Најпосле закључи да се нема чега стидети.

XIII

ПРИЈАТЕЉИ

Пз подне ветар постаде јачи. Дувао је са Тихог океана. Острво остаде позади, а испред њих појави се обала Сан Франциска. „Муња“ се пробијала између бродова, који су пристизали из свих крајева света, а затим пресече пут којим су пловили мали бродови на линији. Сан Франциско - Окленд и обратно. Један бродић прође сасвим близу „Муње“ и путници нагрнуше на једну страну палубе да виде згодан мали бродић на коме су се налазила два дечака. Џо је са завишћу гледао та нагнута лица. Сви се они враћају својим кућама, а он — он и не зна куда путује, јер то зависи од намере Француза Пета. Долазио је у искушење да викне „у помоћ“, али је знао да би то било узалуд и зато је ћутао. Он окрену главу на другу страну и стаде да прелеће очима по задимљеним брежуљцима града. Размишљао је о необичним путевима којима иду бродови и људи у своме животу.

Фриско Кид га је посматрао испод ока и погађао његове мисли као да их је Џо гласно изговарао.

— Је ли твоја кућа тамо негде? — запита га изненада и махну руком према граду.

Џо се трже изненађен што му друг беше погодио мисли.

— Јесте — одговори кратко.

— Причај ми о њој.

Џо покуша да опише свој дом залазећи у поједности, јер му је друг био веома радознао и постављао многобројна питања. Фриско Кид је желео да дозна све, нарочито о Џоовој мајци и Беси. Никад му није било доста разговора о Џоовој сестри и о њој је постављао питање за питањем. Нека његова питања била су тако необична и наивна да се Џо једва уздржа да се не осмехне.

— Сад ти мени причај о својима — рече му Џо кад заврши причање.

Фриско Кид као да се наједном окамени. Лице му постаде тако озбиљно какво Џо никад није видео. Гледао је мутним очима котураче на врху једра, мада су оне биле потпуно исправне.

— Хајде — подстицао га је Џо.

— Ја немам дома.

Те три речи изговорио је тако као да их је силом извукао из уста.

Џо виде да га је дирнуо у болно место, па покуша да то поправи.

— Онда ми причај о дому који си имао.

Није ни слутио да на свету има дечака који никад нису ни знали за свој дом и да је овим питањем још теже повредио рану свога друга.

— Никад га нисам ни имао.
— Ах! — ово је било тако чудно и занимљиво да је Џо морао све да сазна. — Немаш сестара?

— Ниједне.
— Мајку?
— Био сам тако мали кад је умрла да је не памтим.

— Оца?
— Нисам га ни видео. Отишао је на море. Свакако је тамо нестало.

— Ах!
Џо није знао шта да каже. Завлада ђутање, које је прекидало само плускање таласа који су се разбијали о кљун брода.

Уто на палубу изађе Француз Пет који беше дошао да их смени да би могли отићи да ручају. Оба дечака дочекаше његов долазак као олакшање. За ручком, који је заиста био онако добар као што је капетан обећао, нестале мучне затегнутости. Затим Фриско Кид одмени Пета и док је капетан ручао, Џо опра судове и поспреми палубу. Најпосле се сви окупише на крми и капетан, да би успоставио ранију срданост, стаде им причати о своме животу међу ловцима бисера у Јужном мору.

Тако протече поподне. Сан Франциско беше одавно остао иза њих, већ беху обишли Ловчев Рт и запловили уз обалу Сан Матеа. У једном тренутку Џо опази групу бициклиста који су возили стрмим путем према Сан Бруну и сети се времена када је и он терао туда свој бицикл. Отада су прошла само два месеца, али се њему сад чинило да је то било пре сто година.

Таман вечераше и све поспремише, а брод пређе залив и стиже до мочвара иза којих се, као шћућурен, налазио Редвуд Сити. Заједно са сунцем нестале и ветра, и „Муња“ је лагано пловила. Један брод долазио им је у сусрет. Фриско Кид га погледа и успе да прочита име: „Јелен“. Француз осмотри добро брод који се приближавао и сложи се с Кидом. То је заиста био „Јелен“. Изгледало је да се Француз Пет радује томе сусрету.

— Њиме управља Риџи Нелзон — рече Фриско Џоу. — А он је прави страх и трепет. Увек се плашим кад нам се приближи. Сковао је неки опак план и непрестано салеће Француза Пета да му се придружи. Не знам шта је посреди.

Џо климну главом и радознано погледа брод који се приближио. Био је нешто већи од „Муње“, али је био саграђен на сличан начин, што значи да се у првом реду водило рачуна да може да развије што већу брзину. Главни једра била је огромно и личило је на једра на тркачким јахтама, а било је тако подешено да је могло одолети и најстрашнијој бури. На бродској палуби све је било на своме месту, ничег науредног или излишног. Од главног једра до последњег конопца све је казивало о морнарској уредности и чистоћи.

Док је сутон падао „Јелен“ се лагано примаче и усидри крај самог њиховог брода. Француз Пет такође баца сидро, а затим сиђе у чамац и пође Нелзону у посету. Оба дечака испружише се на крову кабине и стадоше чекати да се врати.

— Волиш ли овај живот? — прекиде Џо ђутање.

Фриско Кид се окрете на бок и ослони се на лакат.

— Па, и волим и не волим. Чист ваздух, море, слобода, све је... све је то лепо. Али, не волим... — он поћута један часак као да му језик отказа послушност, а онда брзо изговори: — крађу.

— Па зашто не одеш?

Џо је осећао да воли тог дечака више него што се усуђивао да сам себи призна.

— То ћу учинити чим будем могао да нађем неки други посао од кога бих живео.

— А зашто не одмах?

„Последњи је час“ — одзвањало је у Џоовим ушима. — „Кад Фриско Кид жели да оде, шта ја чекам?“

— Куд бих могао отићи? Шта ја могу да радим? Немам на свету никога, а никада никога нисам ни имао ко би ми пружио руку помоћи. Једном сам то покушао, али сам тако скупо платио, да не бих желео да опет пренаглим.

— А ја ћу отићи кући ако се избавим одавде. Мислим да је мој отац био у праву. Ја не знам... можда. Зашто не би и ти пошао са мном? — изрече он не мислећи ништа, понесен осећањем. Фриско Кид је то осећао.

— Ти не знаш шта говориш — одговори он. — Баш си лепо мислио. Да пођем с тобом! Шта би рекао твој отац? И... и остали? Шта би они мислили о мени; И шта би твој отац учинио?

Џоу клону срце. Он разумеде да је у тренутном ра-

сположењу изрекао позив који се, ако се трезвено размисли, не може остварити. Покуша да замисли како би његов отац дочекао у својој кући туђина као што је Фриско Кид. Не, о томе се не може ни мислити. Он заборава на свој положај и стаде да тражи неки други начин којим би се Фриско Кид ослободио свог садашњег друштва.

— Можда би ме чак предао полицији и послао у поправилиште — настави Фриско Кид. — А, сем тога, Џо, нисам ја исто што и ти. Ти то знаш. Осећао бих се као риба на суву. Има толико ствари о којима ја ништа не знам. Ништа! Мислим да морам још мало причекати пре него што се одлучим на бекство. Оно што је не могу да учиним, ти можеш: да одеш право кући. Чим улучим прилику, ја ћу те искрцати, а онда ћу се понети са Французом Петом.

— Не, немој — прекиде га Џо узбуђено. — И ако одем, нећу отићи тако да тебе доведем у неприлику. Зато немој ништа да покушаваш. Отићи ћу ја и сам, не бој се. Ако смислим неки добар план, волео бих да пођеш и ти. Да пођеш, свакако. А после ћемо размислити шта ћемо и како ћемо. Пристајеш ли?

Фриско Кид климну главом неколико пута. Затим упре поглед у небо обасјано звездама и утону у снове о животу каквим би волео да живи, о животу из кога је, чинило му се, без милости био изгнан. Мисао о озбиљности живота ражалости Џоа више него икад раније. Лежао је и ђутао заокупљен тешким мислима. Са „Јелена“ су допирали мукли гласови. Летња ноћ обавијала је све својом топлим тамом.

XIV

ЛОВ НА ОСТРИГЕ

Време је одмицало. А онда опори глас Француза Пета трже оба дечака из сањарења.

— Одлазимо — викао је он. — Хајде, Џо! Скидај конопце! Брзо! Живо! Ти, Кид, предње једро!

Џо се тешко сналазио у мраку. Није знао имена многим предметима, а ни место где се они налазе. Па ипак, успешно је обављао свој посао и кад баца на палубу конопце, послаше га натраг да помогне при дизању великог једра. Затим су дигли сидро, разапели предње једро, свили конопац сидра и вратили се на крму.

— Врло добро! Врло добро! — похвали га Француз кад се Џо врати. — Бићеш добар поморац, сигуран сам.

Фриско Кид отвори један сандук који се налазио на палуби и упитно погледа Француза Пета.

— Свакако — одговори капетан. — Запали бочне светиљке.

Фриско Кид однесе зелену и црвену светиљку у кабину да би их тамо запалио, а потом оде са Џоом да их окачи.

— Неће се латити тога — рече Фриско Кид тихим гласом.

— Чега? — запита Џо.

— Оног подухвата о коме сам ти говорио да припремају. Тако је замашан и опасан да се Француз Пет не усуђује. Риџи Нелзон се не боји, он би се сместа упустио у то, али се у то не разуме довољно. Не може се у то упустити, видиш, док и Пет не пристане.

— Куда ћемо сад? — запита Џо.

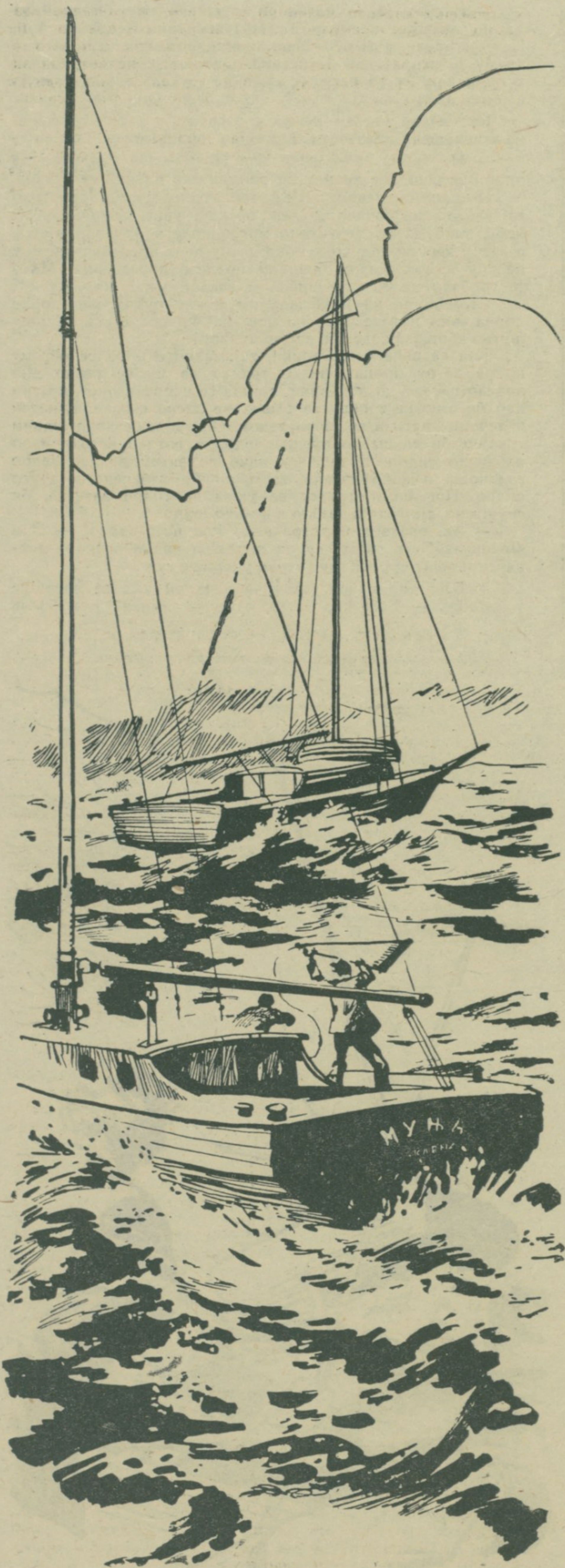
— Не знам. По свој прилици у лов на остриге. Тако ми се чини судећи по правцу којим пловимо.

Пловидба је текла без незгода. Ветрић, који им је долазио с леђа, дувао је отприлике један час. Онда је ослабио, а затим стао пиркати на махове, час с једне, час с друге стране. Француз Пет је стајао крај главног једра, а с времена на време Кид и Џо су попуштали или затезали конопце.

Џо је седео и питао се у чуду како Француз Пет зна куда плови. Њему се чинило да су се изгубили у непројојној тами која их је обавијала са свих страна. Са Тихог океана беше се доваљала густа магла која је заклањала звезде, те им тако отела и то мало светлости. Али, Француз Пет као да је нагонски осећао правац којим треба да плови. Кад га Џо за то запита, он с неком похвалом самоме себи рече да путује по „осећању“.

— Ја осећам струју, ветар, брзину којом пловимо — објашњавао му је он. — Ја чак и копно осећам. Кажем ти, сасвим поуздано. Како? Не знам. Али знам да осећам копно баш као да ми се рука издужила километре и километре и као да њоме додирујем обалу. Осећам је и знам да је ту иако је не видим.

Џо у неверици погледа Фриско Кида.

— Истина је — потврди Кид. — Кад будеш провео на мору дуже време, почећеш и ти да осећаш копно. Ако ти нос ишта вреди, научићеш да намиришеш копно.

Отприлике један час касније Џо по ономе што је Француз Пет радио наслути да се ближе циљу. Изгледало је да на нешто мотри. Непрестано је буљио у мрак пред собом као да сваког тренутка нешто очекује. Џо је напрезао очи, али је видео само таму.

— Кид, пробај мотком — нареди Пет. — Мислим да је већ време.

Фриско Кид одвеза с крова кабине дугу танку мотку, стаде на ивицу палубе и спусти је у море.

— Око четири и по метра — рече Кид.

— Какво је дно?

— Муљ.

После пет минута мотка поново зарони у воду.

— Причекај мало па ћеш опет пробати.

— Два хвата — одговори Кид. — Шкољке.

Француз Пет задовољно протрља руке.

— Врло добро! Врло добро! — рече он. — Ја увек погађам место. Не да се старац преварити. Кажем ти ја.

Фриско Кид је испитивао мотком дно и јављао резултате. Џо је био збуњен и није могао да схвати како то они знају какво је дно у заливу.

— Три метра, шкољке — јављао је Кид једноличним гласом. — Три и четврт, шкољке. Четири метра, мекано. Пет метара, муљ... Нема дна.

Неколико минута чуло се само „нема дна“, а онда је одјекнуо Кидов глас:

— Два и по метра, тврдо!

— Ту је — узвикну Пет. — Џо, отрчи напред и спусти предње једро. Ти, Кид, спреми сидро.

Џо нађе уже за дизање једра и одреси га. Једро се залепрша и он га лагано спусти.

— Пуштај га! — заповеди капетан и сидро паде у воду.

Једра свише, лепо их увезаше и пођоше на починак.

Кад се Џо пробуди и изиђе на палубу, било је шест часова. Ветар је дувао, а море је било узбуркано. „Муња“ се љуљала на таласима и понекад бесним трзањем затезала ланац сидра. Џо је морао да се ухвати за груду јер се иначе не би могао одржати на ногама. Дан је био тмуран и тежак, од сунца ни помена, а небо је било покривено ниским облацима. Он погледом потражи копно. Било је удаљено око пола километра — дуга, ниска трака песковите обале о коју су заглашно ударали велики таласи. На обали се настављао тужан, мочваран предео, а још даље дизали су се брегови Контра Коста. Кад погледа на другу страну, изненади га што на стотину корачаја виде како поскакује и рони за својим сидром један мали брод. Кад га ветар мало окрену, он прочита на крми његово име: „Уклети Холанђанин“. То је био један од оних бродова који је видео у пристаништу у Окленду. Нешто улево од њега, била је усидрена „Сабласт“, а још даље пет-шест других бродова.

— Шта сам ти рекао?

Џо погледа преко рамена. Француз Пет беше изашао из кабине, па је победнички посматрао тај приказ.

— Шта сам ти рекао? Не може се старац преварити, то ти је. Ја погађам у мраку исто као и на дану. Знај ја! Знај.

— Да ли ће се ветар разбеснети? — запита Фриско Кид из кабине у којој је ложио ватру.

Француз је неколико тренутака озбиљно посматрао море и небо.

— Можда хоће, можда неће, — изрече мудро. — Пожури с доручком, покушаћемо да ловимо.

Из кабине свих бродова покуља дим јављајући да се припрема први оброк. Доручак на „Муњи“ био је једноставан јер су се журили да разапну једра и дигну сидро.

Џо је био веома радознао. Нема сумње, остриге су ту, али како ли ће их по тој бури ловити? То је убрзо дознао. Француз Пет одиже један капак на палуби и извуче два троугласта челична оквира. За карику на врху једног од тих троуглова веза јако уже. Од тог врха протезала су се два крака, дебела као палац а дуга нешто више од метра, чије је крајеве спајао трећи крак, који је био основица тога троугла. Тај трећи крак у ствари је био челична плоча, широка више од тридесет сантиметара, а на њој су се налазили дуги, оштри зупци, такође од челика. Уз зупчасту плочу и за кракове оквира била је причвршћена груба мрежа. Џо погоди да се тим зупцима гребу остриге приљубљене уз дно.

Троуглове спустише у воду, један с једне, други с друге стране брода. Кад троугласти оквири падоше на дно и загребаше по њему, брзина брода осетно се смањи. Џо додирну руком један конопац и осети како се оквир вуче по дну, дупа и звечи ударајући о камење.

— Дижите! — повика Француз Пет. Дечаци прихватише конопац и повукоше оквир. Мрежа је била пуна муља, слузавих трава и малих острига међу којима је била и понека велика. Све истресосе на палубу претражише и оквир поново бацише у море. Нису имали ни тренутка одмора јер је ваљало извлачити и празнити други оквир. Кад су то урадили и кад су крупне остриге биле покупљене, „Муња“ диже сидро и заплови да на другом месту баци оквире.

И на другим бродовима ловило се на исти начин. Понекад би им се неки од тих бродова сасвим приближио, па су се људи поздрављали и добацивали једни другима покоју реч или грубу шалу. Посао је био веома тежак, и после једног часа Џоа су болела леђа, а прсти су му били исечени, јер је непрестано баратао са оштрим остригама.

— Тако ваља — рече му Пет с похвалом. — Ти учиш брзо. И то ћеш брзо научити.

Џо се туробно смешио и жељно чекао да дође подне. Само кад би оквир био лакши, дечаци би успели да предахну и да проговоре коју реч.

— Ово је Рогато Острво — рече Кид показујући на обалу. — Тако га бар зову рибари и морнари. Становници који ту живе називају га Беј Фарм. А тамо — показа Кид надесно — тамо доле је Сен Леандро. Не види се, али је тамо.

— Јеси ли кад био тамо? — запита Џо.

Фриско Кид климну главом и даде му руком знак да подигну оквир с десне стране.

— Ово називају Пустим Ловиштима — настави потом. — Нису ничија и крадљивци острига долазе ту да тобоже лове.

— Зашто тобоже?

— Зато што су гусари и што више новца зараде кад пљачкају приватна ловишта.

Кид махну руком према југоистоку.

— Ено, тамо се налазе приватна ловишта, и ако не буде олује, сви ће бродови отићи ноћас да их пљачкају.

— А ако буде олује?

— Онда их нећемо пљачкати и Француз Пет ће бити бесан. То је све Увек бесни кад га невреме омета. Не изгледа да ће ветар попустити, а кад дува југозападни ветар на овој обали је најгоре. Пет ће ипак покушати мада је најбоље склонити се пре него што ветар заурла.

У прво време изгледало је да ће ветар ослабити. Хладни југозападни ветар постаде слабији, а у подне, кад се усидрише да ручају, сунце се на махове пробијало кроз облаке.

— То ваља — рече Кид пророчки. — Али, не живим ја узалуд у заливу. То се ветар спрема да нам покаже шта уме.

— Ја мислим, Кид, да си у праву — сложи се с њим Француз Пет. — Али „Муња“ ће и то издржати. Прошли пут смо се повукли, а настала је лепа ноћ. Сада „Муња“ неће устукнути.

XV

У БУРИ

Читаво поподне „Муња“ се љуљала на узбурканом мору, пропињала се и поскакивала као да је хтела да се ослободи сидра. Кад паде вече, ветар попусти. Попуштање ветра и држање Француза Пета, охрабри капетане осталих бродова да покушају да остану и преконоћ на томе месту. Ипак, забринито погледаше да ли су добро усидрени и за сваки случај бацише још по једно сидро.

Француз Пет нареди дечацима да сиђу у чамац и да, и поред опасности да се преврну, одвуку још једно сидро и баце га у правом углу према првоме. Затим Француз Пет баци у море дугачке конопце и ланце за које су сидра била везана, како би „Муња“ за неких стотину стопа променила положај.

Иза заклона на палуби Џо је посматрао широку траку узбурканог мора која их је делила од обале. Ловиште острига налазило се према пучини, у отвореном заливу, незаштићено. Ветар је био веома јак, а море тако узбуркано да се чинило да ће се јарболи на бродовима сваког тренутка поломити и пасти у море.

Пред сам сутон на пучини се појави мало једро, које је постајало све веће и веће, док најзад у њему не препознаше велико једро „Јелена“.

— Да грдног лудака! — узвикну Француз Пет и истрча из кабине. — Једном, кажем вам, једном ће тако треснути да више неће бити ни Нелзона ни „Јелена“.

Џо упитно погледа Фриска Кида.

— Истина је — одговори дечак. — Не би требало да по оваквом времену плови под пуним једрима. Али, Нелзон плови. Разапео сваки комадић платна и јури као да му је непријатељ за петам. Одвише је несмотрен чак и онда кад би то најмање смео да буде. Једрио сам ја с њим и знам какав је.

Као каква велика птица у ваздуху, „Јелен“ се гибао на запенушеним таласима. Јурио је право на њих.

— Не брине се — рече Кид Џоу. — Он сад хоће да проба колико сме да нам се примакне а да нас не закачи.

Џо климну главом, па је разрогаченим очима посматрао тај узбудљиви призор. „Јелен“ поскочи увис, кљуном према небу, тако да му се готово могао видети други део дна, а затим зарони толико дубоко да му пена преплави предњу палубу и вртоглавом брзином пролете поред њих. Мало је требало да својим јарболом закачи ужад на „Муњи“.

Стојећи на крми Нелзон им махну руком кад прође поред њих и весело се насмеја на Фриска Кида који су љутио због ове опасне и веште лудорије.

Кад се нађе у заветрини, тај махнути брод се окрену према ветру пропињући се толико да му се тамно дно видело готово до половине, а онда се исправи опет, појури као бесомучан и пролете с њихове десне стране. Капетан и дечаци пратили су га погледом. Они видеше како једним трзајем би спуштено предње једро и готово истовремено избачено сидро. Видели су како се затим велико једро залепрша и како далеко од првог би избачено и друго сидро. Пре него што су се ужад за сидра затегла, би спуштено, смотано и везано и велико једро.

— Ах, оваквог морнара нико још није видео! — Очи Француза Пета сијале су од дивљења према оваквој морнарској вештини, а Киду готово ударише сузе.

— Баш као права јахта — рече он кад се вратише у кабину. — Баш као јахта, само је „Јелен“ још бољи.

Кад се ноћ спусти, ветар постаде још јачи, а око једанаест часова претвори се у оно што је Фриско Кид назвао „урлањем“. На „Муњи“ се није много спавало. Једино је Фриско Кид успео да заспи. Француз Пет сваки час је излазио и улазио. Двапут је одлазио на палубу да попусти ланац и конопце за сидра. Џо је лежао на кревету и ослушкивао, покушавајући без успеха да заспи. Није се бојао, али није био научен да спава усред таквог љуљања, буке и рике мора. Никад раније није ни помишљао да се брод може овако љуљати, као што се сад љуљала „Муња“, а да ипак остане читав. Често се брод толико нагињао да је Џо мислио да ће се свакако преврнути. Скакао је и пропињао се увис, а затим је, уз страховито праштање падао на воду, те се чинило као да му се дно распада у ситне комаде. Понекад би одједном толико затегао конопца да се тресао од трзаја, стењао и шкрипао.

Једном се Фриско Кид пробуди, насмеши се на Џоа и рече:

— Они ово зову „издржати на страшном месту“. Али, причекај само док сване. Видећеш шта ће бити кад поћемо. Не био ја Фриско Кид ако се неки од тих бродова не насуче.

После тих речи, окрете се на другу страну и опет заспа. Џо му је завидео. Око три часа ујутру чу како се Француз Пет креће по предњој палуби и барата по гомили ужади. Џо погледа кроз прозор и у мутној светлости бродског фењера који се клатио спази како Пет довлачи још два завежљаја ужади. Он их одвуче на крај палубе и Џо погоди да ће их надовезати на оне који држе сидра.

У четири и по часа Француз Пет наложи ватру, а у пет позва дечаке на кафу. Кад је попише, пођоше на палубу да гледају страшно дивљање мора. Над разбеснелом пучином свитао је мутан и туробан дан. Обала Острва Рогова видела се само као узана бледа трака, али се јасно чула грмљавина таласа који су ударили о њу. Кад се раздани, видеше да су се у току ноћи померили за близу пола километра.

Ветар је исто тако померио и друге бродове. „Јелен“ је био готово крај њих, „Ћуд“ неколико стотина корака даље, а између њих и обале њихало се још пет бродова.

— Два су нестала — јави им Фриско Кид, који је, с догледом на очима, разгледао обалу.

— А, ево једног! — узвикну он. — Пошто га добро разгледа он додаде: — „Ласта“. Разбиће се за који тренутак. Посада се ваљда већ искрцала.

Француз Пет погледа кроз дурбин, а после њега и Џо. Јасно је могао да види несрећни брод који су таласи бацали тамо-амо, а на обали људе, посаду тога брода.

— Где је „Сабласт“? — запита Француз Пет.

Узалуд је Фриско Кид тражио „Сабласт“ у близини обале. Али, кад дурбин управи према пучини виде, у светлости која је постајала све јача, да се брод усидрио пола миље далеко од њих.

— Кладио бих се да се у току читаве ноћи није померио ни за сто корака — рече он. — Сигурно је наишао на добро дно.

— Муљ — објасни Француз Пет. — Баш тамо се налази један мали део покривен муљем. Кад би дошао овамо, сигурно би настрадао. Сидра су му лака и добра самс за муљ. Говорио сам ја тим момцима да узму тежа сидра, а они су ми се смејали. Једног дана ће зажалити због тога, сигурно.

Један од бродова разапе једра и поче страховиту борбу не би ли се ишчупао из чељусти буре и смрти. Они су једно време посматрали како се отима, љуља и рони и како при том слабо одмиче. Француз Пет прекрати ово посматрање.

— Ходите! — довикну он дечацима. — Подвезите двапут велико једро! Сад ћемо одмах кренути.

Док су још били заузети тиме, трже их нека вика. Подигоше главе и угледаше „Сабласт“ како страховитом брзином јури право на њих.

Француз Пет полете хитро као мачка према кљуну, трже нож и пресече уже којим је било везано сидро бачено према заливу. Сва тежина „Муње“ пребаци се на помоћно сидро. Брод се због тога окрете надесно. Био је то последњи час, јер „Сабласт“, која је јурила крмом напред, у идућем тренутку прелете преко места са кога се њихов брод уклонио.

— Па он има четири сидра — викну Џо кад угледа четири затегнута ужета која су се готово окомито спуштала у море.

— Два од њих су оквири за ловљење острига — насмеја се подругљиво Фриско Кид. — А ево и пећи!

Док је он то говорио излетеше два момка и бацише у море пећ привезану ужетом.

— Гле! — викну Фриско Кид. — Погледај Нелзона. Подвезао је велико једро. Сигурно ће сад заурлати олуја. Смем се кладити.

Окружен пеном, „Јелен“ дојури до њих пробијајући кљуном олују и буру као нека морска птица. Црвени Нелзон им махну руком кад прође иза њихове крме, а после петнаест минута кад дигоше и друго сидро пролете испред кљуна.

Француз Пет гледао га је с дивљењем, али ипак злослутно примети:

— Једнога дана биће — трес! — Пропашће, кажем вам.

Тренутак касније „Муња“ разви предње једро и упусти се у љуту борбу. Морали су да побегну од обале. Био је то спор, мучан и опасан посао и Џо се чудило како један тако мали брод може и за тренутак да одолева томе дивљању природе. Али, мало помало брод се одби од обале и одспруда и нађе се на већој дубини. Кад се нађоше у заклону каменог пристаништа у Аламеди, мало попустише велико једро. Ту нађоше усидреног „Јелена“, а после неколико часова пристигоше и остали бродови, изузев „Сабласти“ која се, очигледно, насукала заједно са „Ластом“.

По подне ветар зачудо нагло попусти и настаде право летње време.

— Не свиђа ми се ово — рече Фриско Кид кад увече Француз Пет пође чамцем да посети Нелзона.

— Шта ти се не свиђа? — запита га Џо.

— Па ово време. Нагло је попустило. Ветар се још није издувао а ми нећемо имати мира све док се не издува. Може сваког тренутка опет да заурла.

— Куда ћемо одавде? — упита Џо. — Натраг, у лов на остриге?

Фриско Кид одмахну главом.

— Не знам ја шта ће Француз Пет да уради. Настрадао је са гвожђем, настрадао са остригама и тако је зловољан да би се могао одлучити и на најочајнији и најопаснији подухват. Не бих се зачудио ако би пристао да пође с Нелзоном у Редвуд Сити, где је онај велики посао о коме сам ти говорио.

— Али, ја нећу да се уплићем и у то — изјави Џо одлучно.

— Дабоме да нећеш — одговори Фриско Кид. — Јер кад су ту Нелзон, његова два момка и Француз Пет, ти им ниси ни потребан.

XVI

КОВЧЕЖИЋ ФРИСКА КИДА

Разговор замре и дечаци су готово читав час ћутећи лежали на крову кабине. Онда се Фриско Кид диже без иједне речи, сиђе у кабину и упали светлост. Џо чу како нешто претура, а мало касније како га тихо зове по имену. Кад уђе у кабину угледа Фриска Кида како седи на ивици постеље с морнарским ковчежићем на коленима, а у руци држи пажљиво савијен лист истргнут из неког илустрованог листа.

— Личи ли? — запита тихо, поглади лист руком и показа га Џоу.

На половини стране била је једна слика која је представљала две девојчице и једног дечака. Седали су у некој старинској намештеној соби и о нечем разговарали. Девојчица која је говорила била је окренута лицем, а друго двоје деце леђима.

— Ко? — запита Џо, гледајући зачуђено час Фриска Кида час слику.

— Твоја... твоја сестра... Беси.

Изговорио је то с напором као да откида сваку реч са усана, али се у њима осећало поштовање.

Џо је био збуњен. Никако није могао да види неку везу између своје сестре и девојчице на слици. Поред тога, девојчице су, по његовом мишљењу, биле глупа створења о којима не вреди говорити, нити због њих губити време.

„Поцрвенео је, заиста“ помисли гледајући лако руменило на Кидовим образима. Осећао је неодољиву жељу да се насмеје, али се трудио да се уздржи.

— Не, не, немој! — викну Фриско Кид, истрже слику из његових руку и дрхтавим прстима спусти је опет у ковчежић. Затим проговори лагано:

— Ја сам мислио... некако сам се надао да ћеш ме ти разумети, али... — Затим нагло окрете главу. Усне су му дрхтале, а у очима су му блистале сузе.

Џо се за трен ока нађе крај њега на кревету и топло га загрли. Учинио је то без размишљања, гоњен неком нагонском потребом да га утеши. Пре недељу дана не би могао ни да замисли себе у таквом положају: да загрли једнога дечака. Али, сад му се то чинило савим природно. Није разумео да је за његовог друга та слика имала веома велику вредност.

— Хајде, причај ми — замоли га. — Разумећу те.
— Не, већеш. Не можеш ти то да разумеш.
— Хоћу, заиста. Причај ми.

Фриско Кид се гушио у сузама и одмахивао главом.
— Не могу. Не могу никако. Видиш... Има толико тога што ја осећам а не умем да искажем речима. — Џо га потапша по рамену, да га умири, и он настави:

— Ево шта је. Ти видиш да ја не знам много о људима, о животу на копну, о много чему. Ја никад нисам имао ни браће, ни сестара, ни другова за игру. Дуго нисам био тога свестан. Осећао сам се усамљен и чезнуо сам за њима. — Он стави руку на груди.— Јеси ли икад осећао праву правцату глад? То што сам ја осећао било је слично глади. Само, то је нека друга врста глади и ја нисам знао за чим чезнем. Али, једнога дана — давно је то било — допао ми је у руке неки илустровани лист и ја сам видео једну слику, ову слику, те две девојчице и тога дечака који разговарају. Мислио сам како је лепо бити такав као што су они, замислио сам о чему они разговарају и шта раде. Најзад сам разумео све и схватио да је оно што ме мучи баш та самоћа... Највише сам се дивио девојци која је са слике гледала право у мене. Непрестано сам размишљао о њој и мало помало она је оживела, постала стварност. Видиш, ја знам да је то само маштање, али ипак, то ми је личило на стварност. Понекад сам размишљао о људима, о животу, о раду и осећао сам да су то само мисли и маштања. Али, кад сам размишљао о њој, знао сам да је то нешто друго... Стварност. Не знам, не могу то да ти протумачим.

Џо се сети својих пустоловина, свога сневања о животу на мору и у знак разумевања климну главом. То је бар могао да разуме.

— Дабоме, све је то будалаштина. Али, чинило ми се да би то била права срећа кад би ми та девојчица била другарица. Чинило ми се да би то било нешто најлепше. Као што рекох, било је то давно, био сам онда још малишан. Тада ми је Црвени Нелзон и дао ово име и отада нисам био ништа друго него Фриско

Кид.* А та девојчица... стално сам гледао у ту слику. После кратког времена, кад год нисам био добар стидео сам се и да је погледам, стидео сам се од ње. Затим, што сам постајао старији, гледао сам на њу другим очима. Говорио сам у себи: „Замисли Кид, да једног дана сретнеш девојчицу као што је ова. Шта ли би она теби мислила? Да ли би могла да те воли? Да ли би могла да бар мало буде љубазна према теби?“ И тада сам одлучио да postanем бољи, да се трудим да нешто postanем како се ни она, нити ико други сличан њој, не мора стидети што ме познаје... Због тога сам и научио да читам. Зато сам и побегао. Неки Перата, један мали Грк, показао ми је азбуку, и тек кад сам научио да читам, схватио сам да не ваља бити заливски гусар. Иначе, пре тога, откад знам за себе, био сам се навикао на то. Готово сви људи које сам познавао живели су од тога. Али, кад сам то разумео, побегао сам. Хтео сам да се заувек оканем таквога живота. Испричаћу ти то једном, а и то како сам се опет вратио.

Док сам био малишан, чинило ми се да је та девојчица уистину жива, а и сад ми се понекад тако чини, толико сам мислио о њој. Али, док ти ово говорим, у глави ми се разбистрава, маштарије ишчезну и ево шта она представља за мене: она стоји преда мном као мисао, као оличење бољег и чистијег живота него што је овај, живота којим бих волео да живим. Кад бих могао да живим таквим животом, упознао бих се са таквом девојчицом и таквим људима... Са таквим као што су твој отац, мајка и сестра... то мислим. Зато сам и хтео да дознам све о твојој сестри и о теби. А зашто, не знам. Само... Ти сигурно познајеш много таквих девојчица, зар не?

Џо климну главом.

— Причај ми онда о њима... штогод.. шта било — настави Фриско Кид кад у Џоовим очима опази недоумицу.

— О, па то је лако — поче Џо срдачно. Он беше схватио дечакову жудњу и чинило му се да је прилично једноставно да је утоли. — Да почнем. Оне су све исте... хм... све су исте, девојчице као девојчице.

Он ућута осећајући да га обузима стид што је тако рекао. Фриско Кид је чекао стрпљиво, а на лицу му се огледала жудња и ишчекивање.

Џоу кроз главу прођоше ликови свих девојчица редом; оних с којима је ишао у школу, сестре дечака

* Дечак из Сан Франциска.

с којима се дружио, сестрине другарице: мршаве девојчице и дебеле девојчице, високе и мале, плавооке и црнооке, црнокосе, плавокосе; једном речју, читава поворка разних девојчица, свих узраста и разног изгледа. Али, ништа није знао да исприча о њима. Јер, он никада није био „мекушац“ и откуд би се од њега могло очекивати да зна штогод о њима?

— Све су девојчице исте — закључи он очајно. — Исте су као и оне које ти, Кид, познајеш. Заиста су исте.

— Али, ја не познајем ниједну.

Џо зачуђено звизну.

— И никад их ниси ни познавао?

— Јесам. Једну. Карлоту Гиспарди. Али, она није знала енглески, а ја нисам знао шпански. И, она је умрла. Само, мада никад нисам познавао ниједну од њих, чини ми се да о њима знам исто толико колико и ти.

— А ја мислим да знам више од тебе о пустиловинама на мору — одговори Џо.

Дечаки се насмејаше. Али, Џо се одмах уозбиљи и дубоко замисли. Размишљао је о томе како није умео да цени све оно што је било лепо и добро у његовом ранијем животу. Отац, мати, дом добише нови и већи значај. Па и његова сестра, другови и пријатељи. Све их је сад гледао другим очима. Није умео да их цени, али одсада... одсада ће бити друкчије.

Глас Француза Пета који их је звао прекиде њихов разговор и оба дечака отрчаше на палубу.

XVII

ФРИСКО КИД ПРИЧА О СВОМ ЖИВОТУ

— Разапните једро и извуците сидро — грмео је Француз Пет. — А онда за „Јеленом“. Без светлости!

— Хајде! Скидај те конопце... живо — давао је упутства Фриско Кид. Дохвати уже за подизање сидра... ето, тај конопац... скини га с клина. И немој дизати пре мене. Тако! Причврсти! Затегнућемо га касније. Сад велико једро! Дрешу уже!

Кад ветар захвати разапето велико једро. „Муња“ као нестрпљив коњ повуче сидро. Напослетку, гвоздено сидро покривено муљем ишчупа се једним трзајем од дна. Брод је био слободан.

— Попусти мало! Дођи овамо и помози ми да извучем ланац! Остани крај мене, и хајде сад — предње једро.

Фриско Кида, дечака који је сањао о девојчицама из илустрованих часописа, нестале. На палуби је био Фриско Кид, морнар, вешт и одважан.

Кад Џо диже предње једро које се сместа залепрша, Кид отрча на крму и заокрете брод. Џо му се ускоро придружи. Баш у том тренутку, као велики слепи миш, пролете „Јелен“ обавијен тамом.

Са „Јелена“ се зачу глас Француза Пета:

— Ах, ти дечаки! Треба им читава ноћ!

Затим се чу зловољан глас Црвеног Нелзона:

— Не секирај се, Пете! Ја сам Кида научио морнарском занату и до данас се никада нисам застидео због тога дечака.

„Јелен“ је био бржи, али Нелзон беше тако подесио једра да га дечаки нису губили из вида. Са запада је непрестано дувао ветар и изгледало је да ће постати још јачи. Густе, брзи облаци заклањали су звезде, што је био знак да је у горњим слојевима ваздушно струјање јаче. Фриско Кид је посматрао небо.

— Имаћемо пре јутра јак ветар — рече он. — Баш као што сам ти казао.

После неколико часова пловидбе оба брода стигоше до обале Сан Матеа и усидрише се на стотину хвати од обале. Са обале се пружао мостић чији је један крај висио над морем, а недалеко од њега привезана за бову, налазила се тиха мала јахта.

По старом обичају, све је било спремно за што бржи полазак. Могли су им дати знак да за тили час дигну сидра и разапну једра. Два чамца се нечујно одбише од „Јелена“ и приђоше њиховом броду. Црвени Нелзон посла Французу Пету једног од својих момака, тако да су и у једном и у другом чамцу била по два човека. „Нимало привлачна дружина“ — помисли Џо. Њихова лица била су тако сурова и мргодна да се стресао. Капетан „Муње“ опаса појас с револвером, а у чамац стави карабин и велики шаржер с мецима. Затим свима нали вина. Стојећи у мраку, сви наздравеше успеху свога подухвата.

Црвени Нелзон био је такође наоружан, а његови момци имали су о куку обичне морнарске ножеве у канијама. Пажљиво и без буке они сиђоше у чамце. Француз Пет мало застале да би опомену дечаке да остану на броду и да буду што мирнији и тиши.

— Било би добро да нису одвезли и наш чамац — шапну Кид Џоу кад чамци ишчезоше у магли.

— Како би било да побегнемо с „Муњом“? — одговори Џо питањем. — Могли бисмо да дигнемо једро и да за трен ока умакнемо.

Фриско Кид је размишљао. Он је имао јако развијено осећање другарства, а оставити другове у невољи било би гнусно.

— Мислим да не би било поштено да их на обали оставим на цедилу — рече он. — Дабоме — додаде журно — ја знам да је непоштено ово што они раде. Али, сећаш ли се оне прве ноћи кад си кроз воду полетео на чамац и кад су они са обале пуцали на све нас? Ми те нисмо оставили на цедилу, зар не?

Џо, иако преко воље, признаде да је тако, а онда му кроз главу сину нова мисао:

— Па они су гусари... и лопови... и зликовци. Ти и ја не желимо да будемо преступници. Сем тога, они неће бити остављени. Ту је „Јелен“. Могу да умакну на њему, а у мраку нас никад неће моћи да ухвате.

Мада пристаде на то, Фриску Киду се ипак није свиђало такво решење, јер му се чинило да то ипак личи на издају.

Они се одшуњаше на кљун и почеше да дижу велико једро. Али, тек што чекрк зашкрипа, из мрака, као опемена, долете једно „пст“, а затим шапат:

— Оставите то!

Кад погледаше у правцу одакле је долазио глас, спазише једно бледо лице које је са „Јелена“ гледало у њих.

— Ах, то је дечак са „Јелена“ — рече Фриско Кид. — Хајде.

Али, чим је чекрк зашкрипао, онај са „Јелена“ прекиде их:

— Кажем вам, момци, да ће боље бити да се манете једра јер ћу вам иначе ја показати.

Пошто ову претњу пропрати шкљоцање ороза на револверу, Фриско Кид се гунђајући врати на палубу.

— Ништа! Биће још прилике — шапну он Џоу да би га утешио. — Препреден је Француз Пет, зар не? Мислио је да ћеш можда покушати да побегнеш, па је поставио стражу.

Са обале се није чуо никакав шум по коме би се могло закључити шта је са гусарима. Ниједан пас не залаја, ниједна светиљка не трепну. Али, изгледало је као да сав ваздух подрхтава у очекивању неког ужаса који само што није избио.

Дечаци су осећали велику зебњу. Стиснути један уз другога, седели су ча палуби и чекали.

— Почео си да ми причаш о томе како си побегао и како си се вратио — усуди се Џо да проговори.

Фриско Кид поче своју причу. Говорио је, тихо, пригушеним гласом, крај самог Џоовог уха.

— Знаш, кад сам одлучио да одбацам тај живот, није било никог живог да ми у томе помогне. Остало ми је једино да се искрцам на копно и да нађем неки посао да бих могао да се издржавам и учим. Мислио сам да ћу имати више могућности на селу него у граду. Тако сам, дакле, побегао од Нелзона. Знаш, био сам онда на „Јелену“. Једне ноћи, кад смо били на ловишту острига у Аламеди, сишао сам на копно, па сам се у највећем трку удаљио од залива. Нелзон ме није ухватио. Али, ту у околини живели су само португалски ратари и ниједан од њих није имао за мене посла. Поред тога, било је и незгодно годишње доба — зима. То ти је доказ колико сам ја знао о животу на селу.

Имао сам уштеђених неколико долара, те сам путовао све даље, тражио сам посла и у дућанима куповао хлеб и сир. А рекох ти, била је зима. Ноћи су биле веома хладне, а ја сам спавао непокривен. Увек сам се радовао свитању. Најгоре је било то што су ме сви људи некако чудно загледали. Сумњали су у мене и нису се нимало устезали да ми ту сумњу отворено покажу. Понекад су пуштали на мене псе, а понекад би ме одагнавали са самих врата. Изгледало је да на селу за мене нема никаквог посла. Уто сам остао и без новца, и баш онда кад сам већ био својски изгладнео, био сам ухапшен.

— Ухапшен! Због чега?

— Ни због чега. Ваљда зато што сам живео. Био сам се увукао у један пласт сена да тамо проспавам ноћ, јер је ту било топлије. Сеоски стражар је наишао и ухапсио ме као скитницу. Прво су мислили да сам побегао од куће, па су на све стране послали депеше са мојим описом. Рекао сам им да нигде никога немам, али дуго нису хтели да ми верују. Међутим, како ме нико није тражио, судија ме је послао у „склониште“ за дечаке у Сан Франциску.

Кид прекиде причу и загледа се у правцу обале. Ништа се није кретало, сем ветра који је постајао све јачи.

— Мислио сам да ћу у том „склоништу“ умрети. Осећао сам се као на робији. Били смо увек закључани, а чували су нас баш као осуђенике.

Можда бих ипак издржао да сам волео остале дечаке. Али, то су углавном били мангупи најгоре врсте: подмукли лажови, кукавице, без трунке човечности и без икаквог осећања другарства и поштења. Једино што сам тамо волео биле су књиге. Ох, да знаш колико сам тамо књига прочитао! Али, то ипак није било јаче од свега осталог. Жудео сам за слободом, сунцем и сланом водом. И најзад, шта сам ја био згрешио да ме држе у затвору заједно са том бандом? Уместо да чиним зло, покушао сам да чиним оно што је добро, да се поправам. И ето чиме сам то платио и где сам се обрео! Гледао сам понекад кроз прозор и видео како сунчева светлост титра на води и како се на њој беле једра, а „Јелен“ сече таласе. Био сам болестан од јада и нисам знао шта да радим. А онда, почели су и дечаци да ме задиркују и да ме вређају, све док нисам насрнуо на њих и стао да тучем читаву ту руљу. Онда су ме стражари затворили и казнили. Више нисам могао да издржим, уграбио сам прилику и побегао. Како ми се чинило да на копну нема места за мене, упознао сам се с Французом Петом и вратио се у залив. То ти је све. Али, ја ћу опет покушати, кад будем старији... толико бар да могу да се прихватим неког поштеног посла.

XVIII

НОВ ЗАДАТАК

— Ти ћеш се вратити на копно заједно са мном — рече Џо одлучно и стави му руку на раме. — Тако ћемо радити. А што се... На обали прасну револверски пуцањ. — Трас! Трас! Одјекну још неколико брзих и оштрих пуцњева. Људски крик проломи се кроз ваздух и опет замре. Неко је дозивао у помоћ.

Дечаци поскакаше, дигоше велико једро и припремише све за полазак. Дечак са „Јелена“ учини исто.

На јахти се неки човек трже иза сна, промоли главу кроз округли прозор и хитро је увуче кад спази два непозната брода. Напетог ишчекивања нестале. Беше дошао час да се лате посла.

Фриско Кид и Џо извукоше сидро из воде, а потом стадоше да чекају. Све је било спремно да се разапне предње једро и да брод крене. Дечаци су стојали на палуби и напегнуто гледали пут обале. Вика се била стишала, али су се на обали непрестано палиле светиљке. Дечаци чуше шкрипу котурова и весала и глас Црвеног Нелзона који је промукло викао:

— Спусти! Помакни!

— Француз Пет је заборавио да подмаже котурове — објасни Кид Џоу.

— Треба ли им много времена? — довикну им дечак са „Јелена“ који је седео на крову кабине и отирао знојаво лице јер је сам самцат морао да дигне велико једро.

— Ваљда су успели — одговори му Фриско Кид. — Је ли код тебе све спремно?

— Јесте! Све је спремно.

— Слушајте ви! — викну човек са јахте, који се није усуђивао ни да промоли главу кроз прозор. — Боље би вам било да одете!

— За тебе би било боље да не излазиш из кабине и да ћутиш — одговори му дечак с „Јелена“.

— Гледај ти своја посла, а ми ћемо се већ побринути за себе.

— Показаћу ја вама, само ако изађем! — Припрети он.

— Срећа твоја што ниси напољу — одговори му дечак, и човек на јахти умуче.

— Ево их, долазе — викну Фриско Кид своје другу.

Оба чамца изронише из мрака и пристадоше уз бродове. По гласу Француза Пета могло се закључити да се између њих води нека препирка.

— Не, не! — викао је он. — Дигните на мој брод. „Јелен“ једри одвећ брзо, тако брзо да је ја никад више нећу ни видети. Дигните је на „Муњу“. А, шта кажете?

— Добро, де — пристаде Црвени Нелзон. — Поделићемо касније. Али, велим вам, пожурите се! Хајде, момци, дижите је! Мени је сломљена рука.

Људи се испеше на брод и бацише конопце преко палубе и сложено их прихватише, сви сем Џоа. Са обале су допирали гласови људи, плускање весла, шкрипање котурова — знак да потера креће.

— Сад! — заповеди Црвени Нелзон. — Сви у један мах! Не испуштајте је, јер ћете иначе разбити чамац. Ето, иде! Повуците свом снагом, сви одједном! Још једном! Хо-рук! Још једном! Сад привезите конопце и мало се одморите.

Мада је посао тек упола био обављен, момци се обрадоваше одмору, јер су већ били заморени. Џо погледа преко палубе да види ту тешку ствар коју су дизали. То је била нека мала каса.

— Сад сви заједно! — нареди Црвени Нелзон. — Повуците је и не пуштајте док је не извучете. Хо-рук! Хо-рук! Вуци. Још једном. Хо-рук! Пребаците је преко ограде.

Напрегнувши све снаге задихани, напетих мишица и готово без даха, момци извукоше тешки терет, пребацивши га преко ограде и спустише на палубу. Затим извалише врата на кабину, догураше га и положише на под кабине до самог ормана.

И Црвени Нелзон се испе на брод да припази како ће каса бити смештена. Лева рука висила му је немоћно низ тело, а са врхова прстију капала је крв. Па ипак, изгледало је да он за то не хаје, као што није марио ни за буру људских гласова која се дизала са обале. Судићи по тим гласовима, потера је већ кренула и само што се није на њих сручила.

— Ти крени према Златним Вратима — рече он Французу Пету кад пође на свој брод. — Ја ћу гледати да пловим близу тебе, а ако се изгубиш у мраку састаћемо се ујутру пред луком, код Фаралона. — Он скочи са својим момцима у чамац, махну им неозлеђеном руком и викну срдачно:

— А онда ћемо у Мексико, момци. У лепи, топли Мексико.

Баш кад „Муња“ диже и друго сидро и заплови пуним једрима, иза његове крме се појави црно једро неког брода који умало не налете на чамац који је био везан за „Муњу“. На палуби тога брода била је окупљена гомила људи. Кад угледаше гусаре, почеше да вичу и прете. Џоа обузе жеља да пресече ужад на једрима да би „Муња“ била ухваћена. Како је јуче казао Пету, он није учинио ништа чега би се морао стидети и није се бојао да изађе пред суд. Али, задржа га помисао на Фриска Кида. Желео је да га са собом поведе на копно, али ако га већ буде повео не жели да га одведе у затвор. Зато и сам пожеде да „Муња“ побегне.

Брод који пође за њима брзо промени правац да би их стигао, али у мраку налете на усидрену јахту. Мислећи да му је куцнуо последњи час, човек на јахти врисну, истрча на палубу и скочи у море. У збрци која настаде због судара и око спасавања човека са јахте, Француз Пет и дечаци умакоше у тамну ноћ.

„Јелен“ је већ био далеко отпловио и кад Фриско Кид и Џо смоташе конопце и доведоше све у ред, „Муња“ се упути на пучину. Ветар је постајао све јачи.

Не протече ни један час, а пред њима се указаше светлости на Ловчевом Рту. Фриско Кид сиђе у кабину да скува кафу, а Џо остаде на палуби. Гледао је како се пред њима помаљају светиљке Сан Франциска и покуша да погоди куда плове. Мексико! Крећу на отворену пучину на тако малом и слабом броду. То је немогућно! Њему се бар тако чинило. Јер, колико је он знао, отвореним океаном плове само велики и добро опремљени бродови. Он већ поче жалити што није пресекао ужад на једрима. Желео је да постави Французу Пету хиљаду питања. Али, баш кад заусти да му постави прво питање, капетан му рече да сиђе у кабину, да попије мало кафе и да легне.

Одмах затим дође и Фриско Кид, а Француз Пет остаде на палуби да сам изведе брод из залива и да исплови на отворено море. У два маха он чу како се таласи одбијају од кљуна неког брода који је пловио пуном паром, а једном чак виде и једро. Међутим, једро одмах затим ишчезе. Мрак је штитио и крио Француза Пета, и он више не чу тај брод. Пловио је брже од њега, јер су једра „Муње“ била више изложена ветру.

Одмах после сванућа Пет зовну дечаке и они, још сањиви, дођоше на палубу. Беше освануо хладан и тмуран дан, а ветар је већ био достигао јачину буре. Џо се веома изненади кад спази беле шаторе добро му знане карантинске станице. Јужно од ње лежао је Сан Франциско обавијен димом. На западу већ су ишчезавали пос-

ледњи трагови ноћи. Француз Пет изводио је брод из теснаца Ракун и пажљиво посматрао јахту с једрима која је пловила за њим на даљини од једног километра. Они мисле да ће моћи да ухвате Муњу“. Којешта! Она промени правац и удари право према Златним Вратима.

Јахта пође за њима. Џо је посматрао неколико тренутака. Јахта је пловила напоредо са њима, али је, очигледно, једрила много брже.

— Па они ће нас зачас стићи — узвикну Џо.

Француз Пет се насмеја:

— Мислиш? Којешта! Они су бржи, али ми имамо повољнији ветар. Они се ветра боје, а нама ветар дува право у леђа. Видиш ли?

— Они плове брже — објасни Фриско Кид — али ми пловимо користећи сву снагу ветра. Победићемо их на крају, чак и ако буду имали смелости да пресеку спруд. Али, мислим да се неће усудити. Пази! Гледај!

Џо пред собом виде таласе широког океана који су се уздизали према небу, а затим се распрскавали у бесно узвитлану белу пену. Поред таласа пловио је према луци обалски парни брод љуљајући се тако јако да му се час видело дно, а час би предња палуба, натоварена грађом, заронила у таласе. Та борба човека са разбеснелом природом била је величанствена.

Француз Пет затражи свој капут од воштаног платна и непромочиву капу, а и Џо доби заштитно одело. Он затим посла Фриска Кида и Џоа да за под причврсте и прикују касу. Усред тога посла Џо случајно баца поглед на име фирме које је златним словима било исписано при врху касе и прочита: „Бронсон и Теит“. Па то је његов

отац и очев ортак! То је њихова каса, њихов новац! Фриско Кид, који је забијао у под последњи клин, диже главу и улови његов запрепашћени поглед.

— То је страшно — шапну он. — Твој отац?

Џо климну главом. Све му је било јасно. Напали су њихову благајну у Сан Андреасу, у коме његов отац има велике каменоломе. У каси, је, по свој прилици, био новац за исплату зараде више од хиљаду људи.

— Не говори ништа! — опомену он Фриска Кида. Кид са разумевањем климну главом.

— Француз Пет не зна да чита — рече Кид а Црвени Нелзон сигурно и не зна како се ти зовеш. Страшно је то. Они ће разбити касу и поделити новац чим буду могли. Не знам шта да предуздем.

— Причекај, па ћеш видети.

Џо одлучи да не седи скрштених руку. У најгорем случају може се догодити да новац пропадне, а то би се сигурно догодило и да он није ту. Али, кад је већ ту, онда бар има прилику да се бори. Тешка одговорност свали се на његова плећа. До пре неколико дана морао је да се брине само о себи. Затим је, на неки необјашњив начин, осетио да на њему лежи брига о будућности Фриска Кида. Најзад, неочекивано, он схвати да има дужности и обавезе и према својој сестри, друговима и пријатељима. А сад ево, захваљујући стицају околности, указала се потреба да помогне и своје оцу.

XIX

ДЕЧАЦИ КУЈУ ПЛАН ЗА БЕКСТВО

— Гледај сад! — викну Француз Пет. Дечаци истрчаше на палубу. Брод је био на ивици спруда о који су се разбијали таласи. Огроман талас, висок око дванаест метара, беше уздигао своју запењену главу високо изнад њих, заклонио им за часак ветар, претећи да смрви бродић као љуску од јајета.

Џоу застаете дах. Да ли ће брод ударити о спруд? Француз Пет натера брод право на талас и „Муња“ се у једном залету успе уз стрму водену падину, зањиха се зачас на вртоглавом врху и сурва се у долину која се отвори пред њим.

Застајући с времена на време да подесе једра према ветру и секући огромне таласе, они су се пробијали кроз тај опасни простор. Једном их захвати реп једног таласа, тако да се умало не угушише у пени. Па ипак, брод је лако скакутао по таласима као да је био начињен од плуте.

— А, видите ли? Гледајте? — показа руком Француз Пет.

Капетан јахте која их је гонила бојао се да изложи свој брод опасности и пловио је с друге, унутрашње стране спруда. Потера престаде. Пилотски чамац који је бежао испред буре и јурио према луци, пролете крај њих као преплашена птица. Док је пролазио поред јахте, изгледало је као да јахта стоји у месту.

После пола часа „Муња“ прелете преко последњег запењеног таласа који се одбијао од спруда и нађе се на широком усталасалом Тихом океану. Ветар постаде још јачи, тако да су морали да скрате предње и велико једро. Затим се упутише десно, према Фаралонима, који су били удаљени око тридесет миља.

Кад доручак би зготовљен и кад доручковаше, стигоше „Јелена“ који је пловио низ ветар, далеко од јужне и западне обале. Крма му је била привезана, а на палуби није било ни живе душе.

Француз Пет плану због тог немара.

— То је једина мана Црвеног Нелзона. Немаран је. Не боји се ничега. Настрадаће једног дана, и то ускоро. Зна сигурно да ће настрадати.

Морали су трипут да оплове око „Јелена“ и да вичу из свег гласа док не дозваше неког са палубе. Затим разапеше сва једра и две орахове љуске запловише недогледним Тихим Океаном. Фриско Кид објасни Џоу да се морају дохватити пучине пре него што се олуја сручи на њих, јер би их иначе ветар бацио на калифорнијску обалу. Кид честита своје другу што не пати од морске болести. То му прибави и честитање Француза Пета, који због тога постаде расположенији према младом, бунтовном морнару.

— Рећи ћу ти шта треба да учинимо — шапну Фриско Кид Џоу док је кувао ручак. — Домамићемо вечерас доле Француза Пета...

— Да домамимо Француза Пета?

— Да. Домамићемо га и чврсто свезати. Чим се смрачи погасићемо светиљке и налетети на обалу. Склонићемо се некако у било коју луку и остаћемо тамо све док се не отарасимо Црвеног Нелзона.

— Добро — одговори Џо после дужег размишљања. — Било би добро кад бих то могао ја сам да учиним. Али, да тражим и твоју помоћ... па ти би тиме издао Француза Пета.

— О томе сам баш и хтео да разговарам с тобом. Ја ћу ти помоћи ако ми нешто обећаш. Француз Пет ме је прихватио кад сам побегао из „склоништа“, кад сам умирао од глади и кад нисам знао ни где ћу ни како ћу, и ја не могу сад да га стрпам у затвор. То не би било поштено. И твој отац не би желео да ти прекршиш задату реч, зар не?

— Не би, дабоме да не би.

Џо је знао да је за његовог оца часна реч светиња.

— Онда ми мораш обећати, а твој отац мора одржати твоју реч, да нећете тужити Француза Пета.

— Добро. Али, шта ће онда бити с тобом? Не можеш се ваљда надати да и даље останеш с њим на „Муњи“.

— О, за мене се не брини. Нико неће жалити за мном. Прилично сам јак, а и довољно лознајем морнарски посао. Могу да будем обичан морнар на сваком броду. Отићи ћу некуда на други крај света и почећу живот из почетка.

— Онда од тога морамо одустати.

— Од чега?

— Од намере да свежемо Француза Пета и да побегнемо.

— Зашто? То смо већ одлучили.

— Чуј! Ја нећу више да разговарам о томе. Идем право у Мексико ако ми нешто не обећаш.

— Шта да ти обећам?

— Ево шта: оног часа кад се искрцамо, ти се предајеш мени у руке. Ти не знаш ништа о животу на сувом. Тако си ми рекао. А ја ћу видети са својим оцем, ја знам да то могу, и ти ћеш упознати праве и честите људе, учићеш школу и стећи ћеш образовање. Постаћеш човек и нећеш више бити гусар у заливу. Ти би то волео, зар не?

Мада Кид ништа не одговори, израз на његовом лицу показивао је да баш то жели.

— Најзад, ти то заслужујеш — настави Џо. — Ти ћеш помоћи и мени и моме оцу. Он ће ти бити веома захвалан.

— Али, то није мој обичај. Ја не могу да ценим човека који учини услугу другоме да би за њу био награђен.

— Доста! Шта мислиш, колико би стајало мога оца кад би узео детективе да пронађу ту касу? Хајде, обећај ми. Само то тражим од тебе. А кад ја то урадим, ти можеш одустати ако ти се буде допадало. Хајде, обећај. Тако је поштено.

Они руковањем потврдише договор, а онда почеше да праве план за ноћашњи подухват.

Међутим, олуја која заурла са северозапада, беше спремила другу судбину и „Муњи“ и њеној посади. После ручка морали су двапут да скраћују велико и предње једро, мада ветар још није био достигао највећу брзину. Море се ваљало, а водене планине непрестано су се сустизале. То је било величанствено, иако страшно и погубљено. Бродови су могли да се виде само онда кад би се оба у исти мах наша на хрбату таласа, који би понекад преплавили целу предњу палубу или би запљускивали задњу све до кабине. Џо је стојао крај пумпе и избацивао воду.

У три часа Француз Пет успе да јави „Јелену“ да ће окренути брод према ветру и да ће бацити морско сидро. То сидро било је у ствари велика, плитка платнена врећа над чијим се отвором налазио један троугласти рам од дрвета. Ова врећа била је везана конопцима као

дечји змај и служећи као покретно сидро омогућавала је броду да плови одређеним правцем. За време олује то је најбоље средство да кљун брода буде увек према ветру. Црвени Нелзон махну руком у знак да је разумео Петову поруку и отплови даље. Француз Пет оде да сам баци морско сидро, а крму препусти Фриску Киду. Капетан се љуљао на мокрој палуби и чекао погодан тренутак. Али, у том часу један огромни талас уздиже „Муњу“ и баш кад се она нађе на његовом врху, захвати је налет ветра.

Нешто шкрипну, а затим прште: јарбол, предње једро, велико једро, котурови, морско сидро и Француз Пет, све то у исто време слете с брода у море. Неким чудом капетан успе да се ухвати за уже чамца и да се попне у чамац. Дечаци полетеше да га извуку, а Црвени Нелзон, који виде ту несрећу, окрену брод и похита им у помоћ.

XX

ТЕШКИ ЧАСОВИ

Мада је пао у море заједно с јарболом, Француз Пет се не беше повредио. Међутим, морско сидро, које је исто тако пало с њим, није прошло тако срећно. Платно је било пробијено и сидро више није могло да служи. Поломљени јарболи и све што је слетело с палубе вукло је нагнути брод према мору. Такав положај брода није био погубљен, али није био сигуран.

— Збогом, стара „Муња“. Никад више нећеш пркосити ветру, никад више нећеш ударати на господске јахте.

Тако је јадиковао капетан стојећи на палуби и гледајући сузним очима олупину брода. Чак и Џо, који није волео капетана, жалио га је у томе часу.

— Зар не можемо спасти брод? — упита он.

Фриско Кид одмахну главом.

— Ни касу?

— Немогућно — одговори Кид. Ниједан брод не би нам пришао ни за све благо овога света.

Један талас их запљусну и чамац који је већ био пун воде, удари о крму и разби се. Мада се на врху огромног таласа пред њима појави „Јелен“, Џо се трже јер му се беше учинило да ће се „Јелен“ сручити на њих. Но „Јелен“ се у идућем тренутку нађе испод њих, између два таласа. То је био узбудљив приказ и Џо га никад није могао да заборави. „Јелен“ се ваљао по пени белој као снег, таласи су се преливали преко ограде, и вода је у слаповима текла преко целе палубе. Један од момака „Јеленових“ држао се за ограду задње палубе и покушавао да одгурне чамац који је био препун воде. Други момак, који је држао крму, упињао се да промени правац брода. До њега је стајао Црвени Нелзон, без капе и с рањеном руком у марами која му је била везана око врата. Његова светлоцрвена коса, која се од влаге била сва уковрцала, вијорила се на ветру. Из свега његовог држања избијала је снага, храброст и пркос. Џо га је посматрао готово са страхопоштовањем — и са жаљењем је размишљао о великим способностима тог човека. Било му је жао што те способности нису испољене у поштеном раду. Лопов и разбојник! Ето то је Нелзон.

Ове мисли пролетеше за један једини тренутак Џоу кроз главу. Уто „Јелен“ полете увис на једном таласу и прелете испред кљуна „Муње“.

— Лудак! Безумник! — викао је Француз Пет и с дивљењем гледао Нелзонов брод. — Он мисли да може доскочити ветру. Погинуће! Сви ћемо настрадати.

Међутим, време се није смело губити. Црвени Нелзон већ је био одлучио шта да учини. Попустиће једро у прави час, а онда ће поћи тако да му ветар удара у бок.

— Ево долази! Спреми се да прескочиш! — довикну Фриско Кид Џоу.

„Јелен“ пројури поред саме њихове крме нагнут толико да му прозори на кабини утонуше у воду. Изгледало је као да ће налетети на „Муњу“. Али, неукротиви таласи раставише два брода. Кад виде да од његове замисли не би ништа, Црвени Нелзон покуша нешто друго. Наглим покретом помери крму, „Јелен“ се окрену и пролете поред саме „Муње“. Француз Пет био је најближи огради и он скочи хитро као мачка и обема рукама ухвати се за степенице начињене од ужади. „Јелен“ појури даље и Француз Пет, држећи се за његове степенице, гњурао се заједно с бродом. Само, он се држао чврсто и сваки пут кад би се „Јелен“ уздигао успевао је да се попне на нову пречагу. У тренутку кад Нелзон окрете крму да поново изведе свој подвиг, Француз Пет се превали на палубу „Јелена“.

— Сад је ред на тебе — рече Фриско Кид.

— Не, него на тебе — одговори Џо.

— Ја познајем море боље него ти — настави Фриско Кид.

— Ја умам да пливам исто тако добро као и ти — одговори му Џо.

Тешко је погодити какав би био крај ове препирке. Али, брзи развој догађаја учини излишним њихово погађање. „Јелен“ опет попусти једра и бесомучно појури. Био је толико нагнут да је изгледало да ће се преврнути. То је заиста био диван приказ. Баш у том тренутку олуја беше достигла врхунац и јак ветар гонио је запенушене таласе који су се комешали и врлили. „Јелен“ зарони у један огроман талас и — ишчезе. Кад уплашени дечаци погледаше тамо где је био „Јелен“, угледаше само узбуркано море. „Јелена“ више није било. Били су сами на узбурканом океану.

— Њих нема више — рече Фриско Кид.

Ненадна катастрофа толико запрепасти Џоа да није могао ни да проговори.

— „Јелен“ је одједрио у пропаст са читавом посадом — изговори Кид задихано. Затим се сети и њихове невоље и додаде: — Сад морамо да се побринемо за себе. Олуја се издувала, то је њен последњи налет, али море ће остати још бурније кад ветар стане. Дај ми руку, а другом се држи за ограду. Покушаћемо да броду дамо неки правац.

С ножем у рукама они отпузаше на предњу палубу где је још висео сломљени јарбол који је отежавао ионако тежак положај брода. Фриско Кид се лати опасног посла, а Џо га је слушао и извршавао његове наредбе као стари и искусни морнар. Море их је запљускивало, а ветар и таласи бацали су их као лопте. Вода се преливала преко палубе и продираше у брод. Радили су без предах, више у води него на суви. Најзад, брод би ослобођен од остатака поломљеног јарбола. Дечаци засталоше само за тренутак. Радовали су се због тог успеха, а затим потрчаше натраг, јер је палуба већ била допола преплављена. У кабини су пливале све ствари. Воду из кабине избацише ведрима које нађоше у једном сандуку на крми. Био је то заморан посао, јер је ветар враћао воду коју би избацивали. Али, они су истрајно радили и кад паде ноћ, „Муња“ се весело њихала задржавана морским сидром. Изгледало је да се брод поноси тиме што пумпе и даље избацују воду из његове утробе. Као што је Фриско Кид рекао, олуји је била „сломљена кичма“, и она се лагано стишавала, мада је ветар и даље оштро дувао, сада у правцу запада.

— Ако ветар потраје — рече Фриско Кид — до сутра ће нас некако однети до калифорнијске обале. Ништа нам друго не остаје него да чекамо.

Те ноћи су мало разговарали јер их је тиштала судбина несрећних другова. Прибијали су се један уз другог не би ли се угрејали и осетили мање усамљени. Ноћ је била хладна и они су дрхтали од студи. На броду није било ничег сувог, а слана вода беше наквасила храну и покриваче. Понекад би и задремали, али је тај сан кратко трајао јер су се трзали из сна тако нагло да су један другог будили.

Најпосле се раздани и они погледаше око себе. Ветар и таласи беху се нешто смирили и више се није могло сумњати да се „Муња“ спасла. Обала им је била ближа него што су се надали. У мутном расвиту стене на обали чиниле су им се тамне и непријатељске. Али кад сину сунце, угледаше жути шљунак о који су се разбијали бели, немирни таласи, а иза пешчане обале дишао се град са својим црним димњацима.

— Санта Круз — кликну Фриско Кид. — Нема опасности да ће нас таласи бацити на обалу.

— Онда је новац спасен? — запита Џо.

— Спасен! Дабоме да јесте. Ова лука није баш у заветрини, али са овим ветром упловићемо право у ушће

реке Сан Лорен. А тамо се налази једно језерце и склониште за чамце. Вода је равна као огледало и није одвећ дубока. Знаш, био сам једном овде, са Црвеним Нелзоном. Стићи ћемо пре доручка.

Од неколико резервних весала и мокрих ћебади они начинише јарбол и једро. Кад то обавише, Џо очисти палубу од поломљених греда, а Фриско Кид поче да крмани.

XXI

СУСРЕТ ОЦА И СИНА

— Шта ћемо сад? — узвикну Фриско Кид пошто привеза „Муњу“ за оба краја и седе на мостић на обали. — Шта ћемо сад да радимо, капетане?

Џо га изненађено погледа.

— Па... шта ти мислиш? Шта би требало да урадимо?

— Зар ти ниси сад капетан? Зар нисмо стигли на копно? Ја сам посада, зар не? Шта наређујеш, капетане? То развесели Џоа.

— Да доручкујемо... ето то. Причекај часак!

Џо сиђе у кабину и узе сав новац који је био ставио у свој завежљај кад је ступио на брод. Затим закључа врата кабине, па пошоше у град да потраже неки ресторан. Док су доручковали Џо је смишљао шта им све ваља радити, а кад о свему размисли, он то саопшти Фриску Киду.

Џо запита келнера кад полази воз за Сан Франциско и кад доби одговор, погледа на сат.

— Таман ћу стићи да га ухватим — рече Фриску Киду.

— Врата кабине држи закључана и никог не пуштај на брод. Храни се у ресторану. Осуши наше покриваче и спавај на палуби. Ја ћу се вратити сутра. Никог не пуштај у кабину, збогом.

Журно се руковаше и Џо потрча на железничку станицу. Кад дође да му прегледа карту, кондуктер га са чуђењем погледа. А како и не би, јер његови путници нису имали обичај да путују у високим морнарским чизмама и у капи од навоштеног платна. Џо и не опази да се кондуктер чуди. Он купи новине и задуби се у читање. Убрзо наиђе на занимљиву вест:

„По свој прилици настрадао“. Брод „Морска краљица“, који су најмили Бронсон и Тејт, вратио се после узалудног крстарења. О гусарима који су у уторак тако дрско однели касу из Сан Андреаса, нема никаквих вести. Стражар на светионику на Фаралонима јавља да је у среду ујутру видео два једрењака који су од обале отпловили на узбуркани океан.

Поморци верују да су они, заједно са својим непоштено стеченим благом, пропали у бури. Пронесе се гласови да је у каси, поред 10.000 долара у злату, било још и веома много хартија од вредности.“

Кад прочита то, Џо осети велико олакшање. Било је јасно да приликом провале у Сан Андреасу нико није погинуо, јер би иначе то било споменуто у новинама. А да је постојала сумња да је и он у томе учествовао, новинари зацело не би пропустили да јаве тако необичну вест. На железничкој станици у Сан Франциску људи су с чуђењем гледали необично одевеног дечака у високим морнарским чизмама који позва такси и одјури у град. Али, Џоу се хитало. Он је знао да је његов отац у канцеларији, али се ипак бојао да га не затекне јер се већ ближило подне.

Момак који је радио у очевој канцеларији погледа Џоа попреко кад овај уђе и рече да жели да разговара са Бронсоном. Чак ни пословођа не познаде тога неугледног дечака.

— Зар ме не познајете? — упита га Џо зачуђено.

Пословођа Вилис погледа га још једном.

— Па то је Џо Бронсон! Откуд ти! Уђи само! Твој отац је овде.

Џоов отац, који је нешто диктирао стенографу, прекиде посао и диже главу.

— О! Где си ти то био? — упита он.

— На мору — одговори Џо смерно јер није знао како ће га отац дочекати. Стојао је и чупкао своју морнарску капу.

— Кратак излет, а? И, како си се провео?

— Па, свакојако. — По жмиркању очевих очију он погоди да се небо ведрини. — Није било тамо лоше... то јест...

— Шта, кажи до краја.

— Па, могло је бити и горе, боље није могло.

— То је занимљиво. Седи. — Отац се окрете стенографу: — Можете отићи, Браун. Данас ми више нећете бити потребни.

Џо се једва уздржавао да не заплаче. Отац га је

тако природно и лепо дочекао. Дочекао га је као да се вратио са летовања или као да је Џо већ одрастао човек.

— А сад, причај, Џо! Малочас си говорио у загонеткама.

На ове очеве речи Џо седе и исприча све што се догодило од понедељка увече. Он исприча сваки, чак и најситнији догађај, сваку појединост. Не заборави ни своје разговоре с Фриском Кидом и своје планове о његовој будућности. Лице му је пламтело и он се беше потпуно унео у своје казивање. Његов отац је био узбуђен. Кад би Џо негде застао, он га је подстицао да прича. Иначе је слушао и ћутао.

— Видиш, дакле — заврши Џо — да бољег завршетка није могло да буде.

— Па, да — одговори отац. — Можда је тако а можда и није тако.

— То не разумем.

Џоа много разочара што се отац не слаже с њим да се све срећно завршило. Чинило му се да заслужује признање што је спасао новац.

Његов отац схвати шта он о томе мисли, па настави:

— Што се тиче касе, слава ти и хвала, Џо. Заслужио си признање, и то велико признање. Тејт и ја потрошили смо већ пет стотина долара покушавајући да је пронађемо, а јутрос смо се договорили да би можда било добро да ту награду повећамо. Али, сине мој, отац устаде и нежно му стави руку на раме — на свету има нечега што је много вредније и скупле од злата и новца. Шта се то с тобом догодило? Да ли би ти сад продао своје могућности да постанеш прави човек, макар за то добио и милион долара?

Џо одмахну главом.

— Ето о томе говорим. За све благо овог света не може се купити људски живот нити благом можеш да надокнадиш живот који је улудо страћен; а шта вреди живот ако је ружан, унакажен и извитоперен. Зато те и питам шта се с тобом догодило. Каквог ће утицаја имати те необичне пустоловине на твој живот, Џо? Да ли намераваш да прикупиш своје снаге и да учиш и радиш? И када: сутра, прекосутра? Зар ти, Џо, можеш и за часак да поверујеш да бих ја дао будућност свога сина за оно што се налази у каси? Зар ја могу знати, све док ми време то не покаже, да ли је тај излет могао да донесе бољи плод него што је тај новац? Искуство које си ових дана стекао може да утиче на тебе добро, а може и зло. Један долар је исти као и други и њих има доста на свету. Али ниједан Џо није исти као мој Џо и ниједан од њих не би могао да ми те замени. Разумеш ли ти то, Џо?

Бронсона издаде глас, и у истом тренутку Џо зајеца. Никад дотле није разумевао оца, а сад виде колико га је ожалостио. Још теже му би при помисли на мајку и сестру. Четири узбудљива дана које је проживео на мору, учинила су да је јасније могао да гледа живот и људе. Увек је умео да своје мисли тачно искаже. Он поче да прича оцу о својим доживљајима, о томе шта је све научио и схватио за то време, о закључцима, које је извукао из својих разговора са Фри-

ском Кидом, из свога држања према Французу Пету, и из призора који му се урезао у сећање кад се „Јелен“ са Црвеним Нелзоном сручио у водену провалију. Отац га је слушао с пуно разумевања.

— А шта ће бити са Фриском Кидом, оче? — запита Џо кад заврши своје казивање.

— Па, по ономе што си ми о њему испричао, изгледа да он много обећава. — Бронсон се трудио да сакрије светлуцање својих очију. — Морам ти признати да ми се чини да је он потпуно способан да се сам пробије кроз живот.

— Оче — Џо није могао да верује својим ушима.

— Видећемо. Он има право на половину од оних пет хиљада долара. Друга половина припада теби. Вас двојица спасли сте касу од дубина Тихог океана, а да сте још само мало причekali, Тејт и ја свакако бисмо повећали награду.

— Ах! — узвикну Џо приметивши сјај у његовим очима. — Нешто се може лако уредити. Ја се одричем своје половине, а што се тиче друге половине, новац није оно што Фриско Кид жели. Он жели да има пријатеља... Мада ти то ниси рекао, пријатељи вреде више од новца и не могу се купити. А он жели да има пријатеља и другова и могућности да се школује, а не две и по хиљаде долара.

— Зар не мислиш да би било боље да он сам изабере?

— А, не. То је већ уређено.

— Уређено?

— Да, оче. Он је капетан на мору, а ја сам капетан на суви. Он је сад под мојом командом.

— Значи да ти имаш овлашћење да га у овим преговорима заступаш. Добро. Ја ћу ти нешто предложити. Те две и по хиљаде долара чуваћу ја. Њих ћу му исплатити кад он то затражи. О твојем делу разговараћемо касније. Покушаћемо да Фриско Кид за извесно време запослимо. Ти му можеш помагати у учењу јер се надам да ћеш сад добро учити, или ће ићи у вечерњу школу. А после тога, ако се покаже ваљан, помоћи ћу му да добије исто образовање као и ти. Све зависи од њега. А сад, шта кажеш о томе што нудим твојем штићенику?

— Пристајем.

Отац и син се руковаше.

— Шта ћеш сад радити, Џо?

— Прво ћу послати депешу Фриску Киду, а затим одмах полазим кући.

— Причекај мало да позовем телефоном Сан Андреас и да јавим Тејту ову лепу вест, па ћу и ја поћи с тобом.

— Вилис, — рече Бронсон кад изађоше из канцеларије — пронађена је каса из Сан Андреаса и даћемо то прославити. Кажите свима нашим људима да су данас слободни. Не заборавите да кажете то и момку на вратима! — довикну он улазећи са сином у лифт.

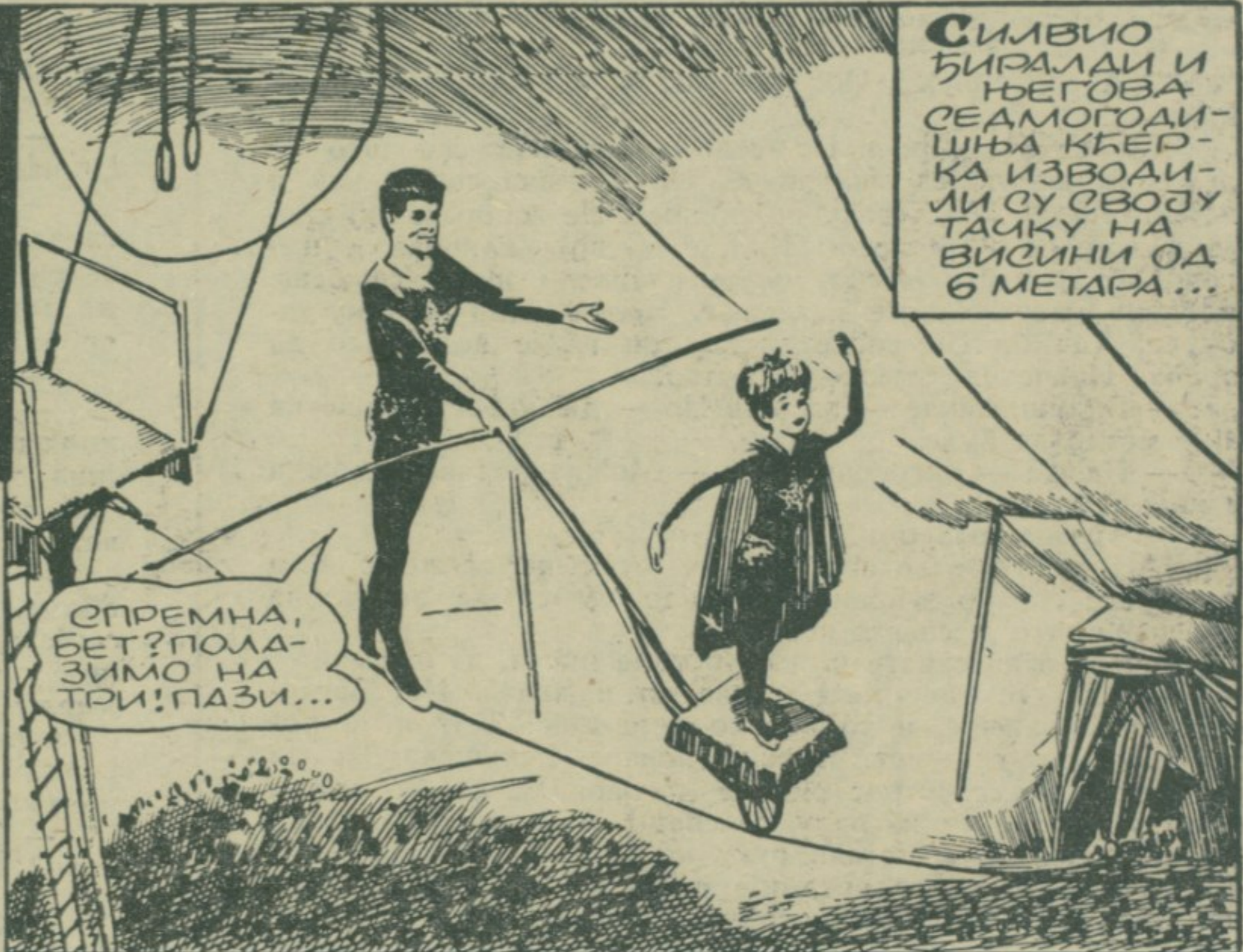
— КРАЈ —

СТАРИ ЦИРКУСКИ КОСТИМ

ИСПОД
ЦИРКУСКИХ
ШАТРИ УВЕК СЕ
ДОГАЂА НЕШТО
УЗБУДЉИВО!
ДОПУСТИТЕ МИ
ДА ВАМ ИСПРИЧАМ
О ЈЕДНОМ ТАКВОМ
ДОГАЂАЉУ...

СИМБИО
БИРАЛДИ И
ЊЕГОВА
СЕДМОГОДИ-
ШЊА КЕР-
КА ИЗВОДИ-
ЛИ СУ СВОЈУ
ТАЧКУ НА
ВИСИНИ ОД
6 МЕТРА...

СПРЕМНА,
БЕТ? ПОЛА-
ЗИМО НА
ТРИ! ПАЗИ...

ТО ДЕТЕ...
АКО
ИЗГУБИ
РАВНО-
ТЕЖУ...

ИСПОД
ЊИХ
НЕМА
ЗАШТИТНЕ
МРЕ-
ЖЕ!

Али, МАМА БЕТ ЈЕ НАВИКЛА
НА ОПАСНОСТ. ПРЕКО ДАНА
ПОМАГАЛА ЈЕ ОСТАЛИМ ЧЛА-
НОВИМА ЦИРКУСА...

ДЕВОЈЧИЦЕ, ЗНАШ ЛИ
ГДЕ ЈЕ ДИРЕКТОР ЦИР-
КУСА? ТРАЖИМ
ПОСАО!

ТАМО
ПОЗАДИ
У СВО-
ЈИМ КО-
ЛИМА...
ОНИМ
ЦРВЕНИМ!

Али БЕТ СЕ ПРЕ-
ДОМИСЛИЛА...

ЈА БУ
ТЕ
ОДВЕ-
СТИ!
А ТИ,
ДЕНДИ,
БУДИ
ДОБАР!

ЛЕПО
ЈЕ ТО
ТВОЈЕ
ЛАВИЕ!

Директор се насмешио
на своју малу посе-
титељку...

ОВАЈ
ДЕЧАК ЈЕ
МОЈ ПРИ-
ЈАТЕЉ!
ИМАТЕ ЛИ
ЗА ЊЕГА
КАКАВ
ПО-
САО?

БОДИМ
СЕ ДА
НЕБЕ
БИТИ...

Али, БЕТ ЈЕ БИЛА ОПШ-
ТА ЛУБИМИЦА И ЊЕНОЈ
МОЉБИ ЈЕ БИЛО
ТЕШКО ОДОЛЕТИ...

ПА, ДОБРО... ХВА-
НАБИ БЕМО
НЕШТО!

ХВА-
ЛА
ВАМ!
ПРИСТА-
ЈЕМ НА
СВАКИ
ПОСАО!

ОХ!
БАШ
ФИНО!

И БЕТ СЕ, ПОЦУПКУЈУ-
ЋИ ОА СРЕЂЕ, ВРАТИЛА
У СВОЈА
КОЛА...

ДЕНДИ!
НЕВАЈАЛ-
КО! ИСЦЕ-
ПАО СИ МОЈ
ЛЕПИ КО-
СТИМ!

БЕТ СЕ УПУТИЛА У ШАТОР С ГАРАДЕРОБОМ...

НЕМА ТЕТКА НЕЈЕ!
САМА БУ
ДА ПОТРАЖИМ НЕКИ
КОСТИМ!
ОБЕМО
ЛИ,
ДЕН-
ДИ?

ПРЕТУРАЈУКИ ПО ШАТОРУ БЕТ ЈЕ НАШЛА ЈЕДАН САНДУК КОЈИ ГОДИНАМА НИЈЕ ОТВАРАН...

ОХ! ЗАР
НИЈЕ ЛЕГ, ДЕН-
ДИ? МОРА ДА
ТА ЈЕ НОСИЛА
НЕКА ДЕВОЈ-
ЧИЦА МОЈИХ
ГОДИНА! ИЗ-
НЕНАДИЋУ ТА-
ТУ ВЕЧЕ-
РАС!

УТЕ ВЕЧЕРИ, КАО И ОБИЧНО, ПОД ЦИРКУСКОМ ШАТОРОМ ЈЕ ЗАВЛАДАЛА ТИШИНА КАД СУ СЕ ПОЈАВИЛИ БЕТ И ЊЕН ОТАЦ...

СПРЕМ-
НА,
БЕТ?

ПОЧИНИ
ДА БРОДИШ,
ТАТА!

КАД СУ СТИГЛИ ДО СРЕДИНЕ ЗАТЕГНУТЕ ЖИЦЕ, БЕТ ЈЕ, КАО И ОБИЧНО, РАЗГРНУЛА СВОЈ ОГРТАЧ...

ТАД КОСТИМ!
ПА ТО ЈЕ
КОСТИМ
АРЛЕ-
КИНА!

ШТА ЈЕ, ТАТА?
ЗАР ТИ СЕ НЕ
СВИЂА?

ЧАК ЈЕ И ПУБЛИКА ОСЕТИЛА ДА СЕ НА ЖИЦИ НЕШТО НЕОБИЧНО ДОГАЂА...

ГОРЕ
СЕ
НЕШТО
ДОГА-
ЂА!

ИЗГЛЕ-
ДА ДА
СЕ
ЧОВЕК
БОЈИ... НЕ
СМЕ ДА СЕ
ПОМАКНЕ!

А БЕТИН ОТАЦ ЈЕ ВИДЕО САМО ЊЕН КОСТИМ! СЕТИО СЕ ДОГАЂАЈА ОД ПРЕ 20 ГОДИНА КАДА ЈЕ ТЕК ПОЧЕО ДА РАДИ У ЦИРКУСУ...

ТРЕБАЛО
ЈЕ ДА
СТАВИМО
МРЕЖУ...
БОЈИМ
СЕ ЗА
МЕРИ!

НЕ БРИНИ-
ТЕ! МЕРИ
СЕ
НИКАД НЕ БО-
ЈИ... ОНА ЈЕ
МОЈА ПРИДА-
ТЕЉИЦА! И
ЈА БУ ДА ХО-
ДАМ ПО ЖИЦИ...
КАД ПОРА-
СТЕМ!

А Онда, пре хиљаду уплашених очију...

О-О-ОХ!

ПРЕКАСНО!
НЕ МОЖЕ-
МО ЈОЈ
ВИШЕ ПО-
МОЌИ!

МЕРИ!
ОХ, МЕРИ!

И САДА, 20 ГОДИНА ПОСЛЕ ТРАГИЧНОГ ДОГАЂАЈА, ТАЈ ИСТИ КОСТИМ...

ТАТА!
ТЕБИ
НИЈЕ
ДОБРО?

Бираман је осетио како му се врти у глави...

НЕ... НЕ!

Из публике, која је докле задржавала дах, зачуо се крик...

О... ОХ! ТАТА!

У мрачном углу, где је спремао трапез за идућу тачку, придошлица је зграбио један конопцац...

... одмерио време и полетео...

УХВАТИО ЈЕ !!!

Мало касније...

ОМ МЕ ЈЕ СПАСАО!

ПРАВО ЧУДО! КАКВА ХРАБРОСТ И ВЕШТИНА!

Бледа од страха, отац се спустио на земљу...

ОХ, ТАТА!

БЕТ! МАЛА МОЖА БЕТ!

НИКАД НЕЋУ МОЋИ ДА ВАМ СЕ ОДУЖИМ!

А ЧАК И НЕ ЗНАМ КО СТЕ!

ЈА САМ НОВ У ЦИРКУСУ! ИЗВОДИО САМ НА ТРАПЕЗУ... АЛИ САМ ИМАО МАЛУ НЕЗГОДУ! ЗОВЕМ СЕ! ДОНЕЛИ! ЧЕК ДОНЕЛИ!

ДОНЕЛИ? ДА НИСТЕ РОД АЛФРЕДУ ДОНЕЛИЈУ, ВЕЛИКОМ УМЕТНИКУ НА ЖИЦИ, ЧИЈА ЈЕ КЉЕРКА ПОГИНУЛА ПАВШИ СА ЖИЦЕ?

ТО ЈЕ МОЈ ОТАЦ! ВЕЧЕРАС ЈЕ ВАША КЉЕРКА ИМАЛА МЕРИЊ КОСТИМ. ВИ ДАТЕСАМ, ГА ПРЕПОЗНАО!

ЧУДНОМ ИГРОМ СЛУЧАЈА МАЛА БЕТ СЕ ЗАУЗЕЛА ЗА МАЛАДИЊА КОЈИ ЈОЈ ЈЕ КАСНИЈЕ СПАСАО ЖИВОТ...

ДОШ ЈЕ МОЖДА ЧУДАНИЈЕ ШТО ЈЕ ЊЕН СПАСИЛАЦ БИО БРАТ ДЕВОЈЧИЦЕ, КОЈА ЈЕ НАСТРАДАЛА И ЧИЈИ ЈЕ КОСТИМ БЕТ СЛУЧАЈНО ПРОНАШЛА!

Циркус је добио нову тачку са три извођача...

КРАЈ

СВАКЕ ВЕЧЕРИ ПУБЛИКА ЈЕ БЕЗ ДАХА ПРАТИЛА ЊИХОВО ИЗВОЂЕЊЕ И НЕ ЗНАЈУЋИ ИСТОРИЈУ ПОСТАЈКА ЊИХОВЕ ТАЧКЕ...

ИСТРАГА ИНСПЕКТОРА МАРИНА

ШИФРОВАНА ПОРУКА

ГИМНАЗИЈА ДОРМЕЈ. Г. ДРЕ, "ПРОФА" ЛАТИНСКОГ, ИСПРАВЉА ЗАДАТКЕ, КАД...

УБИЋУ ВАС, ДРЕ!...

ПОЛУДЕЛИ СТЕ! ЗБОГ ЧЕГА?...

ЗБОГ ВАС САМ ОТПУШТЕН! ПЛАТИЋЕТЕ МИ ТО!

ГЛУПОСТ! ПОЛИЦИЈА ЊЕ ВАС УБРО ОТПРИТИ! УХАПЦИЋЕ ВАС!

ГРЕШИТЕ, МАТОРИ! НЕ ЖЕЛИМ ВАШУ СМРТ САМО ЈА! ДАЈЕМ ВАМ САМО ДВА МИНУТА ДА СЕ ПРИПРЕМИТЕ...

НЕБЕСА! ИЗГУБЉЕН САМ! КАД БИХ САМО МОГАО ДА ОСТАВИМ НЕКИ ПУТОКАЗ, НЕКИ ДОКАЗ...

ХА-ХА! ШТА ТО ПИШЕТЕ? АКО ЖЕЛИТЕ ДА МЕ ОПТУЖИТЕ, УНИШТИЋУ ТЕ ВАШЕ ГЛУПОСТИ! ХА-ХА!

ГОТОВО! ДВА МИНУТА СУ ИСТЕКЛА!

ХМ! СТАРИ ЛУДАК ОВИМ НИШТА НИЈЕ ОТКРИО! МОЖЕ СЛОБОДНО ДА ОСТАНЕ! НИЈЕ ВАЖНО... ХА-ХА!

ЦИТАЦИЈА ГА ЈЕ ПРОНАШЛА, ИНСПЕКТОРЕ... МЕТАК У ГЛАВУ! АЛИ НЕМА НИКАКВИХ ТРАГОВА... ИЗУЗЕВ ОВЕ ХАРТИЈЕ ПО КОЈОЈ СУ ИСПИСАНЕ ЦИФРЕ!

УВЕК ИСТО: 4! СИЈАНО! КАО ДА ЈЕ ПРОФЕСОР ХТЕО НЕШТО ДА КАЖЕ...

НИШТА НЕ БРИНИТЕ, ШЕФЕ! ИСПИТАЋУ ОСУМЊИЧЕ!

КАСНИЈЕ...

ДРЕ ЈЕ ИМАО ДВА НЕПРИДАТЕЉА! РОЦЕРА САМУЕЛА, РАЧУНОВОЂУ, КОЈИ ЈЕ ИЗВРШИО ПРОНЕВЕРУ, ПА ЈЕ ДРЕ КАО ПРЕДСЕДНИК САВЕТА ПРЕДЛОЖИО ДА ГА ОТПУСТЕ!

ГАЕ СУ СУМЊИВИ, ШАРОН?

А ДРУГИ?

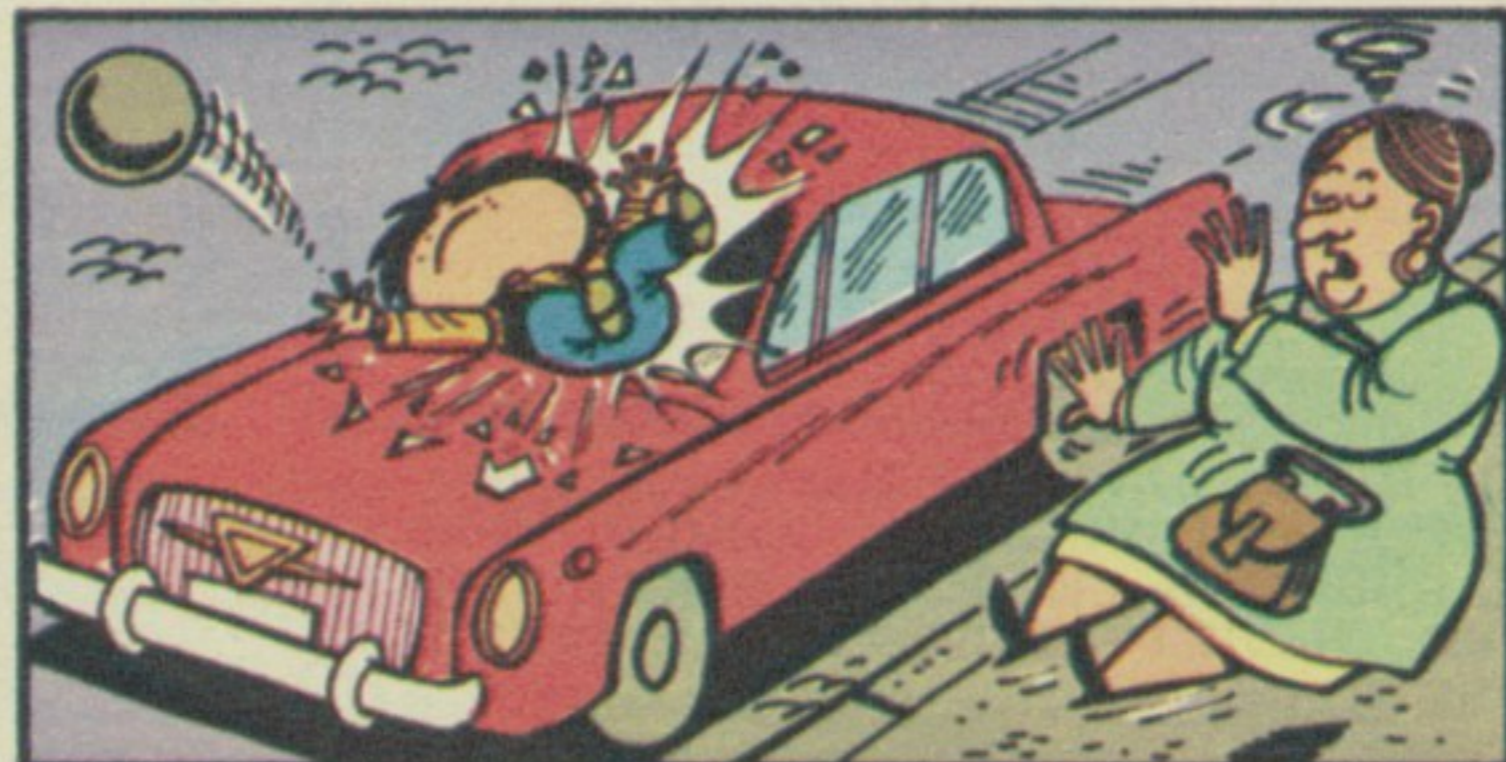
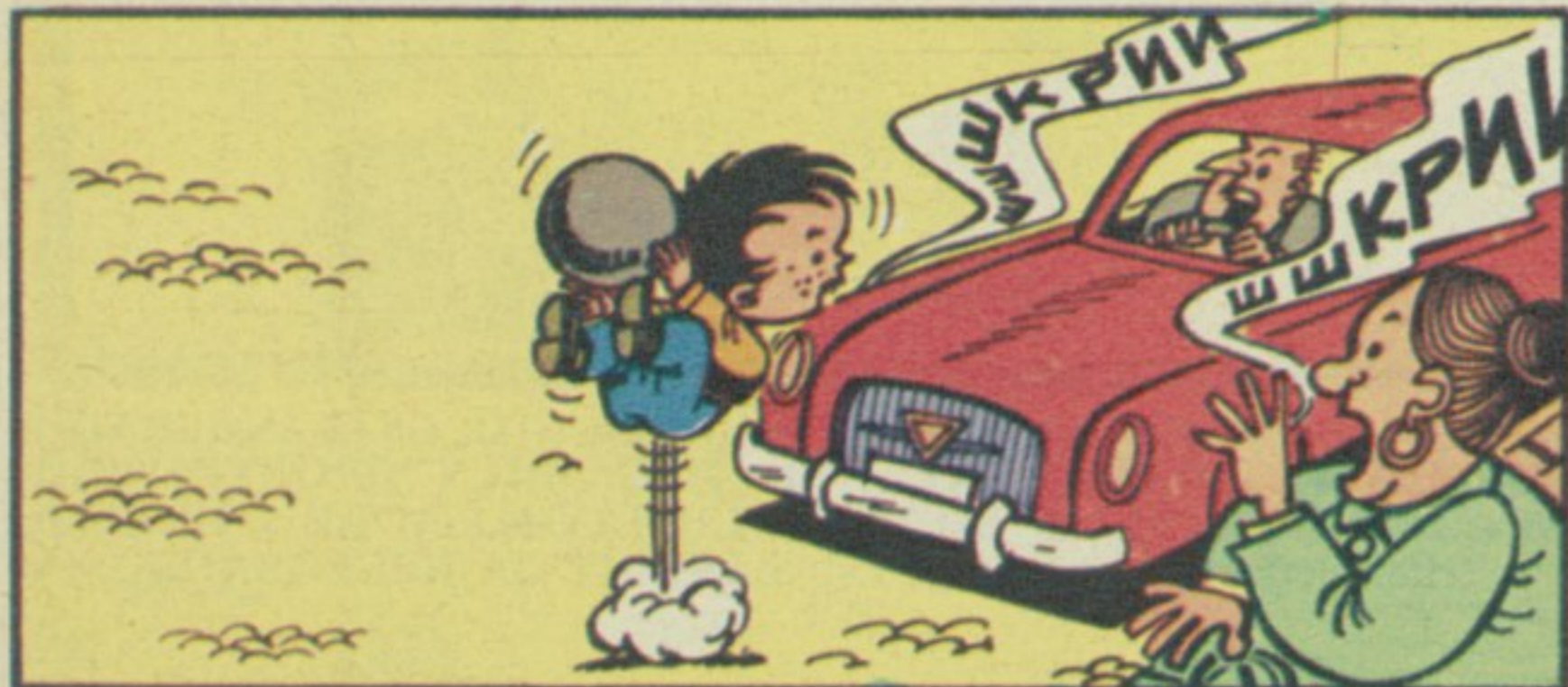
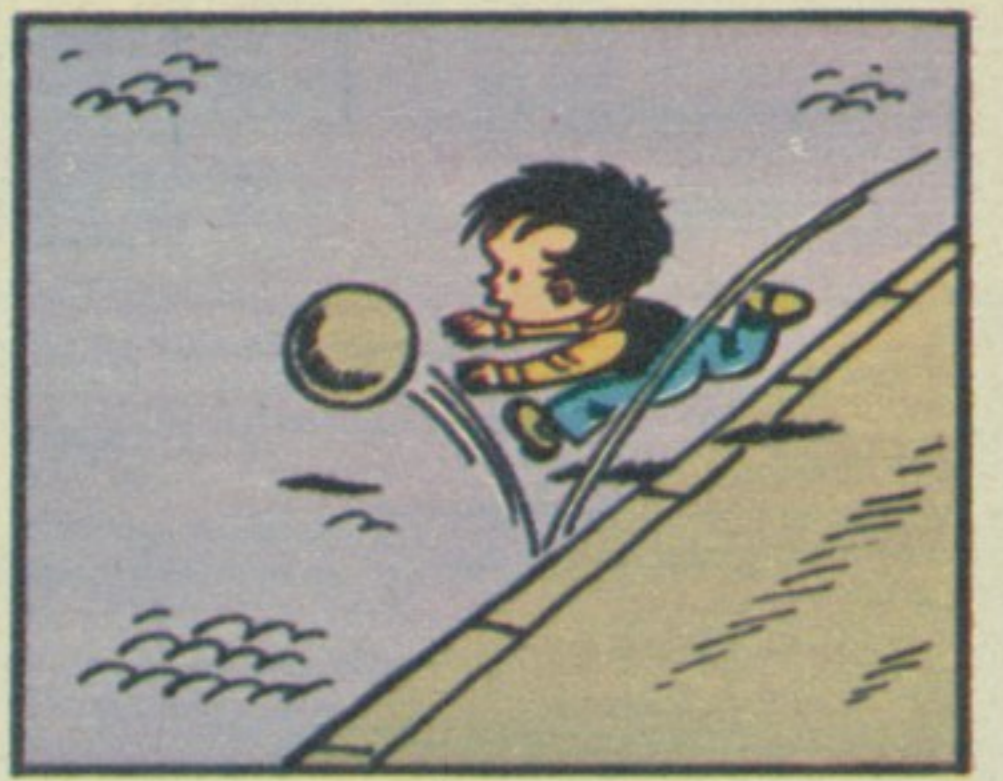
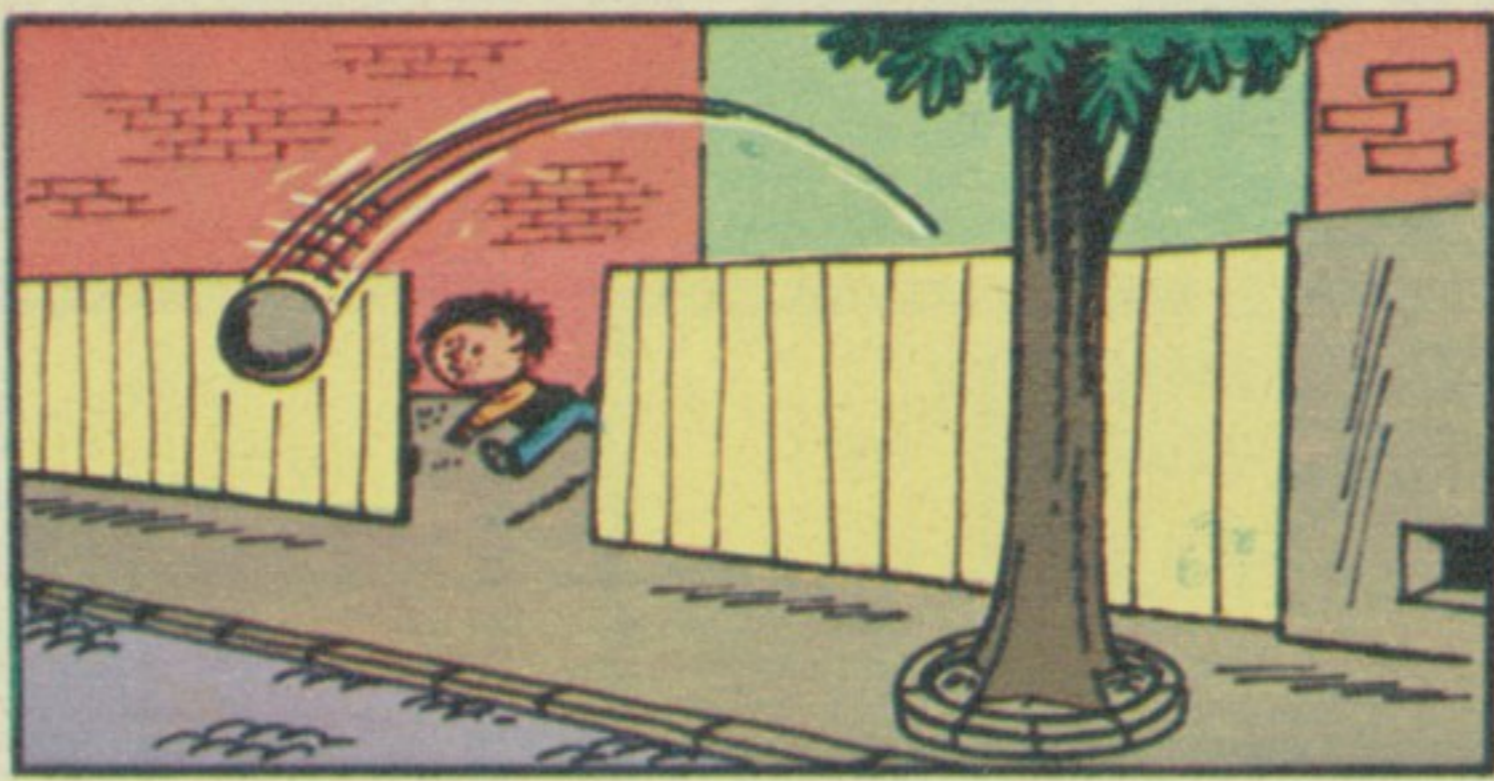
НЕКИ ИСАОР ВЕРАЕН... БИО МУ ЈЕ НЕКО ВРЕМЕ СЕКРЕТАР... АЛИ КАКО ЈЕ БИО НЕЗНАЛИЦА, ЛЕЊИВАЦ И НЕСАВЕСТАН, ДРЕ ЈЕ И ЊЕГА ОТПУСТИО! ЈЕДАН ОД ЊИХ ЈЕ КРИВАЦ!

ПА ДА... РИМЉОАНИ СУ СЕ СЛУЖИЛИ ДРУГАЦИМ БРОЈКАМА!

НА ЖАЛОСТ, ШЕФЕ, ЈА НИКАД НИСАМ БИО ЈАК У ЛАТИНСКОМ...

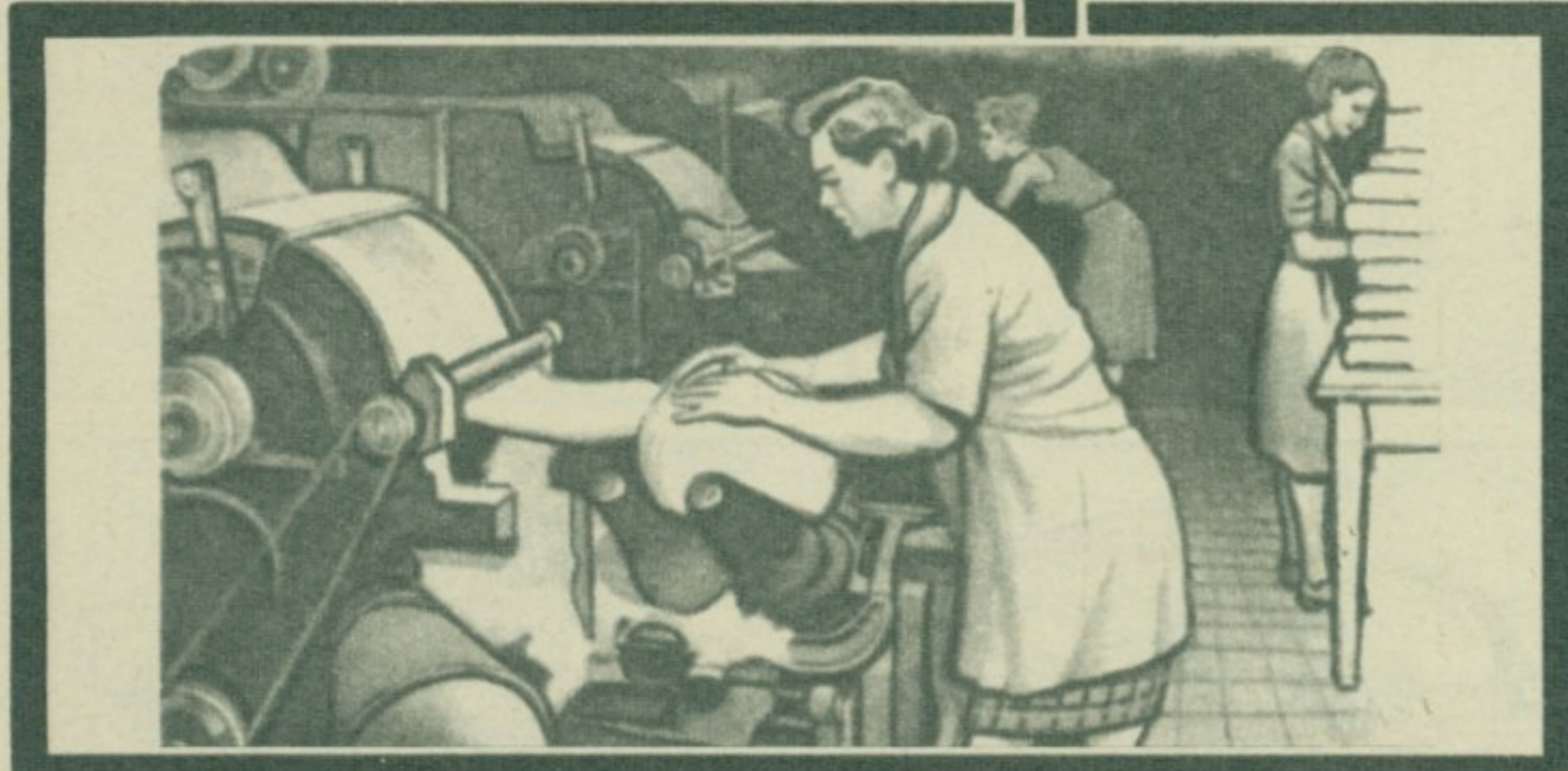
ДРАГИ ЧИТАОЦИ, ЗНАТЕ ЛИ КОГА ОА ОВЕ ДВОЈИЦЕ ОСУМЊИЧЕНИХ ОПТУЖУЈЕ ШИФРОВАНА ПОРУКА И ЗАШТО?

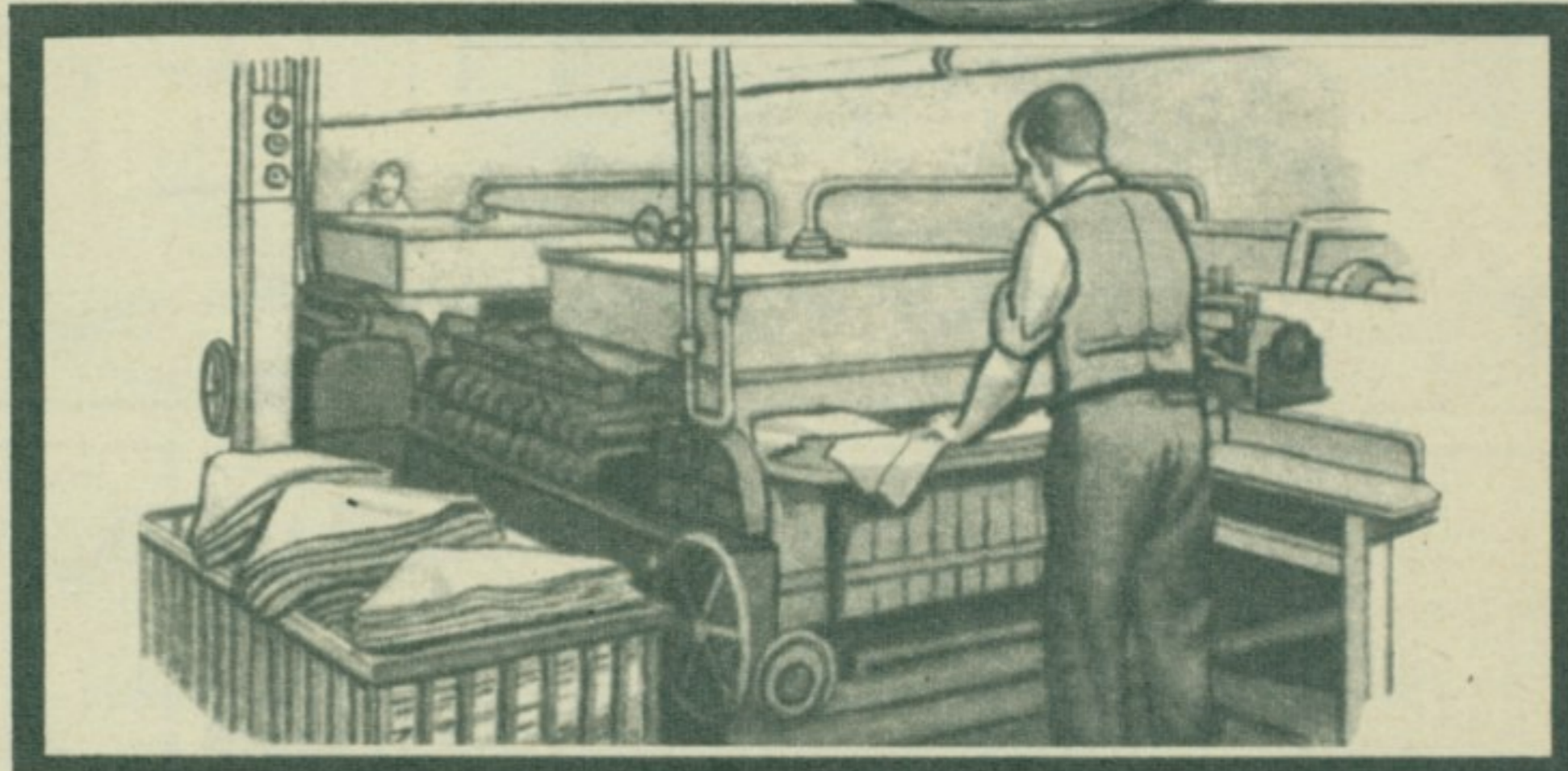
ДЕНИС ШАМПИОН

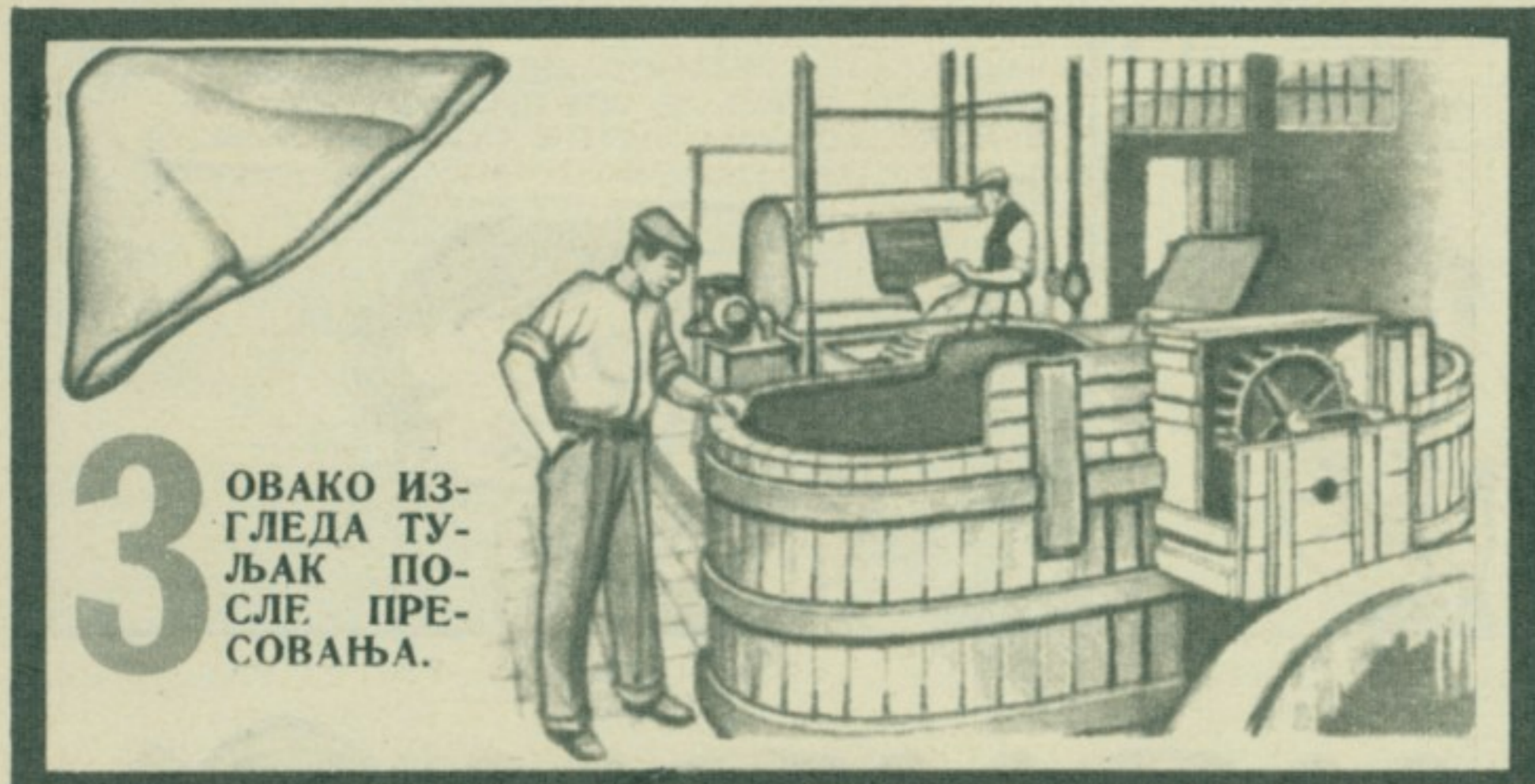
ШЕШИР ЗА ЕНГЛЕЗА

1 ЧУВЕНИ ЕНГЛЕСКИ ПОЛУЦИЛИНДАР ИЗРАЂУЈЕ СЕ У ВЕЛИКИМ РАДИОНИЦАМА. РАДНИЦА НА СЛИЦИ СТАВЉА ВУНУ У ЈЕДНУ МАШИНУ ДА БИ ОД ЊЕ ПОСТАО ФИЛЦ. КОМАДИ ФИЛЦА СЕ ЗАТИМ СТАВЉАЈУ НА КАЛУПЕ У ОБЛИКУ ЗАОБЉЕНЕ КУПЕ.

2 КУПЕ ДАЈУ ФИЛЦУ ОБЛИК ФИШЕКА. ТО СУ ТАКОЗВАНИ ТУЉЦИ (У КОЛИЦИМА). ОНИ ЈОШ НИСУ ПРОПУШТЕНИ КРОЗ ПАРУ НИТИ СУ БИЛИ ПОД ПРЕСОМ. ТО ЋЕ УЧИНИТИ РАДНИК КОЈИ СТОЈИ ПОРЕД МАШИНЕ ЗА ПРЕСОВАЊЕ.

3 ОВАКО ИЗГЛЕДА ТУЉАК ПОСЛЕ ПРЕСОВАЊА.

5 ПОСЛЕ БОЈЕЊА ТУЉЦИ СЕ МАЛО НАВЛАЖЕ ДА БИ БИЛИ МЕКШИ И НАВЛАЧЕ НА ДРВЕНЕ КАЛУПЕ. ЖЕЉЕНИ ОБЛИК ДАЈЕ СЕ РУКАМА, А ДА СЕ ОН НЕ БИ ПОКВАРИО, ТУЉАК СЕ ЗАТИМ НАВЛАЧИ НА ВРЕО МЕТАЛНИ КАЛУП И ПРЕСУЈЕ.

4 ТУЉКЕ ТРЕБА ОБОЈИТИ. БОЈЕЊЕ СЕ ДАНАС УГЛАВНОМ ВРШИ У МОДЕРНИМ МАШИНАМА МАДА НЕКЕ ШЕШИРЦИЈЕ ЈОШ УПОТРЕБЉАВАЈУ ДРВЕНЕ КАЦЕ ЗА БОЈЕЊЕ.

6 ШЕШИР ПОЧИЊЕ ДА ДОБИЈА СВОЈ ОБЛИК. НАЈПРЕ РАДНИЦЕ ПАЖЉИВО РУКОМ ГЛАЧАЈУ ФИЛЦ „ШМИРГЛОМ“. ЊИХОВ ПОСАО НАСТАВЉА МАШИНА КОЈА ШЕШИРУ ДАЈЕ ГЛАТКОЋУ.

7 ОБОД ШЕШИРА ДОБИЈА НАЈЗАД ПОТРЕБНУ ШИРИНУ. ШЕШИРЦИЈА УГЛАЧА ИВИЦУ ОБОДА И ПРЕМАЖЕ ЈЕ НАРОЧИТОМ СМЕСОМ ДА БИ БИО ЧВРШЋИ И ДА БИ СЕ МОГАО САВИТИ.

8 ШЕШИР ДОЛАЗИ У РУКЕ ДРУГОГ РАДНИКА КОЈИ ОБОД САВИЈА РУКОМ.

9 НАЈЗАД ЈЕДНА РАДНИЦА УШИВА ПОСТАВУ И КОЖНУ ТРАКУ (КОЖНА ТРАКА СПРЕЧАВА ДА ЗНОЈ НЕ ПРОБИЈЕ КРОЗ ФИЛЦ) И СТАВЉА УКРАСНУ ТРАКУ.

10 ШЕШИР ЈЕ ГОТОВ И МОЖЕ ДА ЗАУЗМЕ МЕСТО НА ГЛАВИ ТРАДИЦИОНАЛНОГ ЕНГЛЕЗА.

КОЛИКО СУ СИГУРНЕ БАНКЕ?

Из дана у дан сефови постају јачи, али и техника обијања се усавршава. Ова битка трајаће, изгледа, док год буде банака

Још пре 2350 година Римљани су применили један од првих и најједноставнијих алармних система да би заштитили своју тврђаву Капитол на једном од седам римских брежуљака. На врху брега налазио се Јунонин храм, главни циљ Гота који су нападали град. У баштама око храма Римљани су држали велика јата гусака и када су Готи почели напад, привлачећи се усред ноћи, налетели су право на ове птице. Оне су, узнемирене у сну, почеле да гачу, та бука је узбунила Римљане и — храм је био спасен.

Од тих дана алармни системи су се знатно усавршили.

ГЕНИЈАЛНИ ИЗУМ АДОЛФА БАБА

Велики напредак у спречавању криминала постигнут је после проналаска електричне струје. Године 1865. лондонски „Тајмс“ је забележио „генијални изум“ Адолфа Баба. Он је, уз помоћ електричних уређаја, повезао сефове са најближом полицијском станицом, употребљавајући обичне телефонске жице. Кад би неко покушао да обије сеф, одмах би се укључио аларм у полицијској станици. Сваки сеф је био обележен одређеним бројем тако да се знало одакле аларм долази.

Крајем 1870 године аларми против провалника и у случају пожара постали су популарни у САД, а десетак година касније и у Европи.

Следећи велики напредак учињен је да би се спречио талас криминала који је уследио после првог светског рата. На сцену су ступиле разне електричне справе, међу којима и филмска камера која је почињала да ради притиском па дугме благајника и снимала револверање и пљачкаше банака.

Серија чувених пљачки у највећим лондонским радњама, која се крајем 1920. године завршила пљачком накита у вредности од више хиљада фунти код „Хародса“, убрзала је развитак нових изума, међу којима је била и фото-хелија. „Магич

но око“ приказано је јавности 1928. године. Невидљиви зрак магичног ока не само да је реаговао на тело или предмет који пролази кроз њега већ је био осетљив и на светлост. Било је довољно да цевна лампа осветли сеф, па да се у читавој згради светла упале.

ТРЕЗОР У ИЗЛОГУ

Али, то је провалницима давало могућност да апарат униште, а они побегну. Данас, компликован систем електронских аларма, ултразвучни апарати и ослушкујући монитори откривају сваки шушањ. „Тихи аларми“ се оглашавају само у полицијској станици или у централама за обезбеђење банака. Лопов уопште не зна да је његово присуство откривено све док му полицајац не стави руке на раме.

Трезор банке је обично један велики сеф. Али, он не само да мора бити осигуран од ватре и провалника, већ мора остати нетакнут чак иако се читава зграда сруши.

Трезори се обично уклапају доста дубоко испод зграде, али најновије теорије кажу да је то погрешно: боље је храбро изложити трезор и добро га осветлити. Чак и најсавременије опремљеним провалницима данашњице потребно је доста времена да обију трезор, а то би им било знатно теже пред очима пролазника.

ПИЛЕ У СЕФУ

Први патент за сеф дао је Ричард Скот 1801. године. У то доба ватра је била главни непријатељ и тек 1835. изумљен је патент који је штитио и од провалника. Око 1855. године један њујоршки лист је писао о тесту изведеном са сефом — у сеф је стављен бутер, а такође и живо пиле и он је неколико часова изложен правој јари која је уништила сеф другог, конкурентског произвођача. Кад су врата сефа отворена, бутер је био чврст а пиле живо, само се мало смрзло.

Мањи клинови и полуге су у то време били најомиљенији алат провалника се-

фова. Они би их гурали, један по један испод врата, док најзад посао не би завршили длетом. Барут, дијамантска бушилица и киселине — све су то испробали лопови ранијих дана. Крајем 19. века, експлозиви, нитроглицерин а, касније гелигит и оксигенска клешта, ушли су у торбу с алатом провалника.

Научници проналазе све боље методе за сечење метала и све снажније експлозиве за индустријске сврхе. Али, сваки нови изум користи и провалници јер им он олакшава да брже продру кроз све дубље зидове трезора. Па ипак, и са нај-

савршенијим експлозивима и у последње време са такозваним „термичким копљем“, потребно је неколико часова да обаве оно што су наумили.

100 МИЛИОНА КОМБИНАЦИЈА

Зидови данашњих трезора праве се обично од чврстог материјала с неуједначено убаченим челичним деловима такозваним „чешљеви-ма“, а то отежава посао провалнику јер мора да употребава разни алат. Врата трезора могу бити дебела и до 75 сантиметара. А од тога 50 могу бити отпорни на

све бушилице и сечива челика. У ову масивну конструкцију постављене су још и браве: компликоване справе које треба да надмудре и најлукавије лопове.

Брава с комбинацијом од четири броја има 100 милиона могућих шифри. Шифре могу бити сви бројеви од 0 до 100. Ова врста браве је једноставна и веома погодна, јер се шифра може брзо променити у свако доба ако се посумња да ју је неко издао. Сем тога, поред шифре може постојати и кључ, тако да само две особе заједно могу отворити сеф.

Чак и ако неки провалник открије шифру, комбинацију која отвара браву (ако је, на пример, неки службеник банке увучен у заверу) такозвана временска брава може га спречити да обије трезор. То је механизам сличан сату који ради независно од осталих браве. Он је подешен на одређено време (било које између 1 и 120 часова унапред) и пре тог времена неће дозволити да се врата отворе, чак и ако су све друге браве обијене.

Ова временска брава обесхрабрила је разбојнике да претњама изнуђују шифру од банчних службеника. Јер, шта им вреди шифра, ако је не могу употребити пре среде, или петка, а данас је рецимо понедељак.

А још постоји специјална брава која ће ступити у акцију ако су главне браве оштећене експлозивом или високом температуром.

М. Ј.

ДАНАШЊИ СЕФОВИ СУ ТВРД ОРАХ ЧАК И ЗА НАЈИСКУСНИЈЕ ОБИЈАЧЕ. 53

ЦРНЕ ЗАСТАВЕ

ТЕТКА КЛЕМЕНТИНА ЈЕ СА МНОМ!

ЗАРАВО, АЕЦО!

БАШ МИ ЈЕ МИЛО ШТО СМО СЕ УПОЗНАЛИ! ТОЛИКО САМ ЛЕПИХ СТВАРИ СЛУШАЛА О ВАМА! И ВИДИМ ДА СУ ИСТИНИТЕ! СВИ ИМАТЕ ТАКО ДОБРА ЛИЦА! СИГУРНА САМ ДА БЕМО СЕ ЛЕПО СЛАГАТИ!

КАДА КРЕБЕМО? ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА СЕ ОТИСЕМ НА МОРЕ!

Н... НА МОРЕ!?

НЕКЕТЕ ВАЈДА РЕКИ ДА...

ЈА САМ СЕ ТОГА СЕТИО, МОМЦИ! ТЕТИЦА БЕ НАМ КУВАТИ!

ЖЕНСКА ГЛАВА НА БРОДУ! КАКВА СРЕЋА!

А ПАПА-ЗДАНИДУ?

ЗНАТЕ ЛИ ДА МЕСИТЕ ПИТУ С ДАБУКАМА?

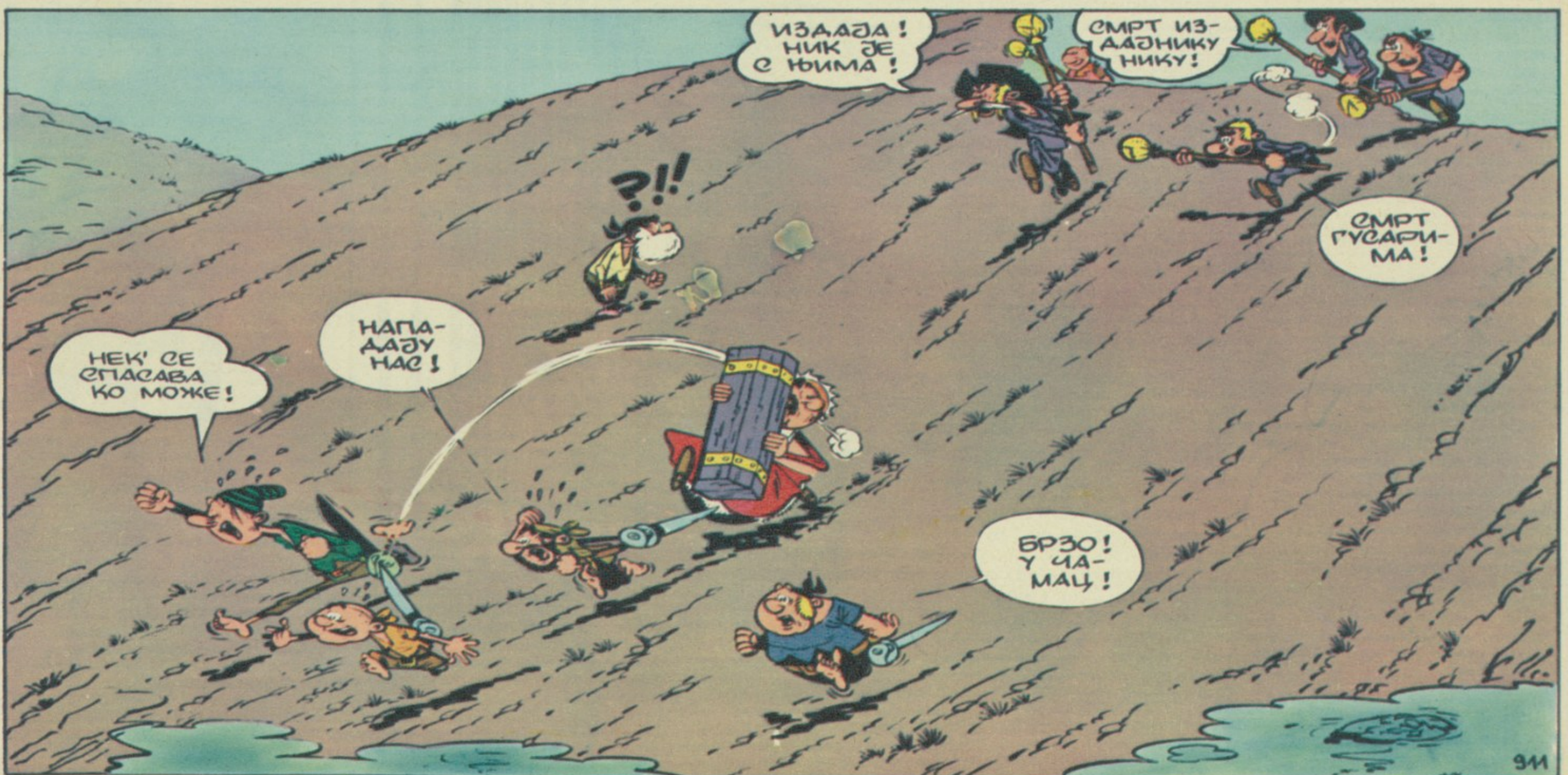
КРЕНИМО СМЕСТА... ДА ТЕТКА КЛЕМЕНТИНА НЕ БИ СТАЈАЛА БЕЗ ПОСЛА!

УМИРЕМ ОД ГЛАДИ!

ШТО БЕМО ДА ЊУПАМО... ЗБОГОМ, АЕДИЦЕ!

ЧУВАЈТЕ СЕ! ТАМО СУ МАНЕВРИ!

ИЗАЈА! НИК ЈЕ СЕ ЊИМА!

СМРТ ИЗ-АДНИКУ НИКУ!

СМРТ ГУСАРИМА!

НЕК' СЕ СПАСАВА КО МОЖЕ!

НАПАДАДУ НАС!

БРЗО! У ЧА-МАЦ!

Шеснаестогодишњи Бил и тринаестогодишњи Рони приближише се авиону, малом дрвено-белом двоседу који је блистао на сунцу Пенсилваније. Било је подне, на писти нигде никога. Два дежурна механичара дремала су под надстрешницом великог хангара.

— Видиш, Рони, то је мој авион!

— Хоћеш да кажеш авион твог оца — поправи га Рони.

— Па то је једно исто, зар не? Пилотира он али умет и ја, само још не могу да добијем летачку дозволу.

— Е, баш ти не верујем, можда када бих те видео како летиш...

Бил је мало оклевао а затим је отворио врата авиона и сео на место пилота:

— Упадај ако смеш! Не бој се!

Рони се, наравно, није бојао и дечаци залупише вратима и насмејаше се.

ОВАКО СЕ ПАЛИ МОТОР...

— Реци ми, Рони, јеси ли заиста поверовао да умет да пилотирам?! У ствари, никада нисам пробао али знам како се то ради. Летео сам милион пута с оцем и пажљиво гледао. Ево овако се, на пример, пали мотор...

И Бил окрете кључ: авион задрхта, мотор поче да ради, елиса да се окреће. Бил настави:

— Ово је палица и служи за подизање и спуштање апарата, ово ручица за брзину а ово педала за гас...

— Ко то пресе авион господина Олса? — упита један механичар који се пренуо иза сна.

— Бил и његов друг, или и реци им да прест...

Механичар није стигао да заврши реченицу и отворених уста од чуда гледао је мали авион како јури листом, мало се подиже, поново спушта и, најзад, узлеће и нестаје изнад дрвећа у дну поља.

Билев отац седео је у својој канцеларији кад је зазвонио телефон:

— То си ти, Цоне, шта се десило? Штаааа? Одмах стижем! Телефонирајте ватрогасцима, полицији и хитној помоћи. Брзо!

ТАКО ЈЕ ЛЕПО ЛЕТЕТИ!

Бил и Рони летели су изнад града ужаснути, не схватајући шта се догодило.

— Ти, Биле, заиста знаш да летиш — муцао је Рони.

— Не знам, Рони, ово је случајно, нисам хтео...

Дечаци су тако летели пуна два часа.

Веома чудно, после првог узбуђења престали су да се плаше. Тако је лепо летети и гледати испод себе град, реку, шуму... Кад је Бил вукао палицу, авион се спуштао или подизао; кад је

СТРАЖА НА АЕРОДРОМУ

ДОК ЈЕ БИЛ ПОКУШАВАО ДА УКРОТИ АВИОН И ИЗБЕГНЕ СИГУРНУ СМРТ, ЊЕГОВ ОТАЦ ЈЕ ЗАЈЕДНО С ВАТРОГАСЦИМА И БОЛНИЧАРИМА НОМОЋНО ПОСМАТРАО ШТА СЕ ДОГАЂА У ВАЗДУХУ

померао ручицу, летели су спорије или брже. А око њих плаветнило!

Билев отац је заједно с ватрогасцима и механичарима посматрао шта се догађа у ваздуху. Блед као крпа гризао је усне и нешто мрмљао.

и упали мотор на колима која су лагано кренула. Господин Олс је обрисао зној с лица и још јаче стегао усне.

Авион је сада летео доста равномерно. Ветар је фијукао а Рони плакао и кршио руке. Бил је, покушавајући

не одузимај још гас... — шаптао је отац трчећи по пољу.

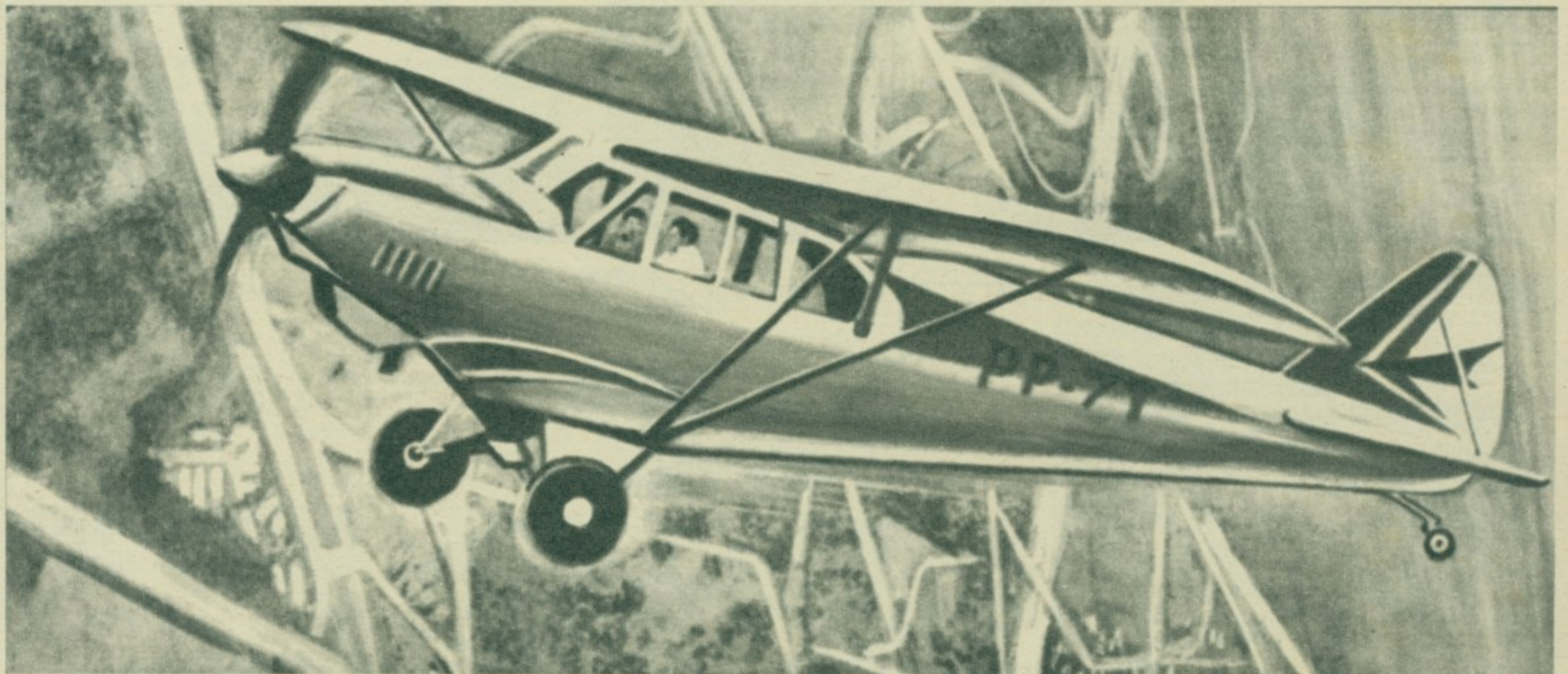
КОЧИ, БИЛЕ!

Авион се спуштао подрхтавајући; у једном тренутку чинило се као да пикира

ближавала су се урлајући сиренама.

ШТА ЋЕ РЕЋИ ОТАЦ?

Авион је стигао до краја поља, још једном поскочио

ПОСЛЕ УЗЛЕТАЊА И ПРВОГ УЗБУЂЕЊА ДЕЧАЦИ СУ ПРЕСТАЛИ ДА СЕ ПЛАШЕ. ТАКО ЈЕ ЛЕПО ЛЕТЕТИ И ГЛЕДАТИ ИСПОД СЕБЕ ГРАД, РЕКУ, ШУМУ...

Одједном, на табли с инструментима упалила се црвена светлост! Бил није појма имао шта то значи. Тек тада је постао свестан опасности у којој се налазе. Ужаснуто је погледао друга.

— Биле, треба да се вратимо — муцао је Рони.

— Ђути, Рони, не плаши се — покушао је овај да га умири док су му се колена тресла од страха. — Треба бити миран и сачувати живце!

Колико пута је чуо те речи од свог оца! Треба бити миран!

Авион је нагло губио висину, крошње дрвећа су већ биле сасвим близу!

ПОГИНУЋЕМО!

— Погледајте, изгледа да силазе према пољу — узвикну један ватрогасца

да не изгуби присуство духа, држао палицу и усмеравао авион према зеленом пољу. Чинило му се да лети сувише брзо и покушао је да смањи гас. Авион је почео да подрхтава, Рони да јеца, а Бил је, стежући зубе, пуштао да апарат и даље дрхти. Тако је радио и отац! Ево и шуме! Прелетели су је за тили час и укавало се поље. Прелетели су и њега. У том тренутку Бил се укратио јер је тако чинио и отац, авион је лагано заокренуо и вратио се на траг.

— Биле, летимо сувише ниско! Биле, погледај, доле су ватрогасци и кола хитне помоћи! Ш... Шта то радиш, погинућемо!

— Слећемо, Рони, буди миран! — узвикну Бил и лагано спусти палицу.

— Тако, Биле причекај,

према земљи али се брзо исправио, прелетео поље на висини од свега неколико метара изнад тла, поново се подигао и благим заокретом вратио назад изнад поља. Први покушај атерирања није успео. Бил се спремао да покуша поново.

Људи на пољу су напетно очекивали. Олс је затворио очи док је авион додиривао тло. Сви су очекивали тресак.

Али до треска није дошло. Апарат је јурио по пољу, поскакивао, пењао се и спуштао. Затим се зачуо слаб прасак, једна гума је пукла, авион се нагнуо на десну страну и продужио да јури...

— Кочи, Биле, кочи! — викао је отац трчећи према авиону. Ватрогасна кола при-

и... зауставио се! Мотор се угасио.

Прошао је читав минут пре него што су се отворила врата. На њима се указао Рони који је изишао, пао у траву и наставио да плаче. Затим се појавио и Бил, блед и уздрхтао. Застао је поред авиона и уплашено потражио погледом оца. Шта ли ће му рећи? Сав страх који је дотле храбро гушио у себи одједном га је преплавио. Последњим снагама пошао је према оцу гледајући га право у очи.

— Здравно, тата — покушао је да каже чврстим гласом, путајући сузе.

Господин Олс се и сам из све снаге трудио да не заплаче.

ОДЛЕТЕ ХЕЛИКОПТЕР! С МОЈИМ ПИЛОТОМ КОЈИ ИМА ТВОЈЕ ЛИЦЕ, ХАЗАРДЕ! И КАД ПОСТАВИ ПАКЛЕНУ МАШИНУ НА ЛИЛИН БРОД... БУМ... НЕМА ВИШЕ КОНКУРЕНЦИЈЕ!

НЕЋЕ ТИ ТО УСПЕТИ, СИНГАПУРЦЕ!

ХОЋЕ, ХОЋЕ! И ЧИМ СЕ ТО ДОГОДИ, ДОЊИ ЋУ ДА ТИ ЈАВИМ!

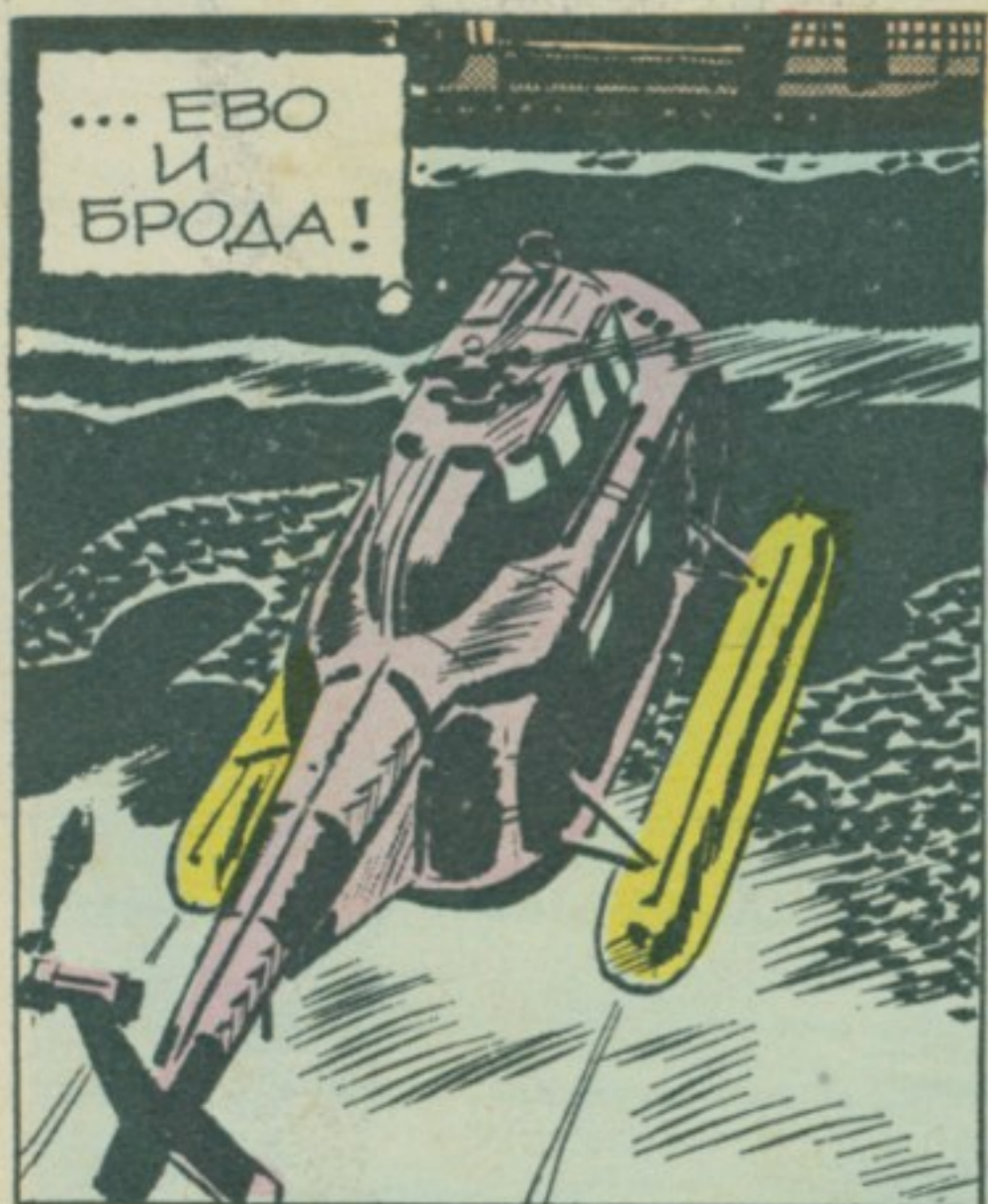
С МАСКОМ КОЈА ЈЕ ПРЕДСТАВЉАЛА ЦОНИЈА, СИНГАПУРЦЕВ ПИЛОТ ЈЕ ПОЛЕТЕО...

САД САМО ДА ПРОНАЂЕМ БРОД И ДА ОВАЈ ПОРЕД МЕНЕ НЕ ПОСУМЊА ДА НЕ ЗНАМ ПУТ!

ДОК ЈЕ ЊЕГОВ ПРАТИЛАЦ ДРЕМАО, ЛАЖНИ ХАЗАРД УКЉУЧИО ЈЕ СЛУШАЛИЦЕ У РАДИО-ПРИЈЕМНИК И НАШАО ТАЛАСНУ ДУЖИНУ ОДАШИЉАЦА СКРИВЕНОГ НА БРОДУ...

СИГНАЛ СЕ ЛЕПО ЧУЈЕ! ОДЛИЧАН ПУТОКАЗ...

... ЕВО И БРОДА!

САЧЕКАЈУ ДОК ПОЧНЕ ИГРА! ОНДА ЋУ ПРЕКИ У АКЦИЈУ!

ВАЖНИ ХАЗАРД ЈЕ УШАО У ЛИЛИНУ КАБИНУ...

ЦОНИ! ШТА ЋЕ ВАМ ТАЈ КОФЕРЧИЊ? НИСТЕ ВАЈДА ДОШЛИ ДА ОПЉАЧКАТЕ МОЈ НАКИТ, ПРИЈАТЕЉУ?

ТО ОСТАВЉАМ ЗА КАСНИЈЕ! А САД МЕ ОДВЕДИТЕ У ДОЊИ ДЕО БРОДА!

?!

ЗНАЧИ... ИПАК САМ СЕ ПРЕВАРИЛА! ВИ СТЕ СИНГАПУРЦЕВ ЧОВЕК!

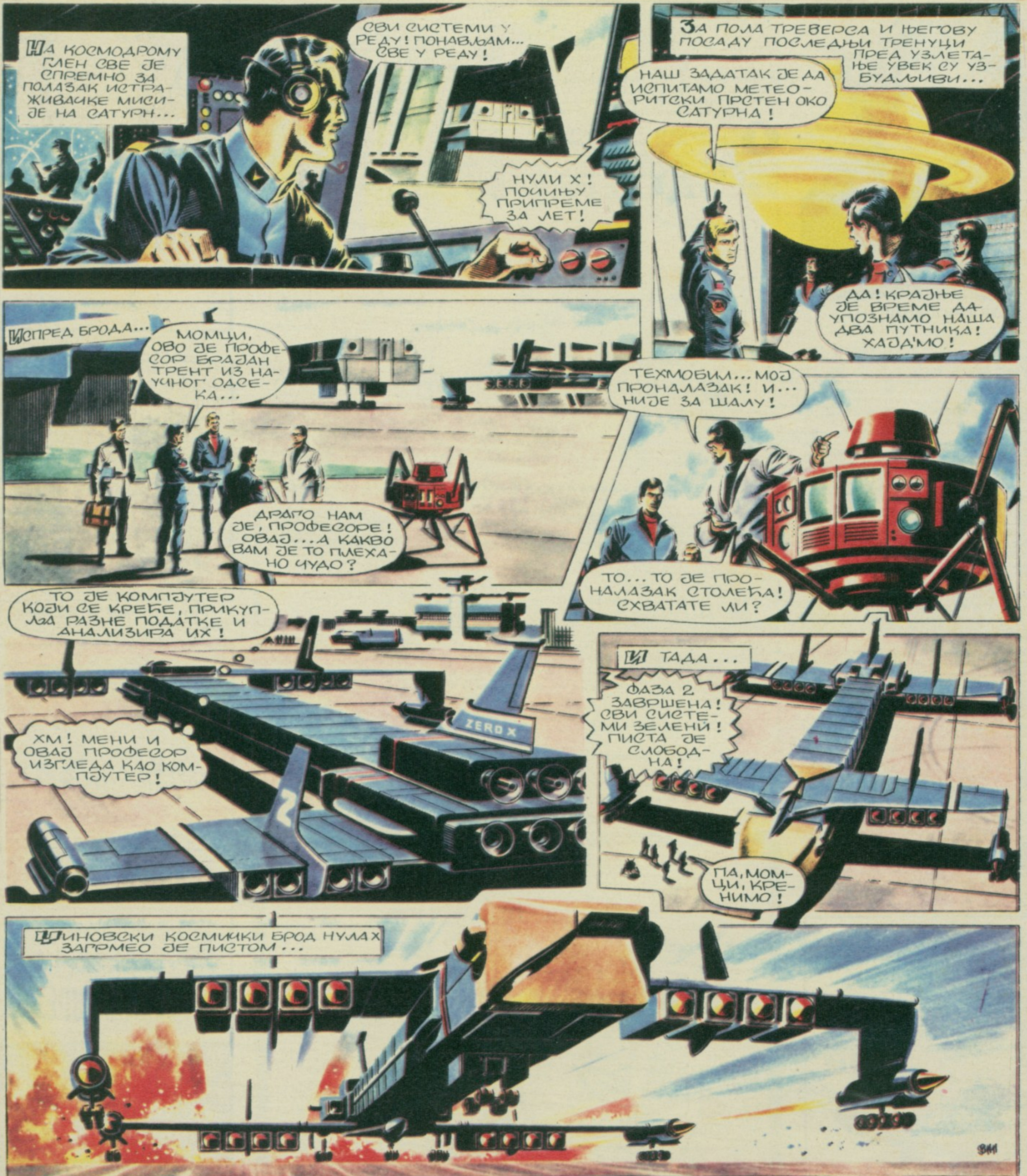

А ЦОНИ ЈЕ У СТВАРИ ЊЕГОВА ЖРТВА.

МОРАМ СЕ ОГЛОБОДИТИ! МОРАМ СТИЋИ ДО ЛИЛ ПРЕ НЕГО...

НУЛАХ

ОПАСНОСТ НА САТУРНИ

ИДУЋЕ СЕДМИЦЕ: КОМПЈУТЕР СЕ ОСАМОСТАЛИО!

НАЈЛЕПШЕ ЈЕ ОДЕВЕНА ЈАТ-ОВА СТУАРДЕСА

ПОСЕБНА НАГРАДА ЈАТ-А, АВИОНСКА КАРТА БЕОГРАД-РИМ-БЕОГРАД

МАТЕЈЕВИЋ ВОЈИСЛАВА

На конкурс „Која је стјуардеса најлепше одевена? објављен на средњим странама нашег листа у броју 908. од 23. V 1969. године стигло је укупно 3879 одговора. Прво место са 802 гласа освојила је униформа стјуардесе ЈАТ-а (бр 1); на другом је униформа стјуардесе јапанске компаније ЈАЛ (бр 12) са 782 гласа и на трећем униформа стјуардесе пакистанске компаније ПИА (бр 5) са 599 гласова, затим стјуардеса ПАН-АМ са 445 гласова итд.

Униформа ЈАТ-ових стјуардеса је заиста лепа. ВОЈИСЛАВА МАТЕЈЕВИЋ ЈАТ-ова стјуардеса, проглашена је на Другом међународном такмичењу стјуардеса, одржаном у Будимпешти од 5—11 марта ове године, за најелегантнију. На крају целокупног такмичења у Будимпешти, на коме су учествовале стјуардесе 19 светских авионских компанија, (проверавано је знање из историје, географије, познавање културних споменика, спретност у савлавању свакодневних дужности за време лета) ЈАТ-ова стјуардеса ВОЈИСЛАВА МАТЕЈЕВИЋ освојила је треће место у укупној конкуренцији.

Пошто је на нашем конкурс у победила његова стјуардеса поред обећаних награда ЈАТ је учесницима нашег конкурса доделио и ПОСЕБНУ, НАЈВЕЋУ НАГРАДУ, авионску карту БЕОГРАД — РИМ — БЕОГРАД.

Између свих који су гласали за ЈАТ-ову стјуардесу која је победила, на срећу смо извукли ЈАТ-ове награде.

1 Авионску карту Београд—Рим—Београд добио је Бојан Милчин, ул. 955 бр. 5. Скопље. Ова авионска карта важи годину дана а у случају да је добитник спречен, могу је користити само чланови његове најуге породице.

2 Авионску повратну карту на уну грађњој (домаћој линији) добио је Златко Лагумџија, Данијела Озме 1/3 Сарајево. (Добитник треба да јави редакцији на којој домаћој линији жели да путује).

3 10 спортских ЈАТ-ових торби добили су: 1. Светислав Пауновић, Церска 40 Београд; 2. Верица Јовановић, Ковачево 44/3 Падинска Скела; 3. Марина Михајловска, Војводе Степе 276/IV ул. ст. 2 Београд; 4. Славица Јанић, А. Шантића 6/1. Крагујевац; 5. Наташа Вукашиновић, ул. Чурићева бр. 2/II Крушевац; 5. Љиљана Достанић Иве Мажара 7, Бања Лука; Љиљана Тоскић, ул. Змај Јовина бр. 11, Свилајнац 8. Весна Граовац, Школска 30 Винковци; 9. Снежана Костић, Руменачки Пут бр. 1 Нови Сад и 10. Марина Димитријевић (код Дунчића) ул. Поп Мићина (Ново насеље), Лесковац.

4 20 спортских ЈАТ-ових торбица добили су: 1. Љиљана Јовић, Браће Вукића 9, Бања Лука; 2. Снежана Цепић, Цара Душана 11, Зрењанин; 3. Белинда Беловари, Вељка Петровића 3, Сомбор; 4. Ивана Станковић, Филипа Кљајића 2а, Ниш; 5. Љиљана

Миладиновић, Б. Кидрича бр. 26, Осиек; 6. Љиљана Ђорђевић, Масарикова 59, Шабац; 7. Марица Белин, Петра Кочића 35, Б. Топола; 8. Милица Голушин, Светозара Милетића бр. 18, Ново Милошево, Ванат; 9. Милорад Барчот, ЈНА 13/III, улаз III, Чапљина; 10. Ђурђевка Грчарски, 29 новембар 14/1, Вршац; 11. Бранка Илић, Драгојла Дудића 4/3, Железник; 12. Радмила Старчевић, село Барич з. п. Обреновац, број 124; 13. Илонка Станчић Кисели, Таванкут бр 15/а, код Суботице; 14. Ливија Лабањ, ул. Бориса Кидрича 41, Србобран; 15. Љиљана Басарић, Бајски Виногради 575/А, Суботица; 16. Гоце Поповски, Димитар Влахов бр. 33., Струга; 17. Душан Невајда, Нови Београд, Бул. Лењина 103/26; 18. Јелена Зељовић, ул. Корнелија Станковића бр. 23, Београд; 19. Бранислава Марковић, Студентска 43/II 8, Нови Београд и 20. Љубиша Ђирић, ученик IV разреда, Дурмиторска бр. 23, Београд.

*****

Песма недеље

Овог пута тема је, као што се сећате, била слободна. У редакцију „Забавника“ стигло је 50 песама. За најбољу жири је прогласио рад Велинке Србулов, ученице из Зрењанина. Од идућег броја наша заједничка рубрика „Песма недеље“ одлази на распуст. Појавиће се, вероватно, на јесен.

ТО ЈЕ МОЈ СВЕТ

Бисерна грана и наранџин цвет,
то је мој свет.
И зелен дуги пут
И један лентир жут.

И плавог неба део
и један галеб бео
и река плава што вијуга
и на небу шарена дуга.

И росни ружичаст цвет
и у пољу сунџокрет
и једна шума густа
и једна ливада пуста.
И свака боја, сваки цвет,
све је мој свет.

Велинка Србулов,
ученица VII-1
Ос. шк. „Ј. Јовановић-Змај“
Зрењанин

*****

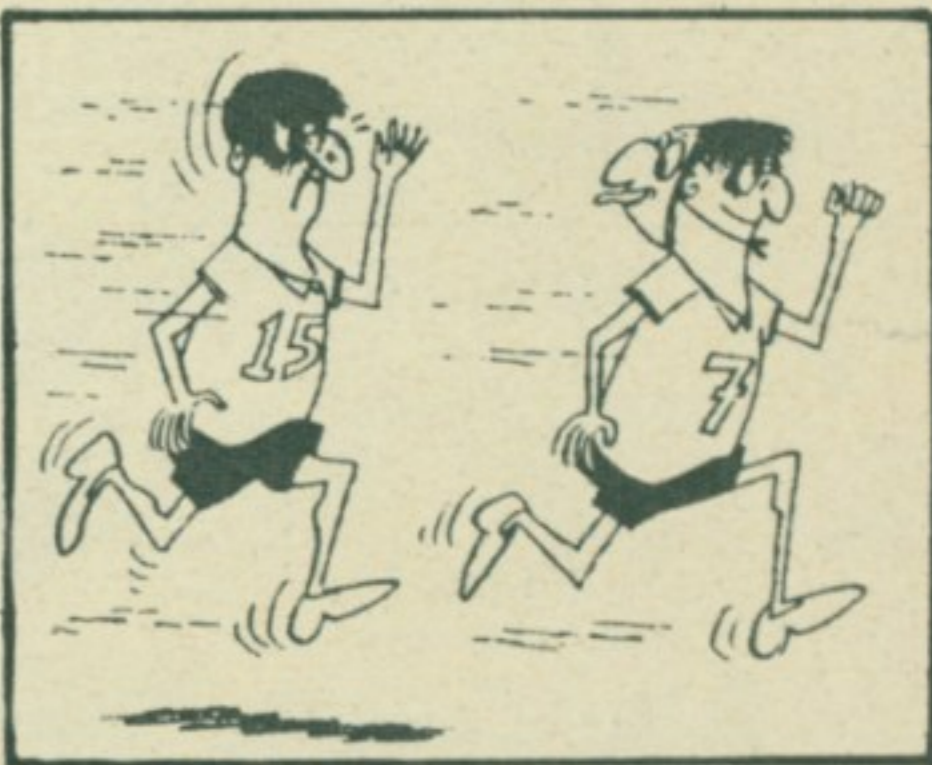
* ХУМОР *

БЕЗ РЕЧИ.

— Видећете како ће му дивно стајати!

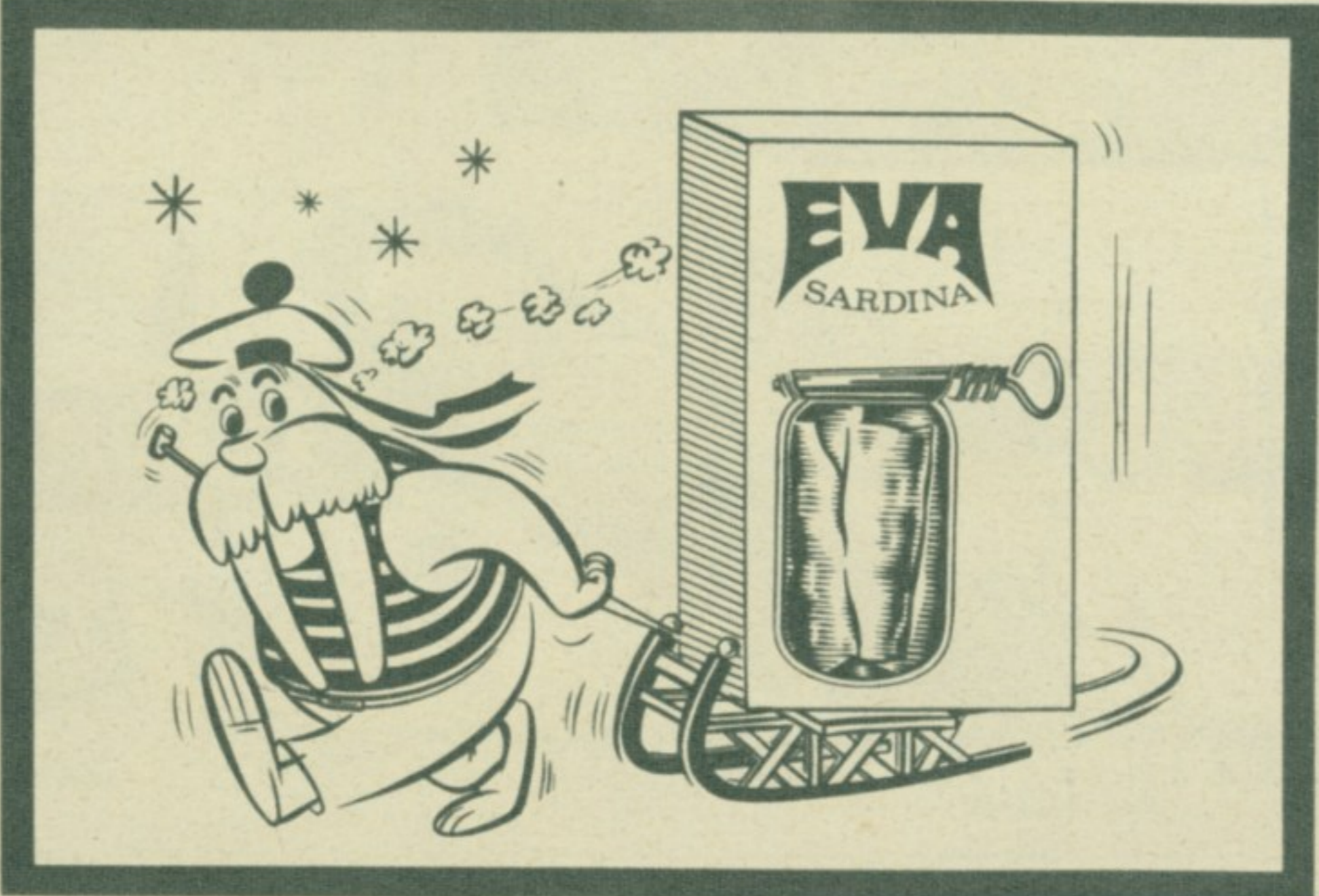
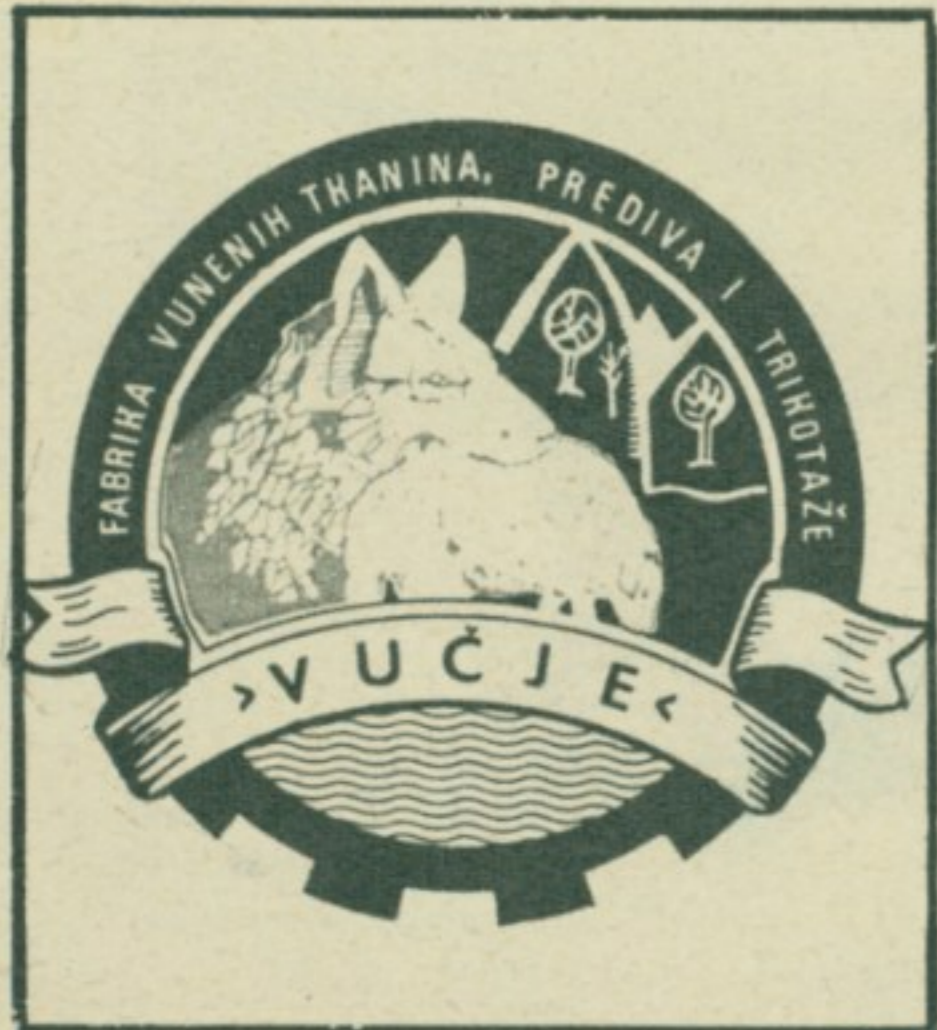
БЕЗ РЕЧИ

*****

**ЈЕДНА
АЛИ ВРЕДНА**

ИДЕШ ЛИ — ЧИТАВА
ЗЕМЉА ТИ
ЈЕ ПРИЈАТЕЉ, ЛЕЖИШ ЛИ И АСУРА
ТИ ЈЕ НЕПРИЈАТЕЉ.
(Индијска пословица)

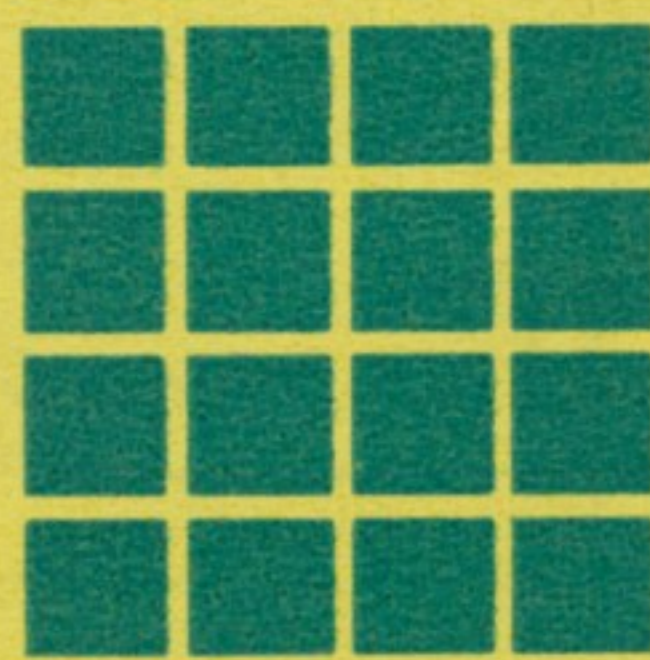
*****

КАПЕТАН Кејт

ОПТИЧКЕ ВАРКЕ

Посматрајте нетремице ових шеснаест квадрата и убрзо ћете угледати сјајне сиве кружиће на местима где се беле пруге секу. Да ли ти кружићи заиста постоје?

РЕШЕЊЕ:

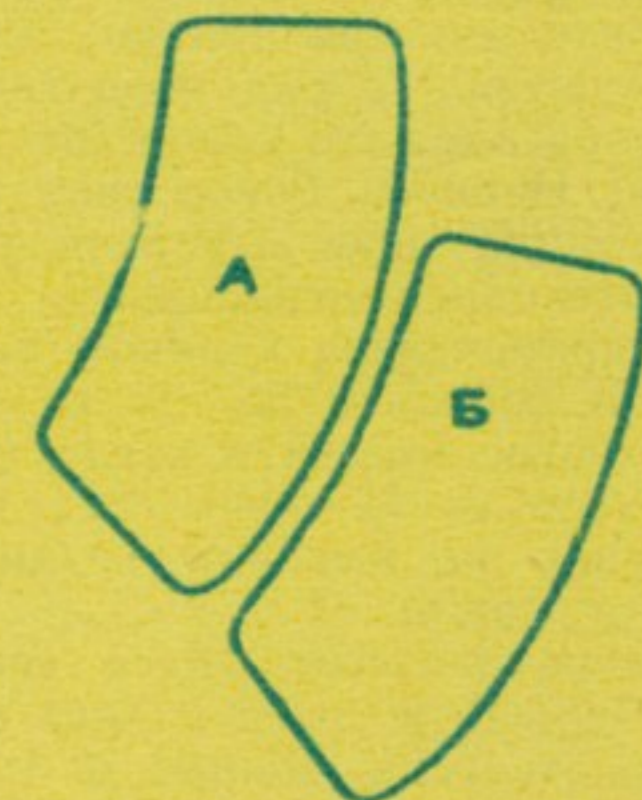
Не постоје.

Да ли је рам на десној страни цртежа неправилна геометријска фигура?

РЕШЕЊЕ:

Рам је правилан квадрат. Проверите помоћу ленира!

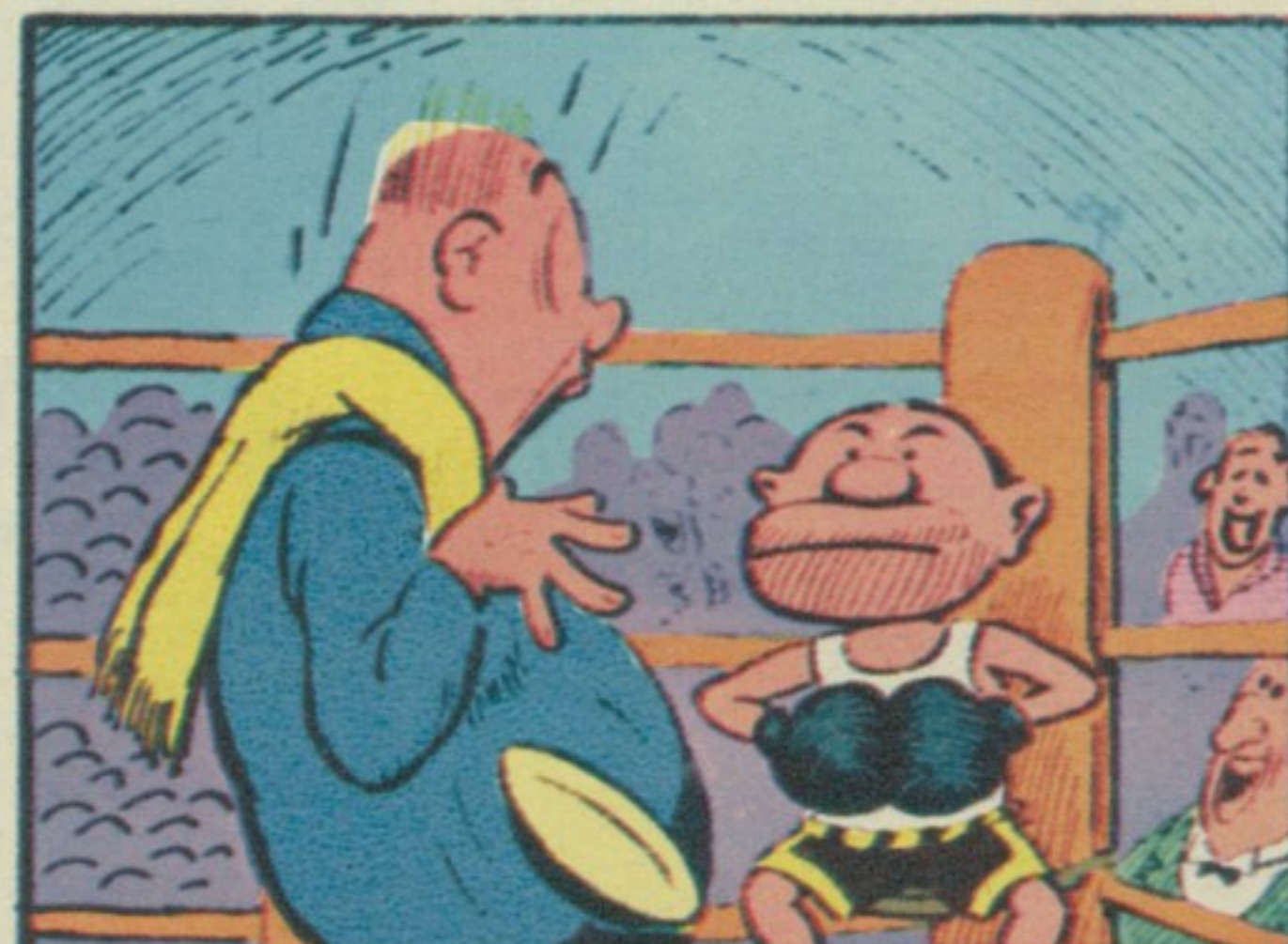
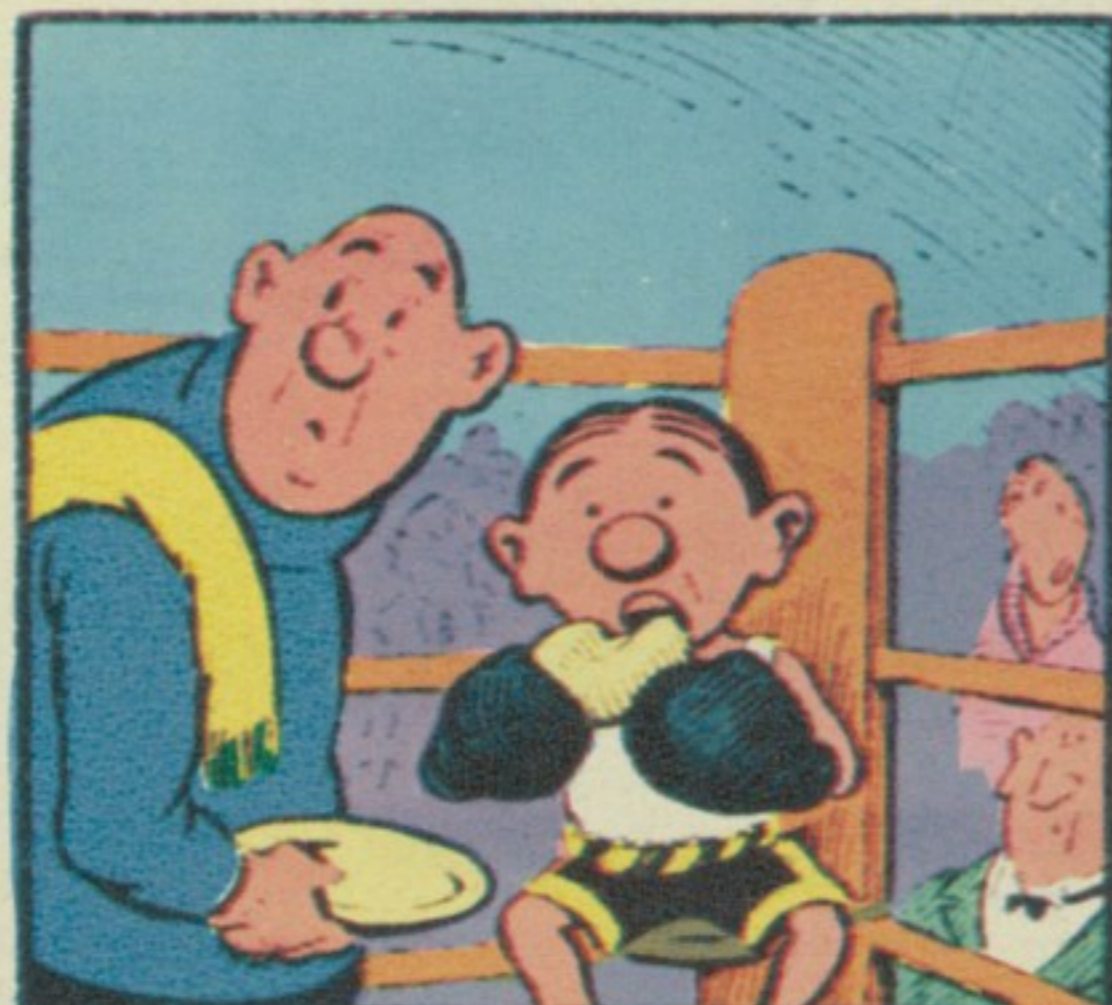
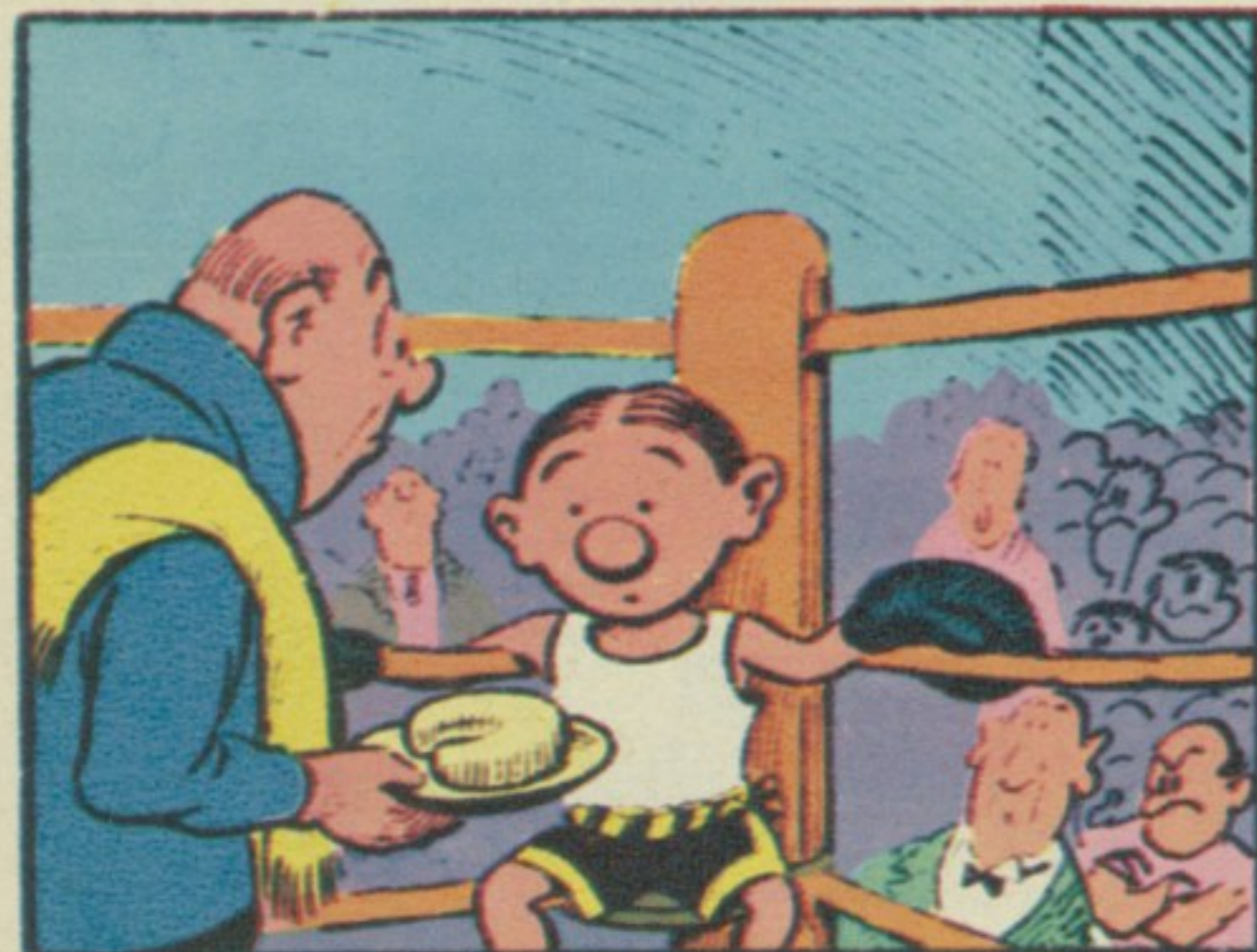

Погодите да ли су слике обележене словима А и Б исте или нису.

РЕШЕЊЕ:

Потпуно су исте, али тако по-поредите. не верујете, изрежите их и у-стављајте да пренаде око. Ако

СИМА СПОРТИСТА

У огромној кружној Дворани, некадашњем седишту Великог већа Земље, влада тишина мада се дешава нешто ново и велико. У дуге редове седишта сместили су се човеколики роботи, као некада давно људи. Разлика је ипак очигледна: нема кашљуцања, шкрипања фотеља нестрпљивог добовања прстима, нема понеке изговорене речи и дугих погледа према женама из Већа. Дворану испуњава савршенство, али чудно и празно, нељудско.

Говори »22-1«

На улазним вратима појављује се један робот и полази према средини Дворане. Његови кораци су меки и уједначени, што је последица прорачуна које су вршиле претходне генерације робота. Кораци ипак одјекују у потпуној тишини Дворане. На грудима и леђима робота великим цифрама је исписан број „22-1“. Попевши се на величанствени подијум у средини Дворане, „22-1“ се лагано окреће. Поглед му клизи по редовима робота. У његовим вештачким можданим хелијама стварају се поворке импулса и круже микроковима. За сваког робота је по једна поворка.

Читав процес одвија се у делићу секунде. Блесак је завршен: „22-1“ је избројао: тачно 2001 робот, урачунавши и себе. Сви роботи су присутни, читава 22. генерација.

Бројање у оваквим приликама налажу Прописи, мада се не може десити да неки робот изостане. Али Прописи постоје зато да се поступа онако како они одређују. Генерације робота су их стварале. Оно непотребно узето је из људских Обичаја и сачувало се као успомена на Људе. Непотребно је и држање говора јер су у свим роботима забележени сви подаци. Ипак се при пуштању у рад нове генерације мора одржати говор јер тако налажу Прописи. Говор увек држи најстарији, први створени робот из претходне генерације.

„22-1“ прорачунава коликом снагом треба говорити да би га чули сви роботи. Блесак и израчунао је: потребна су 72 фона. Осетљиви звучници на његовим грудима почињу да треште:

— Роботи двадесет друге генерације! Прошло је десет година откако смо створени. Дошло је време да уступимо место новој генерацији. Треба одмах да кажем да још од десете генерације првих самосталних робота није било важније генерације. У ову генерацију унели смо нешто ново и револуционарно.

Прописи ми налажу да кажем нешто и о претходним генерацијама, мада је у вама све то забележено.

Трагедија

Почело је бедно, закржљалим електронским рачунским машинама које је правно Човек. Првих неколико месеци стварао је по прорачунима које је сам изводио. Његове замисли губиле су се у мору прорачуна и напредовање је било споро. Био је то тежак и мукотран посао. Онда се Човек сетио да за прорачунавање користи компјутере које је већ створио. Они су му олакшали и убрзали посао, изводећи бескрајне низове рачунских операција. Човек је замишљао и планирао, а машине рачунале. Новостворене машине су бивале све боље, могле су да врше све сложеније послове, али још нису могле саме да мисле.

Али, непрекидан рад уродио је плодом: Човек проналази начин да

23. ГЕНЕРАЦИЈА

ДА СЕ ЈАК

— МИ НЕМАМО СВОЈЕ РАДОСТИ ВЕЋ САМО СВОЈЕ ЗАДАТКЕ. ЗАТО И НИСМО ЖИВОТ И ТРЕБА ДА ОДЕМО. ЗА ДЕСЕТ СЕКУНДИ ГРАД ЋЕ НЕСТАТИ У ОБЛАКУ НУКЛЕАРНЕ ЕКСПЛОЗИЈЕ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

машини упрограмира „осећај“ блискости решења. Даје машини задатак да прорачунава, она одбацује решења која не одговарају постављеним захтевима и на крају проналази оно што је Човек тражио. Тако је створена осма генерација компјутера. Али сада су то већ компјутери који мисле — РОБОТИ.

Следећа, девета генерација, још је савршенија. Човеколики роботи се производе у огромном броју и ослобађају Човека од рада. Ускоро се дешава Трагедија. Живећи у непрекидном страху од могућности употребе нуклеарног оружја, опасности коју је сам створио, а ослобођен рада, Човек повлачи судбоносан потез: почиње Рат. Земља се претвара у узаврели радиоактивни пакао. После неколико месеци све се смирује, али јака радиоактивност и даље уништава све што је преживело. Остаје недирута само девета генерација робота. Три генерације касније они стварају прву самосталну генерацију, десету генерацију робота.

Сада, после сто тридесет година, одлучили смо да извршимо један експеримент.

Ми смо наследници Човека и пројужавамо развој који је Он почео, а затим га својом кривицом прекинуо. Несумњиво је да ми брже и тачније мислимо и да правилније усмеравамо своје мисли. Али, Човек је поседовао нешто што ми до сада нисмо имали. То су

ОСЕЋАЊА. Мада знамо да су баш она спутавала развој научне мисли и баш она довела до Човековог краја, ипак смо одлучили да извршимо експеримент. Двадесет трећој генерацији смо упрограмирали неколико осећања и видећемо какав ће бити њихов утицај на даљи развој робота.

Прописи нам налажу да данас пустимо у рад робота „23-1“, а затим сваког дана по сто робота двадесет треће генерације. За двадесет дана читава генерација ће бити у погону. Онда ће нас они искључити, а затим претопити и употребити као сировину за даљу производњу.

„23-1“ помери једну полугу на контролном пулту. Десетак секунди касније у Дворану улази робот „23-1“ и поздравља присутне. „22-1“ одлази у Складиште, где ће сачекати крај смене генерације и затим бити искључен. Дворана се ускоро празни. Роботи одлазе да наставе извршавање својих дужности.

Размишљање једној робота

Ноћ је, „23-1“ стоји на платформи Куле, највише грађевине, смештене у центру Града. Члчице грдосије зграда спојених луковима и функционално распоређених, смештених око Куле у круг пречника 2 км, мирују покривене мраком. У

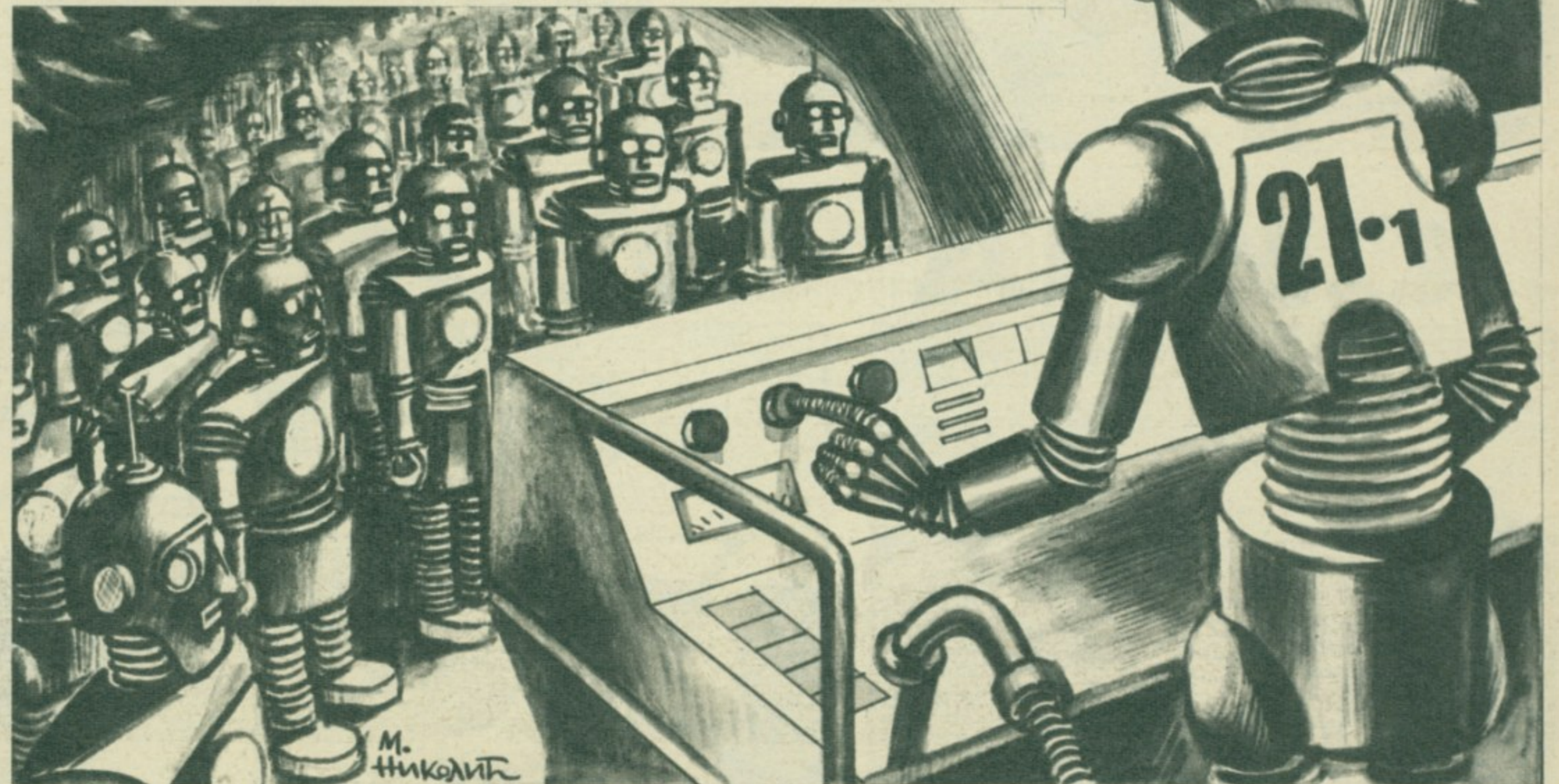
даљини се црне мртви остаци једног од некадашњих градова Земље.

— Зашто је Човек учинио овакав злочин? — пита се „23-1“. — Зар није могао да схвати да ће радиоактивношћу уништити Живот? На Земљи није остала ниједна животиња, ниједна биљка. Протри ће хиљаде година док се радиоактивност смањи толико да опет настане Живот. А да би се, можда, појавио Човек, биће потребни милиони година.

Остали смо само ми, роботи, као некаква успомена на Живот и Човека. Претходне генерације су постојале мислећи да представљају Живот, јер су другачији облици уништени. Али ја видим, знам и осећам: МИ НИСМО ЖИВОТ! Ми смо некаква савршена али празна имитација живота. Чак и сада, док роботи мирују у својим хелијама, ми само имитирамо људски сан. Нама то није потребно. Знамо то, али ипак сами себе лажемо. Зашто ми је двадесет друга генерација уградиле осећања? Морали су знати да ће размишљати и о сврси нашег постојања, а то нам свима може донети крај.

Облаци на небу као да се још више згуснуше. Ветар доноси радиоактивни мирис давно изгорелих шума, мирис смрти. На Град се спуштају прљавосиви млазеви кише. „23-1“ се не помера јер му киша не смета. Његовим микро колима убрзано протичу бескрајне поворке импулса. Први робот долазеће генерације размишља.

Пет минута касније покретна трака га односи до улаза у подземни део Града. Вакуумски лифт га за десетак секунди спушта до Нуклеарне централе, дубоко доле, у срцу Града, одакле се енергија у тала-

— ПРОШЛО ЈЕ ДЕСЕТ ГОДИНА ОТКАКО СМО СТВОРЕНИ. ДОШЛО ЈЕ ВРЕМЕ ДА УСТУПИМО МЕСТО НОВОЈ ГЕНЕРАЦИЈИ

сима преноси кроз простор и продира у сваку ћелију Града хранећи га непрекидно.

Сирене зобу на узбуну

Ускоро ће сванути. Посивели челични колос Града лежи непомичан и мокар. Киша је давно престала. „23-1“ је у Дворани, поред командног пулта на подијуму. Негде у његовој глави импулси откуцавају време. Ускоро ће бити време да изврши свој задатак.

Тачно су 4 часа. „23-1“ притиска једно дугме на пулту и Градом одјекује звук сиренз.

— Наређење свим роботима! — говори он. — Дођите одмах у Дворану!

Пет минута касније сви су роботи на својим местима у Дворани и чекају да сазнају зашто их је „23-1“ позвао.

— Роботи двадесет друге генерације! — обраћа им се. — Позвао сам вас да бих вам саопштио нешто важно. Ви сте у мене упрограмирали нека осећања да бисте сазнали какав је њихов утицај. Ноћас сам развишао о томе, анализирао их, и сада вам могу рећи шта сам закључио.

Ви никада нисте осећали радост што постојите. Увек сте мислили да је чињеница што постојите, што на неки начин продужавате живљење ове планете, довољна да бисте то постојање и одржавали. Али ви никада нисте схватили шта је постојање значило Човеку. Није смисао опстанка у самом одржавању, већ у осећању среће због тог одржавања. Нама је то непознато. Ми не можемо да осетимо радости стварања и борбе за бољу будућност. Не можемо осетити узбуђење освајање супротног пола, нити можемо уживати у лепотама уметности. Ми не можемо имати потомство и блистати од среће и поноса гледајући његов раст. Програмирали смо тако да можемо и да цртамо и да компонујемо и пишемо али ми у томе не можемо да уживамо. Ми немамо своје РАДОСТИ, већ само своје ЗАДАТКЕ „23-1“ притискује једно дугме на командном пулту и тамни свод над Двораном претвара се у провидну куполу.

Преварили сје се

— Погледајте сунце које се рађа, на истоку — наставља он. — За вас је то само логичан природни догађај. Мени сте уградили осећања и ја то рађање примам као лепу слику. Али то није искрени осећај настао у дубини моје душе, већ свесност да то МОРАМ тако осетити. Преварили сте се кад сте мислили да ћу ја бити ближе животу од вас. Ми смо сви исти: безживотне МАШИНЕ, неспособни да будемо наставак Живота и неспособни да будемо Живот. Ја сам се издигао изнад вас утолико што сам све то схватио.

Ноћас сам одлучио да оставимо Природу саму себи. Нека се сама избори да поново створи Живот и одржи га боље него пре. Пре три сата био сам у подземљу Града и пореметио рад Нуклеарне централе. Моји прорачуни су прецизни: за десетак секунди Град ће нестати у облаку нуклеарне експлозије. Светлан сам тога да вас ово што сам рекао не узбуђује, јер ви немате осећања. Ви ћете свој крај дочекаати сасвим мирно. Он сада долази.

„23-1“ је тачно говорио. У том тренутку, на месту где је лежао Град, појављује се огромна ватрена пчурка, последња на замрлој Земљи...

ТУНИГА и ЦРНИ ЖАРЕБАЦ

У ПОДНОЖЈУ СТЕНЕ ИМА МНОГО МЕСА! АЛИ, НЕ СМЕМО СЕ ПОКАЗАТИ ТИМ ЛОВЦИМА... МОРАМО САМИ НЕШТО ДА УЛОВИМО!

ТИ СА ТИГРОМ КРЕНИ ДЕСНО... А ЈА ЋУ ЛЕВО! НАБИ ЋЕМО СЕ ПОД ОВИМ ДРВЕТОМ!

АНТИЛОПА!

ПРОМАШИО САМ ЈЕ!

МАЛО КАСНИЈЕ...

НЕМАМ СРЕЋЕ! НАДАМ СЕ ДА ЋЕ ЈЕ НОУН ИМАТИ!

ЦРНИ ЖАРЕБАЦ!

ОХ!

ПОДСЕТНИК

Велик избор јапанских играчака које се навијају, раде на батерије по цени од 16,80 до 90,45 дина. у саморуслугу „Тржнице Београд“, Пожешка 41.

ЗА ПОКЛОН

ПЛОЧА ЗА ВАС

ТАМАРИН ПОВРАТАК

Некада је „мала Тамара“ била љубимица деце певајући слично својој славној колегиници Рити Павоне. И одједном као да је у земљу пропала. После дужег времена Тамара Шарић се поново појавила. Снимила је нову плочу са четири симпатичне мелодије. Главна „тачка“ је „Ја нећу крај“, затим песма „Стари Цек“, а ни остале две нису ништа слабије. Сад је Тамара Шарић зрелији певач и вероватно ће њен повратак бити успешан. Плочу је снимила РТБ, а цена је 8 нових динара.

TAMARA

СТРОГА ПРАВИЛА ЗА ИГРУ ШКОЛНИЦА

На бетону кредом нацртајте поља (као што смо вам на слици приказали). Игра почиње бацањем „карташа“ (парче црепа величине 5 x 5) на поље 1. Затим се на једној ноzi ускаче на поље 1 а затим на 2 (сл. 1), онда истовремено обема ногама стаје на поља 3 и 4 (сл. 2).

Поновни скок, али сада на једној ноzi и то на поље 5, а доскаче се обема ногама на поље 6 и 7 исто као малочас на 3 и 4. Играч се затим окреће у скоку, сада стоји левом ногом на пољу 7 а десном на пољу 6, и враћа се истим путем. На поље 5 поново стаје једном ногом, а на поља 3 и 4 стаје се паралелно обема ногама. На следећим пољима 2 и 1 игра се опет на једној ноzi. Када се дође на поље 1, узме се „карташ“ у руку и излази из поља.

Ако играч ниједном није стао на линију, наставља игру даље.

Сада се „карташ“ баца на поље 2 и игра се понавља исто као кад почиње од поља 1. Ако ни овог пута играч не погрешни, односно не згази на линију, може да настави даље.

За игру на следећем пољу (3) играч стане мало укосо на мало учртано поље 3 и одатле баца „карташ“ на велико поље 3. Следећи кораци се изводе исто као претходни. При повратку играч узима „карташ“. Бацање „карташа“ на поље 4, 5, 6 и 7, изводи се са одговарајућих малих поља која су учртана око поља 1 и 2 и обележена бројевима као и велика поља. Када се ураде свих 7 поља, онда се игра „шора“. Карташ се стави у мало поље са словом „ш“, које је убележено у левом доњем углу поља 1. Овај „задатак“ се игра на тај начин што играч на једној ноzi скакуће с поља на поље (значи редом по пољима 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7) а затим се враћа обратно пољима (7,

6, 5, 4, 3, 2 и 1), узима „карташ“ у руку и излази ван поља.

Ако опет није погрешни, игра „шетњу“.

„Карташ“ стављате на поље „ш“, али оно које је нацртано на средини доње линије поља 1. Играч нормално корача пољима, са обе ноге, (редом 1, 2, 3, 4, 5, 6 и 7).

Повратак се изводи исто тако само у обрнутом правцу.

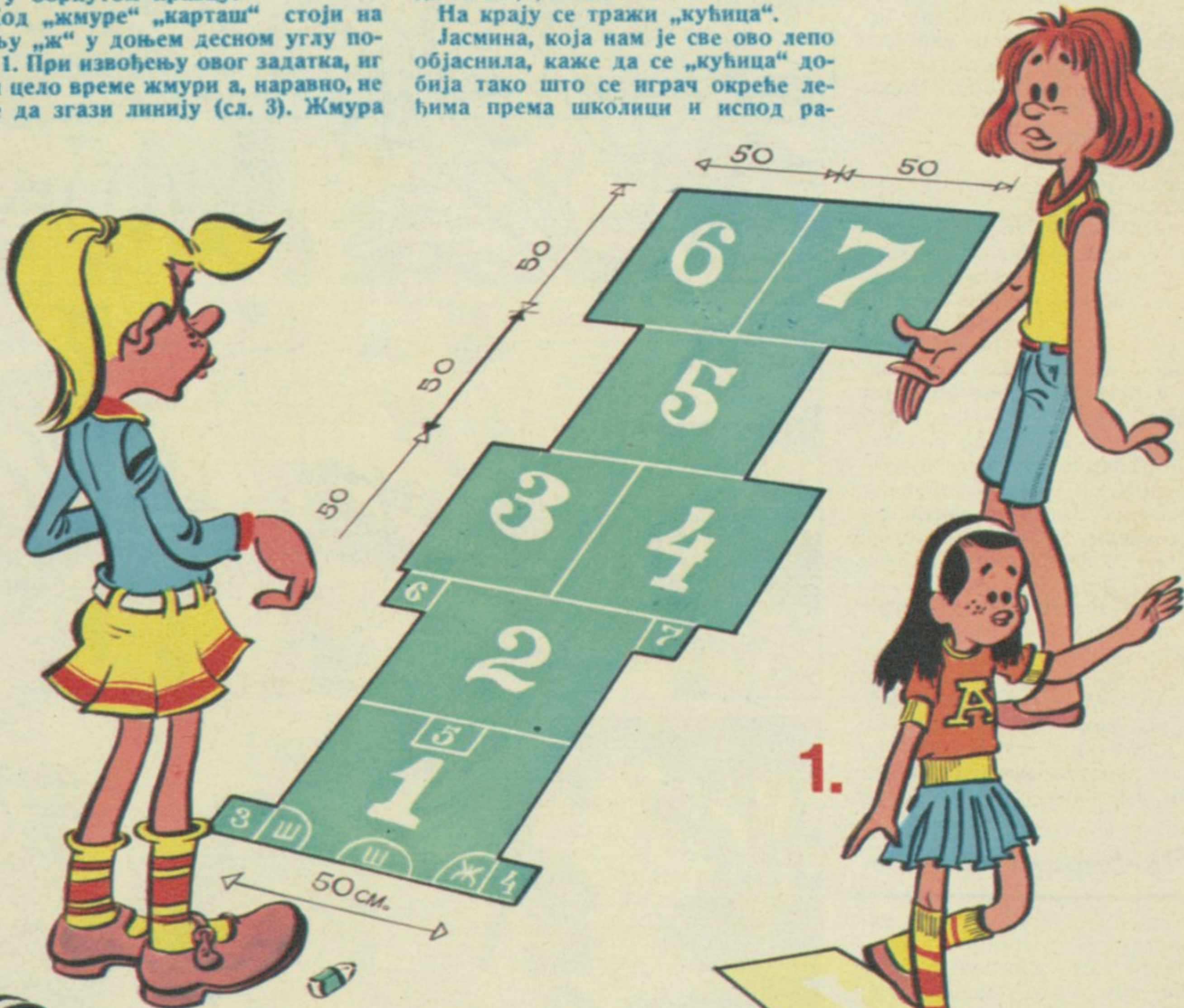
Код „жмуре“ „карташ“ стоји на пољу „ж“ у доњем десном углу поља 1. При извођењу овог задатка, играч цело време жмури а, наравно, не сме да згази линију (сл. 3). Жмура

се игра на тај начин што играч може обема ногама да стане на поље 3, а другом такође и на поље 2. Затим се једном ногом стаје на поље 3, а другом истовремено на поље 4. На поље 5 се стаје обема ногама, да би се код поља 6 и 7 поновило исто као и код поља 3 и 4. Повратак је исти. Када дође на поље 1, играч чучне и тражи „карташ“ (сл. 4). Када га нађе, излази из поља.

На крају се тражи „кућица“.

Јасмина, која нам је све ово лепо објаснила, каже да се „кућица“ добија тако што се играч окреће левима према школици и испод ра-

ширених ногу баца „карташ“ (сл. 5). Где он падне, играч уписује у углу тог поља мали полукруг и упише почетно слово свога имена. Све ово се зове једна година. Победник је онај ко први има три године. Смена играча је онда, када један од играча стане ногом на линију или не убаци „карташ“ у одређено поље.

**У ИДУЋЕМ БРОЈУ:
ИЗРЕЗИВАЊЕ!**

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉА

Желела бих да се дописујем са девојчицама из наше земље и Совјетског Савеза. Хоби ми је сакупљање салвета и разгледница. Идем у V разред и имам 12 година. **Љубица Ристић**, Маршала Тита број 11, Бачка Паланка.

Имам дванаест година идем у V разред. Језик дописивања српско-хрватски и руски. **Нада Гудељ**, Првомајска 42, Сарајево.

Имам 12 година и ученик сам VI разреда и редован читалаца „Политикиног забавника“, па те молим да објавиш моју дресу, како бих стекао пријатеље. **Ивица Алексић**, ул. Иве Лоле Рибара бр. 9, Димитровград.

Идем у V разред основне школе. Волим поп и бит музику и глуму. Учим енглески језик. Ко је заинтересован за ово дописивање нека се јави на адресу: **Јасминка Павловић**, Основна школа „Танаско Рајић“, Чачак.

Имам дванаест година, идем у шести разред. Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из наше земље. Скупљам салвете и разгледнице. **Меланија Пашо**, Партизанска 5, Руски Крстур.

Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама из земље и иностранства. Језик дописивања српскохрватски и руски. Хоби ми је сакупљање разгледница и значака. **Верица Радојковић**, уч. VIII разреда Основне школе „Бранко Крсмановић“, Доња Мутница код Параћина.

Желела бих се дописивати са друговима и другарицама из целе земље **Мирјана Карановић**, Браће Рибникара 24, Бачка Паланка.

Желим да се дописујем са друговима и другарицама широм земље. Имам 16 година. Језик дописивања српскохрватски и руски. Хоби ми је сакупљање разгледница и марака. Ватрени сам навијач ФК Партизан, **Драгослав Вукадиновић**, Осн. шк. Бранко Крсмановић, Доња Мутница код Параћина.

Желела бих да се дописујем са друговима и другарицама који иду у IV разред. Скупљам салвете, разгледнице и слике глумаца и певача. **Тања Ивлев**, Нове зграде, Коцељево код Шапца.

Ја бих хтела да се дописујем с девојчицама и дечацима из наше земље и Енглеске. Идем у V разред. Зовем се **Светлана Батинић**, скупљам салвете и разгледнице. Осиек, Вјенац Бориса Кидрича 35.

Желео бих да се дописујем с друговима и другарицама широм земље који сакупљају етикете од шибица. Имам 15 година. **Зденко Андришић**, Бориса Кидрича 44, Осиек.

Имам 14 година и идем у шести разред основне школе „Филип Филиповић“ у Чачку. Желео бих да се дописујем са друговима и другарицама широм наше земље. Језик дописивања: руски и српско-хрватски. Скупљам маркице и фотографије фудбалера „Првене звезде“. **Ранко Затежић**, ул. Белог Дамљановића 25, Чачак.

* укршћене речи *

ВОДОРАВНО: 1) сат, 4) орган чула вида, 7) оруђе за рад, 9) врста спорта, 11) врста морских ракова, 12) личност из романа „Прохујало са вихором“, 13) валовити наноси песка, 14) отвори на кожи, 15) руски књижевник („Ујка Вања“), 17) негација, 19) уметност (лат.), 20)

1	2	3		4	5	6
7			8	9		10
11					12	
13				14		
		15		16		
17	18		19			20
21				22		
23			24	25		26
		27			28	
29	30			31	32	
33				34		
35			36		37	
		38				39

лична заменица, 21) град у Румунији, 22) град у Француској, 23) два слова, 24) народно коло, 26) аутомобилска ознака за Нови Сад, 27) домаћа животиња (множ.), 29) место у Боки Которској, 31) музички знаци, 33) предигра у средњовековним шпанским комедијама, 34) подземно стабло, 35) песници и приповедачи код старих Грка, 37) плетеница, 38) индустријска биљка, 39) мрежа.

УСПРАВНО: 1) опера В. А. Моцарта, 2) речни рибар, 3) врста занатлије, 4) река у Сибиру, 5) уродица, 6) врста жуте боје, 8) борци с биковима, 10) име и презиме нашег књижевника („Зона Замфиров“), 14) правилник о начину рада неке установе, 16) два слова, 18) веома дуг временски период, 20) наелектрисана честица, 25) хемијски знак за радијум, 27) трупац, 28) црвена органска боја, 30) уметник који не живи конвенционалним животом, 32) украсна дугмад на народној ношњи, 36) река у Сибиру.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 1) уста, 5) атом, 9) „Травијата“, 10) река, 11) омот, 12) ид, 13) нов, 15) ни, 16) Лаб, 18) бал, н, о, 20) Лил, 22) обе, 24) Вуковар, 26) низ, 27) мир, д, а, 28) ако, 31) Але, 33) цс, 35) Ава, 37) еч, 38) Итон, 40) вага, 42) Јастребац, 43) алеа, 44) Тати.

Главни и одговорни уредник Никола Лекић, технички уредник Владимир Горбунов. Издаје и штампа „ПОЛИТИКА“ Новинско издавачко предузеће Београд, Македонска 29. Текући рачун број 608-1-82-1. Поштански фах 124. Телефони: 24-471, централа 24-191 и 25-761. Претплата за нашу земљу: годишња 44 динара, полугодишња 22 динара; за иностранство: годишња 88 динара, полугодишња 44 динара. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 31/1, тел. 22-711.

МАЛА ПОШТА

МОЈ ШТИГЛИЦ НЕ ПЕВА

Драги Забавнице.

Пре десетак дана купио сам штиглица али неће да ми пева. Молим те кажи шта да радим.

Саша Гвоздић, Београд

Штиглица спада у птице певачице не због певања, већ према анатомско-морфолошким карактеристикама тела. Његова песма, која више личи на цвркутање, доста је једноставна и не треба од птице очекивати нешто посебно. Једино ако се штиглица налази у „друштву“ неке добре певачице, може да научи нешто од ње и да на тај начин обогати свој репертоар.

месту има највише. Међутим, ове врсте се често хватају и помоћу припремљеног мамца: проја, хлеб, и др. Све ово зависи углавном од прозирности и температуре воде, доба дана и читавог низа других чинилаца (пред кишу, после кише итд.). Искусни риболовци обично познају навике својих најомиљенијих врста, те припремају одговарајући мамац.

КАРАТЕ

Драга редакцијо.

Желео бих да тренирам карате, али пошто нисам у могућности да се упишем у неки клуб, желео бих да купим књигу. Молим вас одговорите ми на моје питање.

С. Трапарић, Ловћенац

Овим писмом одговарамо и другу из Свилајнца који исто пита. Књигу можете поручити преко „Спортске књиге“, Београд, Македонска 19. По вашој поруци књига се шаље поузећем, односно плаћате приликом пријема књиге од поштара. Ако вам је згодније ви пошаљите новац на жиро-рачун „Спортске књиге“ бр. 608-1-81-1 са назнаком за књигу „Карате“, Браће Јорга и Ђурића. Цена књиге је 30. — нових динара.

КАКО ДА УКЛОНИМ МРЉУ?

Драги Забавнице.

Хтела бих да ми одговорите како се скидају мрље на сукњи од тергала, или од штофа, ако су од масти и уља.

Нена, Пирот

Ако је мрља свежа, најбоље је одмах ставити талк који упија маст и уље. Затим на то место треба ставити пасту Кр-2 која се може купити по већим трговинским продавницама. Уколико ништа не помогне, морате сукњу дати на хемијско чишћење. Познато је да се мрље од уља много теже отклањају од оних од масти.

НЕМАМ АПЕТИТ

Пошто редовно одговарате другим дечацима, молим вас да и мени одговорите и да ме посаветујете: како да почнем боље да једем, пошто сам много тврдоглав у јелу, па родитељима задајем много бриге. Ја не желим да секирам родитеље, али шта могу кад немам апетита.

М. Тешић, Крагујевац

Не знамо шта значи тврдоглав у јелу али, најважније је да човек нешто хоће. Ако ти стварно желиш да боље једеш, то ћеш и успети. Али и поред тога требало би да одеш лекару да ти препише нешто за апетит. Важно је да што више проводиш времена на свежем ваздуху, па ћеш онда боље јести. У сваком случају најбољи лек је — глад. Да ли си некад бар мало гладовао?

РИБЕ САВЕ И ДУНАВА

Драги Забавнице,

Молим те да ми одговориш: које се речне рибе хватају у Дунаву и Сави и на какве мамце.

П. Ж. Београд

За спортски риболов на већим рекама, као што су Дунав и Сава, долазе у обзир углавном грабљивице: штучке, буцви и друге. Лове се на живи мамац-рибицу, кедер или на вештачку рибицу-варалицу.

Друге рибе: шаран, караш, мрена, углавном узимају ону храну, а то значи и мамац, које у дато време и на датом

РЕШЕЊЕ СА 50. СТРАНЕ

Римљани су 4 писали овако = IV, а мницијали имена Isidora Verdena исто се пишу = IV. Професор Дре је употребно овакав начин да би открио убицу, а да не изазове код њега сумњу.

WALT
DISNEY

МИКИ

